

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1042**

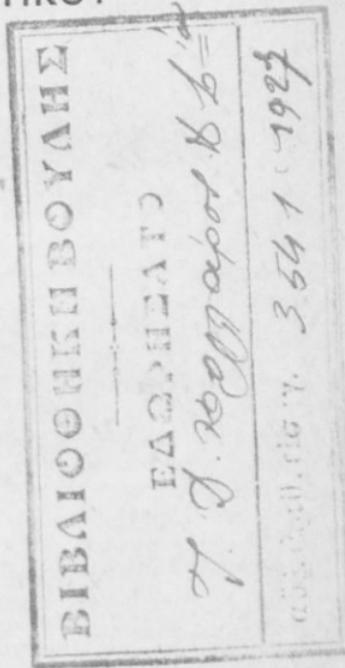
Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο'

Καλὸς Δρόμος

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ 5.

ΑΘΗΝΑΙ 1926

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

— ΣΤΑΔΙΟΥ 44 —

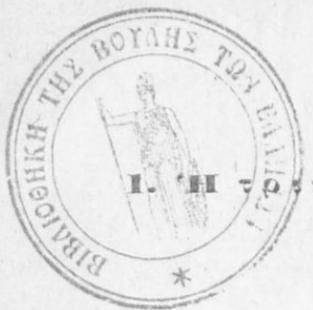
ΟΔΥ
ΚΛΕ
ΕΤΕΡΑ
1048

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ᾔχουν στὴ σελίδα αὐτὴ τὴν ὑπο-
γραφὴν ἐνὸς ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ
βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».

I. D. Κολλαρού

Τυπογραφικὰ Καταστήματα "ΑΚΡΩΠΟΛΕΩΣ.."

1

Ο Γιωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης ζοῦσαν στὸν ἴδιο τόπο, δπου, εἶχαν γεννηθῆ.

Ο τόπος αὐτὸς ἦταν ἡ Καρυδιά, μεγάλο καὶ ὅμορφο χωριὸ κοντὰ στὴ θάλασσα.

Πατέρας τοῦ Γιωργάκη ἦταν ὁ Θύμιος, ἔνας φτωχὸς μυλωνάς.

Μπαρμπαθύμιο τὸν ἔλεγαν στὸ χωριὸ καὶ τὸν ἀγαποῦσαν γιὰ τὴν καλοσύνη του.

Εἶχε καὶ ἄλλα παιδιὰ δ μυλωνάς, ἀγόρια καὶ κορίτσια, μεγάλα καὶ μικρά.

Ο πατέρας ὅμως τοῦ Κωστάκη, ὁ κὺρος Ἡλίας, δ πλούσιος, εἶχε μόνο αὐτὸν καὶ μια μικρὴ κόρη, τὴ Φρόσω.

Τὸ σπιτάκι τοῦ Μπαρμπαθύμιου βρισκόταν ἀρκετὰ μακριά, στὴ ρέζα τοῦ λόφου, ποὺ στὴν κορυφή του ἦταν δ ἀνεμιόμυλος.

Μὰ τὸ μεγάλο σπίτι τοῦ κύρος Ἡλία ἦτ αν

στὴ μέση τοῦ χωριοῦ, δυὸ βήματα σχεδὸν
ἀπὸ τὴν πλατεῖα.

2

‘Ο Γιωργάκης ἦταν ψηλός, ξανθός, γα-
λανός, καλοδεμένος καὶ χεροδύναμος. “Οσοι
δὲν ἤξεραν πόσων χρόνων ἦταν, τὸν ἔκα-
ναν μεγαλύτερο.

‘Ο Κωστάκης πάλι ἦταν κοντός, μελα-
χρινδός μὲ μαῦρα μάτια, μικροκαμωμένος
καὶ κάπως ἀδύνατος. “Οσοι τὸν ἔβλεπαν
πρώτη φορά, τὸν ἔπαιρναν γιὰ μικρότερο.

Τὰ δυὸ παιδιὰ γνωρίστηκαν ἀπὸ κοντὰ
στὸ σχολεῖο. Εἶχαν τὴν ἴδια ἀπάνω κάτω
ἡλικία καὶ πήγαιναν στὴν ἴδια τάξη. Μὰ
φίλοι δὲν ἔγιναν ποτέ.

Γιατὶ δὲ οἱ Κωστάκης, τὸ κακομαθημένο
πλουσιόπαιδο, ἔδειχνε περιφρόνηση στὸ
φτωχόπαιδο τοῦ μυλωνᾶ. Καὶ τοῦ Γιωργά-
κη πάλι δὲν τοῦ ἀρεσε ἡ περηφάνεια καὶ
ἀκαταδεξιά. Σπάνια μιλοῦσαν οἱ δυό τους
καὶ ποτὲ δὲν ἔπαιζαν.

3

Στὴν ἀρχή, ὁ Γιωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης
ἄν δὲν ἦταν φίλοι, δὲν ἦταν ὅμως οὔτε ἔχ-

θροι· ύστερα ἔγιναν. Γιατὶ δὲ Κωστάκης ζήλεψε τὸ Γιωργάκη, ποὺ πήγαινε καλύτερα ἀπ' αὐτὸν στὰ μαθήματα καὶ τὸν ἀγαπούσαν οἱ δάσκαλοί του καὶ οἱ συμμαθητές του περισσότερο.

Απὸ τὴν ζήλεια του δὲ Κωστάκης εἶχε ἀρχίσει νὰ τὸν πειράζῃ καὶ νὰ τὸν φορτώνεται.

Μιὰ μέρα, στὰ καλὰ καθούμενα, τοῦ εἶπε μιὰ ἀσχημη λέξη.

Ο Γιωργάκης πειράχτηκε μὲ τὸ δίκιο του καὶ μαρτύρησε τὸ συμμαθητή του στὸ δάσκαλο.

Ο δάσκαλος ρώτησε τ' ἄλλα παιδιά, ποὺ τὸν ἐβεβαίωσαν πῶς ἀληθινὰ δὲ Κωστάκης κακομίλησε, καὶ μάλιστα χωρὶς αἰτία, στὸ Γιωργάκη.

Καὶ δὲ δάσκαλος τιμώρησε τὸν Κωστάκη ὅπως τοῦ ἀξιέτελος.

Η τιμωρία ἐρέθισε περισσότερο τὸν Κωστάκη. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα, στὸ διάλειμμα, ποὺ δῆλα τὰ παιδιὰ ἦταν στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου καὶ ἔπαιζαν, ἀρχισε νὰ βρίζῃ τὸ Γιωρ-

γάκη δυνατά, μὲ τὰ χειρότερα λόγια, καὶ νὰ τὸν προκαλῇ:

«Πήγαινε πάλι νὰ μὲ μαρτυρήσῃς στὸ δάσκαλο, δειλέ!» τοῦ φώναξε. «Βέβαια, δὲ σου βαστᾶ νὰ παραβγῆς μαζί μου. Μ' ἄν εἶσαι παλικάρι, ἔλα νὰ παλέψουμε».

“Ω, καθόλου δειλὸς δὲν ἦταν ὁ Γιωργάκης! Καθὼς ἦταν μάλιστα καὶ μεγαλόσωμος, γερὸς καὶ δυνατός, ἔρριχνε κάτω ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας του, δταν πάλευαν. Πιὸ δυνατὸς θὰ ἦταν βέβαια καὶ ἀπὸ τὸν Κωστάκη, ἄν καὶ μ' αὐτὸν δὲν εἶχε παλέψει ποτέ.

Μὰ γιὰ νὰ εἶναι πιὸ δυνατὸς ἵσα ἵσα, δὲν καταδέχτηκε νὰ τὸν χτυπήσῃ τὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὸν ὑβρισε.

Καὶ γιὰ νὰ εἶναι πιὸ εὐγενικός, δὲν καταδέχτηκε νὰ τοῦ μιλήσῃ καὶ αὐτὸς πρόστυχα, παρὰ πῆγε καὶ τὸν ἔμαρτυρησε στὸ δάσκαλο.

Νὰ δμως ποὺ ὁ ἄλλος αὐτὸ τὸ θεωροῦσε δειλία, καὶ μπροστὰ σ' ὅλους τὸν ἐφώναξε ίλδο καὶ τὸν προκαλοῦσε.

·Η φιλοτιμία τοῦ Γιωργάκη δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ τὸ υποφέρῃ· καὶ εἶπε στὸν Κωστάκη:

«Καλά! ἀφοῦ τὸ θέλεις, ἔλα!»

‘Ο Κωστάκης ὥρμησε, καὶ τὰ δυὸ τὰ παιδιά, ἐκεῖ στὴ μέση τῆς αὐλῆς, ἀρπάχτηκαν καὶ ἀρχισαν νὰ παλεύουν.

‘Ο Κωστάκης μὲ θυμό, μὲ λύσσα. ‘Ο Γιωργάκης, ποὺ εἶχε πεποίθηση στὴ δύναμή του καὶ στὸ δίκιο του, μὲ γαλήνη, μὲ ἀπάθεια, σὰν ἀληθινὸ παλικάρι.

Μὰ καὶ τ’ ἄλλα παιδιά, ποὺ εἶχαν κάμει κύκλῳ κι ἔβλεπαν τὸ πάλεμα, ἥταν βέβαια πῶς ὁ Γιωργάκης θὰ νικούσε.

Καὶ ὅμως ὅχι! Σὲ λίγο εἶδαν τὸ Γιωργάκη νὰ πέφτῃ κατά γῆς καὶ τὸν Κωστάκη ἀπὸ πάνω του καὶ νὰ τοῦ δίνῃ γροθιές! ”Ετρεξαν καὶ τὸν τράβηξαν.

«Μή! τοῦ ἔλεγαν, φτάνει!... Τὸν ἔρριξες κάτω, τελείωσε. Εἶσαι νικητής».

— «”Α, ἔτσι;» ἔκαμε ὁ Γιωργάκης καθὼς σηκωνόταν καὶ τιναζόταν κατακόκκινος.

«”Ετσι νικητής βγαίνει ὁ καθένας, φτάνει νὰ τὸ καταδέχεται!»

Καὶ ἔρριξε στὸν ἀντίπαλό του μιὰ ματιὰ τόσο περιφρονητική, ποὺ οἱ ἄλλοι ἀπόρησαν.

«Τὰ δυὸς παιδιὰ κόρκισαν νὰ παλένουν . . . » (σελίς 7).

Μὰ τί ἔτρεξε; ρώτησαν. Τί ἐννοεῖς, Γιωργάκη;

— «Λοιπὸν δὲν καταλάβατε τίποτε;»
ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης. «Δὲν εἶδατε ποὺ
μούβαλε τρικλοποδιά;»

Εἶχε δίκιο τὸ παιδί. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίσταση, δπως πάντα, ἔλεγε τὴν ἀλήθεια.
Καὶ ἡ ἀλήθεια ἦταν αὐτή:

Μὲ μεγάλη τέχνη ὁ Κωστάκης, ἐκεῖ ποὺ
πάλευαν στῆθος μὲ στῆθος, τοῦ ἔβαλε τρικλοποδιὰ καὶ τὸν ἔρριξε ἀλλιῶς θὰ τοῦ
ῆταν ἀδύνατο νὰ τὸν νικήσῃ.

«Ψέματα λέει!» φώναξε ὁ Κωστάκης
χλομόδις.

«Οχι, ἀλήθεια λέει! φώναξε ὁ Σωτῆρης,
ἔνας συμμαθητής τους, ὁ μόνος ποὺ
εἶχε παρατηρήσει τί εἶχε κάμει ὁ Κωστάκης.

«Εἶδα τὸ πόδι του ἐγώ, τὸ εἶδα!»

Τὰ παιδιὰ ὅλα τὸ παραδέχτηκαν. Μὲ ζα-
βολιά ὁ Κωστάκης ἔρριξε κάτω τὸ Γιωρ-
γάκη. Ή νίκη του δὲν ἦταν ἀληθινή.

Μ' αὐτὸς ἔξακολουθούσε:

«Ξαναρχίζομε λοιπόν. νὰ ιδῆτε;»

— «'Εγώ νὰ παλέψω μαζί του;» εἶπε δυνατὰ μπρός σ' ὅλα τν παιδιά ὁ Γιωργάκης.
«Ποτέ!»

— «Γιατὶ εἶσαι δειλός!» τοῦ φώναξε ὁ Κωστάκης.

— «Ἄσ εῖμαι!»

— «Νὰ ξαναπαλέψετε καὶ νὰ προσέχωμε δῆλοι» εἶπε ὁ Σωτήρης.

— «Ναί, ναί! ἐμπρός!» εἶπαν τ' ἄλλα παιδιά.

Ο Γιωργάκης ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸ ἀποφασίσῃ. Μὰ ἐκείνη τὴν στιγμὴ χτύπησε τὸ κουδούνι.

«Οχι, εἶπε. Ποτὲ πιά, δὲν καταδέχομαι μ' αὐτόν!»

Καὶ ἀνέβηκε στὴν τάξη πρῶτος.

«Χμ! πάει πάλι νὰ μαρτυρήσῃ;» ἔκαμε ὁ Κωστάκης. «Μὰ θὰ τοῦ δείξω ἐγώ!...»

«Οχι, ὁ Γιωργάκης δὲν ἔμαρτυρησε πάλι τὸν Κωστάκη. Μὰ ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα δὲν τοῦ ξαναμίλησε. "Ετσι τὰ δυὸ παιδιά, ποὺ δὲν ἦταν ποτὲ φίλοι, ἔγιναν ἔχθροι.

2 Τὸ μαγεμένο γεφυράκι.

1

Ο δάσκαλος ποὺ ἔκανε μάθημα σ' ἔκεινη τὴν τάξη, ἥταν νεοφερμένος στὴν Καρυδιά. Δὲν ἤξερε λοιπὸν ἀκόμη καλὰ οὔτε τὸν τόπο, οὔτε τὰ παιδιά του. Τώρα τὰ γνώριζε, τώρα προσπαθοῦσε νὰ μάθῃ τὶς ἥταν τὸ καθένα.

Γιὰ τὸ Γιωργάκη, νὰ ποῦμε, δὲν ἤξερε τὶς παιδί την. Τὸν Κωστάκη ὅμως, δυὸς φορὲς τὸν εἶχε πιάσει ποὺ ἔλεγε ψέματα. Μιὰ μέρα μάλιστα τὸν ἐμάλωσε γερά.

Εἶχε πεῖ στὰ παιδιά δὲν Κωστάκης, πὼς ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα θὰ ἔκλεινε τὸ σχολεῖο, γιατὶ στὴν Καρυδιὰ εἶχε πέσει βλογιά! Αὐτὸς τὸ ἔβγαλε δὲν Κωστάκης ἀπὸ τὸ νοῦ του καὶ τὸ εἶπε ἔτσι, γιὰ νὰ γελάσῃ.

2

Τὰ παιδιά φυσικὰ ἀνησύχησαν.

«Ἐίναι σωστό;» ρώτησαν τὸ δάσκαλό τους.

— «”Οχι!» ἀποκρίθηκε δὲν δάσκαλος. «Καὶ ποιὸς σᾶς τὸ εἶπε;»

— «”Ο Κωστάκης!»

— «”Οχι ἐγώ!» ἔκαμε βιαστικὰ δὲν Κωστάκης. «Δὲν εἶπα τίποτε ἐγώ».

“Όλα τὰ παιδιὰ ὅμως φώναξαν, πὼς ὁ Κωστάκης τὸ πρωτοεἶπε στὴν τάξη. Στὸ τέλος δὲν μπόρεσε νὰ τὸ ἀρνηθῆ καὶ ὁ ἴδιος. Καὶ εἶπε:

«Ναὶ... ἐγὼ τὸ εἶπα τοῦ Σωτήρη... μονάχα τοῦ Σωτήρη... μὰ καὶ μένα ὁ Μπαρμπακώστας μοῦ τὸ εἶπε».

“Άλλο ψέμα!

Μπαρμπακώστας ἦταν ὁ ἐπιστάτης τοῦ σχολείου. Ο δάσκαλος τὸν ἐφώναξε ἀμέσως. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔκαμε τὸ σταυρό του.

Αὐτὸς τέτοιο πρᾶμα; Λέξη δὲν εἶχε πεῖ. Οὕτε στὸν Κωστάκη οὔτε σὲ κανένα.

Μὰ ὁ Κωστάκης πάλι δὲν τάχασε. Δοκίμασε νὰ πῇ κάτι ἄλλο γιὰ νὰ δικαιολογηθῆ.

«Τοῦ πατέρα μου τὸ εἶπαν χτες τὸ βράδυ, καὶ δ πατέρας μου...»

«Σιωπή!» τοῦ φώναξε μὲ θυμὸ δ δάσκαλος. «Φτάνει σου πιά».

Καὶ τὸν ἐμάλωσε δυνατά.

“Επειτα γυρίζοντας στ’ ἄλλα παιδιά:

«Νὰ σᾶς διηγηθῶ, τοὺς εἶπε, τὶ ἔπαθε μιὰ

φορὰ ἔνα παιδί σὰν τὸν Κωστάκη. Εἶναι μιὰ παλιὰ ιστορία, ποὺ μοῦ τὴν εἶπε καὶ μένα ἡ κυρούλα μου.

» "Α, εἶχα μιὰ κυρούλα, ποὺ ἤξερε πολλὲς δημορφες ιστορίες. Πόσα ἤκουσα καὶ πόσα ἐμαθα ἀπ' αὐτήν, ὅταν ἦμουν παιδί! Συχνὰ τὰ θυμούμαι.

» Μιὰ μέρα πήγαινε ἔνα παιδί μὲ τὸν πατέρα του περίπατο στὴν ἐξοχή. Περνώντας ἀπὸ μιὰ στάνη, εἶδαν ἔνα μεγάλο σκύλο ποὺ τὴ φύλαγε.

«Τί μεγάλο σκυλί!» εἶπε ὁ πατέρας.

— «Μπά! ἔκαμε ὁ γυιός, αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε. Ἐγὼ μιὰ μέρα, στὸ λιμάνι, εἶδα ἔνα σκυλί ποὺ τὸ εἶχε μαζί του ἔνας ξένος, μεγάλο σὰ μοσχάρι».

— Τόσο πολύ;» ἀπόρησε ὁ πατέρας.

— «Ισως ἥταν καὶ μεγαλύτερο» ἀποκρίθηκε τὸ παιδί.

«Ο πατέρας ἔκαμε πώς τὸ πίστεψε.

Σὲ λίγο εἶδαν ἀπὸ μακριὰ ἔνα γεφυράκι.

«Τί δημορφο!» φώναξε ὁ γυιός. «Πᾶμε νὰ τὸ ιδούσδε ἀπὸ κοντά;

— «Μὴ βιάζεσαι, κι ἀπὸ κεὶ θὰ περάσωμε σὲ λίγο» ἀποκρίθηκε ὁ πατέρας. «Πρέπει νὰ ξέρης δμως, πῶς αὐτὸ τ' δμορφο γεφυράκι εἶναι μαγεμένο».

— «Μαγεμένο; Τί δηλαδή;

— «Νά, ὅποιος ἔχει πεῖ ψέμα, ἀμα τὸ περάση βουβαίνεται στὴ στιγμή».

— «Καὶ μένει βουβός;» ζώτησε μὲ φόβο δ μικρός.

— «Σ' ὅλη του τὴ ζωή! Μὰ σὺ γιατί φοβᾶσαι; Εἰπες κανένα ψέμα;»

— «Οχι... δὲν εἶπα... μὰ...»

— «Ἐμπρός λοιπόν!»

— «Ἐμπρός!... δὲ φοβοῦμαι».

5

Καὶ προχώρησαν πρὸς τὸ γεφυράκι. Άλλὰ τοῦ γιοῦ ἔτρεμαν καὶ τὰ γόνατα κι ἡ καρδιά. Δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξῃ. Καὶ λέει τοῦ πατέρα του:

Σιγώτερα πατέρα, νὰ ζῆς... κουράστηκα... ἔπειτα, ἔχω κάτι νὰ σου πῶ».

— «Γιὰ ν' ἀκούσω;»

— «Τώρα θυμήθηκα καλά. Ο σκύλος τοῦ

ξένου δὲν ἦταν σὰ μοσχάρι. Ὡταν ἀπάνω κάτω σὰν ξνα γαῖδουράκι».

«Ο ίδρωτας τρέχει ἀπὸ τὸ χλοιμὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ. Κι' ἔξαφνα πάλι στέκεται.

«Πατέρα!...»

— «Τί εἶναι, παιδί μου;»

— «Συγχώρεσε με, πατέρα, θὰ σου πῶ τὴν ἀλήθεια. Ο σκύλος τοῦ ξένου δὲν ἦταν πιὸ μεγάλος ἀπὸ τὸ μαντρόσκυλο ποὺ εἴδαμε...»

— «Αὐτὸ τὸ ἥξερα» ἀποκρίθηκε χαμογελώντας ὁ πατέρας. «Μὰ στάσου νὰ σου πῶ κι ἐγώ. Τὸ γεφυράκι αὐτὸ δὲν εἶναι μαγεμένο. Δὲν ὑπάρχουν μαγεμένα γεφυράκια στὸν κόσμο!»

Τὰ παιδιὰ γέλασαν πολὺ μ' αὐτὴ τὴν ιστορία. Γέλασε καὶ ὁ ίδιος ὁ Κωστάκης.

Μὰ ὁ δάσκαλος σοβαρεύτηκε καὶ πρόσθεσε:

«Τὸν ψεύτη δὲν τὸν πιστεύουν οὔτε ὅταν λέη τὴν ἀλήθεια.

»Θυμηθῆτε τί ἔπαθε καὶ τὸ βιοσκόπουλο τοῦ παραμυθιοῦ, ποὺ σᾶς εἶπα τὶς προάλλες. Συνήθιζε νὰ φωνάζῃ: «Ἐνας λύκος! ξνας λύκος! γιὰ νὰ κάνῃ τοὺς ἄλλους βιοσκοὺς νὰ τρέχουν νὰ τὸν βιηθῆσουν, κι αὐτὸ νὰ

γελᾶ. Μιὰ μέρα φάνηκε στ' ἀλήθεια ἔνας λύκος.

«Τὸ παιδὶ φώναξε. Οἱ ἄλλοι βοσκοὶ δὲν τὸ πίστεψαν νὰ τρέξουν καὶ ὁ λύκος τοῦ ἔφαγε τὰ καλύτερα πρόβατα. Μὴ λέτε ψέματα ποτέ. Ἀκοῦσ, Κωστάκη; Τὰ σημερινὰ νὰ εἶναι τὰ τελευταῖα σου!»

‘Ο Κωστάκης ὑποσχέθηκε πῶς δὲ θὰ τὸ ξανάκανε.

3. Τὸ εἰκοσιπεντάριχο τοῦ Σωτήρη.

1

Πέρασε ἀρκετὸς καιρὸς χωρὶς νὰ φιλιώσουν τὰ δυὸ παιδιά.

‘Η ζήλεια δὲν ἀφῆνε τὸν Κωστάκη. Φανταζόταν πῶς ὁ Γιωργάκης τοῦ εἶχε κάμει τὸ μεγαλύτερο κακό, μὰ ἡ ἀλήθεια ἦταν πῶς τὸ παιδὶ αὐτὸ δὲν τοῦ εἶχε κάμει τίποτε.

‘Ο Γιωργάκης πάλι μὲ τὸ δίκιο του, αἰσθανόταν μιὰ ἀποστροφὴ γιὰ τὸ συμμαθητή του ἐκείνο, ποὺ τοῦ φέρει θηκε τόσο ἀσχημα.

‘Ωρες ὥρες διμος ὁ Γιωργάκης τὸν ἐλυπόταν.

«Γιατί νὰ εἶναι ἔτσι αὐτὸ τὸ παιδί;» ἔλεγε ἀπὸ μέσα του. «Γιατί νὰ μιλῇ ἀσχημα; Γιατί νὰ βάζῃ τρικλοποδιές! Γιατί νὰ λέη ψέματα; Ἄλήθεια, τιμωρήθηκε μιὰ φορὰ ἐξαιτίας μου, μᾶ ἐγὼ δὲν ἔφταια.

Τὸν ἐμαρτύρησα, γιατὶ μ' ἔβρισε στὰ καλὰ καθούμενα καὶ γιατὶ δὲν καταδέχτηκα νὰ τὸν χτυπήσω. Ἔπειτα νὰ τὸ καταλάβη καὶ νὰ ήσυχάσῃ... Μὰ γιατί νὰ εἶναι τέτοιος;...

»Νά, καὶ στὰ μαθήματά του δὲν πηγαίνει καθόλου καλά... Δὲ μελετᾶ καὶ βάζει τοὺς ἄλλους νὰ τοῦ τὰ σφυρίζουν ἀπὸ πίσω...

»Ο δάσκαλος δὲν παράπονα κάνει στὸν πατέρα του... Κρῆμα ποὺ εἶναι καὶ πλουσιόπαιδο! Εγὼ θὰ ἥθελα νὰ ἥταν καλός, νὰ τὸν ἀγαπῶ καὶ νὰ μ' ἀγαπᾶ. Μὰ γιατί νὰ εἶναι τέτοιος; Κρῆμα!»

2

Ἄλλὰ γιὰ νὰ συλλογίζεται ἔτσι δὲ Γιωργάκης, θὰ πῆ πώς ἀπὸ μέσα του δὲ μισοῦσε τὸν ἔχθρό του, δὲν ἥθελε τὸ κακό του. Ο Κωστάκης ὅμως καὶ τὸν μισοῦσε καὶ τὸ κακό του ἥθελε.

Μὲ τί χαρὰ γελοῦσε ὅταν καμιὰ φορὰ ὁ Γιωργάκης τὰ μπέρδευε στὸ μάθημα καὶ ὁ δάσκαλος τοῦ ἔκανε καμιὰ παρατήρηση!

Πῶς χαιρόταν ὅταν ἔκανε κι ὁ Γιωργάκης καμιὰ ἀταξία, καὶ ὁ δάσκαλος τὸν ἐμάλωνε ἥ καὶ τὸν τιμωροῦσε!...

Πῶς προσπαθοῦσε σὲ κάθε περίσταση, νὰ τὸν δυσκολεύῃ, νὰ τὸν ἐμποδίζῃ, νὰ τὸν βλάπτῃ! Καὶ μὲ τί προθυμίᾳ τὸν κατηγοροῦσε, καὶ στὸ σχολεῖο καὶ παντοῦ ὅπου μιλοῦσαν γι' αὐτόν! Θάλεγες πῶς δὲ γύρευε παρὰ τὴν εὐκαιρία νὰ τοῦ κάμη ἔνα μεγάλο κακό, νὰ τὸν καταστρέψῃ.

3

Καὶ ἡ εὐκαιρία αὐτὴ τοῦ παρουσιάστηκε. Μιὰ μέρα, στὸ σχολεῖο, ὁ Σωτήρης, ὁ συμμαθητής του, ἔχασε ἔνα εἰκοσιπεντάριχο. Τοῦ τὸ εἶχε δώσει ὁ πατέρας του γιὰ ν' ἀγοράσῃ βιβλία καὶ τετράδια.

Στὸ δρόμο, δχι, δὲν τοῦ εἶχε πέσει, τὸ θυμόταν πολὺ καλά ὁ Σωτήρης. Εἶχε μάρτυρα καὶ τὸν Κωστάκη, ποὺ ὅταν ἔφτασαν μαζὶ στὸ σχολεῖο, τοῦ τὸ ἔδειξε μιὰ στιγμή,

καὶ πάλι τὸ ἔχωσε, διπλωμένο, στὴν τσέπη του. Τί ἔγινε λοιπὸν τὸ εἰκοσιπεντάρικο τοῦ Σωτήρη; Ποῦ τὸ ἔχασε, ποιὸς τοῦ τὸ πῆρε;

Στὸ σχολεῖο ἔγιναν ἀνω κάτω. Ἐφαξαν παντοῦ στὴν εἴσοδο, στὴν αὐλή, στὴν τάξη, στοὺς διαδρόμους. Ρώτησαν δὲ τὰ παιδιά, τὸν Μπαρμπακώστα, τὸν ἐπιστάτη, τὴ γυναῖκα του, ποὺ καθόταν στὸ ισόγειο τοῦ σχολείου.

Πουθενὰ εἰκοσιπεντάρικο! Καὶ κανεὶς δὲν τὸ εἶδε, κανεὶς δὲν τὸ ἥξερε!

4

‘Ο καημένος ὁ Σωτήρης ἔκλαιγε ἀπαρηγόρητα. Πῶς θὰ τὸν ἐμάλωνε ὁ πατέρας του γι’ αὐτὴ τὴν ἀπροσεξία!

Καὶ δὲν ἦταν μόνο τὸ μάλωμα ποὺ συλλογιζόταν· ἦταν καὶ ἡ στενοχώρια ποὺ αἰσθανόταν τὸ παιδί. Γιατὶ ἥξερε πῶς ὁ πατέρας του δὲν ἦταν πλούσιος, καὶ μὲ μεγάλη δυσκολία θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλα λεπτὰ γιὰ τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδια ποὺ ἔπρεπε ν’ ἀγοράσῃ.

‘Ο Γιωργάκης τότε, ποὺ σὰ φτωχόπαιδο

κι αύτὸς καταλάβαινε τὸν πόνο τοῦ Σωτήρη, πρότεινε:

«Παιδιά, τοῦ φέρνομε αὔριο ἀπὸ μιὰ δραχμὴ ὁ ἔνας; Εἴμαστε εἴκοσι παιδιά. Τὸ είκοσιπεντάρικο ἀπάνω κάτω θὰ γίνη. Δὲν εἶναι σπουδαῖο πρᾶμα μιὰ δραχμή!...»

— «Κι ἂν βρεθῆ τὸ είκοσιπεντάρικο;» ρώτησε ὁ Θάνος.

— «Τόσο τὸ καλύτερο» ἀποκρίθηκε ὁ Γιωργάκης. «Ο Σωτήρης θὰ μᾶς δώσῃ πίσω τὶς δραχμές μας».

Παραδέχτηκαν ὅλοι τὴν πρόταση τοῦ Γιωργάκη κι ὁ δάσκαλος μάλιστα τὴν ἐπαίνεσε.

5

·Ο Κωστάκης ὅμως τότε ἔκαμε μιὰν ἄλλη:

«Ἐγὼ λέω νὰ ψαχτοῦμε ὅλοι!... Κάποιος ἀπὸ μᾶς μπορεῖ νὰ πῆρε τὸ είκοσιπεντάρικο!...»

Τὰ παιδιά κοιτάχτηκαν. Ο δάσκαλος ἐθύμωσε.

«Τί λές ἐκεῖ!» φώναξε τοῦ Κωστάκη. «Νομίζεις πώς εἶναι κλέφτες οἱ συμμαθητές σου; Ντροπή!»

«Δὲν εἶναι βέβαια ὅλοι, ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης, μᾶς ἔνας μπορεῖ νὰ εἶναι!»

Αγανακτισμένα τὰ παιδιά γιὰ τὴν πρόστυχη ύποψία τοῦ Κωστάκη, ἀρχισαν καὶ πρὸν τοὺς τὸ πῆ κανένας, ν' ἀδειάζουν φανερὰ τὶς τσέπες τους, νὰ τὶς ἀναποδογυρίζουν, νὰ ξεφυλλίζουν τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδιά τους, νὰ δείχνουν ἀκόμη καὶ τὰ καπέλα τους, ὅσα εἶχαν καπέλα.

Τὰ καημένα τὰ παιδιά, πῶς ἔκαναν γιὰ νὰ χαθῇ ἡ κακὴ ἐκείνη ύποψία. Εἶχαν πειραχτῆ πολύ.

«Ἡσυχία, ἡσυχία!» τοὺς φώναξε δὲ δάσκαλος. «Εἶναι περιττό! Ξέρω καλὰ πῶς κανεὶς ἀπὸ σᾶς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ κάμη τέτοιο πρᾶμα. Φτάνει εἴπα!»

Μὰ δὲν ἀκουαν τίποτε. Θὰ ἥθελαν καὶ νὰ γδυθοῦν ἀκόμη γιὰ ν' ἀποδείξουν τὴν ἀθωότητά τους.

6

Μόνο δὲ Γιωργάκης στεκόταν ἀμίλητος καὶ ἀκίνητος. Δὲν καταδεχόταν αὐτὸς οὕτε νὰ μιλήσῃ οὕτε νὰ ψαχτῇ. Καὶ κοίταζε τὰ ἄλλα παιδιά σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε: «Δὲν ντρέπεστε; Πῶς κάνετε ἔτσι; "Ἐπρεπε νὰ εἴστε πιὸ περήφανοι....»

Τὰ παιδιὰ ὅμως δὲν κατάλαβαν γιατὶ ἔκανε ἔτσι ὁ συμμαθητής τους. Δὲν ἐννοοῦσαν πώς ἀπὸ περηφάνεια δὲν ἥθελε, δὲν καταδεχόταν νὰ κάμη σὰν τοὺς ἄλλους.

«Γιατί δὲν ψάχνεται καὶ ὁ Γιωργάκης;» ἔλεγαν μέσα τους.

Κι δὲ Κωστάκης, δείχνοντάς τον, εἶπε δυνατά: «Γιατί δὲν ψάχνεται κι ἐκεῖνος ἔκει;»

Τὸ ἀκουσε ὁ Γιωργάκης κι ἀποκρίθηκε:

«Μὰ μήπως ψάχτηκε κι αὐτὸς ποὺ μιλεῖ;»

«Ἄλήθεια, ὁ Κωστάκης, ποὺ εἶχε κάμει τὴν πρόταση, ἔκρινε περιττὸ νὰ ψαχτῇ κι αὐτός, μὲ τὴν ίδέα πώς ἔνα πλουσιόπαιδο δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ ὑποψιαστῇ.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ κλέψω ἔγῳ ἔνα εἰκοσιπεντάρικο!» εἶπε μὲ θυμό.

— «Καὶ ἔγῳ δὲν ἔχω ἀνάγκη» φώναξε ὁ Γιωργάκης. «Ο πατέρας μου μπορεῖ νὰ εἶναι φτωχός, μὰ μοῦ οἰκονομᾶ ὅ,τι χρειάζομαι. Μὰ καὶ νὰ μὴν εἶχα οὕτε νὰ φάω, ποτέ μου δὲ θάπαιρναι ξένο πρᾶμα».

χαμένο είκοσιπεντάρικο μπορούσε νὰ τὸ εἶχε πάρει ὁ Γιωργάκης. Καταλάβαινε ἀκόμη γιὰ πιὸ λόγο δὲν ἥθελε νὰ ψαχτῇ. Βλέποντας δμως πῶς μερικὰ παιδιὰ εἶχαν ἀρχίσει νὰ ὑποψιάζωνται τὸ Γιωργάκη καὶ νὰ τὸν λοξοκοιτάζουν, τοῦ ἔγνεψε νὰ ψαχτῇ, γιὰ ν' ἀποδεῖξῃ κι αὐτὸς σ' ὅλους τὴν ἀθωότητά του.

‘Ο Γιωργάκης ἀν καὶ τοῦ κακοφάνηκε, ἀναγκάστηκε νὰ ὑπακούση.

«Ορίστε λοιπόν!» ψιθύρισε.

Καὶ ἀναποδογύρισε τὶς τσέπες του βιαστικά. Ἐπειτα ἔπιασε νὰ ξεφυλλίσῃ καὶ τὸ βιβλίο του, δπως ἔκαναν καὶ οἱ ἄλλοι.

Μόλις δμως τὸ ξεφύλλισε λίγο, τὸ είκοσιπεντάρικο ἔπεσε ἀπὸ τὸ βιβλίο στὰ πόδια του!

«Νά το!» φώναξε ἀμέσως ὁ Κωστάκης «Δὲ σᾶς τὸ ἔλεγα δγώ; Γι' αὐτὸ δὲν ψαχνόταν...»

‘Ο Γιωργάκης, κόκκινος σὰν τὴ φωτιά, γύρισε καὶ τοῦ ἔρριξε μιὰ ματιά. Ἐπειτα ἔγινε ἀσπρος σὰν τὸ κερί καὶ δὲν ἔβγαλε μιλιά.

Μὰ οὔτε τ' ἄλλα παιδιὰ μιλοῦσαν. Ακίνητα, σαστισμένα κοίταζαν τὸ είκοσιπεντάρικο στὰ πόδια του. ‘Α, γι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἥθελε νὰ ψαχτῇ! Καλὰ τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης.

«Σωτήρη» εἶπε δέ δάσκαλος μέσα στὴ σιωπή. «Πάρε τὰ λεπτὰ σου...!»

Ο Σωτήρης πλησίασε, σήκωσε τὸ χαρτὶ ἀπὸ χάμω καὶ τὸ ἔκρυψε καλὰ στὴν τσέπη του. Τὸ χέρι του ἔτρεμε. Χαιρόταν τὸ παιδί, ποὺ βρέθηκαν τὰ λεπτά του, μᾶς δὲν ἦθελε νὰ βρεθοῦν μὲ τέτοιον τρόπο.

8

«Γιωργάκη!» ἐξακολούθησε δέ δάσκαλος αὐστηρά. «Αὐτὸς δὲν τὸ περίμενα ποτέ, οὔτε ἀπὸ σένα οὔτε ἀπὸ κανένα μαθητή. Οὔτε θὰ τὰ πίστευα, ἂν δὲν τὸ ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια μου.

— Μὰ τὶ λέω; Καὶ τώρ’ ἀκόμη ποὺ τὸ εἶδα δὲν τὸ πιστεύω ... Μὴν τὸ ἔκαμες ἔτσι, γι’ ἀστεῖο; ... Μήπως κανεὶς ἄλλος; ... "Ελα, μίλησε, τὶ σωπαίνεις; Θέλω νὰ μοῦ πῆς ἐσύ, πῶς βρέθηκε τὸ εἰκοσιπεντάριχο μὲς στὸ βιβλίο σου; ... Λέγε! ... Δὲ μιλᾶς; ... »

"Οχι, δέ Γιωργάκης δὲ μιλοῦσε. "Ετρεμε ὅλος, ἄλλαξε χίλια χρώματα, μὰ δὲ μιλοῦσε. Καὶ τὸ στόμα του τὸ κρατοῦσε ἀλεισμένο σφιχτά.

Δὲν καταδεχόταν νὰ δικαιολογηθῇ, δὲν

*Νά το! φώναξε δ Κωστάκης (σελ. 23).

καταδεχόταν νὰ πῆ πὼς δὲν ἦταν οὐλέφτης.
Ο δάσκαλος ἀς τὸ καταλάβαινε μόνος του.

Καὶ ἡ μεγάλη συγκίνηση ἀκόμη, ἡ ἀγανάχτηση γιὰ τὴν ὑποψία, τοῦ ἔσφιγγε τὰ λαιμό, τοῦ ἔκοβε τὴ φωνή. Καὶ νὰ ἥθελε ἐκείνη τὴ στιγμὴ δὲ θὰ μπορούσε νὰ μιλήσῃ.

«Γιωργάκη, πρόσεξε καλά, θὰ μιλήσης

ἢ δχι;»

·Ο Γιωργάκης πάλι μιλιά.

«Τότε καλὰ» εἶπε ὁ δάσκαλος. «Αὔριο τὸ πρωὶ θὰ ἔρθης στὸ σχολεῖο μὲ τὸν πατέρα σου.» Ακουσες; Θὰ μισθέρης ἐδῶ τὸν πατέρα σου. Πρέπει νὰ τοῦ μιλήσω. Μὴν ἔρθης μοναχός σου, γιατὶ δὲ θὰ σὲ δεχτῶ. Φτάνε πιά, τελείωσε. Τώρα τὸ μάθημά μας».

4. «Νὰ ὁ οὐλέφτης!».

1

·Ο Γιωργάκης ἀμίλητος, σὰ νὰ εἶχε βουβαθῆ. Κι ἔσκυψε στὸ βιβλίο του ὅλη τὴν ψρα, σὰ νὰ μὴν ἥθελε νὰ βλέπη κανένα

Ούτε Κωστάκη, ούτε Σωτήρη, ούτε Θάνο,
μὰ ούτε καὶ τὸ δάσκαλο ποὺ κιαύτδος τὸν
πέρασε γιὰ κλέφτη...

Μὰ μήπως εἶχε ἄδικο αὐτός; Μὲ τὰ μάτια
του εἶδε τὸ εἰκοσιπεντάρικο νὰ πέφτη ἀπὸ
τὸ βιβλίο! "Επειτα ἦταν λίγος καιρὸς ποὺ
τὸν ἔγγνωριζε.

Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα δ Γιωργάκης νὰ τε-
λειώσῃ τὸ μάθημα καὶ νὰ φύγῃ, νὰ φύγῃ,
νὰ μείνῃ μονάχος του, νὰ συλλογιστῇ τί
ἔπρεπε νὰ κάμη, τί νὰ πῆ τοῦ πατέρα του
πῶς νὰ τὸν φέρῃ αὔριο στὸ σχολεῖο...

Μὰ κι ἀπὸ τώρα αὐτὰ συλλογιζόταν, αὐτὰ
εἶχε ὅλο στὸ νοῦ του, καὶ στὸ μάθημα γιὰ
πρώτη του φορὰ δὲν πρόσεχε καθόλου.

"Αμφιβολία δὲν εἶχε πῶς δ Κωστάκης,
γιὰ νὰ τοῦ κάμη κακό, ἔχωσε τὸ εἰκοσιπεν-
τάρικο ἀνάμεσα στὰ φύλλα τοῦ βιβλίου του.

Μὰ ποὺ τὸ βρῆκε κι αὐτός; Τοῦ ἔπεισε
τοῦ Σωτήρη, τὴ στιγμὴ ποὺ τοῦ τὸ ἔδειξε
καὶ τὸ σήκωσε κρυφά; "Η τοῦ τὸ πῆρε
ὑστερα μὲ τρόπο ἀπὸ τὴν τσέπη του;

΄Αδιάφορο ! Γιὰ ἔνα ἥταν βέβαιος, πῶς ὁ Κωστάκης τὸ ἔκαμε. Ή, κανείς, κανεὶς ἄλλος στὴν τάξη δὲ θὰ μποροῦσε νὰ κάμη τέτοιο πρᾶμα, παρὰ ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἔρριξε μιὰ φορά μὲ τρικλοποδιά.

Μιὰ τρικλοποδιὰ δὲν ἥταν τάχα κι αὐτὴ ποὺ τοῦ ἔκαμε τώρα, γιὰ νὰ τὸν βγάλη κλέφτη; Γιατὶ τὸν ἔζήλευε ὁ Κωστάκης, τὸν διμισοῦσε, τοῦ ἥθελε κακό.

Καὶ νά, τοῦ τὸ ἔκαμε. Καὶ τί μεγάλο! Τί κι ἀν δὲν τὸν τιμωροῦσαν; Τί κι ἀν δὲν ἐφώναζαν τὸ χωροφύλακα νὰ τὸν παραδώσουν, νὰ τὸν πάη στὴ φυλακή;

΄Εφτανε πῶς τὰ παιδιὰ ὅλα εἶχαν τώρα τὴν ἴδεα, καὶ θὰ τὴν εἶχαν βέβαια γιὰ πάντα, πῶς αὐτός, αὐτὸς εἶχε πάρει τὸ εἰκοσιπεντάρικο τοῦ Σωτῆρη.

΄Εφτανε πῶς κι ὁ ἴδιος δάσκαλος τὸ πίστευε. Όλοι αὐτοί, κι ὅσοι ἄλλοι θὰ τὸ μάθαιναν, θὰ τὸν περιφρονοῦσαν.

Τὰ παιδιὰ θὰ τὸ ἔλεγαν καὶ στὰ σπίτια τους. Ό δάσκαλος θὰ τὸ ἔλεγε καὶ στὸ καφενεῖο. Ό επιστάτης θὰ τὸ ἔλεγε καὶ στὸ καπηλειό.

Σὲ λιγο ὅλη ἡ Καρυδιὰ θὰ τὸν ἥξερε
κλέφτη!

3

Ποιός θὰ τοὺς ἔλεγε πῶς δὲν εἶναι! Ποιός θὰ ἔπειθε τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα πῶς τὸ εἰκοσιπεντάρικο, ποὺ εἶχε πέσει ἀπὸ τὸ βιβλίο του, δὲν τὸ εἶχε βάλει ἐκεῖ μέσα αὐτός;

Θὰ ἦταν τόσο βέβαιοι ὅλοι! Καὶ γι' αὐτὸ μάλιστα, θὰ ἔλεγαν τώρα, ὁ Γιωργάκης εἶχε προτείνει νὰ πᾶνε τοῦ Σωτήρη ἀπὸ μιὰ δραχμή. "Εκανε τὸν καλό, γιὰ ν' ἀποσκεπάσῃ τὸ κακὸ ποὺ εἶχε κάμει.

"Ο Γιωργάκης καταλάβαινε πῶς ὅ, τι κι ἄν ἔλεγε, ὅσο κι ἄν φώναζε, ὅσο κι ἄν διαμαρτυρόταν, κανεὶς δὲ θὰ πίστευε πῶς ἦταν ἀθῶος. Τὸ εἶχαν δεῖ μὲ τὰ μάτια τους, ἐνῶ αὐτὸς θὰ τοὺς ἔλεγε λόγια.

Καὶ θὰ τοὺς τὰ ἔλεγε ἀργά. "Αν μιλοῦσε τουλάχιστο τὴν ἴδια ἐκείνη στιγμή! Μὰ δὲν μπόρεσε, δὲ θέλησε, δὲν καταδέχτηκε... Τώρα πάει πιά, ἦταν ἀργά. Οὕτε τὸν ἐρωτοῦσε πιὰ κανείς.

"Ἔταν λυπημένος κι ἀπελπισμένος ἀπαρη-

γόρητα. Οι δυὸς ἐκεῖνες ὥρες τοῦ φάνηκαν δυὸς χρόνια. Καὶ μόλις αἰσθάνθηκε ἔνα μικρὸ διαλάφωμα, ὅταν χτύπησε τὸ κουδούνι γιὰ νὰ σχολάσουν.

4

”Αφησε νὰ φύγουν ὅλα τὰ παιδιὰ κι ὕστερα ἔφυγε κι αὐτὲς τελευταῖος, μονάχος του.

Καθὼς ἔβγαινε ὁ δάσκαλος αὐστηρὸς πάντα, συλλογισμένος, τὸν ἐσταμάτησε καὶ τοῦ εἶπε: «Θὰ μοῦ πῆσ τώρα ποὺ εἴμαστε οἱ δυό μας, πῶς βρέθηκαν τὰ λεπτὰ τοῦ Σωτήρη στὸ βιβλίο σου;»

— «Δὲν ξέρω! ψιθύρισε ὁ Γιωργάκης.

Ο δάσκαλος τὸν κοίταξε καλὰ στὰ μάτια, ποὺ δὲν τὰ χαμήλωσε. Κι ἔπειτα τοῦ εἶπε:

«Καλά. Πήγαινε τώρα. Καὶ αὔριο θὰ ἔρθης μὲ τὸν πατέρα σου!...»

Στὸ δρόμο, τοῦ φαινόταν τοῦ Γιωργάκη πῶς ὅλοι τὸν κοίταζαν σὰ νὰ ἔλεγαν: «νὰ δὲν κλέφτης!» Καὶ πήγαινε σκυφτός, ντροπιασμένος, σὰ νὰ εἶχε κλέψει ἀληθινά.

”Ετρεχε δῆμως, ἔτρεχε γιὰ νὰ βγῆ πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὸ χωριό, νὰ βρεθῇ στὴν ἐρημιά, νὰ μὴν τὸν βλέπῃ κανεὶς, νὰ μὴ βλέπῃ κανένα.

‘Ο Κωστάκης τὴν Ἰδια ὥρα γύριζε στὸ σπίτι του καμαρωτὸς σὰ νικητής, ἐνῷ εἶχε κάμη μιὰ τόσο κακὴ πράξη, χειρότερη καὶ ἀπὸ κλεψιά!...

5

Στὸ δρόμο ὁ Γιωργάκης ἀπάντησε τὸν Παπαστέφανο, ποὺ πήγαινε στὴν ἐκκλησία του νὰ διαβάσῃ ἑσπερινό.

‘Ο ἀσπρομάλλης γέροντας τὸν ἔχαιρέτησε μὲ τὴ συνηθισμένη του καλοσύνη. «Καλῶς τὸ παιδί μου, τοῦ εἶπε, καλῶς το!..» Ε, πὼς τὰ πῆγες σήμερα στὸ σχολεῖο; «Ηξερες μάθημα, ἤξερες; Σοῦ εἶπε «μπράβο» ὁ δάσκαλος;

‘Ο Γιωργάκης τοῦ ἔγνεψε «ναί», κι αλισθάνθηκε δάκρυα νὰ τοῦ ἀνεβαίνουν στὰ μάτια.

Μιὰ στιγμὴ τοῦ ἥρθε νὰ τρέξῃ, νὰ πέσῃ στὰ πόδια τοῦ Παπαστέφανου, νὰ τοῦ τὰ πῆ δλα, νὰ τοῦ γυρέψῃ τὴ βοήθειά του. Μὰ τὸ μετάνιωσε καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του.

Θὰ τὸν πίστευε τάχα ὁ παπάς; «Η θὰ νόμιζε πὼς τὸ εἶχε κάμει, μὰ ἔλεγε πὼς εἶναι ἀθῶος, γιὰ νὰ γλιτώσῃ αὔριο τὴν τιμωρία;

Καὶ ἀφῆσε τὰ δάκρυα του νὰ τρέξουν, τὰ

πρωτα δάκρυα ποὺ ἔχυνε στὴν ἀπελπισιά του,
γιατὶ ως ἐκείνη τὴ στιγμὴ καὶ ἀμύλητος στά-
θηκε κι ἀδάκρυτος.

4

Μὰ ὥπως ἔκλαιγε τώρα, ἔτσι καὶ θὰ μιλοῦσε
σὲ λίγο.

“Ἡαν ὑποχρεωμένος νὰ τὰ πῆ δλα τοῦ πα-
τέρα του. Δὲν μποροῦσε νὰ κάμη ἄλλιῶς.

Θεέ μου! Κι ἀν δὲν τὸν πιστευε οὕτ’ αὐτός;
”Αν δὲν τὸν πιστευε οὕτε ἡ ἴδια του ἡ μάννα;

Τὸ συλλογιζόταν καὶ τὸν ἔπιανε φρίκη.
Δὲν τὸν πείραζε ποὺ θὰ τὸν ἐμάλωναν, ποὺ
θὰ τὸν τιμωροῦσαν τὸν πείραζε ποὺ θὰ τὸν
καταφρονοῦσαν. Κλέφτης!

Καλὰ στὸ σχολεῖο, καλὰ στὸ χωριό! Μὰ
οὕτε στὸ σπίτι του δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ἔχῃ
σηκωμένο τὸ κεφάλι.

Τὸ ἔβλεπε, τὸ ἔβλεπε τώρα ἀπὸ πέρα τὸ
μικρό του φτωχὸ σπιτάκι, ἀνάμεσα στὰ δεν-
τράκια, ἐκεῖ στὴ ρίζα τοῦ λόφου. Τὸ ἔβλεπε
τώρα καὶ τὸ φοβόταν! Κι ἐνῶ ἄλλη φορά,
ὅταν σχόλαζε τὸ μεσημέρι ἢ τὸ βράδυ, ἔτρεχε
μόλις τὸ ἔβλεπε, ἔτρεχε μὲ χαρά, νὰ φτάσῃ
ὅσο μποροῦσε πιὸ γρήγορα, νὰ βρεθῇ κοντά

στὴ μάνα του, στὴ γιαγιά του καὶ στ' ἀδέρφια του, ἀπόψε κοντοστάθηκε καὶ σιγὰ σιγά, στάθηκε ὅλως διόλου.

«Οχι, συλλογίστηκε, δὲ θὰ πάω στὸ σπίτι... Τί θὰ πῶ τῆς μητέρας μου ποὺ θὰ μὲ ίδῃ ολαμένο καὶ θὰ μὲ ρωτήσῃ; Καλύτερα πιὸ βράδυ, ὅταν θὰ ἔχῃ γυρίσει καὶ ὁ πατέρας μου».

Καὶ ἀντὶ νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του πρὸς τὸ λόφο, τράβηξε κάτω πρὸς τὸ ἀκρογιάλι.

7

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη βασίλευε ὁ ἥλιος, μὰ στὴν κορυφὴ τοῦ λόφου ὁ ἀνεμόμυλος γύριζε ἀκόμη τ' ἄσπρα του φτερά.

Ἐκεῖ ἀπάνω θὰ βρισκόταν ἀκόμη ὁ μυλωνάς, ποὺ πολλὲς φορές, ὅταν ἦταν ἀνάγκη κι ἀέρας, δούλευε καὶ τὴ νύχτα.

«Εἶναι νωρὶς ἀκόμη» συλλογιζόταν ὁ Γιωργάκης.

Καὶ σιγὰ σιγὰ κατέβαινε πρὸς τὸ ἀκρογιάλι, κοιτάζοντας τὴ θάλασσα, τὴν

άμμουδιά, τὰ βραχάκια, τὶς καλύβες τῶν ψαράδων καὶ τὶς ψαρόβαρκες.

”Αλλη φορὰ τί δυμορφά, τί γελαστὰ ποὺ τοῦ φαίνονταν ὅλα αὐτὰ στὰ ήλιοβασίλεμα. Μὰ ἀπόψε τὰ ἔβλεπε ἀλλιώτικα, ἀσχημα, θλιβερά.

Καμιά παρηγοριὰ δὲν τοῦ ἔδιναν. Απεναντίας τοῦ μεγάλωναν τὴ λύπη. Τότε τοῦ ἥρθε μιὰ ἄλλη ἰδέα.

”Αφοῦ στὸ σπίτι του φοβόταν νὰ πάη κι ἀφοῦ ἔξω δὲν τὸν παρηγοροῦσε τίποτε, συλλογίστηκε ν' ἀνεβῆ στὸ μύλο νὰ βρῇ τὸν πατέρα του καὶ νὰ τοῦ μιλήσῃ ἐκεῖ.

”Υστερα θὰ γύριζαν στὸ σπίτι μαζί..

Α. «Χά γά γά! αύτὸν ήταν;»

1

Καὶ γύρισε, καὶ πῆρε τὰ μονοπάτια γιὰ τὴν κορφὴ τοῦ λόφου καὶ τὸν ἀνεμόμυλο.

Καθὼς περνοῦσε πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι, δσο μποροῦσε μακρύτερα, ἡ ἀδερφή του ἡ Ἀννούλα, ποὺ ἦταν στὸ λαχανόκηπο, τὸν εἶδε καὶ τοῦ φώναξε:

«Ἐ! Γιωργάκη!... Ποῦ πᾶς;...»

— «Ἐχω δουλειά τῆς ἀποκρίθηκε.

— «Μὰ δὲν πεινᾶς; Ἐλα μιὰ στιγμὴ νὰ φᾶς τὸ ψωμὶ καὶ τὸ τυρί σου».

«Δὲν πεινῶ! *Υστερα...»

Καὶ ἀλήθεια, μπουκιὰ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ βάλῃ στὸ στόμα του ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ Γιωργάκης. Εἶχε ἔχασει μάλιστα ὅλως διόλου πὰς ὑπάρχει στὸν κόσμο ψωμὶ καὶ τυρί.

Τὸν ἔμυρίστηκε κι ὁ Μοῦργος, τὸ σκυλὶ τοῦ σπιτιοῦ τὸ ἀγαπημένο του, κι ἔτρεξε ὅπως πάντα νὰ τὸν προαπαντήσῃ μὲ γαρά.

«Πίσω!» τοῦ φώναξε δυνατά. «Σπίτι!»

Οὔτε τὸ Μοῦργο δὲν ἤθελε σήμερα. Καὶ ὁ καημένος ὁ σκύλος γύρισε μὲ ἔναν παραπονιάζικο γρυλλισμό.

«Ο Γιωργάκης ἔφτασε στὸν ἀνεμόμυλο, τὴν ὥρα ποὺ ὁ ἥλιος κατακόκκινος, κρυβόταν πίσω ἀπὸ τὰ πιὸ μακρινὸ βουνό. Στὴν ἡσυχία τοῦ δειλινοῦ, ἔκει ἀπάνω, δὲν ἀκούόταν παρὰ ὁ κρότος ποὺ ἔκαναν τὰ φτερὰ τοῦ μύλου.

Πάντα τοῦ ἔκανε γαρὰ αὐτὸς ὁ κρότος.

Απόψε μόνο τοῦ φαινόταν ἀλλιώτικος, μελαγχολικός, δύσπιλος.

2.

Ο Μπαρμπαθύμιος, ἀλευρωμένος δύλος, καθόταν στὴν πόρτα.

«Γιωργάκη, τοῦ εἶπε, ἐσύ "σαι; καὶ μένα μοῦ φάνηκε πῶς ἦταν δὲ Ἀντρέας, ποὺ τὸν ἔστειλα σὲ θέλημα, κι ἀκόμη νὰ φανῆ...»

— «Ἐγὼ εἰμαι» ψιθύρισε δὲ Γιωργάκης. «Καλησπέρα, πατέρα.»

— «Ἐ, τί τρέχει;» τὸν ἔρωτησε.

— «Τίποτε» τοῦ ἀποκρίθηκε δὲ Γιωργάκης, ποὺ κατάλαβε τὴν ἀνησυχία του. «Στὸ σπίτι είναι καλά.»

— «Μὴν εἶδες τὸν Ἀντρέα καθὼς ἔρχόσουν;»

— «Όχι.»

Ο Ἀντρέας ἦταν ἀδερφὸς τοῦ Γιωργάκη μεγαλύτερος. Μιὰ φορὰ πήγαινε κι αὐτὸς στὸ σχολεῖο, δὲν ἔκανε δμως μεγάλα πράματα, ἥκι δὲ πατέρας του τὸν τράβηξε γιὰ νὰ τὸν ἔχῃ βοηθὸ στὶς δουλειές του.

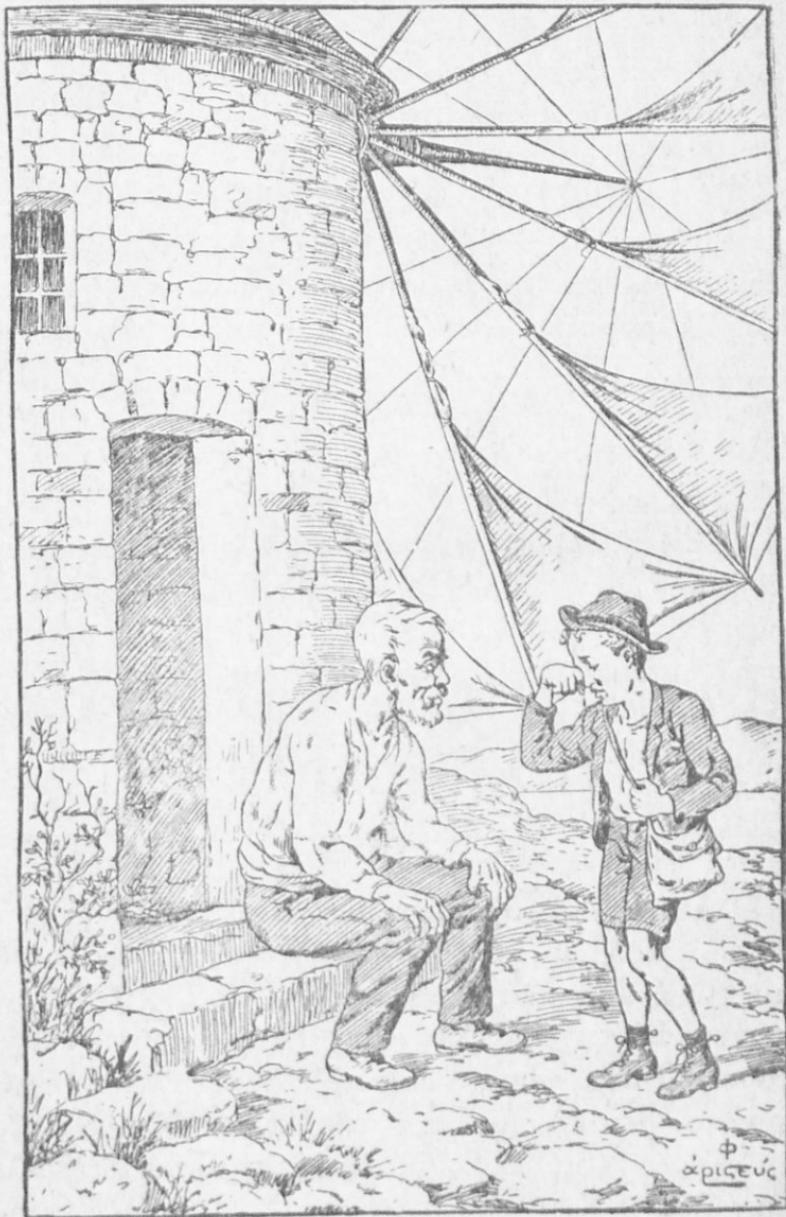
Νά τί δὲ θὰ ἔκανε ποτὲ γιὰ τὸ Γιωργάκη. Πήγαινε τόσο καλὰ στὸ σχολεῖο αὐτός. Κι δσο φτωχὸς κι ἀν ἦταν δὲ μυλωνάς, είχε σκοπὸ—πρῶτα δὲ Θεός—νὰ τὸν σπρυδάσῃ δσο ἥθελε.

3.

«Ἐ, τὸν ἔαναρωτησε, τινάζοντας τὰ γένεια του, τί νέα ἀπὸ τὸ δάσκαλο;»

— «Όχι τόσο καλά», τοῦ ἀποκρίθηκε δὲ Γιωργάκης, κουνώντας θλιβερὰ τὸ κεφάλι.

— «Καλὰ τὸ κατάλαβα ἔγω!» φώναξε δὲ Μπαρμπαθύμιος. «Εἶδα τὸ πρόσωπό σου ἀμέσως. Καὶ γιὰ νὰ ἔρθης ἐյὲ ἐδῶ πάνω!... Ἐλα, τί τρέχει; Σὲ ἀδικό-

“Ελα, έλα, μήν κλαῖς, παιδί μου! (σελ. 38).

βαλε πάλι κανένα παιδί καὶ σὲ μάλωσε ὁ δάσκαλος ;»

— «Κάτι χειρότερο» ψιθύρισε ὁ Γιωργάκης. «Μὰ γι' αὐτὸν ἥρθα . . . νὰ στὸ πῶ».

— «Γιὰ στάσου».

Καὶ ὁ Μπαρμπαθύμιος μπῆκε σ' τὸ μύλο, σταμάτησε τὴν μυλόπετρα—εἶχε τελειώσει πιὰ τὸ ἄλεσμα—καὶ ἔαναβγῆκε, τινάζοντας τώρα τὰ ροῦχα του.

Τὰ φτερὰ ἔκαμαν ἀκόμη δυὸ τρία γυρίσματα καὶ μὲν ἔνα τρίξιμο δυνατὸ στάθμηκαν ἀκίνητα. "Επειτα ἔγινε τόσο βαθιὰ σιωπή, ποὺ ὁ Γιωργάκης τρόμαξε. Τοῦ φάνηκε σὰ νὰ εἶχε σταθῆ ὁ κόσμος !

«Λέγε !» τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του.

Κι ὁ Γιωργάκης κρατώντας μὲ κόπο τὰ κλάματα τοῦ διηγήθηκε πῶς ὁ Σωτήρης ἔχασε κεῖνο τὸ καταραμένο τὸ εἰκοσιπεντάρικο, πῶς βρέθηκε ὑστερα μέσα στὸ βιβλίο του, χωρὶς νὰ ξέρῃ κανεὶς ποιὸς τὸ ἔβαλε καὶ πῶς δλοι, κι ὁ δάσκαλος ἀκόμη, νόμισαν πῶς τὸ εἶχε κλέψει καὶ τὸ εἶχε κρύψει αὐτός !

4.

"Ακουσε μὲ προτοχὴ δλη αὐτὴ τὴν ἴστορία ὁ Μπαρμπαθύμιος, μὰ οὕτε στιγμὴ δὲν τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ἡ ίδεα πῶς ὁ γιός του εἶχε πάρει τὸ εἰκοσιπεντάρικο. Κλέφτης ὁ Γιωργάκης; Αὐτὸς ποὺ καὶ πεντάρα νάβρισκε χάμω, δὲν ήσύχαζε ἀν δὲν ἔβρισκε ἔκεινον ποὺ τὴν ἔχασε νὰ τοῦ τὴν δώσῃ; "Οχι δά! . . .

Καὶ στὸ τέλος, ὁ καλὸς Μπαρμπαθύμιος ἔβαλε τὰ γέλια.

«Χὰ χὰ χά! . . . Αὐτὸν ἡταν; εἶπε, καὶ μοῦ ἔκοψες τὸ αἷμα πῶς κάτι ἔτρεξε; . . . "Ελα, ἔλα, μὴν κλαῖς, Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παιδί μου. Θὰ ἔρθω ἐγώ αὔριο στὸ σχολεῖο, θὰ μηλήσω μὲ τὸ δάσκαλο καὶ θὰ τὰ διορθώσω δλα. Μόνο θέλω νὰ μοῦ πῆς, ποιὸ παιδί ὑποψιάζεσαι ἐσὺ πῶς σοῦ ἔπαιξε αὐτὸ τὸ ἄσχημο παιγνίδι; Ποιὸ παιδί σ' ἔχθρεύεται καὶ σοφίστηκε αὐτὸν τὸν τρόπο γιὰ νὰ σοῦ κάμη πακό;»

5.

Ο Γιωργάκης ἦταν σχεδὸν βέβαιος γιὰ τὸν Κωστάκη. Μὰ δὲν τολμοῦσε ν' ἀναφέρῃ τ' ὄνομά του. Φοβόταν πῶς αὐτὸ θὰ ἔφερνε πακὸ μεγαλύτερο. Τέκναθαυτό, δὲν ἤξερε καλὰ καλά, μὰ φοβόταν.

«Ἐπειτα, μήπως τὸν εἶχε ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια του; Μιὰ ὑποψία εἶχε κι αὐτός. Πῶς θὰ ἔκανε καὶ τὸν ἄλλο νὰ τὰ παραδεχτῇ, νὰ τὰ πιστέψῃ;

«Όχι», ἀποκρίθηκε. «Ἐγώ, μὲ τὰ μάτια μου, δὲν εἶδα κανένα».

— «Τὸ ξέρω πῶς δὲν εἶδες. Μὰ ποιὸν ὑποψιάζεσαι, ρώτησα».

— «Κανένα... Ἐγώ δὲν ἔχω στὸ σχολεῖο κανένα ἔχθρο».

— «Ἐπειτα ὅμως τὸ συλλογίστηκε. Αὐτὸ ποὺ ἔλεγε τώρα στὸν πατέρα του δὲν ἦταν σωστό. Καὶ πρόσθεσε:

«Δηλαδή... ἔκεινος ὁ Κωστάκης... ὁ γιὸς τοῦ κἀδηλία δὲ μὲ χωνεύει... καὶ μοῦ κάνει καμιὰ φορὰ ιστορίες... μά... δὲν πιστεύω νὰ μοῦ ἔκανε κι αὐτή... δηλαδή.. δὲν τὸν εἶδα, σοῦ λέω, μὲ τὰ μάτια μου...»

— «Καλά, καλά, φτάνει!» τὸν ἔκοψε ὁ πατέρας του. «Ἐγώ κατάλαβα. Ἐσὺ δὲν ἔχεις ἀνάγκη νὰ μοῦ

πῆς τίποτ' ἄλλο. Μόνο ἀπόψε νὰ διαβάσης τὰ μαθήματά σου καὶ νὰ κοιμηθῆς ἥσυχος. Τ' ἄλλα εἶναι δική μου δουλειά. Ἐμπρός, πᾶμε!»

6.

Τὴ στιγμὴ ἔκεινη φάνηκε κι ὁ Ἀντρέας. Ὁ πατέρας του σὰ νὰ ἥθελε μὲ κάποιον νὰ ἔμυμάνῃ, τὸν ἐμάλωσε γιατὶ ἀργησε. Ἐπειτα κλείδωσαν τὸ μύλο καὶ κατέβηκαν καὶ οἱ τρεῖς.

‘Ο Γιωργάκης ἦταν τώρα ξαλαφρωμένος. Νά ποὺ δὲν τὸν ὑποψιάστηκε κι ὁ πατέρας του, ὅπως εἶχε φοβηθῆ μιὰ στιγμή. Καὶ νὰ ποὺ τοῦ ἔλεγε νὰ εἶναι ἥσυχος, γιατὶ αὔριο θὰ τοῦ τὰ διώρυθωνε ὅλα...

Πῶς; μὲ τί τρόπο; Γι' αὐτὸ δὲν τὸν ἔνοιαζε τώρα τὸ Γιωργάκη. Τοῦ ἔφτανε ποὺ ὁ πατέρας του ἦταν βέβαιος πὼς ἦταν ἀθῶος καὶ ποὺ τὸν εἶχε βοηθό. Ἀλήθεια, μποροῦσε νὰ μὴ φοβᾶται.

Βράδυ πιά, ἔφτασαν στὸ σπιτάκι καὶ σὲ λίγο κάθισαν νὰ φᾶνε.

7.

‘Ο μυλωνὰς εἶχε πολλὰ παιδιά. Τὸ μεγαλύτερό του ἦταν ὁ Χαράλαμπος εἶχε γίνει ψαράς καὶ δούλευε στὴν ψαρόβαρκα τοῦ καπετάν Λευτέρη.

Ἐπειτα ἐρχόταν ὁ Ἀντρέας, ποὺ εἴπαμε τί δουλειὰ ἔκανε.

Ἐπειτα ἡ Ἀννούλα, μεγάλη κοπέλα, ποὺ ἦταν στὸ σπίτι τὸ δεξὶ χέρι τῆς μητέρας καὶ τῆς γιαγιᾶς της.

Ἐπειτα ὁ Γιωργάκης, κι ἔπειτα ἀπ' αὐτὸν τὰ μικρά, ἡ Ρήνη καὶ ὁ Πάνος.

"Ενα μεγάλο τραπέζι γέμιζε πέρα πέρα μ' δλα αύτά τὰ παιδιά, μικρὰ καὶ μεγάλα, ποὺ μὲ τὸν πατέρα, τὴ μητέρα καὶ τὴ γιαγιά, ἔκαναν μιὰ οἰκογένεια ἀπὸ ἐννιά στόματα, δικιάς ἔλεγε δι μυλωνάς.

Φτωχή, ἀλήθεια, μὰ τί καλὴ κι ἀγαπημένη οἰκογένεια! Χαιρόσουν νὰ τὴ βλέπης μαζεμένη τὸ βράδυ στὴ ζέστα τοῦ τζακιοῦ καὶ στὸ φῶς τοῦ λύχνου, νὰ δειπνῆ καλόκαρδα, μὲ ἀστεῖα καὶ μὲ γέλια.

Μόνο δι Γιωργάκης δὲν εἶχε ἀπόψε τόσο δρεξη. Προσπαθοῦσε δικιάς νὰ κάμη καὶ νὰ φαίνεται διπλως πάντα, γιατὶ δι πατέρας του εἶχε συστήσει νὰ μὴ πῆ τίποτε στοὺς ἄλλους—ήταν περιττό—οὕτε νὰ δείξῃ καμιὰ στενοχώρια.

"Επειτα, κατὰ τὴ συμβουλή του, διάβασε τὰ μάθηματά του καὶ πλάγιασε νὰ κοιμηθῇ.

"Ησυχος;

"Ε, ὅχι τόσο. Πάντα τοῦ ἔμενε καὶ μιὰ ἀνησυχία, πάντα αἰσθανόταν ἕνα βάρος . . .

Τί θὰ γινόταν αὔριο;

6. Τὰ πράματα ἄλλαξιον.

I.

Καὶ δικιάς, τὴν ἄλλη μέρα, μόλις ἔφτασε στὸ σχολεῖο μὲ τὸν πατέρα του, δι Γιωργάκης κατάλαβε πῶς τὰ πράματα ήταν διαφορετικά . . . πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ χτές.

Δὲν εἶχε χτυπήσει ἀκόμη τὸ κουδούνι, καὶ τὰ παιδιά, δσα εἶχαν πάει νωρίτερα, περίμεναν στὴν αὐλή. Ο Μπαζιπαθύμιος ἀνέβηκε ἐπάνω νὰ μιλήσῃ

μὲ τὸ δάσκαλο καὶ ὁ Γιωργάκης ἔμεινε κάτω μὲ τὰ παιδιά.

Μερικὰ τὸν καλημέρισαν, ἄλλα τοῦ χαμογέλασαν ἀπὸ μακριὰ κι ὅλα τὸν κοίταξαν μὲ συμπάθεια.

‘Ο Κωστάκης δὲν εἶχε πάει ἀκόμη. ‘Ο Σωτήρης ὅμως ἦταν ἐκεῖ καὶ πλησίασε ἀμέσως τὸ Γιωργάκη καὶ τοῦ εἶπε σιγά:

«Τὸ εἰκοσιπεντάρικο δὲ μοῦ τὸ εἶχες πάρει ἐσύ. Ἐμεῖς ξέρομε ποιὸς σοῦ τὸ ἔκαμε αὐτό, γιὰ νὰ σοῦ κάμη κακό».

— «Ποιοὶ ἐσεῖς;» ρώτησε ὁ Γιωργάκης.

— «Νά, ἐγώ, ὁ Θάνος κι ὅλα τὰ παιδιά... Τὰ εἴπαμε πρωτύτερα... ‘Ο Κωστάκης τὸ πῆρε, ποὺ τοῦ τὸ εἶχα δείξει κιόλα... Ναί, ναί, αὐτός».

Τότε κατάλαβε ὁ Γιωργάκης τὴν ἀλλαγὴ ἐκείνη τῶν παιδιῶν. Χτές στὴν ἀρχή, ὅταν είδαν τὸ εἰκοσιπεντάρικο μὲ τὰ μάτια τους νὰ πέφτη ἀπὸ τὸ βιβλίο του, σάστισαν κι ἐνόμισαν πώς τὸ εἶχε κλέψει αὐτός. Ἔπειτα συλλογίστηκαν καλύτερα καὶ σιγά, σιγά, βρῆκαν μονάχα τους, μάντεψαν τὴν ἀλήθεια. Ἔπειτα τὰ εἶπαν μεταξύ τους καὶ βρέθηκαν σύμφωνα πώς ὁ Κωστάκης εἶχε κάμει τὸ θαῦμα.

2.

‘Ο Γιωργάκης χάρηκε πολύ. Ἔκρυψε ὅμως τὴν χαρά του καὶ σοβαρὰ ἀποκρίθηκε στὸ Σωτήρη:

«Σιγά!... Αὐτὸ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ ξέρετε... Μήπως τὸν εἴδατε μὲ τὰ μάτια σας; •Έγὼ βέβαια δὲν πῆρα τὸ εἰκοσιπεντάρικο, αὐτὸ μόνο ξέρω καλά. Κάποιος ἄλλος γιὰ νὰ παίξῃ σοῦ τὸ πῆρε καὶ τὸ ἔ-

κρυψε στὸ βιβλίο μου. Ποιός τὸ ἔκαμε δῆμος; Ὁ δάσκαλος ἀς τὸν βρῆ κι ἀς τὸν τιμωρήσῃ. Ἰσα γι^τ αὐτὸ θὰ μιλοῦν τώρα μὲ τὸν πατέρα μου».

«Ναί, εἶπε ὁ Σωτήρης, μὰ ἐμεῖς εἴμαστε βέβαιοι πὼς ἄλλος ἀπὸ τὸν Κωστάκη δὲν μποροῦσε νὰ σου κάμη τέτοιο κακό. Τί κατάλαβε δῆμος; Μὲ τὴν κακία του ἔμεινε. Τὸν καταλάβαμε».

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἔφτασε κι ὁ Κωστάκης. Εἶχε τὸ συνηθισμένο του θαρρετό, περήφανο καὶ ἀκατάδεχτο ὑφος καὶ φαινόταν, δπως πάντα, πολὺ εὔχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτό του.

«Καλημέρα» εἶπε δυνατά, μπαίνοντας στὴν αὖλή.

Ἄπρόθυμα τὰ παιδιά, μουδιασμένα ἀποκρίθηκαν στὸ χαιρετισμό του. Καὶ τότε ὁ Γιωργάκης παρατήρησε πὼς κανένας δὲν ἐπλησίασε νὰ μιλήσῃ τοῦ Κωστάκη, παρὰ δλοι τὸν ἀπόφευγαν μὲ τρόπο, ἢ τὸν κοίταζαν δπως κοιτάζομε ἔναν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει κάμει κρυφὰ μιὰ κακὴ πράξη. Τὸ εἶδε κι ἐκεῖνος, τὸ κατάλαβε ἵσως, καὶ ὅχι μόνο δὲν τόλμησε νὰ πῇ τίποτε πειρακτικὸ γιὰ τὸ Γιωργάκη, παρὰ καὶ βιάστηκε ν' ἀνεβῆ στὴν τάξη μονάχος του.

«Τὸν εἶδες;» ψιθύρισε ὁ Σωτήρης, κουνώντας τὸ Γιωργάκη. «Ἐφυγε γιὰ νὰ μὴν τοῦ ποῦμε τίποτε».

Σὲ λίγο χτύπησε καὶ τὸ κουδοῦνι, καὶ τὰ παιδιὰ ἀνέβηκαν δλα.

Στὴ σκάλα, ὁ Γιωργάκης ἀπαντήθηκε μὲ τὸν πατέρα του, ποὺ ἔφευγε.

«Πάω στὴ δουλειά μου» τοῦ εἶπε. «Πήγαινε καὶ σὺ στὴ δική σου. Ὁπως σου εἶπα καὶ χτές, καὶ μὴ σὲ μέλει...»

— «Μά τί σοῦ εἶπε ὁ δάσκαλος; τὸν ἔρωτησε σιγὰ ὁ Γιωργάκης.

— «Ἐγὼ ξέρω τί μοῦ εἶπε, ἔγνοια σου!

Καὶ ὁ Μπαρμπαθύμιος ἔφυγε, χωρὶς νὰ πῆ αλλο λόγο στὸ γιό του.

3.

Στὴν τάξη ὁ δάσκαλος μπῆκε κι ἀνέβηκε στὴν ἔδρα, πιὸ σοβαρὸς ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Τὰ παιδιὰ σηκώθηκαν ἀμέσως κι ὁ Θάνος, ποὺ ἦταν ἡ σειρά του, εἶπε τὴν προσευχήν.

“Υστερα τὰ παιδιὰ ξανακάθισαν κι ἔγινε μεγάλη ἡσυχία. Γιατὶ ὅλοι κάτι περίμεναν.

Καὶ νά, ἀμύλητος, ὁ δάσκαλος τοὺς κοίταξε πρῶτα ἔναν ἔνα. Ἐπειτα σήκωσε τὴ φωνή του καὶ τοὺς μύλησε ἔτσι :

“Παιδιά, ξέρετε ὅλοι τί ἔτρεξε χτὲς τὸ ἀπόγεμα ἐδῶ μέσα. Κι ὁ Πάνος ἀκόμη, κι ὁ Πέτρος ποὺ ἔλειπαν όταν τόμαθαν. Κάποιος, γιὰ χωρατὸ βέβαια, πῆρε ἔνα εἰκοσιπεντάρικο τοῦ Σωτήρη καὶ τὸ ἔκρυψε μέσα στὸ βιβλίο τοῦ Γιωργάκη.

» Δὲν μπορῶ νὰ φανταστῶ, πῶς ἔκεινος ποὺ ἔκαμε αὐτὸ τὸ πρᾶμα, ὅποιος κι ἀν εἶναι, τὸ ἔκαμε μὲ τὸ σκοπὸ νὰ βλάψῃ τὸ συμμαθητή του, νὰ μᾶς κάμη νὰ τὸν πάρωμε γιὰ κλέφτη. Ἐνα παιγνίδι ἦταν, ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς γέλασε μιὰ στιγμή, μὰ νστερα τὸ καταλάβαμε.

» Ασχημό παιγνίδι βέβαια, μὰ πάντα παιγνίδι. Τὸν παρακαλῶ λοιπόν, ἔκεινον ποὺ τὸ ἔκαμε, νὰ ὁμολογήσῃ.

» Ἐχει χρέος νὰ τὸ κάμη! Γιατὶ μπορεῖ ἀκόμη κανεὶς ἀπὸ σᾶς ν' ἀμφιβάλλῃ, νὰ ἔχῃ ὑποψία πῶς ὁ Γιωργάκης πῆρε τὸ εἰκοσιπεντάρικο.

»"Οχι, ή παραμικρή, ή τελευταία αύτη ύποψία πρέπει νὰ λείψῃ, καὶ ὅποιος ἔκαμε τὸ ἄσχημο παιγνίδι, χρωστᾶ τώρα νὰ τὸ πῆ. Ἀλλιώτικα θὰ ἀποδεῖξῃ, πὼς τὸ ἔκαμε μὲ σκοπό, κι ὅταν θὰ φανερωθῇ, θὰ εἶναι ἀργά. Λοιπόν, ἀς μιλήσῃ! "Ας τὸ πῆ.. Ἐμπρός!»

4.

"Ο δάσκαλος σώπασε, μὰ κανένα ἀπὸ τὰ παιδιά δὲ μίλησε.

—«"Ἐμπρός!" ξαναεῖπε ὁ δάσκαλος. «Κανεὶς δὲ μιλεῖ; Κανεὶς λοιπὸν δὲν τὸ ἔκαμε;... "Η ὅποιος τὸ ἔκαμε θέλει νὰ νομίζωμε ἀκόμη τὸ Γιωργάκη κλέφτη; Ἄδύνατο!.. Δὲν τὸ πιστεύω!..."»

Τὰ παιδιά, σιωπηλά, γύριζαν τὰ κεφάλια τους, κοιτάζονταν μεταξύ τους, γνέφονταν κιόλα, καὶ ύστερα κοίταζαν τὸν Κωστάκη. "Ολα τὸν Κωστάκη!

"Ο δάσκαλος τὸ παρατήρησε.

«"Ε! τοὺς φώναξε, ποῦ κοιτάζετε;... Γιατί;... Ξέρετε, ύποψιάζεστε κανέναν ἐσεῖς;... Ποιός;... Ποιός νομίζετε νὰ τὸ ἔκαμε;»

Μίλια πάλι τὰ παιδιά. "Ἐξακολουθοῦσαν νὰ κοιτάζουν τὸν Κωστάκη. Αὐτὸς ὅμως ἀψηφοῦσε τὰ βλέμματά τους καὶ δὲν κοίταζε παρὰ τὸ δάσκαλο κατάματα.

5.

"Ο δάσκαλος ρώτησε τότε τὸ Γιωργάκη:

—«Γιὰ πές μου ἐσύ... Γιατὶ κοιτάζουν ὅλοι τὸν Κωστάκη;»

—«Δὲν ξέρω» ψιθύρισε ὁ Γιωργάκης.

— «Ἐσύ... ὑποψιάζεσαι κανένα;

«Ὦχι.

— «Οὕτε τὸν Κωστάκη;»

— «Δὲν μπορῶ νὰ είμαι βέβαιος... γιὰ κανένα!

“Οπως εἴπα πρωτύτερα καὶ τοῦ Σωτήρη, ἔνα πρᾶμα
ξέρω μονάχα, πώς τὸ εἰκοσιπεντάριχο δὲν τοῦ τὸ
πῆρα ἐγώ».

‘Ο δάσκαλος γύρισε στὸν Κωστάκη:

«Καὶ σύ, ποὺ σὲ κοιτάζουν δλοι; Ποιὸς νομίζεις
πὼς τὸ ἔκαμε αὐτό;»

— «Ο Γιωργάκη!» ἀποκρίθηκε χωρὶς τὸν παρα-
μικὸ δισταγμὸ δ Κωστάκης.

— «Δηλαδή;»

«Νά, ἔκλεψε τὸ χαρτὶ καὶ τὸ ἔκρυψε στὸ βι-
βλίο του».

— «Μὰ τὸν εἶδες;»

— «Μάλιστα! Εἰδα τὸ χαρτὶ νὰ πέφτη ἀπὸ τὸ
βιβλίο του».

— «Χι! αὐτὸ τὸ εἴδαμε δλοι· δὲν εἴδαμε δμως
καὶ τὸ Γιωργάκη νὰ τὸ παίρνη...»

«Δὲν ξέρω. Μὲ ρωτήσατε τὴν ίδέα μου καὶ τὴν
εἶπα».

— «Ωστε ἔσù ἔχεις τὴν ίδέα πὼς δ Γιωργάκης,
δ συμμαθητής σου, είναι ιλέφτης;»

— «Δὲν ξέρω... μπορεῖ νὰ τὸ ἔκαμε καὶ αὐτὸς γιὰ
χωρατό. Νὰ μὴ φορτώνεται δμως τώρα καὶ ἄλλους
γιὰ νὰ μὴν τιμωρηθῇ αὐτός!»

‘Ο δάσκαλος κούνησε τὸ κεφάλι του.

«Φτάνει» εἶπε. «Βλέπω πὼς ἔκεινος ποὺ τὸ ἔκα-
με δὲν ἔννοεῖ νὰ τῷ δμολογήσῃ. Δὲ θέλω τώρα νὰ

πῶ πὼς τὸ ἔκαμε ὁ Κωστάκης, γιατὶ δὲν τὸ ἔέρω. Θὰ τὸ μάθω δμως. Δὲν ὑπάρχει κρυφὸ ποὺ νὰ μὴ γίνεται στὸ τέλος φανερό. Τὸ μάθημά μας τώρα.

Τ. "Οχι και ὅχι?"

1.

Τὸ μάθημα ἔγινε ὅπως πάντα. Μόνο ποὺ συχνὰ πυκνὰ ὁ δάσκαλος κρυφοκοίταζε πότε τὸ Γιωργάκη καὶ πότε τὸν Κωστάκη, σὰ νὰ ἥθελε νὰ μαντέψῃ ἀπὸ τὴ φυσιογνωμία τους τί ἔκρυβαν στὴν ψυχή τους ...

Κάποτε τὰ βλέμματά τους διασταυρώνονταν. Ὁ Κωστάκης δμως βιαζόταν τότε καὶ κατέβαζε τὰ μάτια του ἢ τὰ γύριζε ἄλλον· ἐνῶ ὁ Γιωργάκης κοίταζε τὸ δάσκαλο ἀπλὰ καὶ ἵσια.

Στὶς δέκα, ὅταν κτύπησε τὸ κουδοῦνι, ὁ δάσκαλος ἄφησε τὰ παιδιὰ νὰ κατεβοῦν στὴν αὐλή, κράτησε δμως τὸ Σωτήρη καὶ τὸν πῆρε μαζί του στὸ γραφεῖο.

1.

«Πέες μου ἐσὺ τώρα, τὸν ἔρωτησε, ποιὰ εἶναι ἡ ίδεα σου; Νομίζεις πὼς τὸ εἰκοσιπεντάρικο σοῦ τὸ πῆρε ὁ Γιωργάκης;»

«"Οχι!" φώναξε ζωηρὰ ὁ Σωτήρης.

— «"Αλλά; πῶς βρέθηκε στὸ βιβλίο του";

— «"Ο Κωστάκης τοῦ τὸ ἔβαλε!"»

— «"Μὰ εἶσαι βέβαιος;"»

— «"Εγώ; . . . κόβω τὸ κεφάλι μου!"»

— «Μὰ γιατί; ἀπὸ τί;... Πές μου καθαρά,
μὴ φοβᾶσαι».

Καὶ ὁ Σωτήρης εἶπε καθαρὰ τὴν ἴδεα του.

«Μόνο ὁ Κωστάκης μποροῦσε νὰ κάμη τέτοιο
πρᾶμα, ὁ Κωστάκης ποὺ ζήλευε τὸ Γιωργάκη, καὶ
δὲν τοῦ μιλοῦσε, καὶ μὰ φορὰ ποὺ πάλεψαν, τὸν
ἔρωτες] κάτω μὲ τρικλοπθδιά.

»Ἐπειτα, μόνο ὁ Κωστάκης, ἥξερε πῶς ἐγὼ
εἶχα στὴν τσέπη μου εἰκοσιπεντάριχο. Γιατὶ σ' αὐτὸν
μόνο τὸ εἶχα δεῖξει, τὴν ὥρα ποὺ μπαίναμε
στὴν τάξη.

»Ἐγὼ μάλιστα λέω, πρόσθμεσσε ὁ Σωτήρης, πῶς
ἐκείνη τὴ στιγμὴ θὰ μοῦ ἔπεσε, κι ἐκεῖνος τὸ σήκωσε
κρυφά, γιὰ νὰ κάμη τὸ σκοπό του».

3.

Οταν ἀκουσεις ἀπὸ τὸ Σωτήρη δλα αὐτὰ — ποὺ
τὸ πρωὶ τοῦ τὰ εἶχε πεῖ, σκεδὸν τὰ ἴδια, καὶ ὁ πα-
τέρας τοῦ Γιωργάκη — ὁ δάσκαλος βεβαιώθηκε πιὰ
πῶς ὁ ἔνοχος ἦταν ὁ Κωστάκης.

Ἐκραξε ὑστερα στὸ γραφεῖο του καὶ δύο τρία
ἄλλα παιδιά, καὶ εἶδε πῶς δλα εἶχαν τὴν ἴδεα τοῦ
Σωτήρη: ‘Ο Κωστάκης τὸ ἔκαμε!

Ἐκρινε τότε περιττὸ νὰ ωτήσῃ κι ἄλλους. Δὲν
ἔμενε παρὰ νὰ δμολογήσῃ τὴν κακή του πράξη κι ὁ
ἔνοχος ὁ ἴδιος.

Τὸ μεσημέρι λοιπόν, δταν χιύπησε πάλι τὸ κου-
δούνι καὶ τὰ παιδιὰ σηκώθηκαν νὰ φύγουν, δ δάσκα-
λος εἶπε τοῦ Κωστάκη νὰ μείνῃ. Καὶ ἀφοῦ ἔφυγαν

ζλοι, τὸν πῆρε στὸ γραφεῖο του κι ἔκλεισε καὶ τὴν πόρτα.

4

«Κοίταξέ με στὰ μάτια!» τοῦ εἶπε.

Ο Κωστάκης σήκωσε μιὰ στιγμὴ τὰ μάτια του καὶ πάλι τὰ κατέβασε σὰ φοβισμένος.

«Γιατὶ δὲ μὲ κοιτάζεις;» τὸν ἐρώτησε ὁ δάσκαλος.
Ο Κωστάκης μιλιά.

«Νὰ σοῦ τὸ πῶ ἔγώ;» ἔξακολούθησε ὁ δάσκαλος.

«Δὲ μὲ κοιτάζεις, γιατὶ κάτι μοῦ κρύβεις καὶ φοβᾶσαι μὴ φανερωθῆ, μὴν τὸ διαβάσω στὰ μάτια σου. Τοῦ κάκου ὅμως, ἔγὼ τὸ διάβασα. Τὸ κρυφό σου, φανερώθηκε.

«Καὶ θέλεις νὰ σοῦ τὸ πῶ κι αὐτό; Εσύ, ἐσὺ πῆρες τὸ εἰκοσιπεντάρικο τοῦ Σωτήρη καὶ τὸ ἔκρυψες στὸ βιβλίο τοῦ Γιωργάκη, γιὰ νὰ τὸν βγάλης κλέφτῃ! Εσύ!»

— «Οχι!» φώναξε ὁ Κωστάκης.

— «Μὰ δὲ μοῦ λές, ἔξακολούθησε ὁ δάσκαλος, μὲ τὸ Γιωργάκη δὲν είστε μαλωμένοι;»

Κι αὐτὸ ἀκόμη ὁ Κωστάκης δοκίμασε νὰ τὸ ἀρνηθῇ.

«Τί μαλωμένοι!» ψιθύρισε.

— «Νά, ἔχθροι, πῶς τὸ λένε;» ἔκαμε μὲ ἀνυπομονησίᾳ ὁ δάσκαλος.

— «Τί ἔχθροι;» ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης, σηκώνοντας τοὺς ὄμους. «Ἐκεῖνος δὲ μοῦ μιλεῖ, ἀπὸ μιὰ μέρα ποὺ τσακωθήκαμε καὶ . . .»

— «Καὶ τὸν ἔρωτας μὲ τρικλοποδιά!» ἀποτελείωσε
ὁ δάσκαλος:

— «Ἐγώ; Λέει ψέματα!»

“Ετσι ὁ Κωστάκης ἀργιόταν ὅλα, ὅλα. Ἀκόμη
καὶ πῶς τοῦ ἔδειξε τὸ εἰκοσιπεντάρικο ὁ Σωτήρης,
οὕτε αὐτὸ δὲ θέλησε νὰ τ' ὅμοιογήσῃ καθαρά.

«Δὲ θυμοῦμαι» εἶπε.

— «Μὰ καλά, ὁ Σωτήρης δὲ μᾶς τὸ εἶπε μπροστά
σου; Πῶς δὲν τοῦ ἔλεγες ἐκείνη τὴ στιγμὴ πῶς λέει
ψέματα;»

— «Δὲ θυμοῦμαι... δὲν ἔρω... ὅχι!»

“Αλλο λόγο δὲν ἔλεγε πιὰ ὁ Κωστάκης: “Η ὅχι, ή
δὲν ἔρω, ή δὲ θυμοῦμαι. Μισὴ ώρα τὸν ἔρωτοῦσε ὁ
δάσκαλος· μὰ στάθηκε ἀδύνατο νὰ τοῦ πάρῃ μιὰν
ὅμοιογία.

Στὸ τέλος τοῦ εἶπε:

«Ἐλα τώρα! Βλέπεις πῶς τὰ ψέματά σου δὲν
περνοῦν. Θὰ ὅμοιογήσης πῶς τὸ ἔκαμες καὶ θὰ ὑπο-
σχεθῆς πῶς δὲ θὰ τὸ ξανακάμης, γιὰ νὰ σὲ συζωφέσω;»

Ο Κωστάκης τώρα βουβάθηκε. Χλομός, μὲ τὰ
χείλια σφριγμένα, πεισματικά, μὲ τὰ μάτια ἀκίνητα,
οὕτε ναὶ ἔλεγε οὕτε ὅχι. Κι ὅταν μὲ τὴν ἐπιμονὴ του
ὁ δάσκαλος τὸν ἀνάγκασε, ἄνοιξε πάλι τὸ στόμα του
κι εἶπε:

«Οχι! δὲν τὸ ἔκαμα ἔγώ!... Δὲν μπορῶ νὰ ὅμοιογήσω
πρᾶμα ποὺ δὲν ἔκαμα».

4.

Ο δάσκαλος ἀπελπίστηκε.

«Πρόσεξε καλά, Κωστάκη!» τοῦ φώναξε. «Πρόσεξε
καλά!... Δὲ σὲ τιμωρῶ ὅσο αὐστηρὰ σοῦ ἀξίζει,

δχι γιατὶ δὲν εῖμαι βέβαιος, παρὰ γιατὶ λυποῦμαι τὸν πατέρα σου καὶ γιατὶ ἐλπίζω, ἐλπίζω ἀκόμη πῶς μὲν δλα αὐτά, τὸ συναισθάνεσαι, τὸ μετανιώνεις ἀπὸ μέσα σου καὶ δὲ θὰ τὸ ξανακάμης.

» "Εχεις ὅμως πολλὰ καὶ μεγάλα ἐλαττώματα ἐσύ. Δὲ θὰ μπορέσῃς νὰ ζήσης στὸν κόσμο, ἀν δὲ διορθωθῆς. Ἐπειδὴ δὲ πατέρας σου εἶναι πλούσιος, νομίζεις πῶς ἐσὺ δὲν ἔχεις ἀνάγκη κανένα;

» Κάνεις πολὺ μεγάλο λάθος, Κωστάκη! Φτωχὸς ἢ πλούσιος, δὲν ἀνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι πάντα ἵσιος. Ἐπειτα, τὰ πλούτη καμιὰ φορὰ τὰ παίρνει ἡ τύχη κι ἀλοίμονο σ' ἐκεῖνον ποὺ δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ αὐτά.

» Εγὼ λοιπὸν σοῦ λέω, πῶς ἀντὶ νὰ ζηλεύῃς καὶ νὰ ἔχθρεύεσαι ἔτσι τὸ Γιωργάκη, θὰ ἔκανες καλύτερα νὰ τὸν ἔπαιρνες γιὰ παράδειγμα. Ἀκοῦς; γιὰ παράδειγμα. Κοίταξε μόνο πῶς φέρθηκε δὲ Γιωργάκης σ' αὐτὴν τὴν περίσταση καὶ πῶς φέρθηκε ἐσύ! Ἐκεῖνος, ἀν καὶ βέβαιος γιὰ σένα, εἶπε: «Δὲν ξέρω, δὲν εἴδα μὲ τὰ μάτια μου κανένα». Εσύ, καὶ τώρα ἀκόμη, ποὺ τὰ ξέρω δλα, ἔπιμένεις πῶς εἶσαι ἀθῶος. Καὶ θὰ ἥθελες, θὰ χαιρόσουν, ἀν ἀντὶ νὰ διώξω σένα, ἔδιωχνα γιὰ κλέφτη τὸ Γιωργάκη. Γιὰ σκέψου το καλά. Αὐτὸ μόνο σοῦ λέω. Καὶ πήγαινε θὰ τὰ ξαναποῦμε!»

5.

Καὶ τὰ ξαναπεῖπαν. Μὰ τίποτε.

«Οσα κι ἀν μεταχειρίστηκε δὲ δάσκαλος στάθηκε ἀδύνατο νὰ κάμη τὸν Κωστάκη νὰ δμολογήσῃ καὶ νὰ γυρέψῃ συχώρεση.

”Οχι, ἔλεγε, κι ὅχι. Μὰ τέτοια ἐπιμονὴ ποὺ δάσκαλος ἀρχισε ν' ἀμφιβάλῃ. Μὴ δὲν ἦταν αὐτός; Μὴ τὸ εἶχε κάμει κανένας ἄλλος, κι οἱ ύποψίες ἔπεισαν στὸν Κωστάκη γιὰ τὴν ἔχθρα ποὺ ἔτυχε νὰ ἔχουν μὲ τὸ Γιωργάκη;

Αὐτὸ πιὰ μόνο ὁ Θεὸς μποροῦσε νὰ τὸ ξέρῃ καὶ ὁ Κωστάκης ὁ ἴδιος.

Τὰ παιδιὰ ὅμως ἦταν πολὺ βέβαια. Κι ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀποστράφηκαν τὸν Κωστάκη καὶ συμπάθησαν περισσότερο τὸ Γιωργάκη.

6

Στὴν τάξη, γιὰ πολὺν καιρὸ μιλοῦσαν γιὰ τὸ εἰκοσιπεντάρικο τοῦ Σωτήρη ἔπειτα, σιγὰ σιγά, ἀρχισαν νὰ τὸ ξεχνοῦν. Στὸ τέλος, δὲν τὸ θυμόταν ἵσως παρὰ μόνο ὁ Γιωργάκης.

Μπορεῖ τώρα νὰ θυμόταν καὶ ὁ Κωστάκης, αὐτὸς ὅμως ἀπὸ τότε εἶχε πάψει ὅλως διόλου νὰ τὸ ἀναφέρῃ στὶς ὅμιλιες του μὲ τὰ παιδιά. Θὰ ἔλεγες πὼς τοῦ ἀφεσε καλύτερα νὰ ξεχαστῇ. Καὶ μάλιστα δοκίμασε νὰ τὰ φτιάσῃ καὶ μὲ τὸ Γιωργάκη.

Μιὰ μέρα, ἔξαφνα, τοῦ μύλησε φιλικά. Μιὰ ἄλλη μέρα τοῦ γάρισε ἔνα γυάλινο βῶλο. Καὶ ἀπὸ τότε, τὰ δυὸ παιδιὰ καλημερίζονταν πάλι στὸ σχολεῖο καὶ μιλούνταν. ”Οχι βέβαια πολύ, ἀλλὰ δσο ἔφτανε γιὰ νὰ μὴν τοὺς λένε πιὰ οἱ ἄλλοι ἔχθρούς.

”Απὸ μέσα του ὅμως ὁ Κωστάκης δὲν εἶχε πάψει νὰ ξηλεύῃ τὸ Γιωργάκη, καὶ ἵσως μάλιστα περισσότερο ἀπὸ πρῶτα. Γιατὶ τὴ ξήλεια του τὴν εἶχε κάμει νὰ μεγαλώσῃ ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ δασκάλου, πὼς ἔπρεπε νὰ τὸν πάρῃ (γιὰ παράδειγμα).

«Αύτὸ μᾶς, ἔλειπε!» συλλογιζόταν ὁ Κωστάκης.
«Νὰ πάρωμε γιὰ παράδειγμα τὸ γιὸ τοῦ μυλωνᾶ».
Καὶ ὅμως! θαρχόταν μέρα ποὺ θὰ τὸν ἔπαιρνε.

8. ΤΙ οληματαριὰ καὶ ὁ σκύλος.

1.

Οἱ μέρες περνοῦσαν.

Φυσικὰ ὁ Γιωργάκης δὲν μποροῦσε νὰ συλλαγῆσεται ὅλο τὰ ἵδια καὶ τὰ ἵδια. Εἶχε πρῶτα πρῶτα τὰ μαθήματά του. "Α, ὅλα κι ὅλα! Κανένας Κωστάκης καὶ κανένας Σωτήρης δὲ θά τὸν ἔκανε νὰ τὰ παραμελήσῃ.

"Επειτα εἶχε καὶ τὶς ἀσχολίες του στὸ σπίτι καὶ στὸ περιβολάκι, γιατὶ τοῦ ἄρεσε καὶ νά κάνη λίγο καὶ τὸν κηπούρο.

Εἶχε ἀκόμη καὶ τὰ παιγνίδια του, γιατὶ τοῦ ἄρεσε καὶ νά παίξῃ, σὰν παιδί ποὺ ἦταν, δταν εἶχε καιρό.

Μιὰ Κυριακή, τὸ πρωί, ἀφοῦ γύρισαν ὅλοι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ ὁ Γιωργάκης ἔπαιξε στὴν αὐλὴ μὲ τ' ἀδέρφια του, δ πατέρας του τοῦ εἶπε:

«Ἐλα νὰ μὲ βοηθήσης καὶ σύ, νὰ ολαδέψωμε σήμερα καὶ νὰ δέσωμε τὴν οληματαριά».

2.

Την μιὰ μεγάλη οληματαριά, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ σπιτάκι τοῦ Μπαρμπαθύμιου, ἀπλωμένη σὲ κρεβατίνα ἀπὸ ξύλα καὶ καλάμια, ποὺ σκέπαζε τὴ μισὴ σγεδὸν αὐλῆ.

Τέ σμορφα ποὺ ἦταν, ἀπὸ τὴν ἀνοιξη ως τὸ

φθινόπωρο, ὅταν ἡ κληματαριὰ εἶχε τὰ φύλλα τῆς καὶ ἔροιχνε μιὰ πυκνὴ καὶ δροσερὴ σκιὰ στὴν αὐλή! Ἐκεῖ ἀπὸ κάτω μαζεύονταν ὄλοι καὶ κάθονταν. Ἡταν, σὰ νὰ ποῦμε, τὸ σαλονάκι τους τὸ καλοκαιρινό.

Τὸ χειμῶνα ὅμως ἡ κληματαριὰ δὲν εἶχε φύλλα. Πρὸν κόψουν καὶ τὰ τελευταῖα τῆς σταφύλια, τὰ φύλλα τῆς ἀρχιζαν νὰ κιτρινίζουν καὶ νὰ πέφτουν.

Τῆς τὰ ἔπαιρναν οἱ βροχὲς καὶ οἱ ἀνεμοί. Καὶ λίγο λίγο τὴν ἀφηναν στὴν κρεβατίνα μὲ τὶς βέργες γυμνές.

Μὰ καὶ ἡ κρεβατίνα χαλοῦσε. Κι ἔπρεπε μιὰ φορὰ τὸ χρόνο νὰ τὴ διορθώνουν, νὰ τὴ στερεώνουν, νὰ τῆς ἀλλάξουν τὰ σάπια καλάμια, κάποτε καὶ τὰ ξύλα.

Κι αὐτὸ τὸ ἔκαναν τὴν ἐποχὴ ποὺ κλάδευαν τὴν κληματαριά, γιὰ νὰ πετάξῃ καινούριους βλαστούς, καινούριες βέργες, καὶ νὰ γεμίσῃ πάλι φύλλα καὶ σταφύλια.

3.

Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἐργασία ἔκαμαν ἔκείνη τὴν Κυριακὴ ὁ Μπαρμπαθύμιος, ὁ Ἀντρέας καὶ ὁ Γιωργάκης. Κι ως τὸ μεσημέρι, ποὺ θὰ κάθονταν νὰ φᾶνε, ἡ ἀφυλλὴ κληματαριὰ ἦταν κλαδεμένη καὶ δεμένη γερὰ μὲ σπάγγους, στὴ διωρυμένη καὶ στερεωμένη κρεβατίνα τῆς.

Ο Γιωργάκης ἴδρωσε καὶ κουράστηκε κάμποσο, μὰ ἦταν εὐχαριστημένος. Ἀγαποῦσε πολὺ τὴν κληματαριὰ ἔκείνη, ποὺ τὴν ἔλεγε δική του, γιατὶ τὴν εἶχαν φυτέψει ἵσα ἵσα τὸ χρόνο ποὺ γεννήθηκε. Καὶ συλλογιζόταν τὴν ἄνοιξη, ποὺ θὰ τὴν ἔβλεπε πάλι

γεμάτη, φουντωμένη, χρυσοποράσινη, νὰ λάμπῃ στὸν
ήλιο καὶ νὰ οίχνη τὴν εὐεργετική της σκιά.

«Καὶ πότε θ' ἀρχίσῃ νὰ κλαίῃ;» ρώτησε τὸν πα-
τέρα του στὸ τραπέζι.

— «Μὰ νά, τώρα σὲ λίγο...»

— «Μὰ γιατὶ κλαίει ἡ κληματαριά;» ρώτησε ἡ μι-
κρὴ Ρήνη.

— «Γιατὶ τῆς πονεῖ τὸ κλάδεμα» τῆς ἀστειεύτηκε δ
πατέρας της. «Γιὰ νὰ σὲ κλαδεύαμε καὶ σένα καὶ θὰ
βλέπαμε ἂν δὲ θὰ ἔκλαιγες!»

«Μπά!» ἔκαμε δικρός Πάνος. Αὐτὴ κλαίει καὶ
δταν τῆς κόβουν τὰ νύχια».

— «Φαντάσου λοιπὸν νὰ τῆς ἔκοβαν μαζὶ καὶ κα-
νένα δάχτυλο...» γέλασε καὶ δι Μπαρμπαθύμιος.

Αλήθεια, ἡ κλαδεμένη κληματαριὰ θάρχιζε σὲ
λίγο νὰ στάζῃ... τσούπ!... τσούπ!... Απὸ τὴν ἄκρη
κάθε κλαδιοῦ της θὰ ἔπεφτε κάθε τόσο μιὰ σταλαματιὰ
σὰ δάκρυ.

Ο Γιωργάκης τὸ θυμόταν. Ἡταν ἔνα νεράκι διά-
φανο, κατακάθαρο, κι ἀπ' αὐτὸ μάλιστα ἡ γιαγιά του
κατάφερνε πάντα νὰ μαζεύῃ λίγο σ' ἔνα μπουκαλάκι,
γιατὶ τὸ εἶχαν γιατρικὸ γιὰ τὰ μάτια.

4

Τὴν ἄνοιξη λοιπόν, ἡ κληματαριά, ποὺ ἔμοιαζε
τώρα τὸ χειμῶνα μὲ σκελετό, θὰ πρασίνιζε πάλι, θὰ
φούντωνε, θὰ γέμιζε.

Θὰ πετοῦσε, μαζὶ μὲ τὰ φύλλα, καὶ τὶς πράσινες
ψαλίδες της, ποὺ θὰ στριφογύριζαν σὰ φιδάκια καὶ μ'
αὔτες τὰ νέα κλωνάρια θ' ἀρπάζονταν ἀπὸ τὰ καλάμια
τῆς κρεβατίνας.

Τί δύναμη, ἀλήθεια, ποὺ ἔχουν αὐτὲς οἱ ψαλίδες! Τρυφερές, λεπτές, μαλακὲς τὴν ἀρχήν δυναμώνουν ἅμα στριφτοῦν, χοντράνουν, ξυλιάζουν καὶ γίνονται πὸ γερές καὶ ἀπ' τὸν γερώτερο σπάγγο.

‘Ο Γιωργάκης εἶχε παράτηρήσει πῶς τέτοιες ψαλίδες πετᾶ καὶ ὁ κισσός, τὸ περιπλοκάδι, καὶ ἄλλα φυτὰ ποὺ σκαρφαλώνουν.

“Υστερα ἀπὸ τὰ φύλλα, ἡ κληματαριὰ θὰ πετοῦσε καὶ λουλούδια, κάτι μικρὰ δσπρα λουλούδια. ‘Ο Μπαρμπαθύμιος τότε θὰ τὴν θειάφιζε, θὰ τὴν οάντιζε γιὰ νὰ μὴν κάμη σκουλήκι. Καὶ τὰ λουλούδια θὰ ἔδεναν — κάθε λουλουδάκι καὶ μιὰ ωῶγα — καὶ θὰ γίνονταν σταφύλια.

Πρῶτα μικρά, πράσινα, ἄγονρα, ξινά, σηκωμένα καὶ αὐτὰ ψηλά, σὰν τὰ φύλλα. “Επειτα, σιγὰ σιγά, θὰ μεγαλωναν, θὰ χόντραιναν, θὰ βάραιναν, θὰ κρεμοῦσαν ἀπὸ τὸ ἴδιο τους τὸ βάρος. Καὶ μὲ τὸ πρῶτο λάλημα τοῦ τζέτζικα θὰ μαύριζαν οἱ ωῶγες τους, θὰ γλύκαιναν, θὰ ώριμαζαν. “Οπως τὸ ἔλεγε καὶ τὸ τραγουδάκι.

ιξιιζιας ἐλάλησε
μαύρη ωῶγα γυάλισε.

5

‘Αλήθεια, μαῦρο καὶ χοντρόωγο καὶ γλυκὸ ἦταν τὸ σταφύλι ποὺ ἔκανε ἡ κληματαριὰ τοῦ Γιωργάκη. ‘Εφτάκιλο τὸ ἔλεγαν. Καὶ στὴν Καρυδιὰ τὴν εἶχαν γιὰ τυχερὴ τὴν βέρογα της καὶ ἀπ' αὐτὴν ἔκαναν τὰ νυφικὰ στεφάνια. Συγνὰ πήγαιναν καὶ τοὺς ξητοῦσαν, πότε βέρογα γιὰ στεφάνια, πότε φρέσκα φύλλα γιὰ ντελιμάδες.

Κλάδευαν τὴν αληματαριὰ (σελ. 54).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πόσα σταφύλια! "Εκοβαν, ἔτρωγαν, χάριζαν καὶ ἀκόμη ἡ αληματαιὰ εἶχε, κι ἀκόμη ἔκανε καινούρια.

Κι ἐρχόταν μιὰ ἐποχὴ κατὰ τὸ φθινόπωρο, ποὺ ἔβλεπες στὴν κρεβατίνα ἐκείνη φύλλα πράσινα, παλιά, φύλλα χρυσοποράσινα, καινούρια, λουσιούδια, σταφύλια ἄγουρα, σταφύλια ὅριμα, ὅλα μαζί!

"Α! πῶς τὴν ἀγαποῦσε δ Γιωργάκης τὴν αληματαιά του! Αὐτὴν περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ δέντρα καὶ τὰ δεντράκια ποὺ ἦταν στὴν αὐλὴ καὶ στὸ περιβολάκι.

Καὶ πάλι, περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ ζωντανὰ τοῦ σπιτιοῦ—γάτες, κότες, πάπιες, περιστέρια—κι ἀπ' αὐτὸ ἀκόμη τὸ γαϊδουράκι τοῦ Μπαρμπαθύμιου, τὸ Σταχτερό—δ Γιωργάκης ἀγαποῦσε περισσότερο τὸ σκύλο του, τὸ Μοῦργο.

6.

Κι αὐτὸς δικός του ἦταν, σὰν τὴν αληματαιά.

Πῶς; Μὴ γεννήθηκε τὴν ἴδια μέρα μὲ τὸ Γιωργάκη!

"Οχι δά! "Αν ἦταν ἔτσι, θὰ ἦταν τώρα ἔνας γέρος, ἐνῶ δ Μοῦργος ἦταν σκύλος νέος, οὕτε πέντε χρονῶν. Μὰ εἶχε τὴν ἰστοφία του:

Τὸν εἶχε πρῶτα ἔνας ξητιάνος καὶ τὸν ἔσερνε μαζί του ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, ἥ καλύτερα, δ σκύλος ἔσερνε τὸ ξητιάνο, γιατὶ δ κακόμοιρος ἦταν γέρος, κουτσός καὶ μισότυφλος.

Μιὰ μέρα, στὴν Καρυδιά, δ γεροξητιάνος βρέθηκε πεθαμένος στὰ σκαλιὰ τῆς ἐκκλησιᾶς, μὲ τὸ σκύλο νὰ οὐρλιάζῃ ἀπὸ πάνω του.

"Εθαψαν τὸ νεκρὸ καὶ προσπάθησαν νὰ παρηγο-

ρήσουν τὸν ἔρημο σκύλο μὲ λίγο ψωμὶ ἢ μὲ κανένα κόκαλο. Τίποτε! Ἀπὸ τὴ λύπη του ὁ σκύλος δὲν ἥθελε οὔτε νὰ φάῃ, μὰ οὔτε νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ ἀφέντη του.

Τὸν ἔπαιρναν, γιατὶ ἦταν ὅμορφος σκύλος, ἔξυπνος καὶ πολλοὶ ἥθελαν νὰ τὸν κρατήσουν· μὰ τοὺς ἔφευγε καὶ ἔαναγύριζε στὸ κοιμητήρι.

7.

Σὲ λίγες μέρες ἦταν ψυχοσάββατο. Στὸ κοιμητήρι πῆγε ὁ Γεωργάκης μ' ἄλλα παιδιά.

Ἐκεῖ εἶδε τὸ σκύλο τοῦ ζητιάνου, ποὺ εἶχε ἀκούσει τὴν ἴστορία του. Ἡταν λιγνὸς ἀπὸ τὴν πεῖνα κι ἀπὸ τὴ θλίψη, πετσὶ καὶ κόκαλο, ὁ δυστυχισμένος· κι ὅλο ἔκλαιγε ἀπάνω στὸν τάφο, σὰ νὰ παρακαλοῦσε νὰ τὸν θάψουν κι αὐτόν, ἐκεῖ ποὺ εἶδε νὰ θάβουν τὸν ἀγαπημένο του φτωχὸν ἀφέντη.

Ἡ ἀφοσίωση αὐτὴ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση τοῦ Γιωργάκη τὸν ἐσυγκίνησε βαθιά. Καὶ πλησίασε τὸ σκύλο κι ἀρχισε νὰ τὸν χαϊδεύῃ, νὰ τοῦ γλυκόμιλῆ καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὸν κάμη νὰ φάῃ λίγο παξιμάδι ποὺ εἶχε στὴν τσέπη του.

Περίεργο πρᾶμα!

Τόσοι καὶ τόσοι εἶχαν προσπαθήσει νὰ κάμουν τὸ ἕδιο μὲ τὸ σκύλο ἐκεῖνο, μὰ δὲν τὸ κατάφεραν. Ο Γιωργάκης τὸ κατάφερε.

Ἀπὸ τὰ χέρια του ὁ ἀπαρηγόρητος σκύλος δέκτηκε τὸ παξιμάδι, τὸ ἔφαγε ἔτσι σὰ νὰ ἥθελε μόνο νὰ τὸν εύχαριστήσῃ, κι ἔπειτα σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ κοίταξε τὸ Γιωργάκη κουνώντας τὴν οὐρά του.

Ο Γιωργάκης τότε ἀπομακρύνθηκε καὶ τὸν ἔφώναξε:

«Μοῦργο... ἔλα δῶ!... "Ελα!"»

· Αὐτὸν τὰ χέρια του ὁ σκύλος δέκτηκε το πιξιμάδι (σελ. 59).

Ο σκύλος δίστασε μιὰ στιγμή. Γύρισε κι ἔρριξε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μιὰ ματιὰ πίσω του, στὸν τάφο. "Επειτα ξανακούταξε τὸ παιδὶ ποὺ τὸν προσκαλοῦσε. Καὶ ἀποφασιστικὰ πῆγε κοντά του.

«"Ετσι μπράβο!» τοῦ εἶπε ὁ Γιωργάκης, χαιδεύοντάς τον. «Ναί, μὰ δὲν ἔχω ἄλλο παξιμάδι μαζί μου. "Αν θέλης πρέπει νὰ πᾶμε σπίτι νὰ σοῦ δώσω. "Ελα! ἔλα μαζί μου!

Καὶ ξεκίνησε τὸ παιδί. Ο σκύλος τὸ ἀκολούθησε ώς τὸ σπίτι.

«"Α! φῶναξε ἡ Θύμαινα. Τί παλιόσκυλο εἶναι αὐτὸ ποὺ μιστούσες; Τί τὸ θέλεις; διῶξε το!"

— «"Αφησε, μητέρα, καὶ νὰ δῆς τί ὅραιο σκυλὶ θὰ γίνη αὐτὸ ποὺ βλέπεις!» ἀποκρίθηκε ὁ Γιωργάκης. Εἶναι τὸ σκυλὶ τοῦ ζητιάνου, ποὺ ἀκούστηκε σ' ὅλη τὴν Καρυδιά. Κανένα δὲν ηὔθελε. Εμένα μ' ἀγάπησε καὶ μὲ ἀκολούθησε. "Ισα ἵσα, ποὺ δὲν ἔχομε τώρα σκυλί. Εγὼ λέω νὰ κρατήσωμε τὸ Μοῦργο».

8.

Τὸν κράτησαν, τὸν περιποιήθηκαν. Καὶ σὲ λίγον καιρὸ δὲν οὐδὲν συνηρθε, γέμισε, ἔγινε ἔνας δημορφος σκύλος.

"Ηταν ἀλήθεια καὶ τόσον ἔξυπνος, ποὺ καθὼς ἔλεγαν ὅλοι, δὲν τοῦ ἔλειπε παρὰ μόνον ἡ μιλιά. "Ολη του τὴν ἀγάπη τὴν εἶχε φίξει ἀπὸ τὸν πρῶτο του ἀφέντη στὸ Γιωργάκη καὶ στοὺς δικούς του. Δυὸ χρόνια τὸν είχαν.

Αὐτὸς ἦταν δὲν οὐδὲν σκύλος, δὲν φύλακας τοῦ σπιτιοῦ, κι ὁ ἀγαπημένος τοῦ Γιωργάκη.

"Οσοι ἔβλεπαν μὲ τί χαρά, μὲ τί τρέλα, ὑποδεχόταν τὸ παιδὶ σὰ γύριζε στὸ σπίτι, τοῦ ἔλεγαν:

«Πῶς σ' ἀγαπᾶ ὁ Μοῦργος!»

— «Μὰ κὶ ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ» ἀπαντοῦσε ὁ Γιωργάκης.

Δὲν ἦξερε δῆμος πῶς τὴν ἀγάπη του ἵσα καὶ τὴν καλοσύνη του εἶχε μυριστῇ ὁ σκύλος, τότε ποὺ τὸν πρωτοεῖδε στὸ κοιμητήριον καὶ ἀμέσως τὸν ἔχοντισε ἀπὸ τὸν ἄλλους, δέχτηκε τὸ φωμά του, τὰ γάδια του, καὶ ἀποφάσισε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ γι' ἀγάπη του μόνο ξαναγύρισε στὴ ζωή, αὐτὸς ποὺ δὲν ποθοῦσε τώρα παρὰ τὸ θάνατο,

Τὸ προαίσθημά του, τὸ δυνατὸ προαίσθημα τοῦ σκύλου, τοῦ ἔλεγχος πῶς δὲ θὰ τὸ μετάνιωνε, ἢν ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνο τὸ παιδί. Καὶ δὲ γελάστηκε. Ο Μοῦργος ἦταν τώρα εύτυχισμένος.

9. Τὸ περιβολάκι.

1.

Ἡ αὐλὴ μὲ τὴν κληματαριὰ ἦταν μπροστά· τὸ περιβόλι ἦταν πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι.

Μικρό, μὰ περιποιημένο καὶ αὐτὸ σὰν τὸ σπίτι· ταχτικό, χωρισμένο σὲ λαζανόκηπο καὶ σὲ δεντρόκηπο· περιφραγμένο μὲ καμῆλὸ τοιχάκι, προσήλιο, προφαλαγμένο ἀπὸ τὸ βοριὰ μὲ τὴν πλαγιὰ τοῦ λόφου, ποὺ ἀρχιζε ἀμέσως μετὰ τὸ τοιχάκι νὰ ὑψώνεται σχεδὸν κάθετη.

Μὰ καὶ τὸ περιβολάκι τὸ ἴδιο, ἐκεῖ στὴ φίλα τοῦ λόφου, ἦταν λιγάκι ἀνηφορικό. Σ' ἓνα μέρος μάλιστα εἶχε καὶ σκαλίτσα μὲ τρία πέτρινα σκαλιά.

Ο λαζανόκηπος ἔκανε πατάτες, ντομάτες, ἀγγούρια.

ρια, λάχανα, πεπόνια, καρπούζια, κολοκύθια, χίλια δυό.

Ο δεντρόκηπος πάλι είχε ἀχλαδιές, συκιές, πορτοκαλιές, λεμονιές, κερασιές, μυγδαλιές και μιὰ γαζία. Κι ἀνάμεσα στὰ δέντρα και στὰ λαχανικά ἔνα σωρὸς ἀγριόχορτα και ἀγριολούλουδα, φαδίκια, χαμομήλια. μαργαρῖτες, ἀκόμη και τσουκνίδες.

Ο Γιωργάκης, ποὺ τοῦ ἄρεσε, καθὼς εἶπαμε, ἡ κηπουρική, περιποιόταν, μὲ τὸν πατέρα του και μὲ τὸν Ἀντρέα, τὰ δέντρα και τὰ λαχανικά, τὰ πότιζε, τὰ κλάδευε, τὰ κορφολογοῦσε.

Μὰ τ' ἀγριόχορτα και τ' ἀγριολούλουδα ἦταν τὸ παιγνίδι του. Καὶ πότε μὲ τὰ μικρά του τ' ἀδέρφια ἔκανε γιολάντες ἀπὸ μαργαρῖτες, και πότε ἔκοβε τσουκνίδες και κυνηγοῦσε τὴν Ρήνη και τὸν Πάνο, τάχα γιὰ νὰ τοὺς ἀγκυλώσῃ... Τότε τί ξεφωνητά, τί γέλια, τί γαρά !...

2.

Τὶς Κυριακές, τὶς γιορτὲς και τὸ καλοκαίρι, ποὺ δὲν είχαν σχολεῖο, τὶς περισσότερες ὥρες του τὶς περνοῦσε, παίζοντας ἢ δουλεύοντας, στὸ περβολάκι.

Ἐκεῖ μέσα πρῶτα πρῶτα ἔνιωθε πὼς ἐρχόταν ὁ χειμῶνας ἢ πὼς γύριζε ἢ ἀνοιξῇ.

Κι ἦταν πάντα ξαφνικό, ἐκεῖ ποὺ δὲν τὸ περίμενε.

Ἐνα πρωΐ, ἔνα δραῦο πρωΐ, πρὸ δὲν ἥλιος σιγοπερατοῦσε λαμπρὸς σὲ ἀσυννέφιαστο οὐρανό, δὲν Γιωργάκης, βγαίνοντας στὸ περβόλι, ἔβλεπε χάμω στὸ γῶμα μερικὰ κίτρινα φύλλα, ξερά, πεσμένα ἀπὸ δέντρα.

«Μπά ! ἔκαμε, ἀπὸ τώρα χειμῶνας ;

Άλλο πρωΐ πάλι, κρύο, παγερό, χειμωνιάτικο

πρωί, ποὺ δὲ ἥλιος ἔπαιξε κρυφτὸ μὲ τὰ σύννεφα, καὶ καθός λένε ἡταν ἥλιος μὲ δόντια, δὲ Γιωργάκης ἔβγαινε στὸ περιβόλι κι ἔβλεπε σὲ μιὰ μυγδαλὰ τὰ πρῶτα ἀσπρα λουλούδια.

«Μπά ! ἔκαμε, ἀπὸ τώρα ἄνοιξη ;

Θηλιβόταν δταν ἔβλεπε τὰ πρῶτα κίτρινα φύλλα.

Γιατὶ ἤξερε πῶς σὲ λίγον καϊό, δλο σχεδὸν τὸ περιβόλι θὰ πιτρίνιζε, θὰ μαδιόταν, θὰ ἔεραινόταν.

Θὰ τὸ ἔκανε σὲ κακὸ χάλι δὲ χειμῶνας μὲ τὶς παγωνιές του, μὲ τὰ χιόνια του, μὲ τοὺς ἀνέμους του καὶ μὲ τὶς βροχές του.

Κάπου κάπου θὰ ἔβλεπες κανένα φύλλο, κάπου κάπου κανένα λουλούδι. Κι δλο κλώνους γυμνοὺς σὰν ξεράδια. Καὶ τὸ χῶμα ἀκόμη γυμνό. Οὔτε ἀγρούχορτα, οὔτε ἀγριολούλουδα. Παρὰ μόνο τὰ λιγοστὰ ἔκεινα ποὺ βαστοῦν καὶ τὸ χειμῶνα.

Μὰ πῶς ἀναγάλλιαζε ἡ ψυχὴ τοῦ Γιωργάκη, δταν ἔβλεπε τὰ πρῶτα λουλούδια τῆς μυγδαλιᾶς !

‘Η ἄνοιξη, ἔρχόταν ἡ ἄνοιξη, τὸ καλοκαῖρι, ἡ χαρά, ἡ εὐτυχία !

Καὶ νά, σὲ λίγες ἡμέρες καὶ οἱ δύο ἀμυγδαλιὲς ἡταν κάτασπρες ἀπὸ λουλούδια, σὰ χιονισμένες. Ἀργότερα γέμιζαν μὲ τριαταρψυλλὰ λουλουδάκια κι οἱ ροδακινιές, καὶ μὲ ἄσπρα, πιὸ ἄσπρα ἀπ’ τῆς μυγδαλιᾶς, οἱ βερυκοκιές...

Καὶ ἄρχιζε πιὰ τὸ πανηγύρι.

Γέροιζαν καὶ τὰ χελειδόνια.

Τί ὅμορφο ποὺ ἦταν τότε τὸ περιβολάκι ! Γεμάτο φύλλα, γεμάτο λουλούδια, γεμάτο πεταλοῦδες.

Καὶ χάμω χλόη πράσινη, πυκνή, κι ἔνα σωρὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάλι ἀγριολούλουδα, μαργαρῖτες, χαμομήλια, παπα-
ρούνες, καί... φρέσκες τσουκνίδες γιὰ τὰ παιγνίδια καὶ
τὰ κυνηγητά.

3

"Επειτα ἄρχιζαν τὰ φροῦτα.

Νὰ τὰ πρῶτα κεράσια καὶ τὰ πρῶτα βερύκοκα,
καὶ τὰ μούσμουλα, καὶ τὰ κορόμηλα. "Επειτα καὶ τὰ
σῦκα, ἐπειτα καὶ τὰ σταφύλια.

Χωριστὰ τὰ καρπούζια καὶ τὰ πεπόνια, τ' ἀγγου-
ράκια κι οἱ ντομάτες, οἱ μπάμιες καὶ οἱ μεληντζάνες.
κι' ὅλα τὰ καλὰ τοῦ λαχανοκήπου, δῶρα τῆς γῆς, εὐ-
λογία τοῦ Θεοῦ.

'Απὸ λίγα είχαν, μ' ἀπ' ὅλα. Κι ἂν δὲν τοὺς περίσ-
σεναν γιὰ νὰ πουλοῦν, τοὺς ἔφταναν ὅμως γιὰ νὰ
τρῶνε. Ποτὲ σχεδὸν δὲν ἀγόραζαν ἀπ' ἔξω, οὔτε
φροῦτο οὔτε λαχανικό.

Τὸ μεγαλύτερο, τὸ ψηλότερο δέντρο στὸ περιβολάκι,
ῆταν μιὰ κορομηλιά, ποὺ ἔκανε κάτι μικρά, τόσα
δὰ κορόμηλα. Καὶ καμιὰ φορὰ δὲ Γιωργάκης ἀπο-
ροῦσε :

"Δέξ! τέτοιο δέντρο καὶ νὰ κάνῃ τοὺς μικρότε-
ρους καρποὺς ἀπ' ὅλα; "Ετσι κι ἡ θεόραση ἐλιά,
κάνει τὶς μικρὲς ἐλίτσες. 'Ενω ἡ καρπουζιά, ἡ πεπο-
νιά, ἡ κολοκυθιά, φυτὰ τιποτένια, ποὺ σέρνονται
χάμω, κάνουν τόσο μεγάλους καρπούς!»

Μιὰ μέρα ὅμως, ἐκεῖ ποὺ ἔταν ξαπλωμένος κάτω
ἀπὸ τὴν κορομηλιά, ἔνα μικρὸ δεξιὸ κορόμηλο κόπηκε
ἀπ' τὸ κλαδί της κι ἐπεσε στὴ μύτη του.

Τὸν πόνεσε ἀρκετά καὶ δὲ Γιωργάκης τρίβοντας
Ξυνοπούλου—Ψηφιτοποιήθηκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαίδευτικής Πολιτικής 5

τὴ μύτη του, συλλογίστηκε: «Τί θὰ πάθαινα τώρα,
ἄν ἡ κορομηλιὰ ἔκανε καρπούζια!»

Καὶ γελῶντας πρόσθεσε:

«Τί ἀσυλλόγιστος ἡμουν! Μποροῦσε ποτὲ ἔνα πε-
λώριο καρπούζι ἥτις ἔνα πελώριο πεπόνι, νὰ κρατιέται
κρεμασμένο ἀπὸ τὸ κλαδὶ ἐνὸς ψηλοῦ δέντρου ὅποιου
καὶ ἄν εἰναι; Αὐτὰ ἀκουμποῦν χάμιο καὶ μεγαλώ-
νουν ὅσο θέλουν, κι ἡ γῆ βαστᾶ τὸ βάρος τους καὶ
κανεὶς δὲν κινδυνεύει νὰ τὰ δεχτῆ κατακέφαλα. "Ολα
στὴ φύση εἶναι καλὰ καμώμενα!

IO. Παραμονὴς Χριστουγέννων.

1

Πέρασαν ώς δύο μῆνες ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινε ἡ ἰστο-
ρία μὲ τὸ είκοσιπεντάρικο τοῦ Σωτήρη.

Ο χειμῶνας εἶχε μπῆ γιὰ καλά. Πλησίαζαν πιὰ τὰ
Χριστούγεννα.

Τὸ μεγάλο βουνό, ἐκεῖ πέρα ποὺ βασίλευε ὁ ἥλιος,
φαινόταν ἄσπρο, χιονισμένο. "Έκανε κρύο τσουχτερό.
Καὶ κάμποσα παιδιά, ποὺ δὲ φυλάγονταν, εἶχαν
κρυολογήσει.

Στὸ υχολεῖο κάθε μέρα ἀπουσίες: πότε ἔλειπε ὁ
ἔνας, πότε ὁ ἄλλος. "Ήταν ἀρρωστοί. Σὲ λίγες μέρες
ὅμως γίνονταν καλὰ καὶ ξαναπήγαιναν.

Μιὰ μέρα ἔλειψε καὶ ὁ Κωστάκης. Οὔτε τὸ πρωὶ
φάνηκε, οὔτε τὸ ἀπόγεμα. "Ελειψε καὶ τὴν ἄλλη
μέρα, καὶ τὴν ἄλλη. Τότε ἔμαθαν πῶς καὶ αὐτὸς
ήταν ἀρρωστος. Μὰ ἡ ἀρρώστεια του, ἔλεγαν, ήταν
βαρύ· Εἴπει τάρει τλεινότη.

Μηφιοποιημήκε απὸ τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Γιὰ φαντάσου νὰ πεθάνη!» εἶπε ὁ Σωτήρης τοῦ Γιωργάκη.

— «Μὴν τὸ λές, καὶ μένε» τοῦ ἀποκρύθηκε ὁ Γιωργάκης.

— «Ἄσ εἶναι, ξαναεῖπε ὁ Σωτήρης, τὸν τιμωρεῖ ὁ Θεός γιὰ τὸ κακὸ ποὺ σοῦ ἔκαμε».

Μὰ οὕτε αὐτὸ δὲν τὸ παραδέχτηκε ὁ Γιωργάκης.

«Καὶ τί κακὸ μοῦ ἔκαμε;» εἶπε. «Μπορεῖ νὰ θέλησε νὰ μοῦ κάμη, μὰ δὲν τοῦ πέτυχε».

2.

‘Ωστόσο ἡ ἀρρώστεια τοῦ Κωστάκη βαστοῦσε.

Κάθε μέρα ὁ δάσκαλος καὶ τὰ παιδιὰ ωτούσαν τὸν Πάνο, ποὺ ἦταν γείτονας τοῦ ἀρρώστου καὶ μάθαινε πάντα γι’ αὐτόν.

«Τὰ ἴδια!» τοὺς ἔλεγε.

Καὶ ὁ Γιωργάκης ψιθύριζε : «Ο καημένος!»

Γιατὶ ἀλήθεια δὲν ἦθελε νὰ πεθάνῃ ὁ Κωστάκης.

Ἐπιτέλους μιὰ μέρα ὁ Πάνος τοὺς εἶπε :

«Καλύτερα εἶναι ! Μοῦ εἶπαν πῶς σὲ λίγες μέρες θὰ σηκωθῆ».

Καὶ ὁ Γιωργάκης εἶπε μέσα του : «Δόξα σοι ὁ Θεός!»

‘Ηρθε ὅμως κι ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, τὸ σχολεῖο ἔκλεισε κι ὁ Κωστάκης δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη.

Καθὼς ἔμαθαν, εἶχε σηκωθῆ πιὰ ἀπὸ τὸ κρεβάτι, μὰ πολλὲς μέρες ἀκόμη δὲ θὰ ἔβγαινε ἔξω, γιατὶ ἔκανε κρύο καὶ τὸ παιδί, ἀδύνατο ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια, μποροῦσε νὰ ξανακυλήσῃ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

"Ετσι τὰ Χριστούγεννα θὰ τὰ περνοῦσε κλεισμένος στὸ σπίτι! Δὲ θὰ πήγαινε οὕτε στὴν ἐκκλησία, ν' ἀκούσῃ τὸν ὅρθρο, τὴν λειτουργία, καὶ νὰ μεταλάβῃ.

Καὶ αὐτὸ ἀκόμη ὁ Γιωργάκης τὸ συλλογίστηκε. Καὶ λυπήθηκε τὸν ἔχθρο του, ποὺ θὰ ἔχανε τὴν μεγάλη γιορτή. Γιατὶ ἥρθε στὴ θέση του μιὰ στιγμὴ καὶ φαντάστηκε πόσο δυστυχισμένος θὰ ἦταν αὐτός, ἀν τὸν ἀνάγκαζε μιὰ ἀρρώστεια νὰ κλειστῇ στὸ σπίτι καὶ νὰ μὴν μπορῇ νὰ πάῃ μὲ τοὺς δικούς του στὴν ἐκκλησία τὴν φραία ἐκείνη νύχτα τῶν Χριστοογέννων!..

Μὰ ὅχι, ὁ Γιωργάκης ἦταν καλὰ κι ὅλοι οἱ δικοί του, ποὺ ἔτοιμαζονταν νὰ γιορτάσουν μὲ χαρά.

8.

"Απὸ μέρες τώρα ή γιαγιά του, ποὺ βαστοῦσε καὶ ἔκανε ἀκόμη δουλειές, ή μητέρα του καὶ ή 'Αννούλα ἔκαναν τὶς ἔτοιμασίες" ἔπλυναν, σιδέρωσαν καὶ διώρυθωσαν τὰ ροῦχα.

"Ερραφαν κι ἔνα καινούριο φουστάνι τῆς Ρήνης.

"Εφτιασαν κι ἔνα πανωφοράκι γιὰ τὸν ^{το} Πάνο, ἀπὸ παλιὸ σακάκι τοῦ Χαράλαμπου.

Οἱ ἄλλοι θὰ περνοῦσαν μὲ δὲ εἶχαν.

"Επειτα ζύμωσαν τὰ χριστόφωμα, τὰ ἔψησαν στὸ φοῦρνο κι ὅλο τὸ σπιτάκι μοσκοβόλησε.

Φτωχό, ἀλήθεια, τὸ σπιτάκι τοῦ Μπαρμπαθύμιου, μὰ τόσο καθαρὸ καὶ ταχτικό, ποὺ φαινόταν σὰν ἀρχοντόσπιτο. Γιατὶ, καθὼς λένε, ή πάστρα εἶναι μισή ἀρχοντιά.

Μὰ καὶ ὁ Γιωργάκης εἶχε τὶς ἔτοιμασίες του.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐποεπε νὰ βγῆ τὴν παραμονὴν καί, ὅπως κάθε χρόνο, νὰ πῇ τὰ κάλαντα στὰ συγγενικὰ καὶ φιλικά του σπίτια, ποὺ ἦταν κάμποσα, σκορπισμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ, μέσα στὸ χωριὸ κι ἀπέξω.

Ἐκαμε λοιπὸν ἀπὸ χαρτόνι, χαρτὶ καὶ ξυλαράκια, μιὰ χριτωμένη ἐκκλησίτσα, τῆς ἔβαλε μέσα ἕνα φαναράκι ἀναμμένο, τὴν φορτώθηκε καὶ ξεκίνησε βράδυ βράδυ μ' ἄλλα δυὸ παιδιά.

Ἡταν δυὸ γειτονόπουλα, ποὺ εἶχαν συμφωνήσει νὰ ποῦν τὰ κάλαντα μαζί.

Καὶ γύριζαν τὰ σπίτια καὶ τὰ εἴπαν. Εἶχαν μάλιστα, καὶ μιὰ φυσαρμόνικα, ποὺ τὴν ἔπαιζε ὠραῖα δικρόδιος Βαγγέλης, τὸ ἕνα γειτονόπουλο, κι ἕνα τρίγωνο ποὺ τὸ χτυποῦσε σὰν κουδούνι τὸ ἄλλο γειτονόπουλο, ὁ μικρὸς Σπῦρος.

Ο Γιωργάκης ορατοῦσε τὴν ἐκκλησίτσα του, ποὺ ὅσοι τὴν ἔβλεπαν τὴν καμάρωναν, καὶ μὲ τὴ γλυκιά του φωνὴ τραγουδοῦσε :

Καλὴν ἔσπέραν ἀρχοντες, ἀν εἶναι δρισμός σας

Χριστοῦ τὴν θεία γέννηση νὰ πᾶ στ' ἀρχοντικό σας...

Παντοῦ τὰ καλοδέχονταν τὰ παιδιά, τὰ φίλευαν, καὶ κατὰ τὴν συνήθεια, τοὺς ἔδιναν κι ἀπὸ κανένα πενηνταράκι. Κάπου κάπου καὶ δραχμή, κάπου κάπου καὶ δίδραχμο.

Γύρισαν κουρασμένα μὰ εὐχαριστημένα, καὶ μοιράστηκαν τὰ δῶρα τους καὶ τὰ λεπτά τους. Εἴκοσι δραχμὲς εἶχε στὸ μερτικό του καὶ δικρόδιος Γιωργάκης. Τί χαρά του! Θὰ τίς φύλαγε στὸν κουμπαρά, καὶ πάλι τὴν Πρωτοχρονιὰ καὶ τὰ Θεοφάνεια, ποὺ θὰ ξανάλεγε τὰ κάλαντα καὶ θὰ μάζευε κι ἄλλα, θὰ τὰ ἔδινε ὅλα τοῦ

πατέρα του. "Ισως θὰ ἔφταναν γιὰ νὰ τοῦ πάρῃ ἔνα καπέλο.

4

"Εκεῖνο τὸ βράδυ θὰ δειπνοῦσαν καὶ θὰ πλάγιαζαν γωρίτερα, γιὰ νὰ ξυπνήσουν νύχτα καὶ νὰ πᾶνε δῆλοι μαζὶ στὴν ἐκκλησία. Μὰ τὰ χόρτα ποὺ θὰ ἔτρωγαν μὲ τὶς ἑλιές, δὲν ήταν ἀκόμη βράσμενα.

"Παιδιά, τοὺς εἶπε τότε ή γιαγιά, ἐλάτε δῶ, ὥσπου νὰ γίνη τὸ φαῖ, νὰ σᾶς πῶ ἔνα παραμύθι.

"Θὰ ξεχάσετε τὴν πεῖνα σας καὶ θὰ μάθετε τί ἔγινε ἐκείνη τὴν νύχτα σὰν ἀπόψε, ποὺ γεννήθηκε δο Χριστός».

"Ναί, ναί, γιαγιά, πές μας!»

Καὶ ὅλα τὰ παιδιά, ἀκόμη κι ὁ μεγαλος, ὁ Χαράλαμπος, περικύκλωσαν τὴν γιαγιά, ποὺ ἤξεραν τὶ ωραῖα παραμύθια ἔλεγε.

"Εκεῖ ποντὰ ξαπλώθηκε κι ὁ Μοῦργος, σὰ νὰ ἥθελε ν' ἀκούσῃ κι αὐτός.

"Μὰ τὸ ξέρομε αὐτό, γιαγιά, τὴν ρότησε ὁ Ἀντρέας, ἢ πρώτη φορὰ θὰ τ' ἀκούσωμε;»

— «Πρώτη» ἀποκρίθηκε ἡ γιαγιά. «Αὐτὸ δὲ σᾶς τὸ εἶπα ἄλλη φορά. Τὸ εἶχα ξεχασμένο κι εἶναι τὸ καλύτερο».

Τί χαρά τους! Θ' ἀκουαν καινούριο παραμύθι, καὶ χριστογεννιάτικο.

Κάθισαν γύρω γύρω, ποντὰ στὸ τζάκι. Τὸ τσουκάλι μὲ τὰ χόρτα τὰ μυρωδάτα ἔβραζε ἀχνίζοντας καὶ τραγουδώντας. Τὰ χριστόφωμα ἀπὸ τὸ όφι μοσκομύριξαν καὶ μὲ τὰ σχέδια ποὺ εἶχαν ἀπάνω ἔμοιαζαν μὲ πρόσωπα γελαστά.

Ἐξω ἔπεφτε ἔνα λεπτὸ χιονόνερο καὶ τὰ τζάμια
τῆς πόρτας ἦταν παχνισμένα.

Τὰ παιδιά ἄκουαν ἥσυχα καὶ σιωπηλά, κι ἡ για-
γιὰ ἔλεγε τὸ παραμύθι.

II. Τὸ Χριστουγεννιάτικο παραμύθι.

1.

Κόκκινη κλωστὴ δεμένη, στὴν ἀνέμη διπλωμένη,
δώστης κλότσο νὰ γυρίσῃ, παραμύθι ν' ἀρχινήσῃ. Ἀρ-
χὴ τοῦ παραμυθιοῦ καὶ καλησπέρα τῆς ἀφεντιᾶς σας :

Μιὰ φορά, κι ἔναν καιρό, ἦταν ἔνας ἀνθρωπος,
ποὺ γύριζε στὴ σκοτεινιά τῆς νύχτας γυρεύοντας
φωτιά.

Πήγαινε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα, χτυποῦσε παντοῦ
καὶ παρακαλοῦσε :

«Ἄδεօφια, βοηθᾶτε με. Ἡ γυναῖκα μου μόλις
γέννησε καὶ θέλω φωτιὰ νὰ ζεστάνω αὐτὴν καὶ τὸ
μωρό».

Ἡ νύχτα ὅμως ἦταν βαθιά. «Ολοι κοιμόνταν.
Κανεὶς δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε, κανεὶς δὲν τοῦ ἀνοιξε.
Κι ὁ ἀνθρωπος ἐξακολούθησε νὰ τριγυρίζῃ.

«Ἐξαφνα εἶδε πέρα, μακριά, νὰ λάμπῃ κάποιο φῶς.
Προκώρησε, βγῆκε ἀπὸ τὸ χωριὸ κι εἶδε πῶς τὸ φῶς
ἐκεῖνο ἦταν μὰ μεγάλη φωτιά, ἀναμμένη ἐξω* στὸν
κάμπο.

Πλησίασε ἀκόμη καὶ εἶδε δλόγυρα *στὴ φωτιὰ
ἀσπρα πρόβατα πὲν κοιμόνταν κι ἔνα γέρο βοσκό,
ποὺ φύλαγε πλαγιασμένος τὸ κοπάδι.

«Νὰ φωτιά!» εἶπε μέσα του ὁ ἀνθρωπος μὲ γαρά,
«ὁ γεροβοσκὸς θὰ μου δώσῃ».

2.

Μὰ τοία μεγάλα μαντρόσκυλα, κοιμισμένα στὰ πόδια τοῦ γέρου, ξύπνησαν μόλις ἀκουσαν τὰ βήματα τοῦ ἀνθρώπου κι ἄνοιξαν ἀμέσως τὰ μεγάλα τους στόματα γιὰ νὰ γαβγίσουν.

Μὰ περίεργο πρᾶμα! κανένα γάβγισμα δὲν ἀκούστηκε.

Τὰ σουβλερὰ δόντια τους γυάλιζαν κάτασπρα στὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς. Τὸ μαλλί τους ἦταν ἀνασηκωμένο ἀπὸ τὸ θυμὸν καὶ τὰ σαγόνια τους κουνιόνταν πάντα σὰ νὰ γάβγιζαν, μὰ πάντα χωρὶς φωνή.

Ἐπειτα ὠρμησαν καὶ τὰ τοία νὰ σπαράξουν τὸν ἀνθρωπό. Τὸ ἔνα τὸν ἀρπαξε ἀπὸ τὸ πόδι, τὸ δεύτερο ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸ τρίτο ἀπὸ τὸ λαιμό. Περίεργο πρᾶμα, τὰ σαγόνια τους ἔμειναν ἀκίνητα σὰ νὰ παράλυσαν, καὶ κανένα πόνο δὲν ἔνιωσε ὁ ἀνθρωπὸς.

Ἐκαμε τότε νὰ πλησιάσῃ τὸ βισκό, γιὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ φωτιά, ἥ καὶ νὰ πάρῃ μόνος του λίγη, γιὰ νὰ μὴν τὸν ξυπνήσῃ. Μὰ τὰ πρόβατα ἦταν τόσο πολλὰ καὶ τόσο κοντὰ τὸ ἔνα στ' ἄλλο ξαπλωμένα, ποὺ τοῦ ἦταν ἀδύνατο ν' ἀνοίξῃ δρόμο.

Ἀναγκάστηκε λοιπὸν νὰ περάσῃ πατῶντας ἀπάνω τούς. Μὰ περίεργο πρᾶμα! οὔτε ξύπνησε κανένα πρόβατο οὔτε κουνήθηκε.

3

Ἐτσι ὁ ἀνθρωπὸς ἔφτασε κοντὰ στὴ φωτιά, καὶ ὁ γεροβοσκὸς ποὺ λαγοκοιμόταν, ξύπνησε καὶ σήκωσε τὸ ἀσπρόμαλλο κεφάλι του. Ἡτο ἔνας γέρος παράξενος, κακός, σκληρός μ' ὅλο τὸν κόσμο. Σὲ κανένα δὲν ἔκανε ποτὲ καλό.

Μόλις λοιπὸν εἶδε τὸν ξένον ἔκεῖνον ἀνθρώπον

“Ἄχλη τοῦ παριμυθοῦ καὶ καλησπέδα τῆς ἀφεντιᾶς σας.” (σελ. 78)

χωντά του, χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσῃ ποὺς είναι καὶ τί

θέλει, ἄρπαξε τὴν μακριὰ γκλίτσα του καὶ τοῦ τὴν πέταξε γιὰ νὰ τὸν χτυ πήσῃ.

Ἡ γκλίτσα σφυρίζοντας τράβηξε ἵσα νὰ βρῇ τὸν ἄνθρωπο στὸ κεφάλι, μά, περίεργο πρᾶμα, πρὶν τὸν ἀγγίξῃ ἄλλαξε δρόμο κι ἔπεσε γάμω.

Ο ἄνθρωπος τότε πλησίασε τὸ βοσκὸ καὶ τοῦ εἶπε:

«Παππούλη μου καλέ, κάμε μου μιὰ γάρη. Ἀφησέ με νὰ πάρω λίγη φωτιά, νὰ χαρῆς ὅτι ἀγαπᾶς. Ἡ γυναῖκα μου μόλις γέννησε καὶ θέλω νὰ ζεστάνω αὐτὴν καὶ τὸ μωρό της».

Τὸ πρῶτο ποὺ σκέφτηκε δὲ κακὸς γέρος, ἦταν νὰ τοῦ ἀρνηθῆ. Μὰ εἶδε τὴν γκλίτσα του ποὺ δὲν τὸν ἔχτυπησε, εἶδε τὰ πρόβατα ποὺ τὰ πάτησε χωρὶς νὰ κυνηθοῦν, εἶδε τὰ σκυλιά ποὺ τὸν κοίταζαν χωρὶς κὰν νὰ γαβγίζουν, κι ἀπόρησε καὶ φοβήθηκε. Τί ἄνθρωπος ἦταν αὐτός;

«Καλά, τοῦ εἶπε, πάρε ὅτι θέλεις».

Ἡ φωτιὰ ἔσβηνε. Οὔτε κλαδιὰ ἔκαιαν πιὰ οὔτε κούτσουρα. Κάρβουνα μόνο ἀναμμένα, ἀπάνω σ' ἓνα μεγάλο σωρὸ ἀπὸ στάχτη. Καὶ δὲν εἶχε οὔτε φαράσι, οὔτε πινάκι, οὔτε τίποτ' ἄλλο γιὰ νὰ ἔπαιρνε μαζί του μερικά.

Τὸ εἶδε αὐτὸ δὲ κακόγερος καὶ τοῦ ἔαναείπε:

«Πάρε λοιπόν! Γιατὶ δὲν παίρνεις;» Μακάρι πάρ' τα κι ὅλα!»

Καὶ ἀπὸ μέσα του χαιρόταν, πὼς δὲν ἄνθρωπος ποῦ τοῦ ἔκοψε τὸν ὑπνο, δὲ θὰ μποροῦσε νὰ πάρῃ οὔτε ἓνα καρβουνάκι.

Μὰ ἐκεῖνος ἔσκυψε, ἀναμέρισε τὴν στάχτη, ἔβγαλε μὲ τὰ γυμνά του χέρια μερικὰ ἀναμμένα κάρβουνα

καὶ τὰ τύλιξε σὲ μιὰν ἄκρη τῆς κάπας του. Καὶ πάλι περίεργο πρᾶμα! Ἡ φωτιὰ δὲν τοῦ ἔκαψε οὔτε τὰ χέρια οὔτε τὸ ροῦχο, καὶ πῆρε μαζί του τ' ἀναμμένα ἔκεινα κάρβουνα σὰ νὰ ἥταν μῆλα ἢ καρύδια.

4

“Οταν εἶδε ὅλα αὐτὰ τὰ θαύματα ὁ γεροβοσκός, κυριεύτηκε ἀπὸ μεγάλο φόβο καὶ ωτήθηκε ἀπὸ μέσατου:

«Τί νύχτα λοιπὸν εἶν’ αὐτῇ, ποὺ τὰ σκυλιὰ δὲ δαγκάνουν, ποὺ τὰ πρόβατα δὲ φοβοῦνται, ποὺ ἡ γκλίτσα δὲν πληγώνει, ποὺ ἥφωτιὰ δὲν καίει;»

“Επειτα ἔκραξε τὸν ἀνθρώπο ποὺ ἔφευγε μὲ τὰ κάρβουνα καὶ τὸν ἐρώτησε:

«Δὲ μοῦ λὲς τί εἶν’ αὐτά;... Γιατὶ ἀπόψε καὶ τὰ ζωντανὰ καὶ τὰ ἄψυχα ἀκόμη, δείχνουν κάποια συμπόνια;»

“Ο ἀνθρώπος τοῦ ἀποκρίθηκε: “Αν δὲν τὸ βλέπης μονάχος σου, ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὸ πῶ!».

Κ' ἔφυγε βιαστικά, γιὰ νὰ προφτάσῃ νὰ ζεστάνη τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ μωρό της.

“Ο βοσκὸς ὅμως συλλογίστηκε πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ξάσῃ ἀπὸ τὰ μάτια του τὸν ξένο, ποὺ μάθη τὸ μυστικὸ ἔκείνης τῆς νύχτας. Σηκώθηκε λοιπὸν καὶ τὸν ἀκολούθησε ὥς τὸ σπίτι του.

“Ἄς τὸ ποῦμε δηλαδὴ σπίτι, γιατὶ βέβαια δὲν ἥταν οὔτε καλύβι. Ἡταν μιὰ σπηλιὰ στὴ οἰζα ἐνὸς βουνοῦ, ποὺ οἱ τοῖχοι τῆς ἔσταζαν γυμνοὶ καὶ κρύοι. Μέσα σ' αὐτὴν ἥταν ξαπλωμένη ἡ γυναῖκα τοῦ ἀνθρώπου ἔκεινου καὶ τὸ νεογέννητο παιδί της.

“Ο γεροβοσκὸς εἶδε πῶς τὸ παιδί αὐτὸ κινδύνευε νὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸ κρύο καὶ μολονότι σκληρός, συγ-

κινήθηκε. Ξεκρέμασε τότε ἔνα σακούλι ποὺ εἶχε στὴ
φάκη του, ἔβγαλε ἀπὸ μέσα μιὰν ἀσπρη προβιὰ καὶ
τὴν ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο λέγοντάς του: «Ξάπλωσε τὸ
μωρὸ νὰ κοιμηθῇ ἐδῶ πάνω. Ή προβιὰ θὰ τὸ ζεστάνη
ὅσο καὶ ἡ φωτιά σου».

5.

Σὲ λίγες στιγμές, ὁ ἄνθρωπος εἶχε ἀνάψει μιὰ
φραία φωτιά, ποὺ ζέσταινε καὶ φώτιζε δῆλη τὴ σπη-
λιά. Πῆρε τότε καὶ τὴν προβιὰ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ
γεροβοσκοῦ, γιὰ νὰ ξαπλώσῃ τὸ νεογέννητο παιδί. Μὰ
περίεργο πρᾶμα! τὴν ἵδια στιγμὴ τὰ μάτια καὶ
τ' αὐτιά τοῦ γεροβοσκοῦ, ποὺ εἶχε κάμει μιὰ ἐλεη-
μοσύνη ἄγοιξαν καὶ τότε εἶδε ἐκεῖνο ποὺ δὲν μπο-
ροῦσε νὰ δῆ καὶ ν' ἀκούσῃ πρωτύτερα.

Εἶδε δόλογυρά του μιὰ μεγάλη σύναξη ἀπὸ ἀγγέ-
λους μὲ κάτασπρα σὰν τὸ χιόνι φτερά.

Καθένας τους κρατοῦσε στὸ χέρι ἀπὸ ἔνα δογα-
νό, καὶ δλοι μαζί, μὲ φωνὲς γλυκιές, καθαρὲς καὶ
δυνατές, ἔφαλλαν, βοοῦσαν, ἔκραζαν κι' ἔλεγαν, πὼς
τὴν νύχτα ἐκείνη, μέσα στὴ σπηλιά, εἶχε γεννηθῆ ὁ
Μεσσίας, ὁ Σωτήρας τοῦ Κόσμου, ὁ Χριστός, ποὺ θὰ
λύτρωνε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες τους.

Καὶ τότε κατάλαβε γιατὶ ἐκείνη τὴ νύχτα, τὸ
καθετί, ζωντανὸ ἥ ἄψυχο, εἶχε τόση χαρὰ μέσα του,
ποὺ δὲν ἦθελε νὰ κάμη τὸ ἐλάχιστο κακό. Καὶ δ
σκύλος καὶ τὸ πρόβατο, κι' ἡ γκλίτσα καὶ ἡ φωτιά.

Ἄκομη κι αὐτὸς ὁ ἵδιος ὁ κακόγερος, ὁ σκληρός,
ποὺ ποτὲ στὴ ζωή του δὲν εἶχε κάμει μιὰ καλοσύνη,
συμπόνεσε καὶ γάρισε μιὰ προβιά!

Καὶ οἱ ἄγγελοι δὲν ἦταν μόνο μὲς στὴ σπηλιά!

«Δέξα εν Υψιλοτοι Θεῷ!...» (σελ. 78).

Παντοῦ βρίσκονταν, ἄλλοι καθισμένοι στὸ βουνὸ καὶ ἄλλοι πετῶντας στοὺς οὐρανούς.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κατέβαιναν χιλιάδες, μυριάδες, ἀμέτρητοι, κι ὅλοι σταματοῦσαν γιὰ νὰ βλέπουν τὸ νεογέννητο παιδί.

Παντοῦ χαρά, παντοῦ ὅργανα, παντοῦ τραγούδια.
“Ολα αὐτὰ τὰ ἔβλεπε καὶ τ’ ἀκουε ὁ γεροβοσκός στὴ σκοτεινὴ νύχτα, ὅπου πρωτύτερα δὲν μποροῦσε νὰ δῆ καὶ ν’ ἀκούσῃ τίποτε.

Αἰσθάνθηκε τέτοια εὔτυχία ποὺ εἶχαν ἀνοίξει τὰ μάτια του καὶ τ’ αὐτιά του, ὥστε ἔπεσε γονατιστὸς καὶ εὐχαρίστησε μὲ τὴν καρδιά του τὸ Θεό.

«Θεέ μου, εἶπε, ποὺ ἔστειλες τὸ Μεσσία νὰ λυτρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες τους, συγχώρεσέ με καὶ μένα τὸν ἀμαρτωλό. Δὲν τὸ ἡξερα πῶς ή καλοσύνη κάνει τὸν ἀνθρωπὸ τόσο εὔτυχι σμένο! Απὸ δῶ κι ἐμπρὸς θὰ εῖμαι κι ἐγὼ καλός!»

Καὶ σήκωσε τὴ γέραικη φωνή του, ποὺ κι αὐτὴ ἔγινε τὴ νύχτα ἐκείνη γλυκιὰ σὰν παιδιάτικη, κι ἔψαλε μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους κι ὁ γεροβοσκός.

Δόξα ἐν Υψίστοις Θεῷ...

12. Πανικὸς στὴν ἐκκλησία.
φωτιὰ σ’ ἔνα σπέτι.

1

Οἱ καμπάνες! οἱ καμπάνες! Ξυπνᾶτε γιὰ τὴν ἐκκλησία!

Τί φαιδρὰ ποὺ χτυποῦσαν μὲς στὴ νύχτα οἱ καμπάνες!

Τί γλυκὰ ποὺ ἀκούονται ἀπὸ μακριά!

Πῶς ἔδιωχναν τὸν ὄπνο καὶ πῶς γέμιζαν χαρὰ ψηφιστοὶ θῆρηκε ἀπό το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σηκώθηκαν, ντύθηκαν, πήραν μαζί τους κι ἔνα φανάρι, γιὰ νὰ βλέπουν στὸ δρόμο, καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὴν ἐκκλησιά.

Θὰ πήγαιναν στὸ "Αγιο Νικόλαο, τὴν μεγάλη, τὴν καινούρια ἐκκλησία τῆς Καρυδιᾶς, ποὺ ἦταν στὴ μέση σχεδὸν τοῦ χωριοῦ, στὴν πλατεῖα.

"Εκλεισαν τὸ σπιτάκι καὶ τὸ ἄφησαν νὰ τὸ φυλάγῃ δὲ Μοῦρος, γιατὶ θὰ πήγαιναν δλοι, δλοι : ἀπὸ τὴν γιαγιὰ ὡς τὸν Πάνο, τὸ μικρότερο παιδί.

Τὸ ψιλὸ χιονόνερο, ποὺ ἔπεφτε ἀποβραδύς, εἶχε σταματήσει. Ὁ οὐρανὸς ἦταν τώρα καθαρὸς καὶ γεμάτος ἄστρα. "Εκανε δικιας κρύο, καὶ κάπου κάπου φυσοῦσε ἀέρας δυνατὸς καὶ παγωμένος.

«Παιδιά! φώναξε ἡ μητέρα, τυλιχτῆτε καλά!»

— «Δὲν κρύωνομε» ἀπαντοῦσαν τὰ παιδιά.

Κι ἀλήθεια δὲν κρύωναν τὰ ζέσταινε ἡ χαρὰ τῆς γιορτῆς.

Ἡ νύχτα ἐκείνη μὲ τὴν ἀστροφεγγιά, τοὺς φαινόταν ἡ πιὸ γλυκιὰ νύχτα ποὺ μποροῦσε νὰ γίνη! Καὶ θυμόμουνα τὸ παραμύθι τῆς γιαγιᾶς, νόμιζαν πῶς βλέπουν παντοῦ ἀγγελάκια μὲ φτερὰ ἀσπρὰ σὰν τὸ χιόνι.

Τὰ περισσότερα ἦταν μαζεμένα ἐκεῖ πάνω, στὴν κορφὴ τοῦ ψηλοῦ βουνοῦ, ποὺ ἀσπρίζε χιονισμένη.

2

Πέρασαν τὴν ἐρημιά, ἔφτασαν στὰ πρῶτα σπίτια τοῦ χωριοῦ καὶ σὲ λίγο εἶδαν μπροστά τους τὴ μεγάλη ἐκκλησία νὰ λάμπῃ καταφώτιστη κι οἱ καμπάνες τῆς δὲν ἔπαναν νὰ χτυποῦν, σὰ νὰ ἔλεγαν :

«Ἐλάτε! Ἐλάτε γρήγορα καὶ θ' ἀρχίση δὲ οὅψη φηιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θρος!.. Ἐλάτε ν' ἀκούσετε τὸ «Χριστὸς γεννᾶται». Ἐλάτε νὰ προφτάσετε τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ!...

Καὶ τὰ παιδιά, θυμούμενα τὸ παραμύθι τῆς γιαγιᾶς, νόμιζαν πώς θὰ μποῦν, δχι σὲ μὰ ἐκκλησία, παρὰ στὴ σπηλιὰ τὴν ἴδια δπου εἶχε γεννηθῆ ὁ Χριστὸς, φωταγωγημένη δλη ἀπὸ τὴ φωτιὰ ποὺ εἶχε ἀνάψει ὁ Ἰωσὴφ μὲ τὰ κάρβουνα τοῦ γεροβιοσκοῦ...

Καθὼς περνοῦσαν, γιὰ νὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησία, εἶδαν μπροστά τους καὶ τὸ ψηλὸ σπίτι τοῦ κυρίου Ἡλία καὶ ὁ Γεωργάκης θυμήθηκε τὸν Κωστάκη.

«Ο καημένος!» συλλογίστηκε. «Μονάχα αὐτὸς δὲ θὰ εἶναι ἀπόψε στὴν λειτουργία».

Τὸ σπίτι δλο ἥταν κλειστὸ καὶ σκοτεινό. Μόνο ἔνα παράθυρο, στὸ ἀπάνω πάτωμα, ἥταν φωτισμένῳ Θὰ ἥταν χωρὶς ἄλλο ἡ κάμαρα τοῦ Κωστάκη. Ἐκεῖ μέσα ὃ ἀγρυπνοῦσε ὁ ἀρρωστος ἔυπνημένος ἀπὸ τὶς καμπάνες, καὶ θὰ λυπόταν ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ βγῆ καὶ αὐτός, νὰ πάη στὴν ἐκκλησία μὲ τοὺς ἄλλους.

Γιατὶ ὅλοι βέβαια ἀπὸ τὸ σπίτι του θὰ πῆγαν. Καὶ θὰ τὸν ἄφησαν ἦ μονάχο ἦ μὲ καμία ὑπηρέτρια νὰ τὸν φυλάη.

Αὐτὰ συλλογίστηκε μιὰ στιγμὴ ὁ Γεωργάκης. Μὰ ὅταν μπῆκε στὴν ἐκκλησία, ἀρχισε νὰ συλλογίζεται ἄλλα. Καὶ σὲ λίγο εἶχε ἔχασει δλως διόλου πὼς ζοῦσε στὸν Κόσμο κι ἔνας Κωστάκης ποὺ τοῦ εἶχε κάμει κακό, ποὺ ἔπειτα εἶχε ἀρρωστήσει, ποὺ κινδύνεψε νὰ πεθάνῃ, ποὺ σώθηκε καὶ ποὺ βρισκόταν ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀκόμη κλεισμένος στὸ σπίτι, ἀδύνατος ἀπ' τὴν ἀρ-
χώστεια.

"Αν ἦταν δυνατὸν νὰ θυμᾶται καὶ νὰ συλλογίζεται
τέτοια ποάματα τὴν νύχτα τῶν Χριστουγέννων μέσα
στὴν ἐκκλησία!

Τί δμορφα ποὺ ἦταν ὅσα ἔβλεπε καὶ ὅσα ἤκουε!

Τὰ ἀναρίθμητα κεριὰ καὶ τὰ καντήλια, ποὺ ἔκα-
ναν τόσο γλυκιὰ φωτογυσία.

'Ο Παπαστέφανος μὲ τ' ἄσπρα του τὰ γένεια καὶ
τὰ λαμπρὰ χρυσοκόκκινα ἄμφια.

'Ο κόσμος ποὺ πλημμύριζε τὴν ἐκκλησία, ἄντρες,
γυναῖκες, παιδιά, ὅλοι χαρούμενοι μὲ τὰ γιορτινά τους.

Οἱ γλυκόφωνοι ψαλμοί, ποὺ ἀνέβαιναν ψηλὰ μὲ
τοὺς εὐώδιασμένους καπνοὺς τοῦ λιβανιστηριοῦ.

Τὸ «*Χριστὸς γεννᾶται*», ποὺ τὸ εἶπαν μὲ μιὰ
ἀργή, κατανυχτικὴ μελωδία στὸν ὅρθο.

Τὸ «*Ἡ γέννησίς σου, Χριστέ*», ποὺ τὸ εἶπαν
πιὸ γοργά, πιὸ θρησκευτικά, στὴ λειτουργία...

"Όλα αὐτὰ κρατοῦσαν τὸ Γιωργάκη σὲ μιὰ με-
γάλη συγκίνηση.

'Ο νοῦς του ἀνέβαινε ψηλὰ μαζὶ μὲ τοὺς ψαλ-
μούς, μαζὶ μὲ τοὺς εὐώδιασμένους καπνοὺς τοῦ λιβα-
νιστηριοῦ. "Εφτανε ώς τοὺς ἀγγέλους, ποὺ τοὺς εἶχε
δεῖξει μακριὰ τὸ παραμύθι τῆς γιαγιᾶς, καὶ συλλογι-
ζόταν τὸ γεροβοσκό, ποὺ ἀπὸ κακός, τὴ μαγικὴ ἔκείνη
νύχτα, εἶχε γίνει καλός, καὶ τέτοιος εἶχε ὑποσχεθῆ νὰ
μείνῃ σ' ὅλη του τὴν ζωή.

"Καὶ ἐγὼ θέλω νὰ γίνω καλός!" εἶλεγε μέσα του
δ Γιωργάκης.

Γιατὶ δὲν τὸ ἤξερε πώς ἦταν...

4.

Ἡ λειτουργία πλησίαζε νὰ τελειώσῃ. Εἶπαν καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ..

Ο Γιωργάκης προχώρησε μὲ τ' ἀδέοφια του, ἀσπάστηκε τὶς ἄγιες εἰκόνες κι ἄναψε ἔνα κεράκι στὴν εἰκόνα τῆς Γέννησης.

Ἄ, τί ὅμορφος ποὺ ἦταν ὁ μικρὸς Χριστός, ζωγραφισμένος ἐκεῖ στὴ μέση τῆς φάτνης καὶ πῶς ἔλαμπε σὰν ἀληθινὸν ἔνα χρυσὸν ἀστρουλάκι ἀπὸ πάνω του!

Γονάτισε στὰ σκαλιὰ τῆς μεσιανῆς θύρας. Σὲ λίγο βγῆκαν τ' Ἀγια. Ο Παπαστέφανος διάβασε μιὰ εὐχή, παρακαλῶντας τὸ Θεὸν νὰ συχωρέσῃ τ' ἀμαρτήματα ἑκείνων, ποὺ γονατισμένοι τώρα περιμεναν νὰ κοινωνήσουν, καὶ ὁ Γιωργάκης σηκώθηκε νὰ κοινωνήσῃ.

Αἰσθανόταν πῶς τοῦ εἶχε συχωρεθῆ ἀλήθεια ὅτι κακὸ εἶχε κάμει ώς τότε.

Θυμήθηκε μάλιστα ποὺ μιὰ φορά, τὸ βράδυ τὸν ἔπιασε νύστα καὶ τεμπελιά· δὲν ἐμελέτησε τὰ μαθήματά του καὶ γιὰ νὰ μὴν πάη σχολεῖο τὴν ἄλλη μέρα, ἔκαμε τὸν ἄρρωστο. Ποτέ του δὲ θὰ τὸ ξανάκανε!

5.

Δὲν εἶχαν κοινωνήσει ἀκόμη ὅλοι γιὰ νὰ γίνη ἡ ἀπόλυτη, δταν μέσα στὴν κοσμοπλημμυρισμένη ἔκκλησία ἔγινε ἔξαφνα κᾶποιος θόρυβος.

Ἐνας ἀνθρωπος, ποὺ εἶχε βγῆ ἔξω μιὰ στιγμή, ξαναγύρισε, ἔρωιξε μιὰ λέξη, μιὰ λέξη τρομερή, «φωτιά!» καὶ ξανάφυγε ἀμέσως.

«Φωτιά; ποῦ;» ἔκαμε τότε ἔνας ἄλλος.

«Φωτιά!» εἶπε ἔνας τρίτος.

Αύτὸς ἔφτασε. "Αλλοι πετάχτηκαν ἔξω, γιὰ νὰ ίδοῦν ποῦ ἦταν ἡ φωτιά, ἄλλοι νόμισαν πώς καιόταν ἡ ἐκκλησία ἡ ἴδια καὶ βιάστηκαν νὰ φύγουν, νὰ γλιτώσουν.

"Απὸ στόμα σὲ στόμα, ἡ τρομερὴ λέξη διαδόθηκε ἀμέσως παντοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι ὅλοι κυριεύτηκαν ἀπὸ μεγάλο φόβο, ἀπὸ πανικό καὶ ὕρμησαν στὴν πόρτα νὰ φύγουν, νὰ γλιτώσουν.

Καὶ ὅμως οὕτε φλόγες, οὕτε καπνὸς ἔβλεπαν.

"Ετσι γίνεται, ὅταν πολλοὶ ἄνθρωποι εἶναι μαζεμένοι σ' ἓνα μέρος κλειστό. Φτάνει τὸ παραμικρό, μὰ λέξη, γιὰ νὰ φέρῃ τὸν πανικό. Καὶ ὁ πανικὸς φέρνει κακὰ μεγάλα!

Μὰ πάλι σὲ τέτοια περίσταση, φτάνει ἓνας ἄνθρωπος νὰ κρατήσῃ τὴν ἀταραξία του, γιὰ νὰ προλάβῃ αὐτὰ τὰ μεγάλα κακά. Καὶ τὴν νύχτα ἐκείνη, στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῆς Καρυδιᾶς, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔσωσε τὸν κόσμο ἦταν ὁ Παπαστέφανος.

Δὲν τὰ ἔχασε, δὲ φοβήθηκε. Καὶ μὲ τ' "Αγια ἀκόμη στὸ χέοι σήκωσε τὴν βροντερή του φωνή:

«Σταθῆτε!» φώναξε. «Ἡ ἐκκλησία δὲν καίγεται! Βλέπετε πουθενὰ φωτιά; Σταθῆτε!...»

"Εγινε κάποια ἡσυχία κι ἐλευθερώθηκε ἡ πόρτα, ποὺ εἶχε φραγτῆ ἀπὸ τοὺς στριψιγμένους ἐκεῖ ἀνθρώπους. "Αλλοι ἀρχισαν νὰ γυρίζουν μέσα στὴν ἐκκλησία καὶ ἄλλοι νὰ βγαίνουν ἔξω μὲ τὴν εὔκολία τους.

Δὲν ἀκούονται πιὰ μεγάλες φωνές, σπαραγκικὲς κραυγές. Οἱ πεσμένοι καὶ οἱ πατημένοι σηκώνονταν. Μιὰ γριά ποὺ εἶχε λιποθυμήσει, τὴν κουβάλησεν ἔξω νὰ πάρῃ ἀέρα.

Αὐτὰ ὅλα ἔγιναν σ' ἓνα λεπτό.

"Οχι, ή ἐκκλησία δὲν καιόταν. Ποῦ ἦταν λοιπὸν ἡ φωτιὰ ποὺ εἶχε πεῖ ἐκεῖνος ό ἄνθρωπος;

Δὲν ἄργησαν νὰ τὸ μάθουν κι αὐτό.

Καιόταν ἔνα σπίτι στὴ γειτονειά, ἔνα μεγάλο σπίτι, τὸ σπίτι τοῦ κὺνδροῦ Ἡλία, τοῦ πατέρα τοῦ Κωστάκη

13. Ποιὸς θὰ τὸν σώσῃ.

1

"Ο Γιωργάκης, ποὺ τὴ στιγμὴ τοῦ πανικοῦ βρέθηκε κοντά στὸ ίερό, φοβήθηκε καὶ αὐτὸς μὰ στιγμῆς, συμάζεψε τ' ἀδέρφια του κι ἔκαμε νὰ τρέξῃ, νὰ βρῇ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ φύγουν.

Πρὶν κουνηθῆ ὅμως, ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Παπαστέφανου κι ἀμέσως ἡσύχασε. Μὲ τὴν ἡσυχία του τότε, ἔκαμε τὸ σταυρό του καὶ γύρισε πίσω, στὴ θέση ποὺ εἶχε ἀφήσει τοὺς δικούς του.

"Η μητέρα του κι ἡ γιαγιά του, κατάγλομες ἀκόμη, ἦταν ἑκεῖ. Δὲν εἶχαν πάθει τίποτε σοβαρό· λίγο σπρωξίδι μονάχα, λίγο στριμωγμα.

"Ο πατέρας του ἔλειπε· εἶχε πάει στὴν πόρτα νὰ ιδῆ, νὰ μάθῃ, καὶ σὲ λίγο γύρισε κι αὐτός, μὲ τὴν εἴδηση πώς καιόταν τὸ σπίτι τοῦ κύνδρου Ἡλία.

«Καὶ ὁ Κωστάκης;» φώναξε ἀμέσως ὁ Γιωργάκης.

"Ο Κωστάκης βέβαια... ἦταν μέσα στὸ σπίτι αὐτός, κι ἵσως μονάχος...» "Εφυγε; βγῆκε; τὸν ἔβγαλαν; γλίτωσε; "Η ἔμεινε καὶ κάηκε; "Η θὰ καιόταν;

Κανεὶς δὲν ἤξερε.

«Τρέχω!» φώναξε ὁ Γιωργάκης.

Καὶ ἀκράτητος, χωρὶς ἄλλη λέξη ὥρμησε ἔξω. Τὸ σπίτι τοῦ κύνδρου Ἡλία δὲν ἦταν καθαυτὸ ἀπάνω στὴν

πλατεῖα, ὅπου ἡ ἐκκλησία. Ἡταν πιὸ πέρα, στὴν ἀρχὴ τοῦ μεγάλου δρόμου, ποὺ ἔβγαζε στὴν πλατεῖα.

Βγαίνοντας καὶ κοιτάζοντας πρὸς τὰ ἐκεῖ, ὁ Γιωργάκης εἶδε ἀμέσως καπνό, καὶ δταν πλησίασε τρεχάτος, εἶδε καὶ φλόγες.

‘Ο κόσμος στεκόταν δλόγυρα πυκνὸς καὶ κοίταζε μὲ σταυρωμένα χέρια. Κανεὶς δὲν ἦξερε τί νὰ κάμη. Κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ δώσῃ βοήθεια. Γιατὶ ἡ φωτιὰ εἶχε πιάσει ἀπὸ κάτω, ἀπὸ τὸ ἰσόγειο.

Καὶ σὲ λίγες στιγμὲς ἀπλώθηκε στὴν πόρτα καὶ στὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ. Ἀδύνατο πιὰ ν’ ἀνεβῆ ἄνθρωπος ἀπάνω!

Τὰ χαμηλὰ παράθυρα, ἔβγαζαν δλα καπνοὺς καὶ φλόγες, καὶ γιὰ νὰ φτάσῃ κανεὶς στὰ παράθυρα τοῦ ἀπάνω πατώματος, δσα δὲν καίονταν ἀκόμη, ἔπρεπε νὰ εἶχε σκάλα.

2.

‘Ο Γιωργάκης ἀνοίξε δρόμο μὲς στὸν κόσμο καὶ πλησίασε δσο μποροῦσε. Εἶδε τὸν κὺρο Ἡλία νὰ τραβᾶ τὰ μαλλιά του καὶ νὰ φωνάζῃ:

«Τὸ παιδί μου!... Θὰ καῆ τὸ παιδί μου!... Μιὰ σκάλα!... φέρτε μιὰ σκάλα... κι ἔνα σκοινί!»

Ἡ κάμαρα τοῦ μικροῦ ἀρρώστου, ἐκείνη ποὺ τὸ παράθυρο της ὁ Γιωργάκης τὸ εἶχε δεῖ πρωτύτερα φωτισμένο, δὲν εἶχε πιάσει ἀκόμη. Τὸ παράθυρό της φαινόταν τώρα ἀνοιχτό, μὰ καὶ σκοτεινό. Ποιὸς νὰ τὸ εἶχε ἀνοίξει; Καὶ τί εἶχε γίνει τὸ φῶς τῆς λάμπας ἢ τῆς καντήλας;

Ἐπιτέλους βρέθηκε κι ἥρθε μιὰ κουλούρα σκοινὶ καὶ μιὰ σκάλα, ἔγλινη σκάλα, παλιὰ καὶ κουτσή. Τὸ

μόνο της καλὸ ήταν ποὺ ἔφτανε σχεδὸν ὡς τὸ παράθυρο ἐκεῖνο. Τὴν ἔστησαν, τὴν ἀκούμπησαν στὴν κορνίζα τοῦ τοίχου, κι ἔπειτα στάθηκαν καὶ περίμεναν... Ποιὸς θὰ τολμοῦσε ν' ἀνεβῆ!

”Ε, δὲν ἦταν τόσο εὔκολο!

Τὸ παράθυρο εἶχε ἀρχίσει νὰ βγάζῃ καπνούς. Ἡ παλιόσκαλα ἐκείνη ἦταν ζήτημα ἂν θὰ βαστοῦσε τὸ βάρος ἐνὸς ἀνθρώπου.

”Απὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ κινδύνευε καὶ αὐτὴ νὰ πιάσῃ φωτιὰ ἀπὸ δίπλα. Κι ἄν πρόφταινε κανεὶς ν' ἀνεβῆ, θὰ πρόφταινε ὑστερα καὶ νὰ κατεβῆ;

»Τὸ παιδί μου!...» φώναζε ὡς τόσο ὁ πατέρας σὰν τρελός. »Ποιός... ποιὸς θ' ἀνεβῆ νὰ σώσῃ τὸ παιδί μου; Εγώ, ἐγὼ δὲν μπορῶ! Ποιὸς ἀνεβαίνει;...»

—»Εγώ!» ἀποκρίθηκε ὁ Γιωργάκης.

”Αρπαξε τὴν κουλούρα τὸ σκοινὶ ἀπὸ τὰ γέρια τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τὸ εἶχε φέρει, κι ὥρμησε στὴ σκάλα.

»Ναί, ναί!» εἶπαν μερικοί. »Τὸ παιδί εἶναι ἐλαφρό. Τὸ παιδί θὰ μπορέσῃ... Εμπρός, μικρέ!...»

Μὰ ὁ Γιωργάκης οὕτε νὰ τὸν ἐπιδοκιμάσουν περίμενε, οὕτε νὰ τὸν ἐμποδίσουν. »Ανέβαινε.

Μὲ τὴν κουλούρα περασμένη στὸ λαιμό, ἀνέβαινε.

»Αφοβά, θαρρετά, γενναῖα, ἀνέβαινε.

»Απὸ κάτω τοῦ κρατοῦσαν τὴ σκάλα γιὰ νὰ μὴν κουνιέται καὶ ὁ Γιωργάκης σὲ λίγες στιγμὲς ἔφτασε στὸ ἀνοικτὸ παράθυρο καὶ πήδησε μέσα στὴν κάμαρα.

3.

Τώρα καιόταν καὶ αὐτή. »Εκεὶ πέρα, στὸ βάθος, εἶχε πιάσει τὸ πάτωμα, ἥ πόρτα καὶ τὸ κρεβάτι. »Ενας

καπνὸς πυκνὸς τὴν ἐγέμιζε καὶ φλόγες ἔγλειφαν τοὺς τοίχους.

Μὲ γοργὸ βλέμμα ὁ Γιωργάκης κοίταξε ἔνα γύρο παντοῦ. Μὲ τὸ φῶς τῆς χαραυγῆς καὶ μὲ τὴ λάμψη ἀπὸ τὶς φλόγες μποροῦσε νὰ βλέπῃ καλά. "Οχι, δ Κωστάκης δὲν ἦταν στὸ ιορβάτι, δὲν ἦταν πουθενά! Εἶχε βγῆ λοιπόν; εἶχε περάσει σ' ἄλλη κάμαρα; Καὶ ποῦ θὰ τὸν ἔβρισκε τώρα ὁ Γιωργάκης; Πῶς θὰ περνοῦσε ἀπὸ τὴν πόρτα ποὺ καιόταν;

Πνιγμένος ἀπὸ τὸν καπνό, ἀπελπισμένος ἐτοιμάστηκε ν' ἀνεβῆ πάλι στὸ παράθυρο, νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὴ σκάλα, νὰ γλιτώσῃ τουλάχιστο αὐτός. Μὰ καθὼς ἔκαμε νὰ γυρίσῃ, τὸ πόδι του σκόνταψε σ' ἔνα σῶμα. Κοιτάζει χάμω καὶ βλέπει τὸν Κωστάκη, πεσμένο ἐκεῖ, μπροστὰ στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο!

«Ο Γιωργάκης σκύβει, τὸν πιάνει, καὶ τὸν φωνάζει. Τὸ παιδί ἦταν ξερό, ἀναίσθητο· ζωντανὸ δμως. Εἶχε λιγοθυμήσει μόνο, ἀπὸ τὸν καπνὸ βέβαια, καὶ τὸ φόβο.

«Ο Γιωργάκης βγαίνει βιαστικὰ στὸ παράθυρο καὶ φωνάζει κάτω:

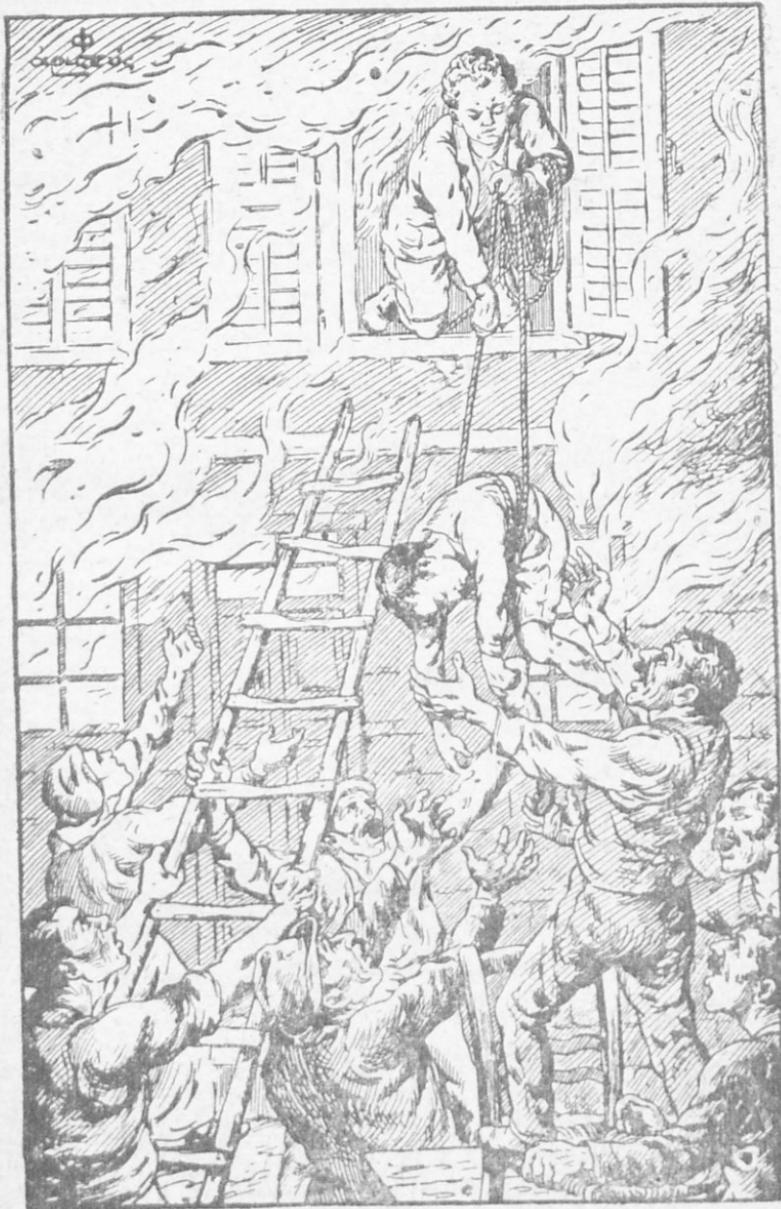
«Ἐδῶ εἶναι!... Θὰ σᾶς τὸν κατεβάσω τώρα μὲ τὸ σκοινί!... Τὸ νοῦ σας!...»

— «Ζῆ; Ζῆ;»

— «Ναί, ἡσυχάστε. Δὲν ἔπαθε τίποτε!»

4.

Απὸ κάτω τοῦ φωνάζουν, τοῦ δίνουν ὄδηγίες. Μὰ δ Κωστάκης δὲν ἀκούει. Ξέρει τί θὰ κάμη αὐτός. Μεγαλόσωμος καὶ χεροδύναμος καθὼς εἶναι, ἀρπάζει γρήγορα τὸν Κωστάκη, ποὺ σὰν πιὸ λεπτὸς καὶ

«Τὸ νοῦ σας! . . . πιάσιε τὸν! . . .» (σελ. 89).

ἀδυνατισμένος κιόλα ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια, δὲν τοῦ εἶναι καθόλου βαρύς. Τὸν δένει καλὰ ἀπ’ τὶς μασχάλες, τὸν σηκώνει, τὸν περνᾶ ἀπ’ τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει:

«Τὸ νοῦ σας!... πιάστε τον!...»

Καὶ τὸν ἀφήνει, κρατώντας τὸν μόνο ἀπ’ τὸ διπλὸ σκοινί.

Σιγὰ σιγά, μὲ προσοχή, λίγο λίγο, ἀφήνει τὸ σκοινὶ ἐκεῖνος καὶ δ κακόμοιος δ Κωστάκης, κρεμασμένος ἔτσι καὶ πάντα λιγοθυμισμένος, σὰν ἔνα σακί, κατεβαίνει.

Σιγὰ σιγά, μὲ προσοχή, λίγο λίγο, κατεβαίνει...

“Ε, δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο ψηλὸ τὸ ἀπάνω ἐκεῖνο πάτωμα. Καὶ κάτω στὸ δρόμο ἔχουν βάλει ἔνα τραπέζι, μιὰ καρέκλα ἀπάνω στὸ τραπέζι, καὶ στὴν καρέκλα ἔχει ἀνεβῆ ἔνας ἄνθρωπος...

Τί ἀγωνία! Μὰ δ Γιωργάκης ἀντέχει, κρατᾶ γερὰ τὸ σκοινί, τὸ ἀφήνει δπως πρέπει. Καὶ σὲ λίγο, δ ἀνθρώπος ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἀνεβασμένος στὴν καρέκλα, δέχεται τὸ ἀναίσθητο παιδὶ στὴν ἀγκαλιά του.

«Ἄς το!»

“Α, μὲ τί ἀνακούφιση ἀκούει αὐτὸ τὸ «ἄς το» δ Γιωργάκης! Λίγο ἀκόμη καὶ θ’ ἀφῆνε τὸ σκοινὶ πρὸν τοῦ τὸ ποῦν, πρὸν φτάση δ Κωστάκης στὰ χέρια τους. Γιατὶ εἶχε ἀποκάμει καὶ τὸν ἔπνιγε δ καπνός, καὶ τὸν ἐφοβέρισαν ἀπὸ πίσω του οἱ φλόγες...

«Βαστᾶτε μου τὴ σκάλα!» φωνάζει μ’ δση δύναμη τοῦ ἔμενε.

Κι ἀνεβαίνει στὸ παράθυρο, ξαπλώνεται μὲ τὴν κοιλιά, βρίσκει μὲ τὰ πόδια τὸ πρῶτο σκαλοπάτι, πιάνεται κι ἀρχίζει νὰ κατεβαίνῃ,

Οἱ φλόγες φτάνουν τώρα ώς τὸ παράθυρο ἀπὸ τὴν κάμιαρα καὶ σχεδὸν ώς τὴ σκάλα ἀπὸ δίπλα.

Μὰ δὲ Γιωργάκης προφταίνει.

Τὸν ἀρπάζουν καὶ αὐτὸν ἀπὸ τὰ μισὰ τῆς σκάλας καὶ τὸν κατεβάζουν.

«Ο Κωστάκης;» φωτᾶ βιαστικά.

— «Γλίτωσε» τοῦ ἀπαντοῦν. «Τὸν πῆρε δὲ πατέρας του καὶ τὸν πάει στῆς θείας του.

Αὐτό, θάλεγες, περίμενε νῦν ἀκούση δὲ Γιωργάκης καὶ ἔπεισε καὶ αὐτὸς λιγοθυμισμένος.

Περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν κούραση, τὸν εἶχε κουράσει ἡ συγκίνηση, ἡ ἀγωνία καὶ στὸ τέλος ἡ μεγάλη χαρά.

Τὸ ἄρρωστο παιδί, ποὺ κινδύνεψε ἀπὸ τρίχα νὰ καῆ ζωντανό, εἶχε σωθῆναι καὶ τὸ εἶχε σώσει αὐτός!

14. Μ' ἔσωσε αὐτός...

1

“Οταν μὲ τὰ πολλὰ τριψίματα καὶ τὰ πολλὰ ζεστὰ συνῆρθε καὶ ἀνοιξε τὰ μάτια του δὲ Κωστάκης, ἔδειξε μιὰ μεγάλη ἀπορία.

Τί ἔπαθε πάλι; Δὲν εἶχε γίνει καλά; Γιατί ἦταν μαζεμένοι γύρω του, κοντά του, σκυμμένοι ἀπὸ πάνω του, καὶ τὸν κοίταζαν ἔτσι περίεργα, ἡ μητέρα του, δὲ πατέρας του, ἡ ἀδερφή του ἡ Φρόσω, ἡ θεία του ἡ Διαμαντίνα, τὰ ξαδέρφια του, δλοι; Καὶ γιατί ὁ κ. Πελοπίδας, δὲ γιατρός, τοῦ κρατοῦσε τὸ χέρι, σὰ νὰ τοῦ μετροῦσε τὸ σφυγμό;

Στὴ λιγοθυμιά του δὲ Κωστάκης τὰ εἶχε ξεχάσει ὅλα.

Μὰ σὲ λίγες στιγμὲς τὰ ξαναθυμήθηκε. Ξαφνικὰ

τρόμος καὶ φρίκη ζωγραφίστηκε στὸ πρόσωπό του, καὶ τράβηξε ζωηρὰ τὸ χέρι του ἀπ' τὸ χέρι τοῦ γιατροῦ καὶ ἔκαμε νὰ σηκωθῇ, νὰ πεταχτῇ, νὰ φύγῃ, φωνάζοντας:

«Ἡ φωτιά! . . . ἡ φωτιά! . . . Καίγεται τὸ σπίτι!»

Τὸν κράτησαν, τὸν ξάπλωσαν πάλι στὸ κρεβάτι, τὸν ἡσύχασαν:

«Οχι, μὴ φοβᾶσαι! . . . Εἶσαι πολὺ μακρυὰ ἀπὸ τὴν φωτιά! Εἶσαι στὸ σπίτι τῆς θειᾶς σου! Δὲς λοιπόν!»

Κοίταξε γύρω του κι ἔκαμε: «ᾶ!». Ναί, δὲν ἦταν πιὰ στὸ σπίτι του, στὴν κάμαρά του, στὸ κρεβάτι του. Ἡταν στὸ σπίτι τῆς θειᾶς Διαμαντίνας, στὸ κρεβάτι τοῦ ξαδέρφου του τοῦ Τάκη.

Μά . . . πῶς αὐτό; . . . Ἐκεῖνος—τώρα πιὰ τὸ θυμᾶται—ήταν στὴν κάμαρά του, στὸ κρεβάτι του, ὅταν τὸν ἐχτύπησε ἡ μυρωδιὰ τῆς φωτιᾶς καὶ τὸν ἔπνιξε ὁ καπνός. Κατάλαβε τότε πῶς καιόταν τὸ σπίτι καὶ σηκώθηκε. Φώναξε τὸ Γιάννη, τὸ μικρὸν ύπηρέτη, ποὺ οἱ δικοὶ του τὸν εἶχαν ἀφήσει νὰ τὸν φυλάη, γιὰ νὰ πάνε λίγο στὴν ἐκκλησία, μὰ δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε κανένας. Θὰ εἶχε φύγει καὶ ὁ μικρὸς ἢ θὰ . . . εἶχε καῆ.

Κατατρομαγμένος ὁ Κωστάκης ἀνοιξε τὴν πόρτα νὰ βγῆ, νὰ κατεβῇ στὸ δρόμο, νὰ γλιτώσῃ. Ἄδύνατο! Δὲν εἶδε μπρός του παρὰ καπνοὺς καὶ φλόγες.

Ξανάκλεισε μὲ δρμὴ τὴν πόρτα, σὰ νὰ ἥθελε νὰ τὶς ἐμποδίσῃ νὰ μποῦν μέσα, κι ἔτρεξε στὸ παραθυρό.

Τὸ ἀνοιξε, ἔσκυψε, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ:

«Βοήθεια! . . . βοήθεια! . . . Τὸ σπίτι καίγεται! . . . Δὲν μπορῶ νὰ φύγω! . . . Πάρτε με ἀπὸ δῶ, μὴν καῶ! Θὰ καῶ! . . .»

Μιλιά! ψυχή! Ὁλοι ἦταν στὴν ἐκκλησία. Ποιὸς νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ ποιὸς νὰ τὸν ἰδῇ!

Τοῦ ἥρθε νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο. Μὰ ἦταν τόσο ψηλά, ποὺ θὰ σκοτωνόταν. Ἐξακολούθησε νὰ φωνάξῃ ὥσπου βράχνιασε. Τίποτε!

Τοῦ ἥρθε τότε μιὰ ἴδεα : Νὰ φέγγη κάτω στὸ δρόμο τὰ στρώματά του, τὸ πάπλωμά του, τὴν κουβέρτα του, κι ὑστερα νὰ πέσῃ καὶ αὐτός. Ἰσως ἔτσι δὲ θὰ σκοτωνόταν.

Κι ἐγύρισε νὰ πάη πάλι στὸ κρεβάτι. Μὰ ὁ ἀέρας ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ εἶχε σβήσει τὸ καντήλι, καὶ δικανύὸς στὴ γωνιὰ ἐκείνης τῆς κάμαρας ἦταν τώρα τόσο πολύς, ποὺ δὲν ἔβλεπε ἀνάμεσα παρὰ τὰ σίδερα τοῦ κρεβατιοῦ.

Καὶ νά, ἔξαφνα μιὰ φλόγα, μιὰ γλῶσσα φωτιᾶς, κὰν ἀπ’ τὸ πάτωμα, κὰν ἀπ’ τὴν πόρτα, ἐκεῖ κοντὰ στὸ κρεβάτι.

Ποῦ νὰ πάη! τί νὰ κάμη!... πῶς νὰ γλιτώσῃ!... Δὲν τοῦ ἔμενε πιὰ παρὰ νὰ καῆ ζωντανός!...

‘Ο τρόμος, ἡ φρίκη, ἡ ἀγωνία, ἡ ἀπελπισία τοῦ ἀφαίρεσαν δλη τὴ δύναμη, τὴ λίγη δύναμη ποὺ τοῦ εἶχε ἀφήσει ἡ ἀρρώστεια.

Οὔτε νὰ φωνάξῃ πιὰ δὲν μποροῦσε, οὔτε νὰ σταθῇ κὰν στὰ πόδια του. Τὰ μάτια του θάμπωσαν, κι ἔπεσε κάμω, ἐκεῖ μπροστὰ στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο, ἀπάνω στὸ κιλίμι.

Τί ἔγινε παρακάτω δὲ θυμόταν.

2

Ποιὸς λοιπὸν πῆγε καὶ τὸν πῆρε ἀπὸ κεῖ; Ποιὸς τὸν κατέβασε ἀναίσθητο; Ποιὸς τὸν κουβάλησε στῆς θείας του; Ποιὸς τὸν ἐγλίτωσε ἀπὸ τὸ θάνατο, ποὺ τὸν εἶχε ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια του;

«Ἐνα παιδί» τοῦ ἔλεγαν. «Ἐνα καλὸ παιδί: Αὐτὸς

βρέθηκε κεῖ μπροστά..., αὐτὸ ἀνέβηκε μὲ τὴ σκάλα καὶ σὲ κατέβασε μὲ τὸ σκοινί».

Καὶ τοῦ διηγόνταν σύντομα τὴ σωτηρία του.

«Ἐνα παιδί», ψιλοῦριζε ὁ Κωστάκης μὲ ἀπορία.
«Μὰ ποιὸ παιδί; ποιό;...»

— «Θὰ τὸ βροῦμε, ἔννοια σου τώρα» τοῦ ἀπαντοῦσε
ὁ πατέρας του.

Γιατὶ τὸ Γιωργάκη τοῦ Μπαρμπαθύμιου τοῦ μυ-
λωνᾶ, ὁ κὺρος Ἡλίας δὲν τὸν ἐγνώριζε. Οὔτε κανένας,
τὴ φοβερὴ ἐκείνη στιγμή, θυμήθηκε νὰ τοῦ πῆ τὸ
ὄνομά του. Μὰ οὔτε ὁ ἴδιος συλλογίστηκε, στὴν ἀγω-
νία του, νὰ ωτήσῃ τίνος ἦταν ὁ μικρὸς σωτήρας τοῦ
γιοῦ του. Αὐτὸν μόνο ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιά του, μισο-
ζώντανο, κι ἔτρεξε νὰ τὸν γλιτώσῃ. Γιὰ τὸ ἄλλο
παιδί εἶχε καιρό. Κι ἔλεγε τώρα τοῦ Κωστάκη:

— «Θὰ τὸ βροῦμε... Ἐνα σωρὸ ἄνθρωποι τὸ εἰ-
δαν... Κάποιος θὰ τὸ ξέρη... Ἰσως ἔρθη καὶ μονάχο
του νὰ γυρέψῃ τὴν ἀμοιβὴ του... Φτωχὸ παιδί φαι-
νόταν... Καὶ βέβαια δὲ θὰ τ' ἀφήσωμε ἔτσι. Μᾶς
ἔκαμπε τέτοιο καλό· θὰ τοῦ τὸ πληρώσωμε, ἔννοια σου».

3.

«Καὶ τὸ σπίτι;» ωτοῦσε ὁ Κωστάκης.

‘Αλήθεια, τίποτε δὲν εἶχε γλιτώσει ἀπ’ τὸ σπίτι
τοῦ κύρος Ἡλία. Γιατὶ ἔτυχε νὰ πιάσῃ φωτιὰ σὲ ὡρα
ποὺ δλοι οἱ σπιτικοί, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μικρὸ ἄρρωστο,
κι ὅλοι οἱ γείτονες ἔλειπαν.

Κι ἡ φωτιὰ εἶχε πιάσει ἀπὸ κάτω, ἀπ’ τὴ χορτα-
ποθήκη, ἵσως μὲ κανένα ἀναμμένο ἀποτσίγαρο ποὺ
κάποιος, περνώντας τὸ ἔρριζε ἀπρόσεχτα μέσα ἀπ’ τὰ
κάγκελα τοῦ μικροῦ ἀνοιχτοῦ παραθυριοῦ.

Τί μεγάλα κακά μπορεῖ νὰ φέρῃ κι ἡ πιὸ μικρὴ ἀπροσεξία! Πόσες φορὲς δὲν κάηκε δλόκληρο σπίτι, δλόκληρη γειτονιά, δλόκληρο χωριό, ἀπὸ ἔνα λύχνο, ἀπὸ ἔνα τσιγάρο, ἀπὸ ἔνα σπίρτο...

Ἡ φωτιὰ λοιπὸν θέριεψε γρήγορα καὶ περιτύλιξε
ὅλο σχεδὸν τὸ σπίτι σὲ λίγα λεπτά.

“Υστερα ἀπὸ πολλὴ ὥρα—κι ἀφοῦ σηκώθηκε πιὰ
τὸ παιδί—έφτασε ἡ ἀντίλια τοῦ δημαρχείου μ’ ἔνα
βαρέλι θάλασσα. Μὰ οἵ φλόγες εἶχαν ὀργίσει πιὰ νὰ
πέφτουν μονάχες τους, ἀφοῦ εἶχαν κάμει στάχτη ὅτι
καιόταν ἀπὸ τὸ σπίτι: ἔύλο, πανί, χόρτο, μαλλί, μπαμ-
τάκι!... Δὲν ἔμεναν παρὰ τὰ σίδερα καὶ οἱ πέτρες.

“Ἐνα μαῦρο ἔρείπιο ποὺ κάπνιζε.

Τὸ καλὸ ἦταν ποὺ τὸ σπίτι τοῦ κὺρο Ἡλία τὸ
χώριζε ἀπὸ τ’ ἄλλα, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὁ κῆπος του.
“Εσβησε ἡ φωτιὰ χωρὶς νὰ πιάση ἄλλο σπίτι.

4

Μὰ καὶ ὁ ἕδιος ὁ κὺρο Ἡλίας, νὰ ποῦμε τὴν ἀλή-
θεια, δὲ φαινόταν πολὺ λυπημένος. Ἡταν πλούσιος,
εἶχε κι ἄλλα δύο σπίτια στὴν Καρδιά, καὶ ἀκόμη
εἶχε ἀσφαλισμένο ἐκεῖνο ποὺ τοῦ κάηκε, σὲ μιὰ πυ-
ρασφαλιστικὴ ἑταρεία. Αὐτὴ θὰ τοῦ ἔδινε τώρα ὅσα
λεπτὰ χρειάζονται γιὰ νὰ τὸ ξαναχτίσῃ καὶ νὰ τὸ
ξανακάμη ὅπως ἦταν.

“Επειτα ἤταν στὴ μέση καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Κω-
στάκη.

«Ἀς γλίτωσε τὸ παιδί κι ἀς ἔγιναν στάχτη ὅλα!»
ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ὁ κύρο Ἡλίας. «Ο, τι κάηκε ξανα-
γίνεται· ξνας Κωστάκης ὅμως πᾶς θὰ ξαναγινόταν;»

Τὸ ἵδιο ἔλεγε ἡ γυναῖκα του καὶ ἡ μικρὴ Φρόσω καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς.

Καὶ τὸν ἀγκάλιαζαν καὶ τὸν ἐφιλοῦσαν, καὶ τὸν ἔχαδευαν, καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν ὅλοένα πῶς εἶναι, τί αἰσθάνεται, τί ἔχει...

«Καλὰ εἶμαι» τοὺς ἀπαντοῦσε· «νά, τώρα δὲν ἔχω τίποτε, μοῦ πέρασαν ὅλα. Οὕτε τὸ κεφάλι δὲ μὲ πονεῖ... Μὰ τὸ παιδί ποὺ μ' ἔσωσε, ποιὸ ἤταν;»

«Ο νοῦς του ὅλο ἔκει! Στὸ παιδί ποὺ τὸν εἶχε σώσει!

«Ε, δὲν ἤταν μικρὸ πρᾶμα νὰ ἴδῃ τὸ Χάρο μὲ τὰ μάτια του, κὶ τὴν τελευταία στιγμὴ νὰ βρεθῇ κάπιος καὶ μὲ κίνδυνο ἵσως τῆς ζωῆς του, νὰ τὸν ξαναγυρίση στὴ ζωή!... Τὸ σωτῆρα του ἔπρεπε νὰ τὸν μάθη.

Τοῦ κάκου τοῦ ἔλεγαν νὰ ἡσυχάσῃ καὶ θὰ τὸν ἔβρισκαν αὔριο. «Όχι, ἔκεινος ἤθελε νὰ τὸν βρῆ ἀμέσως σήμερα.

5.

«Πήγαινε νὰ ρωτήσῃς;» ἔλεγε τοῦ πατέρα του. «Πήγαινε νὰ μάθης.

— «Τώρα τέτοια ὥρα; Ἀφησέ με, παιδί μου. Καὶ νάξερες τί κουρασμένος εἶμαι, ὕστερος ἀπ' ὅλ' αὐτά!...»

— «Μὰ πῶς ἤταν;... Ἐσὺ τὸν εἶδες βέβαια καλά!...»

— «Ναί, τὸν εἶδα... Ήταν ἔνα παιδί στὴν ήλικία σου... ἵσως κανένα χρόνο πιὸ μεγάλο».

— «Φτωχό, εἶπες;

— «Χμ! ὅχι πολὺ καλοντυμένο....»

— «Ψηλό, κοντό;... ξανθό, μελαχρινό; πῶς ἤταν;»

— «Ψηλό, μεγαλόσωμο, καὶ ξανθό, γαλανό, μοῦ φαίνεται, μὲ σγουρὰ μαλλιά..., καλοκαμιωμένο παιδί».

— «Ο Γιωργάκης!» φώναξε ξέσπασμα δ Κωστάκης. Αυτή ή ίδεα του ήρθε σαν άστροπή.

— «Ποιός Γιωργάκης!...»

— «Δεν ξέρω... ύστερα θὰ σου πῶ!... Πές μου πρῶτα, ηταν ένα παιδί ποὺ έμοιαζε τοῦ Κώστα τῆς Μαρίας;»

— «Καλά λέει!... ναι, δ ίδιος δ Κώστας... Μιὰ στιγμὴ μάλιστα μοῦ φάνηκε πώς ήταν αὐτός». Η

— «Ο Γιωργάκης!... Καὶ η φωνή του ηταν χοντρή, βαρειά, έτσι σαν άντρικια;»

— «Ναι, ναι, μπράβο!»

— «Ο Γιωργάκης!... Καὶ στὸ δεξί του μάγουλο είχε μιὰ μίκρη ἐλιά;»

— «Α, πολλὰ γυρεύεις, Κωστάκη μου! Σὲ τέτοιες δρες βλέπει κανένας ἐλιές;»

— «Έχεις δίκιο! Μὰ δσα μοῦ εἶπες φτάνουν! Βεβαιώθηκα, εἶναι δ Κιωργάκης!... δ γυιὸς τοῦ Μπαρμπαθύμιου τοῦ μυλωνᾶ!... Ο ἔχθρός μου!»

— «Ο ἔχθρός σου;... Εδα δά!»

— «Ναι, ναι!... Οὕτε καλημέρα καλὰ καλὰ δὲ λέμε!... Καὶ μ' ἔσωσε αὐτός!... δ Κιωργάκης».

15. Ο κακὸς φύλακας.

1

Απὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔκαμε αὐτὴ τὴν ἀνακάλυψη, δ Κωστάκης δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ ήσυχάσῃ.

Ἐκανε σαν τρελός. "Ηθελε νὰ βγῆ δ ίδιος ξέω, νὰ φωτήσῃ, νὰ μάθη, νὰ βεβαιωθῇ κι ἔπειτα νὰ τρέξῃ, νὰ βρῇ τὸ σωτῆρα του δπου καὶ νὰ ήταν, καὶ στὸν ἄνεμό μυλού ἀκόμη... Τόσο, ποὺ γιὰ νὰ μὴν κάμη ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μιὰ τέτοια τρέλα, δ πατέρας του ἀναγκάστηκε νὰ τοῦ ὑποσχεθῇ πώς θὰ πήγαινε γρήγορα.

Καὶ ἀλήθεια, κατὰ τὶς δέκα τὸ πρωὶ δ κὺρος Ἡλίας βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ἀδερφῆς του καὶ πῆρε τοὺς δρόμους τῆς Καρυδιᾶς.

Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, περισσότερο ἀπὸ τὸ σωτῆρα τοῦ γιοῦ του δ κύρος Ἡλίας βιαζόταν νὰ βρῇ κάποιον ἄλλον, ὅχι γιὰ νὰ τὸν ἀνταμείψῃ βέβαια, παρὰ γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ ὅπως τοῦ ἄξιζε.

Τὸ Γιάννη τὸν ὑπηρέτη, ποὺ τὸν εἶχε ἀφήσει νὰ φυλάῃ τὸ σπίτι καὶ τὸν ἀρρωστο καὶ ποὺ ἔφυγε κρυφὰ γιὰ νὰ πάη κι αὐτὸς στὴν ἐκκλησία!...

"Αν δ φύλακας ἦταν πιὸ πιστὸς στὸ χρέος του, οὔτε τὸ παιδὶ θὰ κινδύνευε νὰ καῆ, οὔτε τὸ σπίτι ἵσως θὰ καιόταν. Γιατὶ μόλις θὰ ἔβλεπε φωτιά, δ Γιάννης θὰ ἔτρεχε νὰ εἰδοποιήσῃ, καὶ πρῶτα πρῶτα τὸν ἴδιο τὸν Κωστάκη, ποὺ θὰ πρόφταινε νὰ κουκουλωθῇ, νὰ πεταχτῇ ἔξω, νὰ τρέξῃ στῆς θείας του.

"Άλλ' δ Γιάννης δὲ συλλογίστηκε τὴν εὐθύνη του. Οὔτε φαντάστηκε πώς ἀν ἔλειπε μισή ὥρα, μποροῦσε νὰ συμβῇ δλο ἐκεῖνο τὸ κακό. Καὶ ἀφοῦ εἶδε πώς δ Κωστάκης, ποὺ εἶχε ξυπνήσει μὲ τὶς καμπάνες, ξανακοιμήθηκε πάλι, ἔφυγε κρυφά, βέβαιος πώς καὶ ὅταν γύριζε, θὰ τὸν εὑρισκε ἀκόμη νὰ κοιμᾶται. "Ετσι λογάριαζε, πώς κανένας δὲ θὰ μάθαινε πώς ἀφησε τὸ σπίτι γιὰ νὰ πάη κι αὐτὸς ν' ἀκούσῃ λίγη χριστουγεννιάτικη λειτουργία.

"Απὸ τὴν ἐκκλησία, δπου στεκόταν σὲ μιὰν ἄκρη κρυμμένος μὲς στὸν κόσμο, γιὰ νὰ μὴν τὸν δοῦν τ' ἀφεντικά, βγῆκε μὲ τοὺς πρώτους, μόλις ἀκούστηκε ἡ φο-

βερὴ ἐκείνη λέξη «φωτιά!». "Ετρεξε πρὸς τὸ σπίτι ποὺ τὸν εἶχαν βάλει νὰ φυλάῃ. Τὸ εἰδε ἀπὸ μακρὺ μὲς στοὺς καπνοὺς καὶ στὶς φλόγες. Τότε, μόνο τότε συλλογίστηκε τὴν εὐθύνη του, κατάλαβε τὸ φταιέιμό του.

Τόσο, φοβήθηκε, ὥστε ἔφυγε ὅσο γρήγορα μποροῦσε κι οὕτε στὸ σπίτι ξαναγύρισε νὰ ίδῃ τουλάχιστο τί ἀπόγινε, οὕτε στῆς θειᾶς ποὺ πῆγαν ὅλοι πῆγε, οὕτε πουθενὰ ἄλλοῦ φάνηκε.

2

"Αφαντος δ Γιάννης!

Ποῦ εἶχε πάει; ποῦ εἶχε κρυφτῆ;

Κανεὶς δὲν ἥξερε.

'Ο κὺρος Ἡλίας ρωτοῦσε, ἔψαχνε δεξιὰ κι ἀριστερά.

Τίποτε.

«Δὲν τὸ καταλαβαίνεις;» τοῦ ἔλεγαν. «Φοβήθηκε τὸ ξύλο καὶ κρύφτηκε.

— «Ποῦ θὰ πάη!» ἀπαντοῦσε ὁ κύρος Ἡλίας. «Τὸ ξύλο δὲ θὰ τὸ γλιτώσῃ. Ξέρω ἐγὼ ποὺ πῆγε. Στῆς μάνας του, στὰ Καμίνια. Μὰ θὰ πάω αὔριο καὶ θὰ τὸν πιάσω. Ἀλήθεια, γλιτώσε τὸ παιδί μου, μὰ τὸ σπίτι μου κάηκε ἔξαιτίας τοῦ παλιόπαιδου. Κι ἐγὼ τὸ ξέρω, τί ώρες πέρασα ἀπόψε!..»

«Ωστόσο, μ' ὅλο του τὸ θυμὸν καὶ τὴν ἔννοια γιὰ τὸ Γιάννη, δ κύρος Ἡλίας θυμόταν νὰ ρωτᾶ καὶ γιὰ τὸ μικρὸν σωτῆρα. Τίνος νὰ ἦταν ἐκεῖνο τὸ παιδί; Τὸ ἥξερε κανένας;... 'Ο πρῶτος ὅχι, δεύτερος ὅχι, ὁ τρίτος δμως τὸ ἥξερε. Ναί, ναί, ἦταν δ Γιωργάκης τοῦ Μπαρμπαθύμιου τοῦ μυλωνᾶ.

«Καλὰ τὸν κατάλαβε κι δ Κωστάκης!» ἀποκρίθηκε δ κύρος Ἡλίας. «Είναι μαζὶ στὸ σχολεῖο, στὴν ἴδια τάξη,

Καὶ νὰ ἴδης ποὺ καλὰ καλὰ δὲν μιλιοῦνται. 'Ο γεωργότερος ἐγχθρός του λέει».

— «Καλέ, τί μου λέει; Ἐγχθρός του βρέθηκε νὰ τὸν γλυτώσῃ;»

— "Ε καλά, ἔχθρες παιδιάτικες... Τὰ παιδιὰ σήμερα μαλώνουν κι αὔριο τὰ φτιάνουν.

'Αλήθεια, ό κυρι 'Ηλίας δὲν ἔδινε καὶ πολλὴ σημεία σ' αὐτὴν τὴν σύμπτωση. Γιατὶ δὲν πίστευε στὶς ἔχθρες τῶν παιδιῶν. "Επειτα καὶ ή πράξη αὐτὴ τοῦ Γιωργάκη, δσο σπουδαῖο ἀποτέλεσμα κι ἀν εἶχε, δὲν τοῦ φαινόταν καὶ τόσο σπουδαία.

Τί ἔκαμε δηλαδή; Βρέθηκε ἐκεῖ μπροστὰ τὴν ὕδα ποὺ ἔφεραν μιὰ σκάλα, καὶ σὰν παιδὶ ποὺ ἦταν, ἐλαφρὸ καὶ σβέλτο, ἀνέβηκε. Οὕτε στὴ φωτιὰ γώθηκε, οὕτε κινδύνεψε καθόλου.

"Οπως νὰ πῆς ὅμως μιὰ φορεσιὰ πάντα τοῦ ἀξίζει. Θὰ τοῦ τὴν ἔκανε κι αὐτὴν ό κυρι 'Ηλίας, νὰ ἔπληρωσῃ. 'Ο Κωστάκης μποροῦσε νὰ εἶναι ἥσυχος. Κι ὑστερα ποὺ θὰ γύριζε στὸ σπίτι, θὰ τοῦ ἔλεγε:

— «Τὸν ἐβρήκαμε! 'Ο Γιωργάκης ἦταν! 'Ο ἐγχθρός σου! Χὰ γά γά!»

Ἐτσι συλλογιζόταν ό κυρι 'Ηλίας, γιατὶ ἦταν κάμποσο φυλάργυρος. Δὲν ἤθελε νὰ τοῦ κοστίσῃ καὶ πάρα πολλὰ ό σωτῆρας τοῦ γιοῦ του.

3

"Επειτα, ἐπειδὴ ό ἥλιος ἦταν ζεστός, μ' ὅλη τὴν νυχτερινὴ παγωνιά, καὶ εἶχε ἔημερώσει ἀνέλπιστα μιὰ γλυκιὰ μέρα σὰν καλοκαίρι, ό κυρι 'Ηλίας θέλησε νὰ ωφεληθῇ γιὰ νὰ κάμη κι ἔναν περίπατο στὸ ἀκρογιάλι.

Ἐτσι ἔφτασε ώς τὸ «Γλάρο», τὸ καφενεγάκι τοῦ

κὺρο Χρήστου, τὸ παραθαλάσσιο. Κι ἐπειδὴ πολλοὶ Καρυδιῶτες εἶχαν τὴν ἴδια ιδέα, βροῆκε στὴν αὐλὴ κάμπισσον ποὺ ἔπιναν τὸν καφέ τους κι ἡμιάζονταν, ὅπου νὰ ἔρθῃ μεσημέρι, γιὰ νὰ πᾶνε στὰ σπίτια τους καὶ νὰ καθίσουν στὸ χωιστούγεννιάτικο τραπέζι.

Δὲν τὸν ἐσυμπαθοῦσαν καὶ πολὺ τὸν κὺρο Ἡλία στὴν Καρυδιὰ γιὰ τὴ φιλαργυρία του. Ἐκείνη τὴν ἥμέρα ὅμως τὸν ἔχαιρέτησαν δὲι μὲ συμπάθεια, ὅχι γιατὶ τοῦ εἶχε καῆ τὸ σπίτι, παρὰ γιατὶ εἶχε κινδυνέψει νὺ καῆ ὁ γιός του.

Εἶχαν μάθει δὲι τὰ καθέκαστα. Μερικοὶ μάλιστα τὰ εἶχαν δεῖ, καὶ δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ συμπονοῦν ἔναν ἄνθρωπο, ποὺ ὅσο φιλάργυρος καὶ ἀν ἥταν πάντα ἥταν πατέρας, καὶ καθένας φανταζόταν τὴν ἀγωνία ποὺ εἶχε περάσει.

Γιὰ τὴ φωτιὰ μιλοῦσαν καὶ πρὸν πάη ὁ κὺρο Ἡλίας, γι’ αὐτὴν ἔξακολούθησαν νὰ μιλοῦν καὶ μαζὶ του καὶ κεῖ ποὺ τὰ ἔλεγαν, μπῆκε στὴν αὐλὴ τοῦ «Γλάρου» καὶ ὁ δάσκαλος.

Εἶχε κάμει καὶ αὐτὸς ἔναν περίπατο στὸν ἥλιο καὶ πήγαινε τώρα νὰ καθίσῃ, νὰ πάρῃ ἔναν καφέ. Καθὼς εἶδε τὸν κύρο Ἡλία, ἔτρεξε κοντά του καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ γέρι.

«Ἄφοῦ γλίτωσε τὸ παιδί, τοῦ εἶπε μὲ συγκίνηση, τ’ ἄλλα διορθώνονται· ὑγεία νὰ είναι».

— «Ἐτσι λέω κι ἔγω», ψιθύρισε ὁ Ἡλίας.

— «Ἐ, πῶς είναι τώρα ὁ Κωστάκης, συνηρθε;»

— «Συνηρθε, δάσκαλέ μου, καλὰ είναι. Γυρεύει καλὰ καὶ σώνει τὸ παιδί ποὺ τὸν ἔσωσε».

— «Τὸ Γιωργάκη, ἔ;»

ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ Ο ΓΛΑΡΟΣ

«Ο δάσκαλος διηγήθηκε στόν κύρον "Ηλα δηλη τὴν τοσορὰ . . ." (σελ. 102).

— «Ναί, ναί, αντόν... τὸ Γιωργάκη... τὸν ἐχθρό
του... γά, γά, γά!...»

Καὶ γελώντας ὁ κύρος Ἡλίας ἀργίσε πάλι νὰ λέη
πὼς δὲν ἥταν δὰ καὶ κανένα σπουδαῖο ἐκεῖνο ποὺ
ἔκαμε τὸ παιδί τοῦ μυλωνᾶ.

Τὸ ἄκουσε κι ὁ δάσκαλος χωρὶς νὰ πῇ τίποτε.
"Υστερα ὅμως πῆρε κατὰ μέρος τὸν κύρον Ἡλία καὶ
τοῦ εἶπε σιγά, γιὰ νὰ μὴν ἀκοῦνε οἱ ἄλλοι:

4

«Δὲν ἔχεις δίκιο, κύρος Ἡλία. Ὁ Γιωργάκης ἔκαμε
τὸ χρέος του ὅπως δὲν τὸ κάνουν ὅλοι καὶ μάλιστα
στὴν ἥλικία του. Ἀφήφησε γενναῖα τὴν ζωή του, γιὰ
νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν ἑνὸς ἄλλου, ποὺ κινδύνευε. Μὰ
ποιὸς ἥταν ὁ ἄλλος αὐτός, πόσο τὸν ἐχθρευόταν καὶ
τί κακὸ τοῦ εἶχε κάμει, ἔ, αὐτὸ δὲν τὸ ξέρεις! Καὶ
πρέπει, πρέπει τώρα νὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγώ.

»Θὰ σοῦ τὸ ἔλεγα καὶ ἀπὸ τότε. Μὰ δὲ σὲ φό-
ναξα στὸ σχολεῖο, ὅχι γιατὶ δὲν ἤμουν βέβαιος πὼς
τὸ κακὸ ἐκεῖνο τὸ εἶχε κάμει ὁ Κωστάκης σου, παρὰ
γιατὶ περίμενα πὼς θὰ τὸ συναισθάνονταν σιγὰ σιγὰ
μονάχος του, πὼς θὰ μετάνιωνε καὶ θὰ τ' ὅμολογοῦ-
σε... "Επειτα ἤρθε ἡ ἀρρώστεια του καὶ τὸ πρᾶμα
ἔμεινε ἔτσι. Γι' αὐτὸ δὲν ἔμαθες τίποτε. Μὰ τώρα
πρέπει νὰ τὰ μάθης ὅλα».

Καὶ ὁ δάσκαλος διηγήθηκε στὸν κύρον Ἡλία ὅλη
τὴν ἴστορία τοῦ εἰκοσιπεντάριου τοῦ Σωτήρη.

«Ο πατέρας τοῦ Κωστάκη ἀπόμεινε μὲ ἀνοιχτὸ τὸ
στόμα. Καὶ κατάλαβε πιὰ τί ἀξία εἶχε ἡ πράξη ἐκείνη
τοῦ Γιωργάκη, ποὺ ξεπλήρωνε τέτοιο κακὸ μὲ τέ-
τοιο καλό.

Κατάλαβε άκομη και γιατί δ γυνιός του έδειξε τόση
έκπληξη, τόση συγκίνηση, τόση ταραχή, μόλις άκουσε
ποιός τὸν είχε σώσει, κι έκανε σὰν τρελὸς γιὰ νὰ βε-
βαιωθῇ πώς ήταν αὐτὸς δ Γιωργάκης και νὰ τὸν δῆ...

« Νὰ τοῦ τὸν πᾶς, κὺνδρο 'Ηλία » συμβούλεψε δά-
σκαλος. « "Αν θέλης μάλιστα, πᾶμε τώρα μαζὶ νὰ τὸν
βροῦμε. Στὸ σπίτι του θὰ είναι, ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὸν
ἀνεμόμυλο. Νωρὶς είναι· ἔχομε καιρὸς γιὰ φαῦ. Τί λέσ; »

‘Ο κύνδρο 'Ηλίας στεκόταν και κοίταζε τὸ δάσκαλο
σὰν ἀναποφάσιστος μὰ ήταν φανερὰ συγκινημένος.
Στὰ μάτια αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἡ φιλαργυρία
τὸν έκανε σκληρό, γυάλιζε τώρα ἀπὸ ἔνα δάκρυ.

« Πᾶμε! » εἶπε ἔξαφνα, ἀποφασιστικά. « Ναι, κα-
λύτερα νὰ πᾶμε μαζί... Γι' αὐτὸ τὸ παιδί θὰ κάμω
δι, τι πρέπει. Σοῦ δίνω τὸ λόγο μου, δάσκαλέ μου ».

Ξεκίνησαν ἀμέσως οἱ δυό τους. Και σὲ λίγο φτάσανε
στὴν ρίζα τοῦ λόφου, στὸ φτωχόσπιτο τοῦ Μπαρ-
μπαθύμιου.

16. Ο Γιωργάκης κάνει πάλι τὸ χρέος του.

1

Ἐκεῖ ήταν δλοι.

Τὰ μικρότερα παιδιά, μὲ τὸ Γιωργάκη, ἔπαιζαν
στὴν ήλιόλουστη αὐλή. Ἐτρεζαν ἐδῶθε κεῖθε και
ξεφώνιζαν ζωηρά, χαρούμενα.

‘Ο Ἀντρέας, τὸ παιδί τοῦ μύλου, καθόταν κα-
βάλλα στὴ μάντρα κι ἔξυνε μὲ τὸ σουγιά του ἔνα
κλαδί, νὰ κάμη μαστίγιο.

‘Ο Χαράλαμπος, δ ψαράς, καθισμένος παρέκει, διά-

βαξε μὲ κόπο μιὰ ἐφημερίδα, γιατὶ δὲν ἥξερε ὁ κα-
κόμοιρος καὶ πολλὰ γράμματα.

‘Ο μυλωνάς, στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἀκουμπι-
σμένος στὸν παραστάτη, κοίταξε χαμογελώντας καὶ
καμάρωντε τὰ παιγνίδια τῶν παιδιῶν του.

‘Η Ἀννούλα, ἡ μητέρα κι ἡ γιαγιὰ πηγαινοέρ-
χονταν μέσα στὸ σπίτι κι ἔτοίμαζαν τὸ τραπέζι.

‘Ολοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πρόσεχαν τόσο σ’ ὅτι
ἔκαναν ἐκείνη τὴ στιγμή, δουλειά, διάβασμα, παιγνί-
δι, ποὺ ἀν ὁ Μοῦρος δὲν ἔτρεχε ἔξαφνα στὴν ἔξω-
πορτα γαβγίζοντας, κανεὶς δὲ θὰ καταλάβαινε πώς
ξένοι πλησίαζαν νὰ μποῦν στὴν αὐλή.

Στάθηκαν, σήκωσαν τὰ μάτια τους, τοὺς εἶδαν
καὶ μόλις ὁ Γιωργάκης κι ὁ Μπαρμπαθύμιος γνώρι-
σαν τὸ δάσκαλο καὶ τὸν κὺρο Ἡλία, ἔτρεξαν, παρα-
μέρισαν τὸ σκύλο καὶ τοὺς εἴπαν νὰ ὅρισουν.

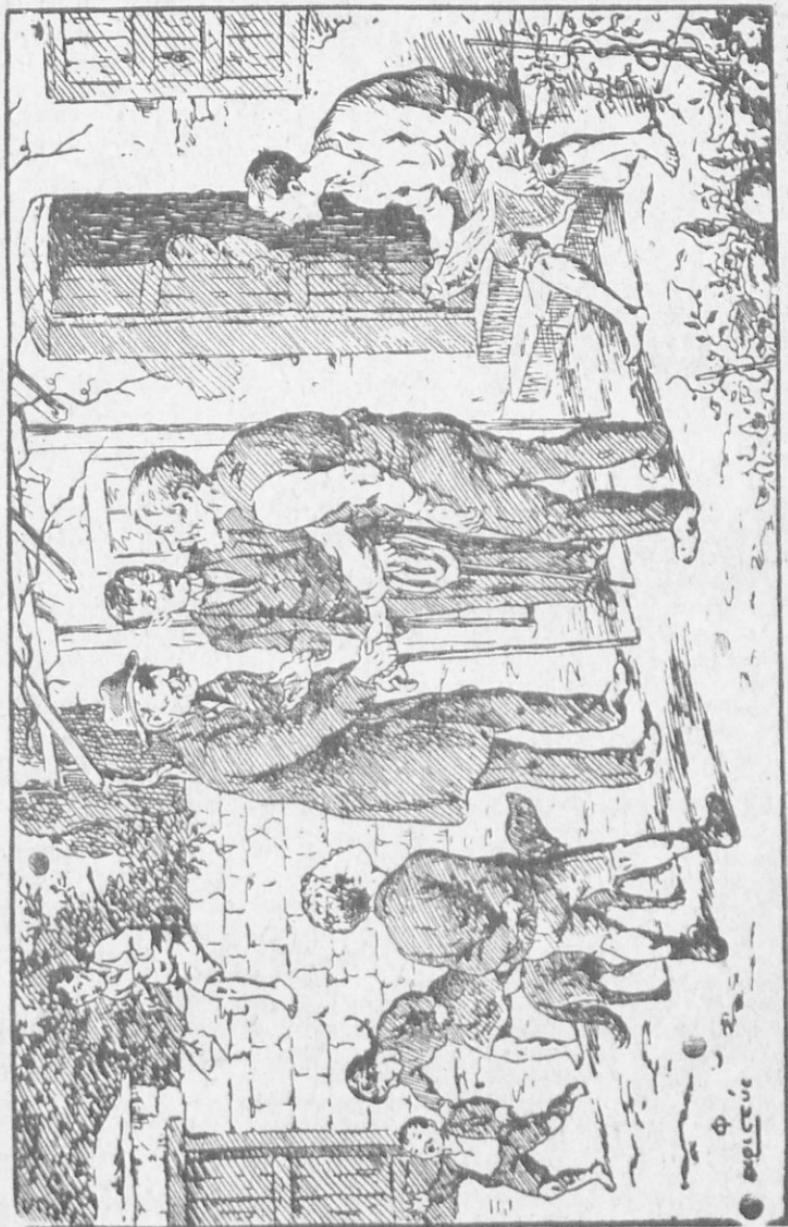
Μπῆκαν κι ὁ κύρο Ἡλίας κοίταξε γύρω του. Τοῦ ἔ-
καμε ἐντύπωση τὸ φτωχικὸ σπιτάκι ποὺ ἔλαμπε στὸν
ἡλιο τόσο καθαρό, ταχτικό, περιποιημένο μὰ καὶ τόσο
φαιδρό, ἀληθινὰ γιορτινό, μὲ δλα ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ
πού, ἀν καὶ φτωχοντυμένα, φαίνονταν τόσο χαρούμενα.

‘Ισως ὁ κύρο Ἡλίας θὰ συλλογίστηκε πώς ποτὲ
στὸ σπίτι τὸ δικό του, μ’ δλα του τὰ πλούτη, δὲν
εἶχε ἵδεῖ τέτοια χαρὰ καὶ εὔτυχία.

2

‘Αφοῦ καλημερίστηκαν καὶ χαιρετίστηκαν, πρῶτος
μίλησε ὁ δάσκαλος.

‘Ο κύρο Ἡλίας ἀπὸ δῶ, εἶπε, ἔρχεται νὰ συγχαρῇ καὶ
νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ Γιωργάκη γιὰ δτι ἔκαμε τὴ νύχτα.
‘Εκείνη τὴν ὥρα, στὴν ταραχή του, στὴ συγκίνησή του,

«Ο κανός Ήλιας δ.πδ δᾶ, είπε, έρχεται να εύχαστοςήση τὸ Γιωργάκη» (σελ. 104).

δ ἄνθρωπος τὸ ξέχασε. Μὰ τώρα ἥρθε νὰ κάμη τὸ χρέος του, σταλμένος μάλιστα κι ἀπὸ τὸν Κωστάκη, ποὺ δὲν βλέπει τὴν ὥρα ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ σωτῆρα του».

— «Εἶναι καλὰ τώρα ὁ Κωστάκης;» ρώτησε ὁ Γιωργάκης ζωηρά.

— «Ναί, παιδί μου» ἀποκρίθηκε ὁ κύρος Ἡλίας ὁ ἔδιος. «Γρήγορα συνῆρθε ἀπὸ κείνη τὴν λιγοθυμία. Μὰ δὲν ἀκοῦς, ποὺ μὲ στέλνει νὰ σὲ πάρω, γιὰ νὰ σὲ ἰδῃ;»

— «Κι ἐγὼ ζαλίστηκα τὴν νύχτα» εἶπεν ὁ Γιωργάκης, σὰ νὰ ἥθελε ν' ἀλλάξῃ διμιλία· «μὰ δὲν ἥταν τίποτε, μοῦ πέρασε ἀμέσως».

— «Παιδιά, βλέπεις» ἔκαμε κι ὁ Μπυρμπαθύμιος κουνώντας τὸ κεφάλι του. «Στὴ στιγμὴ γίνονται περδίκια! Μόνο ἔμεῖς παίρνουμε τὴν τρομάρα καὶ τὴν λαχτάρα».

— «Ἐχεις καλὰ παιδιά, Μπαρμπαθύμιο!» τοῦ εἶπε τότε ὁ Ἡλίας. «Νὰ σοῦ ζήσουν καὶ νὰ τὰ χαίρεσαι. Δὲν εἰδες τί ἔκαμε χτές ὁ Γιωργάκης;... Καὶ τὴ ζωή του ἀψήφησε, γιὰ νὰ γλιτώσῃ τὸ παιδί μου, ποὺ κινδύνευε».

— «Εἶναι ἀλήθεια!» πρόσθεσε ὁ δάσκαλος. «Χτές ὁ Γιωργάκης ἔγινε κατακόκκινος. Στενοχωρέθηκε δπως πάντα, δταν ἄκουε νὰ τὸν ἐπαινοῦν, χαμήλωσε τὰ μάτια του κι ἐψιθύρισε:

«Δὲν ἔκαμα τίποτε σπουδαῖο. Καθένας στὴ θέση μου... Ἐγὼ βρέθηκα ἐδεκεῖ, ἐγὼ ἀνέβηκα... Ὁ Κωστάκης εἶναι πολὺ καλός, ποὺ θέλει νὰ μὲ δῆ γιὰ νὰ μ' εὐχαριστήσῃ. Μὰ γιὰ τόσο μικρὸ πρᾶμα, εἶναι περιττό...» καὶ σηκώνοντας τὰ μάτια, πρόσθεσε δυνατώτερα:

«Νὰ τοῦ πῆτε πῶς δὲν ἔκαμα παρὰ τὸ χρέος μου. Κι ἐκεῖνος δὲ θὰ ἔκανε τὸ ἴδιο γιὰ μένα;...»

‘Ο κύριος Ήλίας ἔγγειψε μὲ τὸ μάτι στὸ Μπαρμπαθύμιο· καὶ εἶπε στὸ Γιωργάκη:

«Καλά, δπως θέλεις! Λὲ σοῦ εἴπαμε πάλι πώς ἔκαμες καὶ κανένα ἀντραγάθημα!.. Μόνο πᾶμε τώρα μιὰ στιγμή, νὰ σὲ ίδῃ ὁ φίλος σου, ποὺ σὲ περιμένει!... „Α, μήν πῆς δχι! Γιατὶ δὲ φεύγομε ἀπὸ δῶ, ἀν δὲ σὲ πάρωμε. „Ε, κύριο δάσκαλε;»

— «Βεβαιότατα!» ἀποκρίθηκε ὁ δάσκαλος. „Αν δὲ Γιωργάκης ἔκαμε χτές τὸ χρέος του, καὶ συμφωνῶ καὶ ἐγὼ μαζί του, πὼς τὸ χρέος του ἔκαμε, τίποτε παραπάνω, πρέπει νὰ τὸ κάμη καὶ σήμερα, καὶ νὰ πάη νὰ ίδῃ τὸν Κωστάκη. Θαρχόνταν ἐκεῖνος, μὰ εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια καὶ δὲ βγαίνει ἔξω, παρὰ μόνο... ὅταν τὸν ἀναγκάζει μιὰ φωτιά... καὶ τότε πάλι ἀπὸ τὸ παράθυρο!...»

Καὶ ὁ δάσκαλος χαμογέλασε χτυπώντας τὸ Γιωργάκη στὸν ώμο.

ε'

Στὸ ἀναμεταξὺ αὐτό, εἶχαν βγῆ στὴν αὐλὴ καὶ οἱ γυναικες, εἶχαν πλησιάσει καὶ τὰ παιδιά, καὶ ὄλοι, σὲ κύκλο, ἀκουαν τὴν διμιλία.

„Ο Γιωργάκης θὰ προτιμοῦσε νὰ καθόταν στὸ σπιτάκι του. Δὲν τοῦ ἀρεσεῖ καθόλου νὰ πάη νὰ ίδῃ τὸν Κωστάκη καὶ ν' ἀκούσῃ τὶς εὐχαριστίες του. Καταλάβαινε πὼς θὰ τὸν ἐστενοχωροῦσαν.

Καταλάβαινε ἀκόμη πὼς καὶ ἐκεῖνος θὰ βρισκόταν σὲ δύσκολη θέση μπροστά του καὶ ἵσως περισσότερο γιὰ τὸν Κωστάκη παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του, θὰ ἥθελε νὰ τ' ἀποφύγῃ.

„Απὸ τὴν στιγμὴν ὡμως ποὺ ὁ δάσκαλος τοῦ εἶπε πὼς

κι αύτὸν ἦταν χρέος του, κλονίστηκε. "Οσο δυσάρεστα κι ἀν τοῦ ἦταν, ἔξερε ἀπὸ ἄλλοτε πώς τὸ χρέος τέτοιο εἶναι τὶς περισσότερες φορές. Κοπιάζει κανείς, στενοχωριέται, πονεῖ κάποτε γιὰ νὰ τὸ κάμη, κι ὑστερα μόνο ἔχει τὴν εὐχαρίστηση..."

"Αμα εἶδε πώς κι οἱ δικοί του ὅλοι τὸ ἥθελαν, τὸ ἀποφάσισε.

«Καλά, εἶπε, νὰ πάω. Μὰ τώρα;

— «Ναὶ! ναί, τώρα μαζί μας. Ο Κωστάκης δὲν μπορεῖ νὰ περιμένῃ. Καὶ τὸ φαῖ ἀργεῖ ἀκόμη. Ε' κυρὶ Θύμιανα, τί λέει τὸ τσουκάλι;

— «Μιὰ παλιόκοτα βράζει, κύριε» ἀποκρίθηκε ἡ γυναῖκα τοῦ μυλωνᾶ. «καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲ θὰ μασιέται καλὰ πρὸν περάση καμιὰ ὥρα».

— «Μιὰ ὥρα; Οὐ!... σὲ μισὴ τὸ πολὺ ὁ Γιωργάκης θὰ εἶναι πίσω, ἐμπρὸς λοιπόν!... γιὰ σας καὶ τοῦ χρόνου καλὰ Χριστούγεννα! Μπαρπαθύμιο, νὰ κατεργεσαι τὰ παιδιά σου! Καί... θὰ ξαναϊδωθοῦμε!»

Καὶ ὁ κύρῳ Ήλίας ἔχαιρετησε τοὺς μεγάλους, γάιδεψε τὴν Αννούλα καὶ τὰ μικρά, ἀφῆσε τὸ δάσκαλο νὰ περάσῃ πρῶτος τὴν ἔξωπορτα καὶ ὑστερα βγῆκε καὶ αὐτός.

4

Ο Γιωργάκης μὲ τὸ καπέλο στὸ χέρι, τοὺς ἀκολούθησε.

Στὸ δρόμο, ἀπὸ σεβασμό, πήγαινε δυὸ βήματα πίσω τους. Σὲ λόγο ὅμως ὁ δάσκαλος τὸν ἐφώναξε κονιὰ του καὶ τοῦ εἶπε νὰ τοῦ διηγήθῃ ὅλα τὰ γετεσινά.

Ο Γιωργάκης τοῦ τὰ διηγήθηκε, ἀπὸ τὴ στιγμὴν ποὺ πετάχτηκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ώς τὴ στιγμὴ ποὺ ἔπεσε καὶ αὐτὸς λιγοθυμισμένος, ὅπως τὰ ἔρδομε.

« Ἔπειτα; » ρώτησε ὁ δάσκαλος.

— « Ἔπειτα μὲ σήκωσαν καὶ μένα καὶ μὲ πῆγαν στοὺς δικούς μου, ποὺ μὲ εἶχαν χάσει καὶ μὲ περίμεναν μαζεμένοι ἀπέξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Μὰ ὡς νὰ μὲ πᾶνε, ξεζαλίστηκα κι ἥμουν καλά. Καθίσαμε λίγο καὶ ἅμα ἔπεσε ἡ φωτιὰ κι ἥρθε καὶ ἡ ἀντλία γυρίσαμε στὸ σπίτι. »

— « Καὶ πότε ἔμαθε ὁ πατέρας σου τὸ... κατόρθωμά σου; Ἐσὺ τοῦ τὸ εἶπες; »

— « Ἄ, δχι! » ἀποκρίθηκε ὁ Γιωργάκης. « Οἱ ἄνθρωποι ποὺ μὲ κουβάλησαν ζαλισμένο τοῦ τὰ εἶπαν».

— « Καὶ τί σοῦ εἶπε τότε ὁ πατέρας σου; »

— « Τίποτε »...

— « Πῶς τίποτε;... Δὲν μπορεῖ. Κάτι θὰ σοῦ εἶπε. »

— « Δὲ θυμοῦμαι... »

« Ω, πολὺ καλὰ θὰ θυμόταν ὁ Γιωργάκης τί τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του, μὰ δὲν ήθελε, ντρεπόταν νὰ τὸ πῆ.

Κι ἐπειδὴ ὁ Γιωργάκης θὰ ντρεπόταν καὶ νὰ τὸ ἀκούσῃ, ἀς τὸ ποῦμε ἐμεῖς σιγά, κρυφά.

Λοιπόν, ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε: « Μπράβο σου, παιδί μου! » καὶ τὸν ἔχτυπησε στὴν πλάτη.

Ι Σ. Πῶς ὁ Κωστάκης δέχεται τὸ Γιωργάκη.

1

« Ἄχ! » ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ὁ Κωστάκης, « γιατί ἀργεῖ ἔτσι ὁ πατέρας; Δὲ βρῆκε κανένα νὰ τοῦ πῆ, νὰ τὸν βεβαιώσῃ πὼς ἐκεῖνο τὸ ξανθὸ παιδί ήταν ὁ Γιωργάκης... Κι ἂν τὸ ἔμαθε, γιατί δὲν τρέχει νὰ μοῦ τὸ πῆ; Δὲν ξέρει λοιπὸν πόσο σπουδαῖο γιὰ μένα εἶναι;... Δὲν τοῦ τὸ εἶπα; »

Καὶ ὅλο ἔστελνε τὴν ἀδεօφή του τὴν Φρόσω, ἵνα χαριτωμένο κοριτσάκι ώς ὄχτω χρονῶν νὰ βλέπῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο ἂν ἔρχεται ὁ πατέρας.

Δὲν μποροῦσε νὰ ἡσυχάσῃ· καὶ στιγμὲς στιγμὲς τοῦ ἔρχόταν νὰ κάμη ἐκεῖνο ποὺ εἶχε φοβερίσει:

«Θὰ βγῶ νὰ μάθω μόνος μου. Θὰ πάω νὰ τὸν βρῶ. Ξέρω ποῦ κάθεται».

— «Γιὰ τὸ Θεό! τρελάθηκες;» τοῦ φώναζαν ἡ μητέρα του καὶ ἡ θεία του.

Καὶ τὸν ἀνάγκασαν νὰ καθίσῃ, νὰ ξαπλωθῇ στὸ κρεβάτι, νὰ ἡσυχάσῃ...

Ἐπιτέλους, κάποτε ἡ Φρόσω γύρισε ἀπὸ τὸ παράθυρο κι ἐφώναξε:

«Ἐρχεται!... Ἐχει μαζί του ἔνα παιδί».

— «Τί παιδί;» ρώτησε ὁ Κωστάκης.

— «Ἐνα ψηλό, ξανθό... σὰν τὸν Κώστα τὸν ἔξαδερφό μας!»

— «Ο Γιωργάκης!» φύναξε ὁ Κωστάκης.

Ἀκράτητος πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι—καλὰ ποὺ ἦταν ντυμένος!—καὶ βρέθηκε στὸ κεφαλόσκαλο.

Ήταν, ἀλήθεια, ὁ πατέρας του μὲ τὸ Γιωργάκη. Οἱ δυό τους. Ο δάσκαλος τοὺς εἶχε ἀφῆσει στὴν πλατεῖα.

Μόλις εἶδε τὸ συμμαθητή του, ὁ Κωστάκης ὠρμησε ἀπάνω του, τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν ἐφίλησε κλαίοντας, σὰ νὰ ἦταν ἔνας ἀδεօφδος ποὺ γυρίζει ὑστεραία ἀπὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ξενιτιά.

«Ἐσύ; τοῦ ἔλεγε, ἔσù λοιπόν;... Ἐσύ, ἀλήθεια, ἔκαμες αὐτὸ τὸ πρᾶμα γιὰ μένα;... Γιὰ μένα;... Ἐλα δῶ! Ἐλα δῶ!... Γιωργάκη!... Θέλω νὰ σοῦ μηλήσω!... Ἐχω κάτι νὰ σοῦ πῶ!... Φύγετε σεῖς οἱ ἄλ-

λοι... ἀφῆστε μας μονάχους... Πρέπει νὰ μιλήσουμε!...
Γιωργάκη!... "Ελα!..."

Καὶ κρατώντας τον πάντα ἄγκαλιασμένο, τὸν ἔφεψε
μέσα στὴν κάμαρα, ἔκλεισε πίσω του τὴν πόρτα καὶ
τὸν ἔβαλε νὰ καθίσῃ δίπλα του σ' ἐναν καναπέ.

2

Ο καημένος δ Γιωργάκης τὰ εἶχε χαμένα. Μιλιὰ
δὲν μποροῦσε νὰ βγάλῃ, δὲν περίμενε τέτοιο ξέσπασμα·
καὶ βλέποντας δάκρυα στὰ μάτια τοῦ Κωστάκη, αἰ-
σθανόταν νὰ ὑγραίνωνται τὰ δικά του.

Ναί, ἔκλαψε, ἔκλαψαν καὶ οἱ δυό!

Ωστόσο ἐκεῖνος τοῦ ἔλεγε:

(Γιωργάκη, νὰ ξέρης πῶς ἀπὸ σήμερα ἐμεῖς εἴμαστε
δχι φύλοι, παρὰ ἀδέρφια! Σου χρωστῶ τὴν ζωή, μὲ γλί-
τωσες ἀπὸ τὶς φλόγες ποὺ ἔκαμαν στάχτη δλο μας τὸ
σπίτι. Μὰ σου χρωστῶ καὶ κάτι ἄλλο, Γιωργάκη, ποὺ
ἴσως εἶναι πιὸ πολύτιμο κι ἀπὸ τὴν ζωή. Μὲ τὸ κίνημά
σου, ποὺ ἐγώ στὴ θέση σου δὲ θὰ τὸ ἔκανα—ἀκοῦς;
ἐγώ δὲ θὰ τὸ ἔκανα—μὲ ἔκαμες νὰ ιδῶ, νὰ νιώσω
πόσο κακὸς ήμουν ἐγώ, καὶ πόσο καλὸς εἰσαι σύ!

»Γιωργάκη, σου φέρθηκα ως τώρα ἀσχημα, ἐλε-
εινά! Ἀπὸ τὴν ήμέρα ποὺ σὲ γνώρισα, ως τὴν ήμέρα
ποὺ ἔπεσα ἀρρωστος, δλο κακὸ σου ἔκανα, ὅσο μπο-
ροῦσα κακό.

»Ἐγώ, ναί, ἐγώ, πῆρα τὸ είκασιπεντάρικο τοῦ Σω-
τῆρη καὶ τὸ ἔκρυψα στὸ βιβλίο σου!.. Ἐγώ, ἀκοῦς;
Ναί, μὰ τώρα θὰ τὸ πῶ σὲ δλους, θὰ τ' ὀμολογήσω
καὶ στὸ δάσκαλο, καὶ στὰ παιδιά... Γιατὶ δὲ θέλω
νάχη κανένας τὴν ίδεα πῶς εἰσαι κλέφτης ἐσύ. Σου
δίνω τὸ λόγο μου. «Οπως τὸ λέω σὲ σένα θὰ τὸ πῶ
σὲ δλους, ἀκοῦς;»

Ἐδῶ μόνο μπόρεσε νὰ τὸν σταματήσῃ ὁ Γιωργάκης καὶ νὰ μιλήσῃ. «Σ' εὐχαριστῶ, τοῦ εἶπε, μὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη. Περασμένα ξεχασμένα. Καὶ ποὺ τὸ εἰπες τώρα σὲ μένα, κι αὐτὸ περιττὸ ἦταν. Κανένας δὲν ἔχει πιὰ τὴν ἰδέα πῶς τὸ εἶχα πάρει ἐγώ».

— «Ἄδιάφορο!» φώναξε ὁ Κωστάκης. «Ἐγὼ θὰ τὸ πῶ, γιὰ νὰ φύγη καὶ ἡ τελευταία ὑποψία, ὅπως εἴπε κείνη τὴν ἡμέρα κι ὁ δάσκαλος. Ἄς μάθουν τί σου εἶχα κάμει ἐγώ καὶ πῶς μοῦ τὸ ξεπλήρωσες ἐσύ!... Μὰ εἶναι μεγάλο πρᾶμα αὐτὸ ποὺ ἔκαμες, Γιωργάκη! εἶναι μεγάλο!»

— «Σώπα, καημένε! Δὲν ἔκαμα καὶ τίποτε σπουδαῖο. Καθένας στὴ θέση μου...»

— «Μὰ ὅχι, ὅχι! μὴν τὸ λέσ, Γιωργάκη, αὐτό! Έγὼ στὴ θέση σου, σ' τὸ ξαναλέω, δὲ θὰ τὸ ἔκανα. Δὲ θὰ κινδύνευα ἐγώ τὴ ζωή μου στὶς φλόγες γιὰ ἔναν ἄνθρωπο ποὺ θὰ μοῦ εἶχε κάμει τόσα κακά! Ἄδιάφορο ὅμως, τὸ παραδέχεσαι ἢ δὲν τὸ παραδέχεσαι, ἐγώ ξέρω τί πρέπει νὰ κάμω τώρα. Πές μου μόνο, καλέ μου Γιωργάκη, μὲ συγχωρεῖς γιὰ δτὶ σου ἔχω κάμει;»

— «Ω, ναί! μὲ τὴν καρδιά μου!»

— Καὶ θὰ μ' ἔχης τώρα φίλο, θὰ μ' ἀγαπᾶς σὰν ἀδερφό σου, ὅπως σ' ἀγαπῶ κι ἐγώ;».

«Ναί! Δὲ μοῦ εἶναι καθόλου δύσκολο, γιατὶ ἐγώ ποτὲ δὲ σὲ εἶχα μισήσει».

— «Ω, πῶς μὲ μισοῦσες, τὸ ξέρω, τὸ καταλαβαίνω, μὰ μὲ τὸ δίκιο σου. Δὲ μὲ μέλει ἀπὸ δῶ κι ἐμπρόδες θέλω νὰ μὴ μὲ μισῆς».

— «Μὰ ὅχι, σοῦ λέω, ἐγὼ δὲ σὲ μίσησα ποτέ!»

Ο Κωστάκης γυμνώνεται τὸ Γιωργάκη καὶ τὸν καταφλήσε (σελ. 110).

• Ο Κωστάκης ἀπόρησε.

Ξενοπούλου-Κονιδάρη, 'Αναγνωστικό Β', ἔκδ. 5.

8

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«'Αλήθεια τὸ λὲς αὐτό;»

— «'Αλήθεια...»

— «Σὲ ζήλευα, σὲ πείραζα, σ' ἔρριχνα κάτω μὲ τρικλοποδιά, σοῦ ἔβαζα στὸ βιβλίο σου ξένα λεπτά, ήθελα τὸ κακό σου, καὶ σὺ δὲ μὲ μισοῦσες;»

— «Βέβαια δχι! Ποτέ μου δὲ θέλησα τὸ κακό σου. Οταν ἀρρώστησες λυπήθηκα πολὺ καὶ παρακαλοῦσα νὰ γλιτώσης· καὶ χτές ἀκόμη πρὶν ἀπὸ τὴ φωτιά, περνώντας ἀπὸ τὸ σπίτι σου σὲ συλλογίστηκα καὶ σὲ λυπήθηκα, ποὺ δὲν μποροῦσες νὰ πᾶς καὶ σὺ στὴν ἐκκλησία τὰ Χριστούγεννα».

Ο Κωστάκης τὸν κοίταξε λίγες στιγμὲς σοβαρὸς καὶ σιωπηλός. Εξαφνα φώναξε :

«Ω, τί διαφορετικὸς ποὺ εἰσαι ἀπὸ μένα, Γεωργάκη! Αὔτὸ ποὺ μοῦ λὲς τώρα εἰναι τόσο ἀπίστευτο, ποὺ δὲ θὰ τὸ πίστενα ποτέ, ἂν μοῦ τὸ ἔλεγε ἄλλος. Μὰ μοῦ τὸ λὲς ἐσὺ καὶ τὸ πιστεύω! Καὶ χαίρομαι, δὲν ξέρεις πῶς χαίρομαι, ποὺ δὲ σοῦ κάνει κανένα κόπο νὰ μ' ἔχης φύλο καὶ ἀδερφό! Ελα, αὐτὰ τὰ εἴπαμε, φτάνει.

«Πέξ μου τώρα τὰ χτεσινά. Διηγήσου μου πῶς μὲ βρῆκες, δταν ἀνέβηκες μὲ τὴ σκάλα.. Θέλω νὰ τὰ μάθω δλα.»

4.

Ο Γιωργάκης τότε διηγήθηκε στὸν Κωστάκη δια ηθελε νὰ μάθῃ. Υστερα πάλι κι δ Κωστάκης ἀρχισε νὰ λέη στὸ Γιωργάκη πῶς κατάλαβε τὴ φωτιὰ καὶ τί ἔκαμε ώς τὴ στιγμὴ ποὺ λιγοθύμησε.

Μὰ ή διήγηση αὐτὴ κόπηκε στὴ μέση. Ο κὺρος Ἡλίας ἀνοιξε τὴν πόρτα καὶ τοὺς είπε :

«Έλατε ! άκομη δὲν τὰ εἴπατε σεῖς ;... Κωστάκη μου, μὴν κρατᾶς περισσότερο τὸ Γιωργάκη. Εἶναι ἀργὰ καὶ πρέπει νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι του, ποὺ τὸν περιμένουν οἱ ἄνθρωποι νὰ φάνε... »Ε, Γιωργάκη, δὲ θὰ ἔβρασε πιὰ ἐκείνη ἡ παλιόκοτα ;»

— «Νὰ τὸν κρατήσωμε νὰ φάη μαζί μας !» φώναξε ὁ Κωστάκης.

— «Οχι σήμερα» ἀποκρίθηκε ὁ κύρος Ἡλίας. «Εἶναι Χριστούγεννα καὶ πρέπει νὰ φάη στὸ σπίτι του, μὲ τοὺς δικούς του. Αν θέλη, ἂς ἔρθη αὔριο».

— «Ναί, ναί, αὔριο !» εἶπε ὁ Κωστάκης. «Γιωργάκη μου, νὰ ἔρθης αὔριο χωρὶς ἄλλο, ἀπὸ τὸ πρωΐ, νὰ μοῦ κάμης συντροφιά. Θὰ σὲ κρατήσω καὶ στὸ τραπέζι. Τί φατι σοῦ ἀρέσει καλύτερα ; Πές μου, γιὰ νὰ πῶ τῆς θείας νὰ τὸ κάμη γιὰ σένα».

— «Ω !» ἔκαμε μόνο ὁ Γιωργάκης κατακόκκινος.

— «Καλά, καλά, εἶπε ὁ κύρος Ἡλίας· ὁ Γιωργάκης δὲν εἶναι κανένα κακομαθημένο παιδί, τρώει ἀπ' ὅλα. Αὔριο, ἔννοια σου, θὰ ξαναρθῆ... Σῦρε στὸ κελό, Γεωργάκη μου, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ πάρης καὶ αὐτό. Εἶναι ἔνα μικρὸ δῶρο ποὺ σοῦ κάνει ὁ Κωστάκης». κι ἔκαμε νὰ τοῦ βάλη στὸ χέρι ἔνα γαρτί.

Εἰκοσιπεντάρικο ἦταν ; πενηντάρικο ; ἔκατοστάρικο ;

Οὕτε τὸ είδε καθόλου ὁ Γιωργάκης, μὰ τράβηξε τὸ χέρι του σὰν νὰ τὸν ἔκαψε, καὶ εἶπε :

«Α, οχι, εὐχαριστῶ ! Λεπτὰ, δὲν παίρνω !»

Φυσικά, καὶ ὁ κύρος Ἡλίας καὶ ὁ Κωστάκης ἐπίμεναν, μὰ μὲ κανέναν τρόπο ὁ Γιωργάκης δὲ θέλησε νὰ δεχτῇ τὸ χαρτί ἐκεῖνο. «Ετσι ἀναγκάστηκε ὁ κύρος Ἡλίας νὰ τὸ ξαναφυλάξῃ, λέγοντας :

«Καλά, παιδί μου, δὲν πειράζει.. Ό Κωστάκης ἄς σοῦ κάμη κανένα ἄλλο δῶρο, ποὺ ἵσως δὲ θὰ μπορέσῃς νὰ μὴν τὸ δεχτῆς. Μὲ συμπαθᾶς ωστόσο· δὲν τὸ ἥξερα πώς ἐσὺ περιφρονεῖς τόσο τὰ λεπτά..»

Καὶ γέλασε μὲ τὸ ἀστεῖο του.

Γέλασε κι ὁ Γιωργάκης καὶ ἀποκρίθηκε: «Δὲν περιφρονῶ τὰ λεπτά. Ὅταν λέω τὰ κάλαντα καὶ μοῦ δίνουν, τὰ παίρνω· μ' αὐτὸ ποὺ ἔκαμα χτές, δὲν τὸ ἔκαμα γιὰ πληρωμή».

Ο κύρῳ Ἡλίᾳς σήκωσε τοὺς ὤμοις του, σὰ νὰ ἔλεγε: «Καλὰ δπως ἀγαπᾶς». Σημείωσε ὅμως καλὰ στὸ νοῦ του τὸ λόγο ἐκεῖνο τοῦ παιδιοῦ.

Ακούσαν πώς φεύγει ὁ Γιωργάκης, καὶ τότε μπῆκαν στὴν κάμαρα δῦλοι: ἡ γυναῖκα τοῦ κύρῳ Ἡλίᾳ, ἡ Φρόσω, ἡ θειὰ Διαμαντίνα, τὰ ξαδέρφια.

Η μητέρα τοῦ Κωστάκη τὸν ἐφίλησε. Οἱ ἄλλοι τοῦ ἔσφιξαν θερμὰ τὸ χέρι· κι ὅταν κατέβαινε τὴ σκάλα, ἡ Φρόσω, ἡ χαριτωμένη μικρούλα, ποὺ δὲν τοῦ εἶχε πεῖ τίποτε, τοῦ φώναξε κι αὐτὴ ἀπὸ πάνω: «Γιωργάκη, Γιωργάκη! Σ' εύχαριστῷ ποὺ ἔσωσες τὸν ἀδερφό μου!...»

18. Η κότα ἔχει... δόντει :

1.

Μονάχος τώρα, γυρίζοντας στὸ σπίτι, ὁ Γιωργάκης θυμήθηκε ἔγαν ἄλλο του γυρισμό, τόσο ἀλλιώτικο! Θυμήθηκε τὸ δρόμο ποὺ εἶχε κάμει ἀπὸ τὸ σχολεῖο ὡς τὸ σπίτι του καὶ ώς τὸν ἀνεμόμυλο, ἐκεῖνο τὸ δειλινὸ ποὺ βρέθηκε στὸ βιβλίο του τὸ εἰκοσιπεντάρικο τοῦ Σωτήρη καὶ πήγαινε νὰ πῇ τοῦ πατέρα του πὼς τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ κλέφτη!...

Σήμερα οι δρόμοι τῆς Καρυδιᾶς ήταν ἔρημοι. Οἱ ἄνθρωποι, μαζεμένοι στὰ σπίτια τους, ἐτοιμάζονταν νὰ καθίσουν στὸ χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Κάπου κάπου ἀπαντοῦσε κανέναν ἄντρα ἢ κανένα παιδί, ποὺ ἔτρεχε νὰ προφτάσῃ. Κάπου κάπου ἔβλεπε σὲ καμιὰ πόρτα καμιὰ γριὰ ἢ σὲ κανένα παράθυρο κανένα κορίτσι.

Μὰ δλα αὐτὰ τὰ πρόσωπα, γνωστά του ἥ ἄγνωστα, τοῦ φαινόταν πώς τὸν κοίταζαν μὲ καλοσύνη.

Τοῦ φαινόταν πώς τὰ ἥξεραν δλα καὶ πώς ἔλεγαν σιγὰ μεταξύ τους ἥ μὲ τὸ νοῦ τους: «Νὰ τὸ παιδὶ ποὺ γλίτωσε χτές ἀπὸ τὶς φλόγες τὸν ἔχθρο του!»

Κι ὅπως τότε πήγαινε σκυφτὸς καὶ θλιμμένος, γιατὶ τοῦ φαινόταν πώς δλοι τὸν ἔδειχναν μὲ τὸ δάχτυλο γιὰ κλέφτη, ἔτσι τώρα πήγαινε μὲ τὸ μέτωπο ψηλά, ἔλαφρός, εὔτυχισμένος.

Καὶ συλλογιζόταν: «Πῶς ἔρχονται καμιὰ φορὰ τὰ πράματα!... Ποιὸς θὰ μοῦ τὸ ἔλεγε, πώς θὰ ἔκανα μιὰ μέρα φίλο κι ἀδερφὸ... τὸν Κωστάκη!

Γιατὶ πίστευε δλόψυχα στὴ μετάνοια καὶ στὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ σωσμένου. Δὲν μποροῦσε νὰ εἴναι προσποιητὰ τὰ λόγια ποῦ τοῦ είχε πεῖ πρωτύτερα, μὲ τέτοια ὁρμὴ καὶ μὲ δακρυσμένα μάτια! "Ἐβγαιναν μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά του.

Τοῦ παιδιοῦ τοῦ είχε κάμει βέβαια μεγάλη ἐντύπωση ὁ κίνδυνός του στὴ φωτιὰ κι ἡ σωτηρία του ἀπὸ τὸ Γιωργάκη, ποὺ ἐπειδὴ τὸν ἔχθρευσταν ὁ ἕδιος, τὸν θεωροῦσε κι ἔχθρο του.

Αὐτὸ τοῦ είχε ἀναποδογυρίσει μονομιᾶς τὶς ἴδεες κι ἀπὸ ἔχθρο, γεμάτο ζήλεια καὶ κακία, τὸν είχε κάμει φίλο, γεμάτο ἀγάπη κι εὐγνωμοσύνη!

Γι' αὐτό, γι' αὐτὸ πρὸ πάντων είχε τόση χαρὰ καὶ

ῆταν εὔτυχισμένος σήμερα ὁ Γιωργάκης. Ὁχι γιατὶ τὸν ἔβοήθησε ἡ τύχη, ποὺ τοῦ ἐδόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ κάμη πράξη ποὺ τοῦ τὴν ἐπανοῦσε δλος ὁ άσθμος, παρὰ γιατὶ εἶχε κάμει φίλο κι ἀδερφὸ τὸν Κωστάκη.

Τοῦ φαινόταν ἔτσι δυὸ φορές σωμένος ὁ Κωστάκης, μιὰ ἀπὸ τὸ θάνατο ποὺ τὸν ἐφοβέρισε, καὶ μιὰ ἀπὸ τὴν ἔχθρα ἐκείνη καὶ τὴν κακία, ποὺ τὸν κρατοῦσε τόσον καιρό. Δὲν εἶχε πιὰ μέσα του ἔχθρα, εἶχε φιλία. Δὲν εἶχε κακία, εἶχε καλοσύνη.

Εἶχε ἀλλάξει. Ἀπὸ κακὸς εἶχε γίνει καλός. Κι ὁ Γιωργάκης δὲ θὰ τὸν λυπόταν πιά, δπως τότε ποὺ ἀποροῦσε κι ἔλεγε μέσα του: «Μὰ γιατί νὰ εἴνουν ἔτσι αὐτὸ τὸ παιδί; Τώρα θὰ μποροῦσε καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾶ μὲ τὴν καρδιά του.

2.

Αὐτὰ συλλογιζόταν, ἐνῶ ἔτρεχε εὔτυχισμένος πρὸς τὸ σπίτι ποὺ τὸν περίμενε.

Καὶ τί ὅμορφα, τί χαρούμενα ποὺ τοῦ φαίνονταν γύρω του δλα: Τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων μὲ τὰ γιορτινά· τὰ πρόσωπα τῶν σπιτιῶν μὲ τ' ἀνθοστόλιστα παράθυρα καὶ μπαλκόνια· ὁ ἀσυννέφιαστος οὐρανὸς μὲ τὸ λαμπρὸ ἥλιο· ή θάλασσα μὲ τὰ ἐλαφρὰ κυματάκια· τὰ δέντρα, οἱ πρασινάδες τῆς ἔξοχῆς, τὰ βουνά, τὸ μεγάλο βουνὸ μὲ τὴ χιονισμένη κορφὴ καὶ ὁ λόφος μὲ τὸν ἀνεμόμυλο, ποὺ ἀκίνητος στὴ γαλήνη ἔκεινος...

Βρῆκε τοὺς δικούς του καθισμένους στὸ τραπέζι, δὲν εἶχαν ὅμως ἀρχίσει ἀκόμη νὰ τρῶνε. Ἡ μητέρα μόλις κένωνε τὴ σούπα, μιὰ σούπα ἀχνιστή, κίτρινη, παχιὰ ἀπὸ τὸ ζουμὶ τῆς «παλιόκοτας» μὲ ρύζι, αὐγοκομένη, ὀρεχτικώτατη.

«”Ελα λοιπόν» τοῦ φώναξε ὁ πατέρας. «Λίγο ἔλειψε νὰ σοῦ κρεμάσωμε τὸ κουτάλι. ”Ε, καὶ πῶς τὰ καλοπέρασες στὸ σπίτι τοῦ φίλου σου;»

—«’Ωραῖα» ἀποκρίθηκε ὁ Γιωργάκης γελαστός. «”Ηθελαν νὰ μὲ κρατήσουν καὶ στὸ τραπέζι. Μὰ ἐπειδὴ σήμερα εἶναι Χριστούγεννα, μοῦ εἶπαν νὰ πάω αὔριο».

—«Νὰ πᾶς, παιδί μου, νὰ πᾶς... Σὲ φίλεψαν βλέπω καὶ κουραμπιέδες...»

—«Ναί, ἡ θεία τοῦ Κωστάκη μοῦ τοὺς ἔδωσε δταν ἔφευγα· κι εἶναι ἵσια ἵσια ἐννέα! Θὰ φᾶμε δλοι ἀπὸ ἕνα καὶ θὰ περισσέψῃ κι ἔνας».

—«Αὐτὸν θὰ τὸν φᾶς ἔσύ, δεύτερο, γιὰ τὸν κόπο σου. Σοῦ ἀξίζει. ”Άλλο τίποτε;»

Ο Γιωργάκης δίστασε, μὰ ἔκρινε πὼς ἔπρεπε νὰ τὸ πῆ· καὶ σὰν κάθισε στὴ θέση του, εἶπε κοκκινίζοντας:

—«Ο κὺρος Ἡλίας ἥθελε νὰ μοῦ δώσῃ κι ἕνα χαρτί, μὰ δὲν τὸ πῆρα».

—«Τί χαρτί;»

—«Ξέρω κι ἐγώ;... Έκατοστάρικο ἦταν;... Δὲν τὸ εἴδα καλά».

—«Δηλαδὴ μπορεῖ νὰ ἦταν καὶ πενταχοσάρικο...»

—«Δὲν ξέρω».

—«”Ἄς εἶναι. ”Ο, τι κι ἀν ἦταν, ξικαμες πολὺ καλὰ ποὺ δὲν τὸ δέχτηκες. Μπράβο, παιδί μου; ”Άλλη μὰ φορὰ μπράβο! ”Άλλιώτικα μύκραινες τὴν πράξη σου».

—“Α, πῶς χάρηκε ὁ Γιωργάκης, ἀκούοντας αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ πατέρα του; Γιατὶ κάτι τέτοιο εἶχε στὸ νοῦ του κι αὐτός, ποὺ δὲν μποροῦσε δμως νὰ τὸ πῆξται καθαρά. Ναί, θὰ μύκραινε ἡ πράξη του, ἀν δεχόταν λεπτά. Γιατὶ καθένας θὰ εἰχε τότε τὸ δικαίωμα

νὰ πῆ: Τὸν εἰδες; «Γιὰ τὰ λεπτὰ τὰ ἔκαμε ὅλα!»

“Ω, ἔκαμε πολὺ καλὰ ποὺ δὲν πῆρε τὸ χαρτὶ ἔκεινο: κι ἔκαμε πολὺ καλὰ ποὺ τὸ εἶπε. ”Επρεπε νὰ μάθουν δλοι, πώς καὶ ὁ κύρῳ Ἡλίας ποὺ τὸν εἶχαν γιὰ φιλάργυρο, σ’ αὐτὴ τὴν περίσταση ἔκαμε τὸ χρέος του· μὰ κι ὁ Γιωργάκης ἔκαμε τὸ δικό του.

Τὸ χρέος τοῦ ἐνὸς ἦταν νὰ δώσῃ. Τὸ χρέος τοῦ ἄλλου ἦταν νὰ μὴ δεχτῆ.

3.

“Επειτὰ ἀπὸ τὴν σούπα, ἔφαγαν καὶ τὴν βραστὴ κότα, ποὺ καθὼς εἶχε πεῖ κι ἡ κυρὰ Θύμιαινα, δὲ μασιόταν καλά. Μὰ τί τοὺς πείραζε! Δόντια γερὰ εἶχαν, ὅρεξη δὲν τοὺς ἔλειπε κι ἡ χαρὰ σήμερα τοὺς πλημμυροῦσε.

Ο Μπαρμαθύμιος μάλιστα, γιὰ νὰ τοὺς κάμη νὰ γελάσουν, τοὺς ωτησε ἐνῶ μασοῦσε μὲ κόπο ἔνα κομμάτι:

«Ξέρετε, παιδιά, ἀπὸ τί γνωρίζεται ἡ μικρὴ κότα ἀπὸ τὴν γριά;»

Δὲν ἀποκρίθηκε κανένας.

“Α, δὲν τὸ ξέρετε; Λοιπὸν ἐγὼ νὰ σᾶς τὸ πῶ. Ἀπὸ τὰ δόντια, παιδιά μου!»

— «Μπά!» φώναξε ἡ Ἄννούλα. «Μὰ ἔχει δόντια ἡ κότα;»

— «Ἡ κότα ὅχι, ἀποκρίθηκε ὁ Μπαρμπαθύμιος, ἐγὼ ὅμως ἐγὼ ποὺ τὴν τρώω!»

Τότε κατάλαβαν τί ἥθελε νὰ πῆ καὶ γέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους.

“Ετσι μὲ γέλια καὶ μὲ χαρὲς πέρασαν τὴν ἡμέρα τους στὸ φτωχόσπιτο.

Τὸ ἀπόγεμα, οἱ φίλοι ποὺ ἔμαθαν τί εἶχε κάμει· ὁ Γιωργάκης, πῆγαν νὰ τοὺς συγχαροῦν.

“Ἀκουσε πάλι ἐπαίνους τὸ καλὸ παιδί! Καὶ πάλι· τὸν ἐστενοχώρησαν, καὶ πάλι τὸν ἀνάγκασαν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ βγῆ στὸ περιβόλι γιὰ νὰ μὴν ἀκούη. Ἀλλὰ μ' αὐτὸ δὲ λιγόστεψε βέβαια ἡ χαρά του κι ἡ εὔτυχία του.

Τὸ βράδυ, τὴν ὥρα ποὺ ἑτοιμάζονταν νὰ πέσουν νὰ κοιμηθοῦν, ἀκουσε τὸν πατέρα του νὰ λέη:

«Δόξα σοι ὁ Θεός! Ποτὲ δὲν κάμαμε καλύτερα Χριστούγεννα. Καὶ τοῦ χρόνου, Θεέ μου!»

“Ἐξαφνα, τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ τὸν ἐπαιρνε πιὰ ὁ ὑπνος, ὁ Γιωργάκης θυμήθηκε κάτι ἄλλο.

«Νά, εἶπε μέσα του, τὸ παραμύθι τῆς γιαγιᾶς. Ἔτσι κι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, τὴ νύχτα τῶν Χριστούγεννων, ἀπὸ κακὸς ἔγινε καλός».

19. Τὸ ρολόγιο.

1.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Γιωργάκης πῆγε πάλι στὸ σπίτι τῆς θείας τοῦ Κωστάκη.

‘Η θειὰ Διαμαντίνα ἦταν ἀδερφὴ τοῦ πατέρα του, χήρα μὲ τρία παιδιά. Ἐκεῖ ἔμενε προσωρινὰ δλη ἡ οἰκογένεια τοῦ κὺρο Ἡλία.

“Ε, δὲν ἦταν καὶ μεγάλη: ‘Ο κύρο Ἡλίας, ἡ γυναῖκα του, ὁ Κωστάκης καὶ ἡ Φρόσω.

Εἶχε κάμει κι ἄλλα παιδιά, μὰ τοῦ πέθαναν. Φυσικὰ ἡ ἀγάπη του δλη εἶχε πέσει σ' ἐκεῖνα τὰ δυὸ ποὺ τοῦ ἔμειναν.

‘Ο Κωστάκης εἶχε τὰ περισσότερα χάδια, καὶ μάλιστα ἀφότου κινδύνεψαν νὰ τὸν χάσουν καὶ αὐτὸν δυὸ

φορές, μιὰ ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια καὶ μιὰ ἀπὸ τὴν φωτιά.
Μὰ κι ἡ Φρόσω, σὰ μικρό, χαριτωμένο πλασματάκι ποὺ
ῆταν, δὲν πήγαινε παρακάτω. Τέλος πάντων καὶ τὰ δυὸ
ἀδέρφια ἔταν χαιδεμένα, κι ὅτι ἥθελαν, ὅτι ἐπιθυ-
μοῦσαν, τοὺς γινόταν ἀμέσως, γιατὶ τὸ σπίτι τους
ῆταν πλούσιο καὶ ὁ κύρος Ἡλίας, φιλάργυρος, μόνο
γιὰ τὰ ἀγαπημένα του παιδιὰ δὲ λυπόταν νὰ ξοδεύῃ.

Αὐτὸς δὲν ἔταν καὶ τόσο γιὰ καλό τους. Τὰ
χάδια χαλοῦν τὰ παιδιά. Ἡ Φρόσω ἔταν ἀκόμη μικρή
καὶ δὲν παραφαινόταν. Ἐπειτα αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶχε
κι ἀπὸ φυσικό της καλύτερη ψυχή. Μὰ ὁ Κωστάκης,
ποὺ ἔταν πιὰ μεγάλος, φαινόταν ἀμέσως σὰν ἔνα παρα-
χαιδεμένο παιδί. Θὰ ἔταν πολὺ καλύτερος, ἂν δὲν
εἶχε πατέρα πλούσιο, ποὺ νὰ τρέμη γιὰ αὐτὸν καὶ νὰ
τοῦ κάνῃ δλα του τὰ θελήματα...

Τὸ σπίτι τῆς θειᾶς Διαμαντίνας ἔταν ἀρκετὰ με-
γάλο, ὥστε νὰ χωρῇ καὶ τὴν μικρὴν οἰκογένεια τοῦ ἀ-
δερφοῦ της. Ἐτοι ἀποφασίστηκε νὰ βολευτοῦν ἐκεῖ οἱ
«καμένοι», ὥσπου νὰ ξαναφτιάσουν τὸ σπίτι τους.
Γιατὶ τὸ ἄλλα δυὸ σπίτια ποὺ εἶχαν στὴν Καρυδιά,
ῆταν νοικιασμένα, καὶ δὲν μποροῦσαν βέβαια νὰ πε-
τάξουν τοὺς νοικάρηδές τους γιὰ νὰ καθίσουν αὐτοί.

Ἐπειτα, στὴ συμφορὰ ποὺ ἔπαθαν, εἶχαν ἀνάγκη
καὶ ἀπὸ συντροφιὰ καὶ βοήθεια· οὕτε κάλτσες νὰ
ἄλλαξουν δὲν εἶχαν! "Ε, ή θεία θὰ τοὺς ἔδινε ἀπὸ
δλα. "Ωσπου νὰ προμηθευτοῦν σιγὰ σιγὰ τὰ χρειαζούν-
μενά τους, ἔνα συγγενικὸ σπίτι, καλὰ ἐφωδιασμένο, σὰν
τῆς θειᾶς, τοὺς ἔταν ἀπαραίτητο, γιὰ ἀποκούμπι, καθὼς
λένε, τὶς πρῶτες ήμέρες, μά καὶ κατόπι γιὰ λίγον καιρό.
Τὴν ἴδια θερμὴν ὑποδοχὴν ἔκαμαν πάλι τοῦ Γιωρ-

γάκη ὅλοι· καὶ φυσικά, πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους ὁ Κωστά-

....τοῦ χάρισε ἔνα ὠραῖο ιδσημένιο ρολόγι (σελ. 124).
κης. Τοῦ ξαναείπε τὰ ἴδια τὰ χτεσινά, τὸν ξαναβε-

βαίωσε πώς θὰ τὸν εἶχε σ' ὅλη του τὴν ζωὴν φίλο καὶ ἀδερφό, καὶ γιὰ σημάδι τῆς ἀγάπης του, ἔβγαλε καὶ ταῦ χάρισε ἔνα ὠραῖο ἀσημένιο ρολόγι.

«Πάρε το, τοῦ εἶπε, νὰ μὲ θυμᾶσαι κάθε φορὰ ποὺ θὰ βλέπης τὴν ὥρα, καὶ νὰ λέσ: «Αὐτὸ μοῦ τὸ χάρισε ὁ ἀγαπητός μου Κωστάκης».

» Βλέπεις τί ὅμορφο ποὺ εἶναι; Ὁ ξάδερφός μου ὁ Τάκης—ήταν ὁ μεγάλος γιὸς τῆς θειᾶς Διαμαντίνας—τὸ ἀγόρασε τὶς προάλλες ποὺ πῆγε στὴν πρωτεύουσα, γιὰ νὰ μοῦ τὸ χαρίσῃ τὴν πρωτοχρονιά. Ἐγὼ ὅμως τὸ ἥξερα καὶ θέλοντας νὰ σοῦ κάμιο σήμερα ἔνα δῶρο, παρακάλεσα τὸν πατέρα μου νὰ μοῦ τὸ ἀγοράσῃ καὶ δὲν πειράζει· ώς τὴν πρωτοχρονιά, ὁ Τάκης ἐμένα μοῦ παίρνει καὶ μοῦ χαρίζει τίποτε ἄλλο. Πάρτο τώρα σύ! Ἄ, δὲν μπορεῖς νὰ μὴν τὸ πάρης, Γιωργάκη, θὰ τὰ χαλάσωμε;

» Ο Γιωργάκης στὴν ἀρχὴ δίστασε, ἔπειτα ὅμως συλλογίστηκε πώς δὲ μποροῦσε ν' ἀρνηθῆ τὸ δῶρο. Ὁ Κωστάκης τοῦ τὸ χάριζε μὲ τόση εὐχαρίστηση! Ήταν δῶρο φίλου... κι ἔνα ρολόγι τοῦ χρειαζόταν τόσο πολὺ!

2.

Λέσ καὶ τὸ ἥξερε ὁ Κωστάκης, πώς τοῦνειρό του, καὶ τώρα, ηταν ἔνα ρολόγι—ἄς ηταν καὶ νικέλινο. Νὰ βλέπῃ μόνο τὴν ὥρα καὶ νὰ μὴν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ρωτᾶ τοὺς διαβάτες ἢ στὰ μαγαζιά, ὅταν εἶχε νὰ πάη κάπου καὶ δὲν ἥξερε ἂν ηταν ἀργὰ γιὰ νὰ τρέξῃ, ἢ νωρίς γιὰ νὰ περπατῇ μὲ τὴν ήσυχλα του.

Οὕτε στὸ σπίτι του εἶχαν ρολόγι. Μόνο ἔνα μεγάλο, παλιό, μπρούντζινο, ποὺ τὸ ἔλεγε «Κρεμμύδα»,

εἶχε ὁ Χαράλαμπος, μὰ καὶ αὐτὸς ὅλο ἔλειπε καὶ ἡ «Κρεμύδα» του δὲν πήγαινε ποτὲ καλά...

Πόσες φορὲς ὁ καημένος ὁ Γιωργάκης φεύγοντας προὶ ἡ ἀπομεσῆμερο ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ τὸ σχολεῖο, ποὺ ἦταν τόσο μακριά, ἔτρεχε, ἔτρεχε στὸ δρόμο μὲ τὴν ἰδέα πώς ἦταν ἀργὰ καὶ δὲ θὰ πρόφταινε τὸ κουδούνι. Καὶ μόνο σὰν ἔφτανε λαζανιασμένος στὴν πλατεῖα, ἔβλεπε στὸ μεγάλο ρολόγι τοῦ δημαρχείου, πὼς ἡ ὥρα ἦταν παρὰ πέντε ἥ παρὰ δέκα, καὶ πὼς ἄδικα εἶχε κάμει ὅλο ἐκεῖνο τὸ τρεχατό!...

Τώρα θὰ εἶχε τὸ ρολογάκι του στὴν τσέπη του! "Οταν ἤθελε, ὅπου καὶ νὰ ἦταν, δὲν εἶχε παρὰ νὰ τὸ βγάλῃ καὶ νὰ κοιτάξῃ σὲ ποιὰ θέση, σὲ ποιὸ ἀριθμὸ βρίσκονταν οἱ δεῖχτες. Τὸ ρολόγι τὸ ἥξερε καλά, ὁ Χαράλαμπος τοῦ τὸ εἶχε μάθει...

"Ο κοντὸς δεῖχτης ἔδειχνε τὶς ὥρες καὶ ὁ μακρὺς ἔδειχνε τὰ λεπτά... "Ηξερε ἀκόμη πὼς ἡ ὥρα ἔχει ἐξήντα λεπτά, ἡ μισὴ τριάντα, τὸ τέταρτο δεκαπέντε.

"Οταν οἱ δύο δεῖχτες ἦταν μαζί, ἀπάνω στὸ XII, ἡ ὥρα ἦταν δώδεκα, μεσημέρι ἥ μεσάνυχτα. "Οταν ὁ κοντὸς δεῖχτης ἦταν ἀπάνω, ἀνάμεσα στὸ XII καὶ στὸ I, καὶ ὁ μικρὸς κάτω, στὸ 30, ἦταν δώδεκα καὶ μισή. Καὶ ἔτσι καὶ τ' ἄλλα.

Πάντα λοιπὸν ὁ Γιωργάκης θὰ ἥξερε τί ὥρα είναι καὶ θὰ τὰ κανόνιζε ὅλα σύμφωνα μὲ τὴν ὥρα. Φτάνει μόνο νὰ υμιύταν νὰ κουρδίζῃ τὸ ρολογάκι του κάθε μεσημέρι, ὅταν χτυποῦσε ἡ καμπάνα τοῦ Ἀγίου Νικολάου.

3.

Αμέσως κιόλα τὸ ἀγάπησε ὁ Γιωργάκης, μόλις τὸ πῆρε στὰ χέρια του ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Κωστάκη καὶ

τὸ κοίταξε λίγες στιγμές. Είδε μπροστὰ στὴν πλάκα μὲ τὸ κρύσταλλο, εἰδε πίσω τὸ γυαλιστερὸ ἀσημένιο καπάκι, μὲ τὰ ώραια σκαλίσματα. Είδε καὶ τὴν ὥρα, γιατὶ τὸ ρολόγι δούλευε : ἔντεκα καὶ εἴκοσι. Ἐπειτα τὸ ἔβαλε στὸ αὐτί του καὶ ἀκουσε τὸ δυνατὸ ἔκεινο καὶ καθαρὸ τὶς τὰκ ποὺ ἔκανε.

«Τ' ἀκοῦς ;» τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης· σὰν καμπάνα κουδουνίζει· εἶνε καλὸ ρολόγι, θὰ τὸ ἔχῃς χρόνια !»

«Τὸ βλέπω» τοῦ ἀπορίθηκε ὁ Γιωργάκης· «καὶ σ' εὐχαριστῶ πολύ, πολύ... Ναί, αὐτὸ μπορῶ νὰ τὸ δεχτῶ .»

— «Ω, μὰ θὰ λυπόμουν πολὺ ἀν δὲν τὸ ἔπαιρνες» φώναξε ὁ Κωστάκης. «Δὲ θὰ σοῦ ξαναμιλοῦσα !...»

‘Ο Γιωργάκης καμογέλασε.

«Πάλι ;...» ψιθύρισε. «Οχι, οχι, ήσύχασε... Νά, τὸ πῆρα, τὸ φυλάγω...»

‘Ηταν εὐχαριστημένος ποὺ ἀπόχτησε ἔνα ρολογάκι. Μὰ πιὸ εὐχαριστημένος ἦταν ποὺ ἀπόχτησε ἔνα φίλο,

Εἶχε βέβαια καὶ ἄλλους· ὅλα τὰ παιδιὰ τὸν ἀγαποῦσαν τὸ Γιωργάκη. Μὰ καταλάβαινε πῶς ὁ Κωστάκης θὰ τὸν ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιά, κι αὐτὸς θὰ γινόταν δ καλύτερος φίλος του.

Ποιός ; ‘Ο Κωστάκης !... Τί περίεργο !

20. Η τερψιθεά του Γεάννη.

1.

“Οσπου νὰ ἑτοιμαστῇ τὸ τραπέζι, οἱ δυὸ φύλοι μιλοῦσαν μονάχοι στὴν κρεβατοκάμαρα.

‘Η πόρτα ἦταν κλειστή. Μὰ συγχὰ τὴν ἀνοιγε μὲ δρμή ἡ Φρόσω, πότε γιὰ νὰ πῆ, πότε γιὰ νὰ δεξῆ

κτι στὸν ἀδερφό της. Ἡταν διμως ὄλοφάνερο πώς τὸ ἔκανε γιὰ νὰ βλέπῃ τὸ Γιωργάκη.

Τῆς εἶχε κάμει ἐντύπωση τῆς μικρούλας τὸ μεγάλο αὐτὸ παιδί, τὸ ξανθό, μὲ τὰ γαλανὰ μάτια. Δὲν ἔμοιαζε καθόλου τοῦ Κωστάκη, ποὺ ἦταν κοντός, μικροκαμιωμένος καὶ μελαχρινός.

Προπάντων τὸ μεγάλο παιδί τῆς φαινόνταν καλό, βοιλικό. Τὸ πλησίαζε, τὸ κοίταζε στὰ μάτια καὶ τοῦ μιλοῦσε μὲ ἀφοβία, μ' ἐμπιστοσύνη, σὰ νὰ τὸ γνώριζε ἀφότου γεννήθηκε.

«Ἐχεις καὶ σὺ ἀδερφή;» τὸν ἐρώτησε μὰ στιγμή.

— »Ἐχω... δύο μαλιστα...» τῆς ἀποκρίθηκε.

— «Δύο!... Ἀκόμη καλύτερα!... Καὶ πῶς τὶς λένε;»

— «Τὴ μὰ Ἀννούλα, τὴν ἄλλη Ρηνούλα».

— «Καὶ πόσο μεγάλες είναι;»

— «Ἡ Ἀννούλα είναι δώδεκα χρονῶν, ἡ Ρηνούλα είναι σὰν καὶ σένα.»

— «Τὴν ἀγαπᾶς τὴ Ρηνούλα;»

— «Πῶς; τὴν ἀδερφή μου δὲ θ' ἀγαπῶ;»

— «Οπως δὲ Κωστάκης ἀγαπᾶ ἐμένα;»

— «Ναί, ἔτσι, ἀπαράλλαγτα».

— «Νὰ σοῦ πῶ. Θὰ φέρης ἐδῶ καμιὰ μέρα καὶ τὴ Ρηνούλα, νά τὴ δῶ κι ἐγώ;»

— «Οὐφ, Φρόσω, φώναξε δὲ Κωστάκης, ἀφησέ μας πιά, ἔχομε διμίλια. Ναί, καμιὰ μέρα θὰ σοῦ τὴ φέρη. Φύγε.»

Κι ἡ μικρή βγῆκε μὰ σὲ λόγο ξαναγύρισε.

«Κωστάκη!» εἶπε. «Τὸ τραπέζι ἐτοιμάζεται... Ετοιμάσου καὶ σύ!»

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρόφαση, γιατὶ ἀμέσως γύρισε στὸ Γιωργάκη.

«Πεινᾶς ;» τὸν ἐρώτησε.

— «Λιγάκι...»

— «Ἐγὼ πεινῶ πολύ!... Νὰ σοῦ πῶ, σοῦ ἀρέσουν τὰ μακαρόνια μὲ κιμά ;»

— «Πολύ».

— «Δὲν ἔχομε σήμερα. Ὁταν δμως ἔπειτας, θὰ πῶ τῆς θείας νὰ κάνη μακαρόνια μὲ κιμά. Μὰ θὰ ἔπειτας ;»

Ο Γιωργάκης γέλασε, χωρὶς νὰ τῆς ἀπαντήσῃ.

«Α! πρέπει νὰ ἔπειτας... τοῦ φώναξε. Πρέπει νάρχεσαι κάθε μέρα ἐσὺ ποὺ ἔσωσες τὸν ἀδερφό μου!»

«Οὐφ, Φρόσω!» φώναξε πάλι ὁ Κωστάκης «Αφησέ μας, σοῦ εἴπα! Πήγαινε στὸ τραπέζι, ὕστερα μᾶς τὰ λέξ». 2.

«Οταν ἔφυγε ή μικρή, γύρισε στὸ φίλο του:

«Περίεργο πρᾶμα! τοῦ εἴπε, πῶς σ' ἀγαποῦν ἔσένα καὶ τὰ μωρά παιδιά! Εμένα δὲ μ' ἀγαπᾶ κανένας! κανένας!»

— «Δὲν πιστεύω» ἀποκρίθηκε ὁ Γιωργάκης. «Ἐγὼ βλέπω πώς δλοι οἱ δικοὶ σου σ' ἀγαποῦν...»

— «Ναι, οἱ δικοὶ μου μπορεῖ νὰ μ' ἀγαποῦν. Οἱ ξένοι δμως; Δὲν ἔχω σχεδὸν οὕτε ἔνα φίλο!»

«Δὲν ξέρω... Ἐγὼ δμως εἶμαι φίλος σου καὶ σὲ ἀγαπῶ».

— «Ναι, ἀφοῦ σ' ἀγάπησα κι ἔγώ, σ' ἔκαμα φίλο».

— «Τότε ἀγάπησε καὶ τοὺς ἄλλους. Ὁποιον θέλαις νὰ τὸν ἔχης φίλο, ἀγάπα τον ἔσυ. Αὗτὸς είναι ὁ καλύτερος τρόπος».

«Ο Κωστάκης ἔμεινε λίγες στιγμὲς συλλογισμένος.

«Ἀλήθεια, εἴπε ὕστερα, θυμᾶσαι τί μᾶς εἴπε ἔκεινη τὴν ἡμέρα ὁ δάσκαλος στὴν ἔκδρομή, ποὺ ἀκούσαμε τὸν ἀντίλαλο τῆς σπηλιᾶς ;»

— «Ναι. Ὁπως μιλήσης ἔτσι θὰ σοῦ μιλήσουν,

δπως φερθῆς ἔτσι θὰ σοῦ φερθοῦν. "Αν θέλης λοιπὸν νὰ σ' ἀγαποῦν ἀγάπα».

—«Τώρα βλέπω πόσο εἶναι ἀληθινό» ψιθύρισε ὁ Κωστάκης.

«Ἡ γιαγιά μου, μάλιστα, ἔξακολούθησε ὁ Γιωργάκης, μᾶς λέει συχνὰ καὶ γιὰ τὸν ἀντίλαλο τοῦ πηγαδιοῦ. Εἶναι μιὰ παροιμία:

Μὴν πῆς «μπά» τοῦ πηγαδιοῦ,

Γιὰ νὰ μὴν ἀκούσῃς «μπού»!

«Καὶ ξέρεις πῶς βγῆκε αὐτὴ ἡ παροιμία; » Ακουσε:

Μιὰ φορὰ—μᾶς εἶπε ἡ γιαγιά—ἔνα παιδάκι, στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ του, διασκέδαζε μὲ τὸν ἀντίλαλο τοῦ πηγαδιοῦ: «"Α!" τοῦ φώναζε ἀπὸ πάνω, «ἄστο! τοῦ ἀπαντοῦσε ἀπὸ κάτω τὸ πηγάδι. «Μπά!» τοῦ φώναζε ὁ μικρός· «μπάο!» τοῦ ἀπαντοῦσε τὸ πηγάδι.

«Ο παππούς, ποὺ στεκόταν στὴν πόρτα κι ἔβλεπε αὐτὸ τὸ παιγνίδι, τοῦ εἶπε:

«Ἀκοῦς; » Ο, τι τοῦ πῆς σοῦ λέει».

Τὴν ἄλλη μέρα, τὸ παιδὶ παραπονέθηκε στὸν παππού του, πῶς ἔνα ἄλλο παιδί, ἔνα ξένο κακὸ παιδί, τοῦ μίλησε ἀσχημα.

«Καὶ τί σοῦ εἶπε; » τὸν ἐρώτησε ὁ παππούς.

«Μοῦ εἶπε: κακόπαιδο!»

«Μὰ ἔτσι, χωρὶς ἐσὺ νὰ τοῦ μιλήσῃς καθόλου; »

«Καθόλου! μόνο τὴν ὥρα ποὺ περνοῦσε, καθὼς τὸ εἶδα σκονισμένο, καὶ λερωμένο, τοῦ φώναξα: «Φύγε, παλιόπαιδο!»

«"Α, ἔτσι;" φώναξε ὁ παππούς. Μὰ σὺ λοιπὸν πρῶτος τοῦ μίλησες ἀσχημα. Τὸ εἶπες παλιόπαιδο καὶ σὲ εἶπε κακόπαιδο. Τοῦ εἶπες «μπά» καὶ σοῦ εἶπε

«μπού», σὰν τὸ πηγάδι. «Ε, παιδί μου! Μὴν πῆς «μπά»· τοῦ πηγαδιοῦ γιὰ νὰ μὴν ἀκούσῃς «μπού!»

«Ἀπὸ τότε, λέει ἡ γιαγιά, βγῆκε ἡ παροιμία».

— «Σωστό» ἀποκρύθηκε ὁ Κωστάκης, πάντα συλλογισμένος. «Ἄκουσες ὅμιως τί σου εἶπε πρωτύτερα ἡ Φρόσω; Πρέπει νὰ ἔρχεσαι κάθε μέρα. Θὰ ἔρχεσαι, ναί;... «Ἐρχου τώρα ἐσύ, καὶ ἀργότερα σὲ λίγες μέρες, ποὺ θὰ βγαίνω ἔξω, τότε θὰ ἔρχωμαι στὸ σπίτι σου κι ἐγώ».

— «Μά... θὰ σὲ ἀφήνη ὁ πατέρας σου;»

— «Γιατί νὰ μὴν μὲν ἀφήνη; Πῶς σὲ ἀφήνει ἐσένα ὁ δικός σου κι ἔρχεσαι ἐδῶ;...»

— «Μά... ξέρεις... τὸ σπίτι μας δὲν εἶναι σὰν τὸ δικό σας. Εἶναι φτωχικό».

— «Μπά! καὶ τί πειράζει; Περιβόλι δὲν ἔχει! αὐλὴ δὲν ἔχει;»

— «Ω, αὐλὴ ἔχει καὶ μεγάλη! «Ἔχει καὶ περιβόλακι ἀπὸ πίσω, μὲν δέντρα καὶ μὲ λαχανικά».

— «Ωραῖα! ἔκει ἔξω θὰ παίζωμε. Θὰ ἔχῃ γλυκάνει κιόλα ὁ καιρός. Γιατί δσο κάνει αὐτὴ ἡ παγωνιά, δὲ θὰ μ' ἀφήσουν βέβαια νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ σπίτι». καὶ ὁ Κωστάκης ἀναστέναξε.

— «Ἐννοια σου, τοῦ εἶπε τότε ὁ Γιωργάκης, κι ἐγὼ θὰ ἔρχωμαι δσο βαστοῦν οἱ διακοπές, θὰ ἔρχωμαι συχνά, ἀν θέλης, νὰ μελετοῦμε καὶ μαζί. Μελετᾶς καθόλου, τώρα ποὺ εἶσαι καλά;»

— «Ισα ἵσα, τώρα εἶχα σκοπὸν ὁ ἀρχίσω, ἀποκρύθηκε ὁ Κωστάκης, μὰ ποῦ! Δὲ μοῦ ἔμεινε οὕτε βιβλίο, οὕτε τετράδιο. «Όλα μοῦ κάηκαν... «Ἄς εἶναι, θὰ πάρω καινούρια. Μὰ τὸ κακὸ εἶναι ποὺ μὲ τὴν ἀρρώστια μου ἔχω μείνει πίσω πολύ».

— «Ναί... ἔλειψες τόσες μέρες...»

— «Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, στὰ μαθήματα καὶ ἀπὸ ποὺν δὲν πήγαινα τόσο καλά... Φοβοῦμαι, Γιωργάκη, πῶς δὲ θὰ προβιβαστῶ φέτος».

— «Α, δχι, μὴν τὸ λέσ! Φτάνει νὰ θέλης κι εἶχεις καιρό. Δεκέμβριος εἶναι ἀκόμη. Ὁς τὸν Ἱούνιο εἶναι ἔξι μῆνες· ἀκόμη δὲν ἀρχίσαμε, πές. Ἔννοια σου, Κωστάκη, καὶ ἐγὼ θὰ σὲ βοηθήσω. Θὰ μελετοῦμε μαζί, θὰ σου τὰ ἔξηγῶ. Ἐγὼ δὲν εἶχασα κανένα μάθημα καὶ τὰ ξέρω. Ἀν θέλης κι ἀπὸ αὔριο ἀρχίζομε. Φέρνω ἐγὼ τὰ βιβλία μου ἀπὸ τὸ σπίτι».

— «Ναΐ! Τί καλὸς ποὺ εἶσαι, Γιωργάκη! Ναΐ, νὰ ἀρχίσωμε ἀπὸ αὔριο. Δὲ θὰ ξαναπάμε στὸ σχολεῖο παρὰ υστερα ἀπὸ τοῦ Ἀι Γιάννη».

— «Τί καλά!»

«Ανοιξε πάλι ή πόρτα καὶ μπῆκε ή Φρόσω χαρούμενη:

«Ἐλᾶτε!» φώναξε. «Θὰ καθίσωμε στὸ τραπέζι».

— «Ἀλήθεια τὸ λέσ;» τὴν ρώτησε ὁ ἀδερφός της. «Ἡ βιάστηκες πάλι γιὰ νὰ δῆς τὸ Γιωργάκη;»

Μὰ τὴν ἵδια στιγμὴ μπῆκε στὴν κάμαρα καὶ ὁ κὺρος Ἡλίας, γιὰ νὰ πάρῃ τὰ παιδιὰ στὴν τραπέζαρια.

«Πατέρα, πατέρα!» τοῦ φώναξε ὁ Κωστάκης, «Ξέρεις τοῦ; Ὁ Γιωργάκης θάρχεται καὶ θὰ μελετοῦμε μαζί. Δὲ θὰ μείνω φέτος στὴν ἵδια τάξη!»

3.

Στὸ τραπέζι ὁ κύρος Ἡλίας ἔδωσε τὴν εἰδηση. «Τὸν ἥβραμε ἐπιτέλους, τὸν τσακώσαμε!»

«Ποιόν; ρώτησε ὁ Κωστάκης».

— «Τὸ Γιάννη, τὸν προκομμένο... ποὺ τὸν ἄφησα νὰ σὲ φυλάῃ καὶ τόκαιε ωδίδο!»

— «Ποῦ; ποῦ ήταν κρυμμένος;»

— «Στῆς μάνας του· ποῦ ἀλλοῦ; Πήγα τὸ πρωὶ στὰ Καμίνια καὶ τὸν ξετρύπωσα... Τὸν ξεγέλασα πὼς δὲ θὰ τὸν πειράξω, ἀφοῦ γλίτωσες ἐσύ, καὶ τὸν ἔκαμα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ. Μὰ θὰ φάη ξύλο, ποὺ θὰ βάλη καὶ στὴν τσέπη του! Θὰ τὸν δέρνω κάθε μέρα, ώσπου νὰ ξαναχτιστῇ τὸ σπίτι!»

— «Καὶ ποῦ είναι τώρα;

— «Κάτω στὸ ὑπόγειο τὸν ἔκλεισα. Τί ἔπαθα καὶ τί πῆγα νὰ πάθω ἔξι αἰτίας του!»

“Ολοι ήταν μὲ τὴ γνώμη τοῦ κὐροῦ Ἡλία. Ο Γιάννης ἔφταιξε καὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ.

Ογι βέβαια νὰ δέρνεται κάθε μέρα, ώσπου νὰ ξαναχτιστῇ τὸ σπίτι—ο κύρος Ἡλίας στὸ θυμό του τὰ παράλεγε— μὰ ἔπρεπε νὰ φάη ἕνα ξύλο, ποὺ νὰ τὸ θυμᾶται, καὶ νὰ μείνη καὶ δυὸ τρεῖς μέρες στὸ ὑπόγειο, μὲ ψωμὶ καὶ μὲ νερό.

Μὰ ὁ Γιωργάκης ἀγενάκτησε ἀκούοντας αὐτὰ τὰ σχέδια, καὶ χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ, χωρὶς νὰ τὸ ἔχῃ δεῖ ποτέ του, τὸ λυπήθηκε τὸ δυστυχισμένο παιδί, ποὺ ἐτοιμάζονταν νὰ τὸ τιμωρήσουν τόσο αὐστηρά.

«Πόσο χρονῶν είναι αὐτὸς ὁ Γιάννης;» ρώτησε.

— «Μὰ στὴν ἡλικία σας» ἀποκρίθηκε ἡ μητέρα τοῦ Κωστάκη. «Λίγο μικρότερος.»

Ο Γιωργάκης ἔμεινε συλλογισμένος.

Τὸ παίδι ἐκεῖνο ήταν μικρότερο... Εξαιτίας του εἶχε γίνει ἔνα κακό, ποὺ ἀν ήταν πιὸ πιστὸς στὸ χρέος του, μποροῦσε ἵσως καὶ νὰ τὸ προλάβῃ. Μὰ τὸ ἔκαμε ἐπίτηδες; Τὸ θέλησε; Τὸ φαντάστηκε κάν;

”Οχι βέβαια, καὶ τὸ κάτω κάτω, εἶχε φύγει γιὰ νὰ πάη στὴν ἐκκλησία, ὅχι γιὰ νὰ παῖξῃ. Χριστούγεννα! ”Ακουε τὶς καμπάνες· ἔβλεπε τὸν κόσμο. Δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξῃ... ”Εφταῖξε τάχα τόσο πολύ;...

”Ο Γιωργάκης δίστασε κάμποσο. ”Ήταν ἵσως πολὺ τολμηρὸς αὐτὸς ποὺ ἥθελε τώρα νὰ κάμη. Μὰ τὸ ἀποφάσισε, κι ἔξαφνα, ἐνῶ εἶχαν πάψει πιὰ νὰ μιλοῦν γιὰ τὸ Γιάννη, εἶπε θαρρετά:

«Κὺρο ’Ηλία, θὰ μοῦ ἔκανες, ἂν σου ζητοῦσα μιὰ μικρὴ γάρη;»

«Ακοῦς ἐκεὶ!» φώναξε φαιδρὰ ὁ κύρο ’Ηλίας. «Καὶ ρωτᾶς; ”Ελα, ζήτησέ μου καὶ σὺ κατιτί! Νὰ εὐχαριστηθῶ κι ἐγώ, νὰ σ’ εὐχαριστήσω καὶ σένα! ”Οχι νὰ σου κάμω ἔνα δῶρο καὶ νὰ μοῦ τὸ δίνης πίσω, ἀκατάδεχτε! ”Ελα, λέγε μου γρήγορα τί θέλεις;»

— «Κάτι, ποὺ ἔσᾶς δὲ θὰ σᾶς κοστίσῃ τίποτε...»

— «Δηλαδή;»

— «Νά, νὰ συχωρέσης τὸ Γιάννη!»

”Ο κύρο ’Ηλίας κατσούφιασε. Αὐτὸς ἤταν; Μὰ πρὸν ἀποκριθῆ τίποτε αὐτός, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ ὁ Κωστάκης:

«Ναί, ναί, πατέρα! Νὰ τὸν συγχωρέσης. ”Αφοῦ τὸ μέλλει ὁ Γιωργάκης, πρέπει. Τὸ θέλω καὶ ἐγώ. Νὰ τὸν συγχωρέσωμε καὶ δὲ θὰ τὸ ξανακάμη!.. Ναί, ναί!..»

Μὰ καὶ ἡ μικρὴ Φρόσω, γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ Γιωργάκη, συμφώνησε κι αὐτή.

«Ναί, πατεράκη! εἴπε. Νὰ μὴν τὸν δέρνης ὕσπου νὰ γιατρῆ τὸ σπίτι!.. Θὰ πεθάνη ὁ καημένος!..

Οἱ ἄλλοι ὄλοι γέλασαν. Θέλοντας καὶ μή, γέλασε καὶ ὁ κύρο ’Ηλίας. «Τὴν ἔπαθα! εἴπε. ”Υποσχέθηκα νὰ τοῦ τὸ κάμω πρὸν μάθω τί θὰ μοῦ ζητήσῃ. Μὰ ποῦ νὰ τὸ φανταστῶ!.. Τώρα πάει· ἀς ἔχῃ γάρη...

Γιωργάκη, δ Γιάννης θὰ συζωρεύῃ». "Ετσι ὁ φτωχὸς δ Γιάννης ξεπλήρωσε μόνο μὲ τὸ φόβο.

Τὴν ἴδια ὥρα τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὸ ὑπόγειο καὶ τοῦ εἴπαν πώς γι' ἀγάπη τοῦ Γιωργάκη, ποὺ γλίτωσε τὸν Κωστάκη, τὸν ἐσυχωροῦσαν... Μόνο νὰ μὴν τὸ ξανακάμη.

«Καὶ πότε νὰ τὸ ξανακάμω;» φώναξε κλαίοντας ἀπὸ τὴν χαρά του ὁ μικρὸς ὑπηρέτης. «Κάθε μέρα δὲν εἶναι Χριστούγεννα, καὶ κάθε χρόνο, τὰ Χριστούγεννα, δὲ θὰ ἀρρωσταίνῃ ὁ κ. Κωστάκης, γιὰ νὰ μὲ ἀφήνετε μέσα νὰ τὸν φυλάω!...»

«Ο κακόμιοιρος! Νόμιζε πὼς τοῦ ζητοῦσαν νὰ μὴν ξανακάμη τὸ ἴδιο, ἔτσι ὅπως ἔγινε ἐκείνη τὴν νύχτα. Ἐνῶ δὲν τοῦ ζητοῦσαν παρὰ νὰ κάνῃ πάντα ὅπως τοῦ ἔλεγαν καὶ νὰ εἶναι στὸ γρέος του πιστός.

21. Τὰ τελευταῖα κάλαντα τοῦ Γιωργάκη.

1.

Τὰ δυὸ παιδιά ἔκαμαν ὅπως εἴπαν.

Κάθε μέρα ὁ Γιωργάκης πήγαινε καὶ εὔρισκε τὸ φίλο του. Μιλοῦσαν, ἔπαιζαν, μὰ διάβαζαν καὶ τὰ μαθήματά τους. Στὰ παιγνίδια τους ἀνακατευόταν καὶ ἡ μικρὴ Φρόσω, γελαστὴ πάντα, ζωηρή, χαρούμενη καὶ φλύαρη σὰν τὸ πουλάκι. Μὰ δταν διάβαζαν, τὴν ἔβγαζαν ἔξω καὶ κλείδωναν καὶ τὴν πόρτα γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἐνοχλῇ. Αὐτὸ τῆς κακοφαινόταν.

«Καλά, κακοί» τοὺς φώναξε ἀπέξω. «Καλά, κακοί!»

Καὶ κάθε λίγο καὶ λιγάκι πήγαινε καὶ τοὺς γτυποῦσε. «"Ε!... ἀκόμη αὐτὸ τὸ μάθημα;... Φτάνει σας πιὰ γιὰ σήμερα. Δὲν θὰ γίνετε ξεφτέρια σὲ μιὰ μέρα!...»

Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια πολλὲς φορὲς ὁ Κωστάκης ἦταν μὲ τὴ γνώμη τῆς Φρόσως ν' ἀφήσουν τὸ μάθημα καὶ νὰ ξαναρχίσουν τὸ παιγνίδι... Μὰ ὁ Γιωργάκης δὲν ἄφηνε.

«Ἀκόμα λίγο, Κωστάκη μου, τοῦ ἔλεγε... Νά, ως ἐκεῖ θὰ διαβάσωμε καὶ αὐριο πάλι...»

Καὶ μὲ τὸν τρόπο του τὸν κατάφερνε. Ἐτσι ὁ Κωστάκης μὲ τὴ συντροφιά, μὲ τὴ βιόθεια, μὲ τὴν ὁδηγία, συνήθισε σιγὰ σιγὰ νὰ διαβάζῃ ὅσο δὲν ἐδιάβαζε πρωτύτερα ποτέ του. Ὁ καὶ Ἡλίας, ποὺ τὸ ἔβλεπε αὐτό, συλλογιζόταν καμιὰ φορὰ μόνος του:

«Χμ ! αὐτὸς ὁ Γιωργάκης δὲν τὸν ἐγλίτωσε τὸ γιό μου μόνο ἀπὸ τὴ φωτιά !...»

2.

Ωστόσο, ἀκόμη δὲν ἔβγαινε ἔξω ὁ Κωστάκης, γιατὶ ὁ χειρῶνας ἦταν πολὺ δυνατός. Ἐπεσαν καὶ χιόνια ἄφθονα, ποὺ βάσταξαν ἄλιτα δυὸ μέρες. Σπάνιο πρᾶμα γιὰ τὴν παραθαλάσσια Καρυδιά.

Τί ὅμορφο ὅμως ποὺ ἦταν νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸ χωριό, ἔτσι χιονισμένο ὅλο, σὰν κουκουλωμένο μ' ἓνα ἄσπρο σεντόνι.

Λέες καὶ κάποια νεράιδα τὸ εἶχε ἀγγίξει μὲ τὸ μαγικό της φαβδί, ὅπως στὰ παραμύθια, καὶ τὸ εἶχε μεταμορφώσει.

Τὴν πρώτη μέρα ποὺ χιόνισε πυκνά, ἡ κυρὰ Θύμιαινα δὲν ἄφησε τὸ γιό της νὰ πάη στοῦ Κωστάκη. Τὴ δεύτερη ὅμως ποὺ σταμάτησε τὸ χιόνι, τὸν ἄφησε. Ὁ Γιωργάκης ἔκαμε τότε ἓναν ώρατο περίπατο μέσα στὰ χιόνια.

Ἐπαξε στὸ δρόμο καὶ χιονιές, είδε καὶ τὸν χιονάνθρωπο ποὺ είχαν κάμει στὴν πλατεῖα κάτι μεγάλα

παιδιά· καὶ ὅταν πῆγε στοῦ φίλου του, ποὺ τὸν ἐβρῆκε περίλυπο νὰ κοιτᾶξῃ τὰ χιόνια πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια, τοῦ διηγήθηκε ὅλα ὅσα εἶχε ίδει αὐτὸς ἔξω καὶ τὸν ἐδιασκέδασε.

“Υστερα ἀπὸ τὸ δυνατὸ ἐκεῖνο χιόνι, δὲ γεμιῶνας ξεμύμανε καὶ δὲ καιρὸς ἄργιλε νὰ γλυκαίνῃ. Ἐκανε ἀκόμη τὸ βράδυ παγωνιά, μὰ τὴν ἥμέρα δὲ οὐρανὸς δὲν εἶχε οὔτε ἔνα συννεφάκι· δὲ ἥλιος φώτιζε χλιαρὸς καὶ ἡ θάλασσα ἔλαμπε ἀκίνητη σὰν γιαλί, γιατὶ δὲ φυσοῦσε καθόλου.

«Κωστάκη, ἔλεγε δὲ Γιωργάκης τοῦ φίλου του, σήμερα, ὥσπου νὰ ἔρθω ἐδῶ ζεστάθηκα. Γρήγορα, μοῦ φαίνεται, θὰ πῆ δὲ γιατρὸς νὰ σ’ ἀφήσουν νὰ βγῆ!

Κι ἀλήθεια δὲ γιατρός, δὲ κ. Πελοπίδας, ποὺ πῆγε πίλι μιὰ μέρα καὶ ἔξέτασε τὸν ἀρρωστό του, τὸν ἐβρῆκε ἀρκετά δυναμωμένο καὶ εἶπε πώς ἀντί οὐδεὶς οἱ λιακάδες, θὰ μποροῦσε νὰ βγῆ ως τὰ Φωτα.

Φαντασθῆτε πιὰ τὴν χαρὰ τοῦ Κωστάκη, ποὺ εἶχε παραπάνω ἀπὸ μῆνα πλεισμένος, φυλακισμένος στὸ σπίτι!

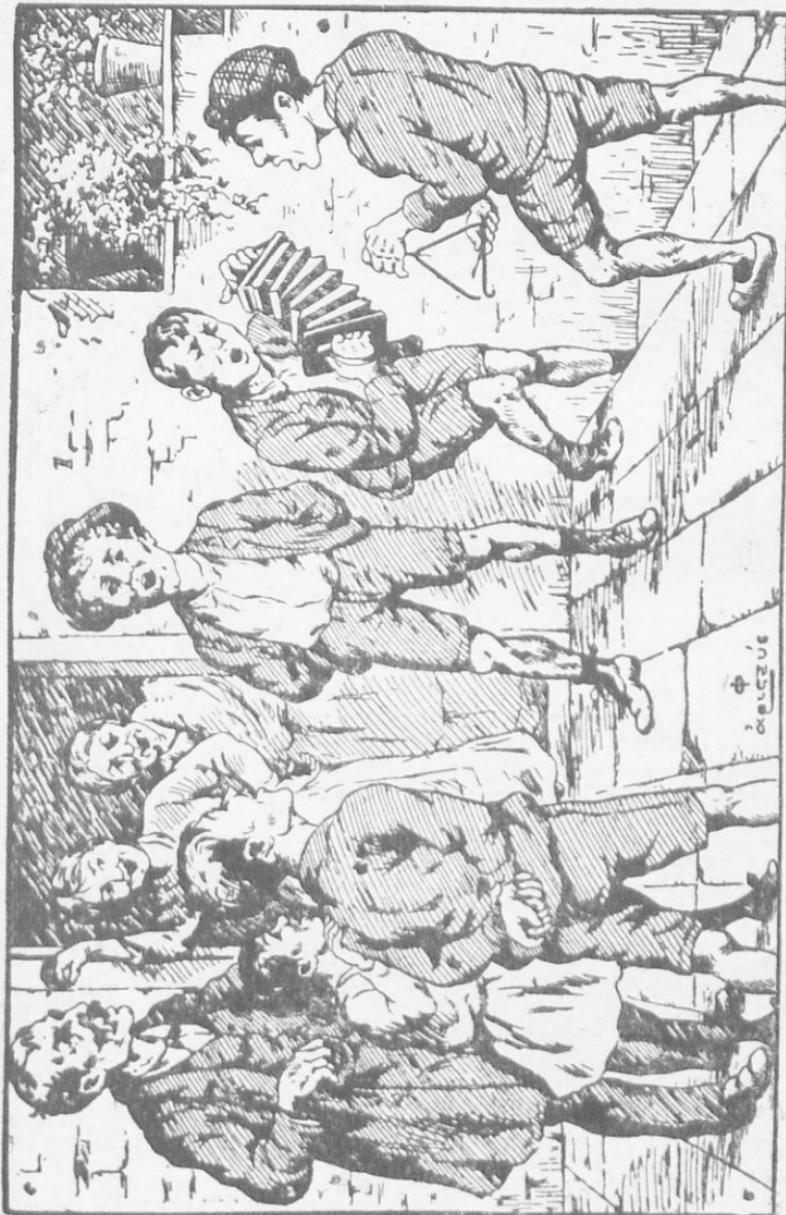
«Ολο ἀντὸν τὸν καιρό, ἔλεγε, δὲ βγῆκα ἔξω παρὰ μόνο μιὰ φορὰ τὴν νύχτα τῆς φωτιᾶς. Ἄλλα πῶς; λιγοθυμισμένος, κρεμασμένος ἀπὸ τὸ παράθυρο καί... γιὰ ν’ ἀλλάξω φυλακή!»

«Τέτοιο βγάλσων νὰ μὴ σοῦ τὸ ξαναδώσῃ δὲ Θεὸς παιδί μου» εὐχόταν ἡ μητέρα του.

3.

Τὴν παραμονὴν τῆς Πρωτοχρονιᾶς, μιὰ ώραία μέρα, δὲ Γιωργάκης πῆγε πάλι στοῦ φίλου του, μιὰ ὅχι μονάχος. Εἶχε μαζί του καὶ τὰ δυὸ ἐκεῖνα γειτονόπουλα, τὸ Βαγγέλη καὶ τὸ Σπύρο, ποὺ τὸν ἐσυνώδευαν

ὅταν ἔλεγε τὰ κάλαντα. Ἀνέβηκε, στάθηκε ὥστὸς κεφα-

«Ἀρχιμηνία κι ἀρχιχρονία κι ἀρχὴ τοῦ Γεναρδού (σελ. 136).

ἴσσοκαλο καὶ ρώτησε δυνατά :

«Νὰ τὰ ποῦμε;;»

— «Μπά, μπά! φώναξαν ἀμέσως δλοι καὶ πετάχτηκαν ἔξω στὸ διάδρομο, πρώτη πρώτη ἡ Φρόσω. Ο Γιωργάκης ἥρθε νὰ μᾶς πῆ τὰ κάλαντα!... Ναι, ναι, νὰ μᾶς τὰ πῆτε!... Ἐμπρός!...»

“Αρχισε ἡ φυσαρμόνικα τοῦ Βαγγέλη νὰ μουγκοίζῃ, ἀρχισε μαζὶ τὸ τρίγωνο τοῦ Σπύρου νὰ κουδουνίζῃ, ἀρχισε καὶ ὁ Γιωργάκης μὲ τὴ γλυκιά του τὴ φωνὴ νὰ τραγουδῇ:

“Αρχιμηνιὰ κι ἀρχιχρονιὰ κι ἀρχὴ τοῦ Γεναρίου,
αὔριο ξημερώνεται τοῦ Αγίου Βασιλείου.

Σ’ αὐτὸ τὸ σπίτι πούρθαμε, πέτρα νὰ μὴ φαίση
Κι’ δλο τ’ ἀσκέρι τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια νὰ ξήση!

• • • • •
Ο κὺρ ’Ηλίας ἥταν ἐκεῖ, κι ἀφοῦ τελείωσαν τὰ κάλαντα, εἶπε στὰ παιδιὰ φαιδρά:

«Γιὰ κοπιάστε τώρα παραμέσα, νὰ σᾶς ίδουμε καλύτερα».

Τὰ παιδιὰ μπῆκαν παραμέσα καὶ δλοι οἱ σπιτικοὶ τὰ τριγύρισαν.

«Ε!» τὰ ρώτησε τότε ὁ κὺρ ’Ηλίας. «Τὰ λεπτὰ ποὺ μαζεύετε ἀπὸ τὰ κάλαντα, τί τὰ κάνετε;»

— «Τὰ μοιραζόμαστε!» ἀποκρίθηκε ὁ μικρὸς Σπύρος.

— «Ωραῖα!» φώναξε ὁ κύρ ’Ηλίας. «Ορίστε λοιπὸν τὰ τρία δίδραχμα, νὰ τὰ μοιραστῆτε. Μὰ ἐσύ, Γιωργάκη, ποὺ τραγούρδησες, πάρε αὐτὸ χωριστά, δλο δικό σου!» καὶ τοῦ ἔβαλε στὸ χέρι ἔνα είκοσιπεντάρικο.

Ο Γιωργάκης ἔκαμε πάλι νὰ μὴν τὸ πάρη, ἀλλὰ τοῦ ἔβαλαν τὶς φωνὲς δλοι:

«”Α, α, α; Είναι γιὰ τὰ κάλαντα, πάρτο!»

«Πάρτο τώρα καὶ μὴν ντρέπεσαι!» τοῦ φώναξε καὶ ἡ Φρόσω.

«”Α, δὲν ἔχει» τοῦ εἶπε κι ὁ κὺρος Ἡλίας. «Τὴν ἄλλη φορά, δὲν μοῦ εἶπες σὺ ὁ ἴδιος πῶς δταν λέσ κάλαντα παίρνεις λεπτά; Λοιπὸν δὲν μπορεῖς τώρα νὰ πῆς τίποτε. Θυμήσου λίγο καὶ τὴν ἴστορία τοῦ Γιάννη. Τότε τὴν ἔπαθμα ἐγώ, σήμερα τὴν παθαίνεις καὶ σύ. Λοιπὸν πάρτα».

«Μά... τόσα πολλά;» ψιθύρισε ὁ Γιωργάκης.

— «”Α! ἐγὼ τόσα δίνω, δταν ὁ Γιωργάκης λέη τὰ κάλαντα. Δικαίωμά μου δὲν είναι νὰ δώσω δσα θέλω;»

Τί νὰ κάμη πιὰ ὁ Γιωργάκης! Πῆρε τὸ εἰκοσιπεντάρικο καὶ τὸ ἔδωσε τοῦ πατέρα του, νὰ τοῦ τὸ φυλάξῃ.

«Τὴν ἔπαθμα, πατέρα» τοῦ εἶπε. «Πῆγα τὰ τοὺς πῶ τὰ κάλαντα γιὰ τὸν καλὸ χρόνο, καὶ νόμισα, πῶς δὲ θὰ μοῦ ἔδιναν περισσότερο ἀπὸ τὸ συνηθισμένο. Μὰ ὁ κύρος Ἡλίας μοῦ ἔδωσε αὐτὸ καὶ μ' ἔκαμε νὰ τὸ πάρω θέλοντας καὶ μή». καὶ τοῦ διηγήθηκε τὴν ἴστορία ὅπως ἔγινε. Στὸ τέλος ρώτησε:

«Ἐτσι ποὺ μοῦ ἔφερε τὸ ζήτημα, μποροῦσα νὰ τοῦ ἀρνηθῶ;»

— «”Οχι, παιδί μου» τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ πατέρας του. «Αὔτὰ ἔπρεπε να τὰ πάρης, ἀφοῦ σοῦ τὰ ἔδωσε τάχα γιὰ τὰ κάλαντα. Οἱ ἀνθρωποι, βλέπεις, ἔχουν ὑποχρέωση σὲ σένα καὶ θέλουν μὲ κάθε τρόπο, νὰ τὴν ξεπληρώσουν. ”Ε, δὲν ἀξίζει νὰ τοὺς παρακάνης τὸ δύσκολο. Συλλογίσου πῶς τοὺς δίνεις κι εύχαριστηση δταν δέχεσαι κατιτὶ ποὺ σοῦ χαρίζουν».

Ναί, καὶ ὁ πατέρας του μπορεῖ νὰ ἔχῃ τώρα δί-

κιο. Μὰ δὲ Γιωργάκης μὲ κανένα τρόπο δὲν ήθελε νὰ τοῦ δίνουν λεπτά.

Θυμόταν καὶ τὸν ἄλλο λόγο τοῦ πατέρα του: "Οταν ἔπαιρνε λεπτά, ή πράξη του θὰ μίκραινε καὶ γιὰ νὰ μὴν πάθη πάλι τὰ ἴδια καὶ τὰ Φῶτα, δὲ βγῆκε τὴν παραμονὴν νὰ πῆ τὰ κάλαντα.

Οὕτε καράβι ἔκαμε, δπως ἄλλοτε, γιὰ νὰ τὸ τριγυρίσῃ φωταγώγημένο κατὰ τὴν συνήθεια τοῦ τόπου..

Στοὺς μικρούς του συντρόφους εἶπε νὰ βγοῦν γιὰ τὰ κάλαντα τῶν Φώτων μὲ ἄλλους.

«Μὰ γιατί; γιατί;» τὸν ἐρώτηησαν.

— «Ἐ τώρα πιὰ ἐγὼ μεγάλωσα» τοὺς ἀποκρίθηκε.
«Δὲ θὰ ξαναβγῶ».

Μὰ γιὰ νὰ κερδίσῃ κατιτὶ καὶ νὰ βοηθῇ τὸν πατέρα του στὰ ἔξοδα τοῦ σπιτιοῦ, λογάριαζε νὰ πιάσῃ κι αὐτὸς μεθαύριο καμιὰ δουλειά καὶ ἄλλα φτωχὰ παιδιὰ στὴν Καρυδιὰ ἐργάζονταν καὶ πήγαιναν στὸ σχολεῖο.

4.

Τὴν ἄλλη μέρα, ἀνήμερα τὰ Φῶτα, δὲ Γιωργάκης εἶχε μιὰ μεγάλη χαρά. "Οταν πῆγε στὴν ἐκκλησία μὲ τοὺς δικούς του, εἶδε κεῖ καὶ τὸν Κωστάκη!

"Ετρεξε κοντά του καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι.

«Μὲ γιά σου!» τοῦ εἶπε. «Μὰ βέβαια ἐπρεπε σήμερα νὰ βγῆς. Είναι σὰν καλοκαίρι».

«Δὲ θὰ ἥταν κρῆμα νὰ χάσω τέτοιο πανηγύρι;» εἶπε ὁ Κωστάκης, χλοιμὸς λιγάκι ἀκόμη, τυλιγμένος μ' ἔνα βαρὺ ἔπανωφόρι, μὰ τόσο χαρούμενος ποὺ ἔλεγες πῶς ἔλαμπε.

«Ακουσαν τὴ λειτουργία καὶ τὴν ἀκολουθία τοῦ

μεγάλου ἀγιασμοῦ στὴν ἐκκλησίᾳ. Ἐπειτα βγῆκαν

Ο παπαστέφανος ἔρχεται τὸ σταυρὸ στὴ θάλασσα (σελ. 140).

μὲ τὸν κόσμο κι ἀκολούθησαν τὸ σταυρὸ ώς τὸ ἀκρ-

γιάλι. Ἐκεῖ, στὴ γειτονιὰ τῶν ψαράδων, περίμενε μιὰ μεγάλη μασύνα στολισμένη μὲ σημαῖες, μὲ πράσινα κλαδιὰ καὶ μὲ λουλούδια. Μπῆκε μέσα ὁ Παπαστέφανος μὲ τὸ διάκο του, μὲ τοὺς φαλτάδες του καὶ μὲ τὰ ἔξαφτέρυγα, κι ἀνέβηκε στὴν πρύμη. Ἀπὸ κεῖ ἔπιασε τὸ σταυρό, δεμένο μ' ἕνα μακρὸν σκοινὶ καὶ τὸν ἔρωξε τρεῖς φορὲς στὴ θάλασσα, ψέλνοντας τὸ «ἐν Ἰορδάνῃ».

Ἐτσι ἀγιάστηκαν τὰ νερά, καὶ τὰ φαροκάκια ποὺ περίμεναν δεμένα αὐτὸν τὸν ἀγιασμό, θὰ ἔκαναν πανιὰ ἀμέσως τὴν ἄλλη μέρα καὶ θὰ ἔβγαιναν στ' ἀνοιχτά.

Ολη ἡ Καρυδιά, μαζεμένη στὸ ἀκρογιάλι, εὐχήθηκε τοὺς θαλασσινούς. Καὶ ὁ Γιωργάκης φίλησε τὸν ἀδερφό του τὸ Χαράλαμπο, ποὺ θὰ ἔφευγε κι αὐτὸς μὲ τὴν ψαρόβαρκα τοῦ καπετᾶν Λευτέρη.

Αφοῦ τελείωσε καὶ αὐτὴ ἡ τελετή, ὁ κόσμος ἔχυθηκε στὶς κοντινὲς ἔξοχές, νὰ γαρῇ τὴν λιακάδα.

«Ἐμεῖς θὰ πᾶμε κατὰ τὸν Ἀνεμόμυλο!» εἶπε ὁ Κωστάκης, καὶ οἱ δυὸς οἰκογένειες μὲ τὰ παιδιὰ μπροστά, τράβηξαν μαζί.

Οἱ Καρυδιώτες παραξενεύονταν ποὺ ἔβλεπαν τὸν κύρῳ Ἡλία, συντροφικὰ μὲ τὸ φτωχὸν Μπαρμπαθύμιο τὸ μυλωνά. Μὰ ὅταν ἔβλεπαν τὰ παιδιά τους, θυμόνταν τὴν νύχτα τῶν Χριστουγέννων καὶ δὲν τὸ ἔβρισκαν πιὰ παράξενο. Οὕτε οἱ συμμαθητές τους, ἀν καὶ ἤξεραν πῶς στὸ σχολεῖο ἦταν μαλωμένοι καὶ μόλις ἔλεγαν μιὰ «καλημέρα», δὲν ἀποροῦσαν ποὺ τοὺς ἔβλεπαν τώρα φύλους. Γιατὶ δλοι πιὰ εἶχαν μάθει τί μεγάλο καὶ διχωστοῦσε ὁ Κωστάκης στὸ Γιωργάκη. Ἐλεγαν : «Εἶδες πῶς τὸν πλήρωσε ὁ Γιωργάκης τὸν ἔχθρο του!»

Ἡ ἐπιθυμία τῆς μικρῆς Φρόσως ἔγινε ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Γνωρίστηκε μὲ τὴ Ρηνούλα, τὴν ἀδερφούλα τοῦ καλοῦ τῆς Γιωργάκη. Ὁλη τὴν ὥρα πιὰ τὴν εἶχε κοντά της, ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ώς τὸ σπίτι.

22. Ο Κωστάκης ὄμολογες.

1.

Πέρασε καὶ τ' Ἄι Γιαννιοῦ μὲ ὑγεία, καὶ τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ πρωΐ, ὁ Κωστάκης κι ὁ Γιωργάκης ἀνταμώθηκαν πιὰ στὴν αὖλή τοῦ σχολείου.

Τὰ παιδιά, ποὺ είχαν νὰ ίδοῦν στὸ σχολεῖο τὸν Κωστάκη τόσον καιρό, τὸν περιτριγύρισαν μὲ ζαρὰ καὶ μὲ συμπάθεια. Φαίνονταν προπάντων εὐχαριστημένα, ποὺ τὸν ἔβλεπαν νὰ φέρνεται τώρα στὸ Γιωργάκη τόσο φιλικά, νὰ τοῦ μιλῇ μὲ τόσο δλοφάνερη ἀγάπη.

«Ἐτσι μπράβο!» τοὺς ἔλεγαν. «Τί καλά! Νάσαστε καὶ σεῖς φίλοι, ὅχι ὅλο ἐχθροί!»

«Ἄ, πᾶνε πιὰ κείνα ποὺ ξέρατε!» ἀπαντοῦσε ὁ Κωστάκης. «Μὲ τὸ Γιωργάκη εἴμαστε τώρα φίλοι σὰν ἀδέρφια. Μὰ γιὰ συλλογιστῆτε τί ἔκαμε αὐτὸς γιὰ μένα καὶ τί είχα κάμει ἐγὼ γι' αὐτόν; Γι' θυμηθῆτε! θυμᾶστε;»

«Ω, ναί, τὸ θυμόνταν πολὺ καλά! Ξεχνιοῦνται ποτὲ τέτοια πράματα; Καὶ ὅταν είναι ξεχασμένα ἀκόμη, τὸ παραμικρὸ τὰ ξαναθυμίζει...»

«Ἐτσι καὶ τώρα, ὅλα τὰ παιδιά, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ τοὺς είδαν φίλους, καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἀκουσαν τὰ λόγια ἐκείνα τοῦ Κωστάκη, δὲν είχαν στὸ νοῦ τους πάρα τὸ εἰκοσιτεντέροικο τοῦ Σωτήρη...»

”Εξαφνα είδαν κάτι παράξενο, κάτι ποὺ δὲν τὸ περίμενε ποτέ κανείς : ‘Ο Κωστάκης ἀρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι τὸ Σωτήρη καὶ μπροστὰ σὲ δλους τοῦ εἶπε :

— «Σωτήρη!... Ἐγώ, ἐγὼ σοῦ πῆρα ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὸ εἰκοσιπεντάρικό σου!... Ἀκοῦς; ἐγώ!... Σοῦ εἶχε πέσει ἀφοῦ μοῦ τὸ ἔδειξες, δταν τὸ ξανάβαλες βιαστικὰ στὴν τσέπη, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβης, κι ἐγώ ἀπὸ πίσω σου, χωρὶς νὰ μὲ ίδης, τὸ σήκωσα.

»Μοῦ ἥρθε νὸ σοῦ φωνάξω : «Σωτήρη! Τὰ λεπτά σου!» Ἀλλὰ μοῦ ἥρθε μαζὶ καὶ μὰ ἄλλη κακὴ ίδεα, ποὺ δὲν μπορῶ παρὰ νὰ τὴν δμολογήσω. Γιατὶ δὲ θέλω νὰ ἔχετε, οὔτε σύ, οὔτε κανένας, τὴν παραμικρὴ υποψία, πὼς δ Γιωργάκης πῆρε κεῖνο τὸ εἰκοσιπεντάρικο. Ἐγώ, ἐγώ, μπῆκα στὴν τάξη καὶ τὸ ἔχωσα κρυφὰ στὸ βιβλίο του. Ἐγώ, γιὰ νὰ τοῦ κάμω κακό.»

«Μά, Κωστάκη!...» δοκίμασε δυὸ τρεῖς φορές, ἐνῶ ἔλεγε αὐτά, νὰ τὸν διακόψῃ δ Γιωργάκης.

— «Σώπα!» τοῦ ἀποκρίθηκε. «Σοῦ υποσχέθηκα νὰ πῶ σὲ δλους τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ κάνω! Μάλιστα θὰ τὸ ἔκανα κι ἀν δὲν σοῦ τὸ εἶχα υποσχεθῆ! ”Ημουν ζηλιάρης, ημουν κακός...

Τὰ παιδιὰ ἀκούαν σαστισμένα! Ποιὸς περίμενε ποτέ, πὼς δ Κωστάκης δ ίδιος θὰ δμιολογοῦσε μὲ τέτοια μετάνοια, μιὰ τόσο κακή του πράξη.

«Μὰ φτάνει λοιπόν!» φώναξε δ Γιωργάκης. Τώρα μὲ κάνεις νὰ ντρέπωμαι γώ! Οὔτε κακὸς ήσουν, οὔτε ζηλιάρης! Ἐκεῖνο τότε τὸ ἔκαμες ἔτσι, γι' ἀστεῖο, καὶ θὰ τ' δμιολογοῦσες ἀμέσως, ἀν δὲ φοβόσουν μὴ σὲ τιμωρήσῃ δ δάσκαλος».

«Οχι! Τὸ ἔκαμα στ' ἀλήθεια, καὶ δὲν τὸ δμολόγησα, δχι γιατὶ φοβήθηκα τὴν τιμωρία, παρὰ γιὰ νὰ σὲ πάρουν γιὰ κλέφτη».

«Ας εἶναι» εἶπε δ Θάνος. Αύτὸ δὲν τὸ κατά-
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φερες, γιατὶ κανείς μας δὲν πήρε γιὰ κλέφτη τὸ Γιωργάκη».

3

Τὴ στιγμὴ ἔκεινη χτύπησε τὸ κουδούνι· τὰ παιδιὰ ἀφῆσαν τὴν διμιλία καὶ ἀνέβηκαν τρέχοντας.

Ο δάσκαλος περίμενε στὴν ἔδρα, κι ἄμα μπῆκαν ὅλοι στὴν τάξη καὶ κάθισαν στὴ θέση τους, ποὺ γίνη ἡ προσευχὴ, τοὺς εἶπε:

«Τί ἔγινε κάτω πρωτύτερα; Ἀκουσα τὸν Κωστάκη νὰ φωνάζῃ... Μὲ ποιὸν τὰ εἶχε πάλι;»

— «Μὲ κανένα!» ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης. Μὲ τὸν ἑαυτό μου τὰ εἶχα. Κατηγοροῦσα τὸν ἑαυτό μου».

— «Δηλαδή;» ρώτησε ὁ δάσκαλος, ποὺ κάτι εἶχε πάρει τ' αὐτές του. «Κατηγοροῦσες τὸν ἑαυτό σου γιὰ κανένα κακό;»

— «Ναί!» ἀποκρίθηκε χωρὶς δισταγμό. «Γιὰ ἔνα μεγάλο, πολὺ μεγάλο κακό!»

— «Ἐσύ!... περίεργο!»

— «Ναί, ἔγώ... Μὰ εἶχα δρκιστῆ νὰ τὸ πῶ καὶ στὰ παιδιὰ καὶ σὲ σᾶς.»

Καὶ πάλι, ἔκει μπροστὰ σὲ δλους, ὁ Κωστάκης εἶπε στὸ δάσκαλο δσα εἶχε εἰπεῖ καὶ κάτω στὴν αὐλή.

Ο δάσκαλος φάνηκε πολὺ συγκινημένος ἀπὸ τὴν διμολογία τοῦ Κωστάκη. «Καλά..., καλά..., καλά..., ψιθύριζε σὲ νὰ συλλογιζόταν μὲ τὰ μάτια του στὸν ἀέρα. Ἐπειτα γύρισε στὸν Κωστάκη.

«Παιδί μου, τοῦ εἶπε, αὐτὸ τὸ περίμενα. Οὔτε ἡ εὐγνωμοσύνη σου στὸ Γιωργάκη θὰ ἥταν βαθιὰ, οὔτε ἡ φιλία σου ἀληθινή, ἂν δὲν ἔκανες αὐτὴ τὴν διμολογία. Ἀνθρωπος δμως ποὺ αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνη

καὶ φιλία, ἀνθρωπος ποὺ μετανοεῖ γιὰ τὸ κακὸ ποὺ
ἔκαμε, ἔχει καλὴ καρδιά. Μόνο ποὺ ἡ καλὴ καρδιά...
εἶναι καμιὰ φορά κρυμμένη βαθιά, καὶ γιὰ νὰ ξανα-
φανερωθῇ πρέπει νὰ τύχῃ κάτι ἔκτακτο....

»Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ σοῦ πῶ νὰ μὴν ξανακάμης
ποτὲ κάτι σὰν ἔκεινο ποὺ ἔκαμες ἔκεινη τὴν ἡμέρα,
γιατὶ εἶμαι βέβαιος, πὼς τέτοιο πρᾶμα δὲ θὰ τὸ ξανα-
κάμης. 'Ως τώρα βρισκόσουν σ' ἔνα δρόμο κακό τώρα
μπῆκες στὸν καλὸ δρόμο. Νὰ τὸν ξέπολου θήσης, παιδί
μου, ώς τὸ τέλος. Εἶναι δύσκολος, ἔχει ἀγκάθια, μὰ θὰ
σὲ βγάλη σὲ καλό. Καὶ τώρα, παιδιά, τὴν προσευχή μας!

»Ας εὐχαριστήσωμε τὸ Θεὸν γιὰ ὅλα. "Ας τὸν εὐχα-
ριστήσωμε, ποὺ μᾶς ἀξίωσε νὰ ξανανταμωθοῦμε σήμε-
ρα μὲ νγεία καὶ μὲ χαρά. 'Ας τὸν εὐχαριστήσωμε ἀκό-
μη καὶ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀγαπητοῦ μας Κωστάκη".

'Ο δάσκαλος τόνισε καλὰ τὴ λέξη «σωτηρία», σὰ
νὰ ἥθελε νὰ πῆ σωτηρία ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, σωτηρία
ἀπὸ τὴ φωτιά, σωτηρία κι ὀπὸ τὸν κακὸ δρόμο.

Ναί, ὁ Κωστάκης εἶχε μπῆ στὸ δρόμο τὸν καλό.

23. Τὸ παραμύθι τῆς Λαμπρῆς.

1.

Πέρασαν ἀκόμη τρεῖς μῆνες.

"Υστερα ἀπὸ τὶς βάπτισμας ἦρθε ἡ σαρακοστή, *
ὕστερα ἀπὸ τὴ σαρακοστὴ ἦρθε ἡ Λαμπρή. Μὰ λίγο
πρωτύτερα εἶχε περάσει κι ὁ χειμῶνας, καὶ εἶχε ἔρ-
θει ἡ ἄνοιξη μὲ τὰ λουλούδια καὶ τὰ χελιδόνια.

'Ο Γιωργάκης κι ὁ Κωστάκης πάντα φίλοι, πάντα
μαζί, σχεδὸν ἀχώριστοι.

Τὴ Λαμπρὴ οἱ δυὸ οἰκογένειες γιόρτασαν χωρὶ-

στά. Τὴ δεύτερη ὅμως μέρα, ποὺ εἶναι κι αὐτὴ σὰ Λαμπρή, ὁ Κωστάκης κι ἡ Φρόσω πῆγαν στὸ σπίτι τοῦ Γιωργάκη, γιὰ νὰ τοῦ πάνε κόκκινα αὔγα καὶ νὰ τοῦ ποῦν «Χριστὸς Ἀνέστη».

Ήταν ἔνα ώραῖο ἀνοιξιάτικο ἀπομεσήμερο, ζεστὸ σὰν καλοκαιρινό, ἀν καὶ χωρὶς πολὺν ἥλιο, γιατὶ τὸν ἐσκέπαζαν κάτι ἐλαφρὰ ἀσπρα σύννεφα σὰν μπαμπάκια.

Τὰ παιδιὰ ἔπαιξαν στὸ περιβολάκι, κι ἔπειτα μαζεύτηκαν στὴν αὐλή, νὰ δειλινίσουν μὲ κόκκινα αὔγα καὶ μὲ κάτασπρο φρέσκο τυρί, κάτω ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη κληματαριὰ τοῦ Γιωργάκη, γεμάτη τώρα πράσινα φύλλα. Ἐκεῖ ἦταν κι ἡ γιαγιά.

Ἡ μικρὴ Φρόσω, ποὺ ἀγαποῦσε πολὺ τὶς γοιές, καὶ μάλιστα ὅσες τῆς ἔλεγαν παραμύθια, πῆγε τότε μιὰ στιγμὴ κοντά της, τὴν ἀγκάλιασε καὶ τῆς εἶπε:

«Γιαγιὰ τοῦ Γιωργάκη, ξέρεις καὶ σὺ παραμύθια :»

— «Ξέρει, ξέρει!» ἀποκρίθηκε, ἀντὶ γιὰ τὴ γιαγιά, ἡ μικρὴ Ρηγούλα. «Τὰ Χριστούγεννα μάλιστα μᾶς εἶπε ἔνα· τί ώραῖο!»

— «Ἀλήθεια;» ἔκαμε ἡ Φρόσω. «Δὲ μᾶς λέει λοιπὸν κανένα καὶ σήμερα ποὺ εἶναι Λαμπρή;»

Ολα τὰ παιδιὰ συμφώνησαν. Ναί, θὰ ἦταν ώραῖα, ὕστερα ἀπὸ τὸ παιγνίδι, τὸ φαῦ, τὸ τσούγκρισμα τῶν αὐγῶν, τὰ τραγούδια καὶ τὰ γέλια, νὰ καθίσουν ἥσυχα ν' ἀκούσουν κι ἔνα παραμύθι, μαζεμένα δλα ἔκει κάτω ἀπὸ τὴν κληματαριά.

Ἡ καλὴ γιαγιά, ποὺ ποτὲ δὲ χαλοῦσε τὸ χατήρι τῶν παιδιῶν καὶ ποὺ γιὰ νὰ πῆ παραμύθι δὲν ἥθελε πολλὰ παρακάλια, ἀρχισε ἔτσι:

2.

Μιὰ φορά κι ἔναν καιρό, παιδιά μου, ζοῦσε στὸν κόσμο ἔνα ὅμορφο καὶ καλὸ κοριτσάκι.

«Σὰν καὶ μένα», φώναξε ἀμέσως ἡ Φρόσω.

Τὰ παιδιὰ γέλασαν.

Ναί, παιδάκι μου, σὰν καὶ σένα» ἐξακολούθησε
ἡ γιαγιά. «Μὰ ἔκεινο τὸ ἔλεγαν Ρούθ. Ἡταν ἀσπρο
σὰν τὸν κρίνο, καὶ κόκκινο σὰν τὸ τριαντάφυλλο, καὶ
ξανθὸ σὰν τὸν ἥλιο».

— «Σὰν καὶ μένα». φώναξε πάλι ἀμέσως ἡ Φρόσω.

— «Ναί, νὰ σὲ χαρῶ, σὰν καὶ σένα. Μόνο ποὺ ἡ
Ρούθ ἡταν λιγάκι μεγαλύτερη. Βοηθοῦσε τὴ μητέρα
της στὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ, καὶ συχνὰ ἔπαιρνε τὴ
στάμνα καὶ πήγαινε στὸ πηγάδι ποὺ εἶχε τὸ καλὸ
νερό, καὶ τὴ γέμιζε».

«Οχι σὰν καὶ μένα λοιπόν!» εἶπε τότε ἡ Φρόσω,
«Ἐγὼ δὲ γεμίζω τὴ στάμνα ἀπὸ τὸ πηγάδι...»

— «Σιωπῆ», τὴ μάλωσε ὁ Κωστάκης. «Οταν ἡ
γιαγιά λέη παραμύθι, τὰ καλὰ παιδιὰ τὴν ἄκουν χω-
ρίς νὰ μιλοῦν!»

Ἡ Φρόσω συμμαζεύτηκε, καὶ ἡ γιαγιά ἐξακολούθησε.

Μιὰ μέρα, ἔκει ποὺ ἡ Ρούθ γέμιζε τὴ στάμνα
της στὸ πηγάδι, ξαφνικὰ εἶδε μπροστά της ἔναν ἄν-
θρωπο νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν κοιτάζῃ. Παραξενεύ-
τηκε, γιατὶ δὲν τὸν εἶχε ἴδει πρωτύτερα νὰ ἔρχεται,
νὰ περνᾶ, οὔτε ἀπὸ πέρα, οὔτε ἀπὸ κοντά. Ἐτσι
βρέθηκε μπροστά της σὰ νὰ εἶχε ξεφυτρώσει ἀπὸ τὴ
γῆ ἡ σὰ νὰ εἶχε πέσει ἀπὸ τὸν οὐρανό. Μὰ τὸν ἔρω-
τησε μὲ εὐγένεια :

«Μήπως διψᾶς;»

— «Ναί, καλή μου Ρούθ», τῆς ἀποκρίθηκε ὁ ἄν-
θρωπος ἔκεινος. Κάμε μου τὴ χάρη νὰ μοῦ δώσης
νὰ πιῶ λίγο ἀπὸ τὴ στάμνα σου»:

«Μετά χαρᾶς, κύριέ μου, τοῦ ἀποκρίθηκε, δρίστε.
Μὰ ποὺ μὲ γνωρίζεις; Πῶς ξέρεις τὸ ὄνομά μου;
Ἐγὼ δὲ θυμοῦμαι νὰ σ’ ἔχω ξαναϊδεῖ».

Τὸν κοίταζε καλά, καθὼς ἔπινε ἔκεινος μὲ τὴ
στάμνα. Ἡταν νέος, μὲ ξανθὰ μαλλιά καὶ μὲ μεγάλα
μάτια.

«Σὰν τὸ Γιωργάκη!» φώναξε πάλι ἡ Φρόσω, ποὺ
δὲν ψηφιστοίθηκε απὸ τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

— «Όχι, όχι, σάν τὸ Γιωγάκη» είπε χαμογελώντας ή γιαγιά. «Έκεινος ήταν πιὸ μεγάλος, πολὺ πιὸ μεγάλος... Ήταν χλωμὸς λιγάκι στὸ πρόσωπο κι εἶχε καὶ γενάκια, ξανθὰ σάν τὰ μαλλιά του. Ἀπὸ τὰ μάτια του ἔβγαινε μιὰ λάμψη, μιὰ ἀλλιώτικη λάμψη, ποὺ πρώτη φορὰ ή Ρούθ τὴν ἔβλεπε σὲ μάτια ἀνθρώπου».

— «Γνωρίζω τὸν πατέρα σου» τῆς ἀποκρίμηκε «καὶ αὐτὸς μοῦ είπε πῶς ἔχει ; οριτσάκι, ποὺ τὸ λένε Ρούθ».

— «Καλά, μὰ ποῦ ξέρεις πῶς ἐγὼ είμαι αὐτὸ τὸ κοριτσάκι ;»

— «Τὸ μάντεφα γιατὶ σὲ εἶδα πρωτύτερα νὰ βγαίνης ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ πατέρα σου μὲ τὴ στάμνα».

— «Μπά, καὶ πῶς δὲ σὲ εἶδα, κύριέ μου, κι ἐγώ ; Εἶχα σκύψει στὸ πηγάδι κι ὅταν σηκώθηκα, σὲ εἶδα ξέσαφνα μπροστά μου. Ἀπὸ ποῦ ἦρθες ; ἀπὸ ποῦ πέρασες ;»

— «Ἀπὸ κεῖ, τῆς ἀποκρίμηκε, δείχνοντας κατὰ τὸ σπίτι της· καὶ τώρα πάω στὴ χώρα . . .»

— «Στὴ μεγάλη χώρα, στὰ Ίεροσόλυμα ;» ἔκαμε ξωθρὰ ή Ρούθ.

— «Ναί. Μὰ δὲ μὲ εἶδες, γιατὶ ἐμένα δὲ μὲ βλέπουν πάντα ὅλοι. Καὶ ἄλλη φορὰ μοῦ ἔτυχε νὰ περάσω μπροστὰ ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ νὰ μὴ μὲ ίδοῦν».

— «Περίεργο ! Θὰ τοὺς θαμπώνη, κύριέ μου, αὐτὴν ἡ λάμψη ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ μάτια σου. Γιατί, ἀλήθεια, λάμπουν τὰ μάτια σου ἔτσι ;»

‘Ο ἀνθρωπὸς χαμογέλασε, μὰ δὲν ἀπάντησε τίποτε. Σήκωσε μόνο τὰ μάτια του κατὰ τὸν οὐρανό, ποὺ εἶχε τὸ ἴδιο τὸ σὲ τὸ χρῶμα.

«Μὰ ὅχι ὅχι» φώναξε τότε τὸ κοριτσάκι. «Μπο-

ρεῖς νὰ μὲ κοιτάξῃς. Η λάμψη τῶν ματιῶν σου δὲ μὲ θαυμώνει οὔτε μὲ τρομάζει».

Τὴν ξανακοίταξε καὶ τῆς ἀποκρίθηκε γλυκά :

«Εἶσαι καλὸς κορίτσι κι ἔτοι καλὸς νὰ εἶσαι πάντα. Πάρε τώρα τὴν στάμνα σου καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατὶ ή μητέρα σου σὲ περιμένει καὶ ἀνησυχεῖ. »Ημουν τόσο διφασμένος καὶ αὐτὸ τὸ πηγάδι ἔχει τὸ καλύτερο νερό».

— «Ἀλήθεια» ἀποκρίθηκε ἡ Ρούθ, σηκώνοντας τὴν στάμνα τῆς στὸ κεφάλι. «Μὰ τὸ κακὸ εἶναι ποὺ τὸ καλοκαίρι στειρεύει».

— «Δὲ θὰ στειρέψῃ πιά» τῆς εἶπε ἐκεῖνος.

— «Ω! καὶ ποὺ τὸ ξέρεις ἐσύ;» παραξενεύτηκε ἡ Ρούθ.

Μὰ οὔτε σ' αὐτὸ δὲν τῆς ἀποκρίθηκε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, πάρα τὴν χαιρέτησε καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του.

Ξεκίνησε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κι ἡ Ρούθ, φορτωμένη τὴν στάμνα.

«Αμα ἔκαμε λίγα βήματα, γύρισε ἀθέλητα πίσω τῆς, νὰ ξαναϊδῇ τὸν ἄνθρωπο ποὺ πήγαινε στὴν χώρα· μὰ δὸ δρόμος, ως πέρα, ἥταν ἔρημος. Ψυχή!

«Μπά! ἀπόρησε ἡ Ρούθ, τί ἔγινε αὐτός; ποῦ πήγε, γιατὶ δὲ τὸν βλέπω; Μὴ στέκεται ἐκεῖ καὶ μὲ κοιτάζει, καὶ μὲ θαυμώνει τώρα καὶ μένα ἡ λάμψη τῶν ματιῶν του;»

3.

«Οταν ἔφτασε στὸ σπίτι κι ἡ μητέρα τῆς τὴν ζωτησε γιατὶ ἀργησε, τῆς εἶπε πῶς εἶδε στὸ πηγάδι ἔναν ἄνθρωπο ποὺ γνωρίζει τὸν πατέρα τῆς. Μὰ ὅταν πήγε στερεα κι δὲ πατέρας καὶ τὸν ἐρώτησαν, εἶπε πῶς ὅχι,

τέτοιον ἄνθρωπο δὲν εἶχε γνωρίσει καὶ οὐ κανένα δὲν εἶχε πεῖ πώς τὸ κοριτσάκι του τὸ λένε Ρούθ !

‘Η μικρή ἔμεινε μὲ τὴν ἀπορία. Ποῦ ἥξερε τ’ ὄνομά της δ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ποὺ ἡ λάμψη τῶν ματιῶν του θάμπωνε τοὺς ἄλλους ἄνθρωπους :

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ μητέρα της τῆς εἶπε :

«Ρούθ, παιδί μου, πήγαινε νὰ φέρης νερό ἀπὸ τὸ πηγάδι».

Μιὰ στιγμή, τῆς ἥρθε τῆς Ρούθ νὰ πῇ πώς δὲν πάει, γιατὶ βαριόταν. Θυμήθηκε δύως πώς δ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῆς εἶχε πεῖ πώς εἶναι καλὸ κορίτσι καὶ πώς τέτοιο πρέπει νὰ μείνη πάντα. Τὸ μετάνιωσε λοιπὸν τοὺς σκέφτηκε μιὰ στιγμὴ νὰ παρακούσῃ τὴν μητέρα της κι ἔτρεξε νὰ πάρῃ τὴν στάμνα. Μὰ δταν τὴ σήκωσε, τὴ βρῆκε βαριά, καὶ τότε εἶδε πώς ἦταν γεμάτη ώς τὴ μέση.

«Μητέρα εἶπε, ἔχομε ἀκόμη νερό, ποὺ θὰ μᾶς φτάσῃ. Αὔριο πάω».

— «Καὶ ποῦ βρέθηκε τὸ νερό ;» τῆς φώναξε ἡ μητέρα της: «Ἐγὼ πρωτύτερα ἀδειασα δλη τὴ στάμνα».

— «Δὲ θὰ θυμᾶσαι, μητέρα. Ἐλα νὰ ιδῆς !»

‘Η μητέρα εἶδε. Ναί, ἀλήθεια, δὲ θὰ θυμόταν, ἡ στάμνα εἶχε ἀκόμη νερό ἀρκετό.

Μὰ καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ ίδιο, καὶ τὴν ἄλλη. Καὶ κάθη· φορὰ ποὺ πήγαινε ἡ Ρούθ νὰ πάρῃ τὴ στάμνα νὰ τὴ γεμίση, τὴν ἔβρισκε γεμάτη ώς τὴ μέση !

«Μάγια τῆς ἔχουν κάμει ;» ἔλεγε ἡ μητέρα μὲ ἀπορία μεγάλη. «Κοίταξε μὴν τὸ πῆς σὲ κανένα καὶ ἔχοιμε ίστορίες !».

“Ετσι ἀπὸ φόρο τὸ κρατοῦσαν μυστικό, ἀκόμη

καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα. Μὰ ἡ Ρούθ δὲν πίστευε πώς τῆς στάμνας τῆς εἶχαν κάμει μάγια.

Πήρε τὴν χάρη νὰ μὴ στειρεύῃ, ἔλεγε μέσα της, ἀπὸ τότε ποὺ τὴν ἔβαλε στὰ γεῖλη του ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἤξερε τ' ὄνομά της χωρὶς νὰ τοῦ τὸ πῆ κανείς.

Μὰ τί, ἄγιος ἄνθρωπος ἦταν αὐτός;

‘Ωστόσο μιὰ μέρα ἡ Ρούθ βρῆκε τὴν στάμνα ἀδειανή· ἐπρεπε νὰ τὴν γεμίση. Μὰ ἦταν πιὰ καλοκαίρι. Θὰ εἶχε ἀκόμη τὸ πηγάδι νερό;

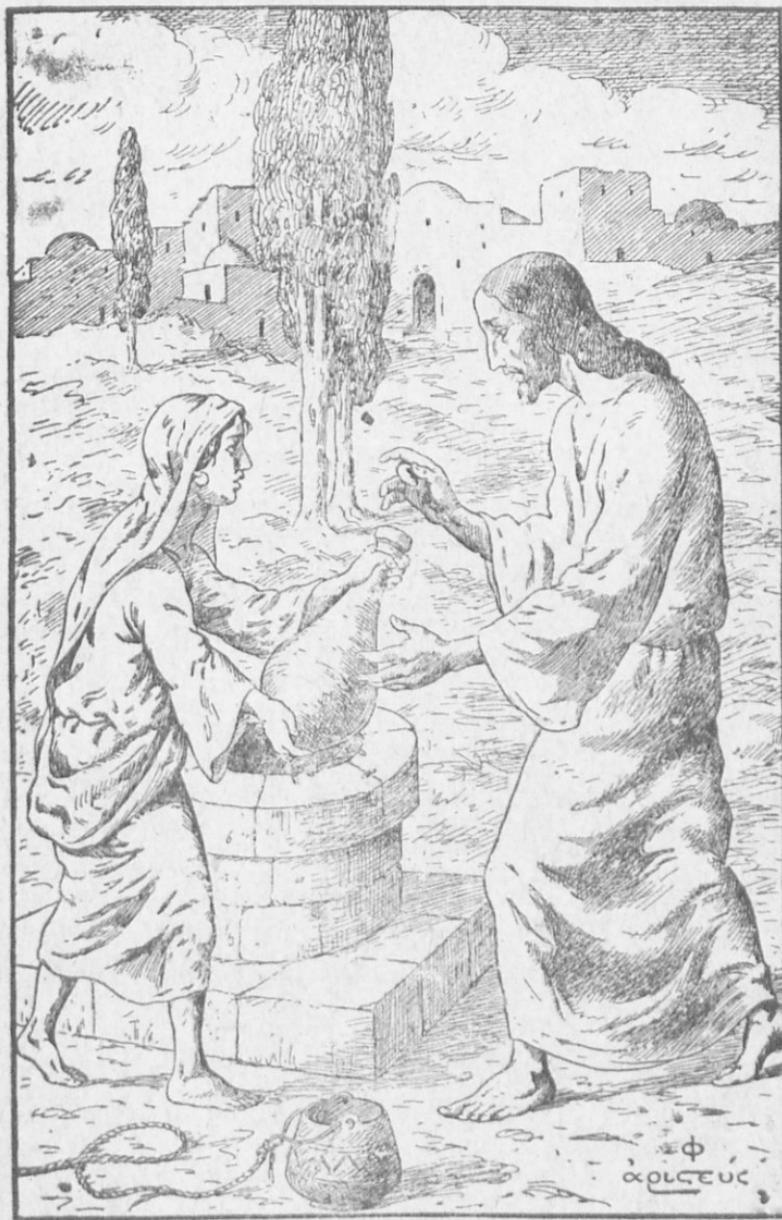
«Ἐγὼ θὰ πάω!» εἶπε μὲ τὸ νοῦ της ἡ Ρούθ. «Ο ἄνθρωπος ἔκεινος μοῦ εἶπε πῶς δὲ θὰ ξαναστειρέψῃ!»

Καὶ μὲ πίστη, μὲ πεποίθηση, πήρε τὴν στάμνα της καὶ πῆγε.

‘Ο κουβάς ἦταν ξερὸς καὶ τὸ σκοινί του ἄσπρο, φρυγμένο. Τὸν ἔρριξε ὅμως ἡ Ρούθ στὸ πηγάδι, τὸν τράβηξε καὶ τί θαῦμα! Τὸν ἔβγαλε γεμάτο κρύο καὶ καθαρὸ νερό· γέμισε τὴν στάμνα της καὶ γύρισε στὸ σπίτι ὅλο χαρά.

Αὐτὸ γινόταν ὅλο τὸ καλοκαίρι. Κάθε φορὰ ποὺ πῆγαινε ἡ Ρούθ στὸ καλὸ πηγάδι, ἔβγαζε ὅσο νερὸ χρειαζόταν. Καὶ κάθε φορὰ θυμόταν τὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ γαλανὰ μάτια, ποὺ ἔβγαζαν τέτοια λάμψη, καὶ προσπαθοῦσε νὰ εἶναι πάντα καλὸ κορίτσι, ὅπως τῆς εἶχε πεῖ.

Μὰ τί, ἄγιος ἄνθρωπος ἦταν λοιπόγε; Καὶ ποὺ νὰ βρισκόταν τώρα; Τάχα ἡ Ρούθ θὰ τὸν ξανάβλεπε ποτέ; “Α, πῶς ἥθελε νὰ τὸν ξαναϊδῆ! ” Ετσι ἔξαφνα νὰ βρεθῇ πάλι μπροστά της, καὶ νὰ τὴν κοιτάξῃ μὲ τὰ γαλανά του μάτια ὅπως τότε στὸ πηγάδι.

«Μετὰ χαρᾶ, κύριέ μου, ὁρίστε» (σελ. 148).

Τὸ καλοκαίρι πέρασε καὶ ἥρθε ὁ χειμῶνας. Πέρασε καὶ ὁ χειμῶνας καὶ ἥρθε ἡ ἄνοιξη, ποὺ γεμίζει τοὺς ἀνθρώπους χαρά.

‘Η Ρούθ ὅμως τότε ἔπαθε συμφορὰ μεγάλη. Τῆς ἔσπασε μιὰ μέρα ἡ στάμνα, ἐκείνη ποὺ τὴν εἶχε σὰν τὰ μάτια της, γιατὶ εἶχε πιεῖ μ' αὐτὴν νερὸ δ ἄγιος ἀνθρωπος. Καὶ τόσο λυπήθηκε, τόσο ἔκλαψε, ποὺ ὁ πατέρας της, γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, τῆς εἶπε :

«Σώπα, κι ἐγὼ θὰ σὲ πάρω μὲ τὴν μητέρα σου νὰ πάμε στὰ Ἱεροσόλυμα, νὰ γιορτάσωμε τὸ Πάσχα!»

Αμέσως ἡ Ρούθ ἔπαψε νὰ κλαίῃ. Ή χαρά της νὰ πάη νὰ κάμη Πάσχα στὴ μεγάλη χώρα, στὰ ξακουσμένα Ἱεροσόλυμα! Χρόνια τώρα, αὐτὸν ἦταν τὸ ὅνειρό της καὶ ὁ πόθος της!

Τὰ Ἱεροσόλυμα δὲν ἦταν μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό της. Φαίνονταν μάλιστα κι ἀπὸ τὸ λόφο. Εἶχε ἐκεῖ καὶ μιὰ θεία, τὴν Ἐλισάβετ, ποὺ θὰ τοὺς φιλοξενοῦσε γιὰ λίγες ήμέρες στὸ σπίτι της.

Φόρεσε λοιπὸν ἡ Ρούθ τὰ καλύτερά της ρούχα, ἀνέβηκε στὴν καμήλα μὲ τὴν μητέρα της, ἀκολουθοῦσε ὁ πατέρας πεζός, καὶ σὲ μισὴ μέρα ἔφτασαν στὴ μεγάλη χώρα καὶ στὸ σπίτι τῆς θείας Ἐλισάβετ.

Η Ρούθ εἶχε τέτοια χαρά, ποὺ δὲ θυμόταν πιὰ οὔτε στάμνα, οὔτε πηγάδι, μὰ οὔτε καὶ τὸν ἀνθρώπο μὲ τὰ γαλανὰ μάτια, ποὺ τῆς εἶχε πεῖ νὰ είναι πάντα καλή.

Πήγαινε, ἔτρεχε, διασκέδαζε δλημέρα, δὲν ἄκουε πολὺ τὴν μητέρα της, καὶ τὸ τελευταῖο ποὺ συλλογιζόταν, ἦταν νὰ ξαναϊδῇ τὸν ἀνθρώπῳ τοῦ πηγαδιοῦ.

"Εξαφνα, μιὰ μέρα, τὴν προπαραμονὴν τοῦ Πάσχα, ἐκεῖ ποὺ γύριζε σ' ἓνα μεγάλο δρόμο τῆς μεγάλης χώρας τὸν εἶδε.

Τὸν εἶδε, ναί, μὰ πόσο δυσκολεύτηκε νὰ τὸν γνωρίσῃ! Αὐτὸς νὰ ἥταν;

Τὰ ροῦχα του καταξεσκισμένα, τὸ πρόσωπό του καταματωμένο, στὸ μέτωπο ἓνα στεφάνι ἀπὸ ἀγκάθια ποὺ τὸ τρυποῦσαν, καὶ στοὺς ὅμιους ἔνας βαρὺς ἔυλινος σταυρός.

"Άλλοι δύο ἄνθρωποι, ἀσχημοί αὐτοί, πήγαιναν μαζί του, φορτωμένοι δυὸ σταυρούς. Στρατιῶτες πολλοί, μὲ κοντάρια, εἶχαν περικυκλωμένους καὶ τοὺς τρεῖς γιὰ νὰ μὴν τοὺς πειράξῃ ὁ κόσμος. Ἀπὸ πίσω τους ἀμέτρητο πλῆθος ἀπὸ μαγκόπαιδα ποὺ γιουχάιζαν, ἀπὸ ἔξαγριωμένους ἄνθρωπους ποὺ ἔβριζαν καὶ ἀπὸ ἄλλους, πιὸ ἥσυχους, ποὺ ἀκολουθοῦσαν ἀπὸ περιέργεια.

"Η Ρούθ δὲν πίστευε τὰ μάτια της! Ἡταν αὐτός;

"Ηξερε πῶς τοὺς φονιάδες, τοὺς ληστές, τοὺς κακούργους, τοὺς πόμπευαν ἔτσι καὶ τοὺς κρεμοῦσαν ὕστερα σ' ἓνα σταυρό, ποὺ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸν κουβαλοῦσαν. "Ωστε λοιπὸν κακοῦργος, ληστής, φονιὰς ἥταν καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ γαλανὰ μάτια; Μὰ τί εἶχε κάμει; Γιατί τὸν πήγαιναν νὰ τὸν σταυρώσουν;

Ρωτοῦσε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μὰ κανεὶς δὲν ἤξερε νὰ τῆς πῇ. "Επειτα τὴν παράσυρε ὁ κόσμος καὶ ἀναγκάστηκε κι αὐτὴ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πομπὴν ἐκείνη ὃς ἔξω.

"Απὸ κεῖ, ἀν ἥθελε, θὰ μποροῦσε νὰ γυρίσῃ στὴ χώρα, γιατὶ ὁ κόσμος δὲν ἥταν πιὰ τόσο πυκνός. Μὰ τώρα τὴν κρατοῦσε ἡ περιέργεια· σὰ νὰ μὴν τὸ πί-

στευε ἀκόμη, ἥθελε νὰ τὸ ἵδη μὲ τὰ μάτια τῆς. Ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦταν κακοῦργος καὶ τώρα θὰ τὸν ἔσταύρωναν;

Καὶ τὸ εἶδε. Ἀπὸ μακριά, μὰ τὸ εἶδε.

Ἀκολουθώντας τὴν πομπή, ἔφτασε ώς τὴν κορφὴν ἐνὸς μικροῦ ἔροῦ λόφου. Στάθηκε ἐκεῖ μαζὶ μὲ κάτι ἄλλες γυναικες, ὡσπου ἔστησαν τοὺς τρεῖς σταυροὺς καὶ κρέμασαν τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοὺς δύο ἄσχημους καὶ στὴ μέση ἐκείνουν μὲ τὰ γαλανὰ μάτια...

Ξεκίνησε τότε ἡ Ρούνη νὰ γυρίσῃ. Περπατοῦσε βυθισμένη σὲ σκέψεις κι ἀπορίες. «Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἔλεγε, δὲν ἔθαμπωνε πιὰ μὲ τὴ λάμψη τῶν ματιῶν του τοὺς ἄλλους καὶ πῶς ἀφήνε νὰ τὸν βλέπουν, νὰ τὸν πιάνουν καὶ νὰ τὸν κρεμοῦν;

Αὐτὸς ποὺ ἤξερε τὰ ὄνόματα τῶν κοριτσιῶν χωρὶς νὰ τοῦ τὰ ἔχη πεῖ ὁ πατέρας τους, αὐτὸς ποὺ ἤξερε πῶς δὲ θὰ στείρευε τὸ πηγάδι τὸ καλοκαίρι, πῶς δὲν ἤξερε πῶς στὴ χώρα ἐκείνη θὰ τὸν ἔπιαναν νὰ τὸν σταυρώσουν, γιὰ νὰ μὴν πάη καὶ νὰ κρυφτῇ;

Αὐτὸς ποὺ ἔκανε νὰ είναι πάντα γεμάτη ἡ στάμνα ποὺ εἶχε ἀκουμπήσει μιὰ φορὰ στὸ στόμα του, πῶς δὲν ἔκανε ώς τώρα ἔνα θαῦμα νὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὸ σταυρό;

Περίεργο! πολὺ περίεργο!.. Μὰ καὶ τί κακὸ νὰ είχε κάμει; Πῶς μποροῦσε νὰ είναι κακοῦργος, ἔνας ἄνθρωπος ποὺ τῆς εἶχε πεῖ νὰ είναι πάντα καλή; Πῶς ἀναγκάστηκε νὰ κλέψῃ, νὰ ληστέψῃ, νὰ σκοτώσῃ ἵσως ἔνας τέτοιος ἄνθρωπος, ποὺ μποροῦσε νὰ ἔχῃ ὅ.τι ἥθελε, φτάνει νὰ τὸ ξητοῦσε; Γιατὶ ποιός, ποιὸς θὰ μποροῦσε ν' ἀντισταθῆ στὴ λάμψη τῶν ματιῶν του καὶ νὰ μὴν τοῦ κάμη ψοια γάρη κι ἀν τοῦ γύρευε;

Ἐμένα, συλλογιζόταν ἡ Ρούθ, μοῦ γύρεψε μόνο τὴ στάμνα μου νὰ πιῇ. Μὰ καὶ τὴ ζωὴ μου νὰ μοῦ ζητοῦσε, μοῦ φαίνεται πὼς μὲ τὴν ἴδια προθυμία θὰ τοῦ τὴν ἔδινα».

Μόνο πὸν τὸ θυμόταν αὐτὸν ἡ Ρούθ, γινόταν πολὺ καλή, καὶ τὸ μετάνιωσε πὸν κεῖνες τὶς ἡμέρες εἶχε κάμει τρέλες καὶ δὲν ἀκουε πολὺ τὴ μητέρα της.

Τὸ βράδυ στὸ σπίτι τῆς θείας Ἐλισάβετ πῆρε τὴ μητέρα της κατὰ μέρος καὶ τῆς εἶπε κρυφὰ ποῦ καὶ πῶς ξαναεῖδε τὸν ἄνθρωπο τοῦ πηγαδιοῦ.

«Τί μοῦ λές!» ἔκαμε ἡ μητέρα. «Αὐτὸς ἦταν; ὁ ἴδιος;... Καλά τὸ εἶπα ἐγὼ πὼς σοῦ μάγεψε κείνη τὴ στάμνα! Ἡταν μάγος, ἔλεγε πὼς εἶναι βασιλιὰς τῶν Ἐβραίων καὶ λεγόταν Μεσσίας καὶ Χριστός. Γι' αὐτὰ καὶ γι' αὐτά, παιδί μου, τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἔσταύρωσαν. Μὴ βγάλης λέξη ἀπὸ τὸ στόμα σου! Δὲν κάνει νὰ μάθῃ κανεὶς πὼς εἶχαμε σχέση μὲ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο!»

5.

Σὲ δυὸ τρεῖς ἡμέρες ἡ Ρούθ γύρισε μὲ τοὺς δικούς της στὸ χωριό.

Τὸ ἄλλο πρῶτη πῆγε πάλι στὸ πηγάδι μὲ τὴν καινούρια της στάμνα. Ἀφοῦ τὴ γέμισε, τὴ στιγμὴ πὸν ἑτοιμαζόταν νὰ τὴ σηκώσῃ, κάνει ἔτσι καὶ... βλέπει μπροστά της τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο, νὰ στέκεται ἐκεῖ καὶ νὰ τὴν κοιτάζῃ μὲ τὰ γαλανά του μάτια.

Ἡταν ἀπαράλλαγτος ὅπως τὸν εἶχε ἵδεῖ τὴν πρώτη φορά. Μὲ τὰ ἴδια ροῦχα, μὲ τὰ ἴδια ξανθὰ μαλλιά, μὲ τὰ ἴδια ξανθὰ γενάκια, μὲ τὴν ἴδια χλωμάδα στὸ πρόσωπο, μὲ τὴν ἴδια γλυκιὰ λάμψη στὰ μάτια.

Στὴν ἀρχὴν ἡ Ρούθ τὸν πῆρε γιὰ φάντασμα καὶ φοβήθηκε τόσο, ποὺ κόντεψε νὰ πέσῃ κάτω. Μιὰ σκέψη ὅμως τὴν ἔκαμε νὰ συνέρθη ἀμέσως.

Εἶχε κάμει λάθος, τὴν εἶχαν γελάσει τὰ μάτια της; Ὁ κακοῦργος ποὺ εἶχε δεῖ στὰ Ιεροσόλυμα νὰ κουβαλῇ τὸ σταυρό του καὶ νὰ τὸν καρφώνουν ὑστερα σ' αὐτόν, δὲν μποροῦτε νὰ ἥταν ὁ Ἰδιος ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸν ἔσανάβλεπε τώρα ζωντανό. Οὕτε ὁ ἄγιος αὐτὸς ἄνθρωπος μποροῦσε νὰ ἥταν κακοῦργος. Ὁ κακοῦργος ὁ σταυρωμένος θὰ ἥταν κανένας ἄλλος ποὺ τοῦ ἔμοιαζε λιγάκι.

«Ἐ! Ρούθ, τὴν ρώτησε, ἔχει ἀκόμη νερὸ τὸ πηγάδι;»

— «Ἐχει, κύριέ μου» τοῦ ἀποκρίθηκε. «Ἀπὸ τότε δὲ στειρεύει τὸ καλοκαίρι... Νὰ σου δώσω νὰ πιῆς;»

— «Οχι, δὲ διψῶ σήμερα».

— «Ἀλήθεια, κύριέ μου, ἀρχισε νὰ τὸν ρωτᾶς ή Ρούθ, θὰ μοῦ πῆτε τώρα πῶς ξέρετε τ' ὄνομά μου; Ὁ πατέρας μου...

Μὰ ἔξαφνα ἔβγαλε μιὰ κραυγὴ δυνατή.

Κοιτάζοντας τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο, παρατήρησε πῶς τὰ γέρια του, καθὼς καὶ τὰ πόδια του, εἶχαν στρογγυλές κλεισμένες, μὰ φρέσκες ἀκόμη πληγές, σὰ νὰ τὰ εἶχαν τρυπήσει μεγάλα καρφιά, καὶ τὸ μέτωπό του καὶ τὰ μηνίγκια του εἶχαν ἄλλες, πιὸ μικρὲς σὰν ἀπὸ ἀγκάθια.

«Θεέ μου!» ἔκαμε. «Εἶσαι λοιπὸν, ἐσύ, ὁ Ἰδιος;»

«Ναί» τῆς ἀποκρίθηκε. «Ἐγὼ εἶμαι!»

— «Καὶ πῶς γλίτωσες ἀπὸ τὸ σταυρό;»

— «Ἐσὺ αὐτὸ τὸ ξέρεις! Δὲν ἀπόρησες, πῶς δὲ γινόταν ἔνα θαῦμα νὰ μὲ γλιτώσῃ; Τὸ θαῦμα αὐτὸν ἔγινε ὑστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες.»

— «Μὰ γιατί σὲ σταύρωσαν, κύριέ μου ! Τί κακὸ εἶχες κάμει ;»

— "Ελεγα στοὺς ἀνθρώπους νὰ εἰναι καλοί, δπως τὸ εἶπα καὶ σὲ σένα.

— «Καλὰ τὸ κατάλαβα ἐγώ !» φώναξε ἡ Ρούθ. «Πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ κάμη κακὸ ἔνας ἄγιος ἀνθρωπος;

«Μὰ γιατί τοὺς ἔλεγες πῶς εἶσαι ὁ Μεσσίας ; Εἶσαι, ἀλήθεια, ἐσὺ ὁ Μεσσίας ;»

— «Εἶμαι ἐγώ .»

— «'Ω, ναὶ, τὸ πιστεύω !... Ἐσὺ εἶσαι !... Δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εἶσαι σύ ! Οἱ ἄλλοι δμως δὲν τὸ πιστεύουν . . .»

— «Μιὰ μέρα θὰ τὸ πιστέψουν δλοι· καὶ δλοι θὰ γίνουν καλοί. Ἐσὺ δμως αὐτὲς τὶς ἡμέρες στὰ Ἱεροσόλυμα δὲν ἥσουν τόσο καλή. Ἐκαμες τρέλες καὶ δὲν ἔκουες τὴ μητέρα σου. Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ ἄφησα ἔκείνους τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὲ πιάσουν καὶ νὰ μὲ σταυρώσουν . . .»

— «Ἀλήθεια; . . . Ἐγὼ λοιπὸν ἔγινα αἰτία νὰ σταυρωθῆς ;»

— «Ἐσύ . . . καὶ πολλοὶ ἄλλοι ποὺ δὲν ἦταν καλοί .»

— «Νὰ ἥξερες δμως πῶς μετάνιωσα ! . . .»

— «Τὸ ξέρω. Καὶ γι' αὐτὸ μὲ ξαναβλέπεις .»

— «Καὶ τώρα; . . . 'Ω, κύριέ μου, σὲ παρακαλῶ ! Ποῦ πᾶς ! Μὴν ξαναπᾶς σ' ἔκείνη τὴ χώρα ! Θὰ σὲ ξαναπιάσουν καὶ θὰ σὲ ξανακρεμάσουν ! Οἱ ἀνθρώποι δὲν ἔγιναν ἀκόμη καλοί. Σὲ παρακαλῶ, μὴν πᾶς !»

— «Δὲ θὰ πάω, ήσύχασε. Αὐτὴ τὴ φορὰ δμως, ἐσὺ θὰ ἴδης ποὺ πηγαίνω. Χαῖρε. Ρούθ ! Κι ἔτσι καλὴ νὰ εἶσαι πάντα ! Νὰ πιστεύης καὶ ν' ἀγαπᾶς. Χαῖρε !»

Μιλώντας ἔτσι ὁ ἀνθρώπος ἔκεινος σήκωσε τὰ χέρια του γιὰ νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὴ Ρούθ· καὶ τότε ἡ μικρὴ τὸν εἶδε νὰ σηκώνεται ψηλά, νὰ σηκώνεται ὅσπου τὸν ἔχασε ἀπὸ τὰ μάτια της μέσα στὸ φωτεινὸ γαλάζιο τὸ οὐρανοῦ.

«Θεέ μου!» φώναξε τότε. 'Ο Μεσσίας.... δ Χει-
στός!...»

Καὶ γύρισε στὸ σπίτι της ὅλη χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση.
Τὰ εἶπε τῆς μητέρας της ὅλα· καὶ δὲν ἔπαψε νὰ τὰ
λέη, ὡσπου ἔμαθαν ὅλοι ποιὸς ἦταν ἐκεῖνος ποὺ τὸν
ἔσταυρωσαν μιὰ φορὰ σὰν κακοῦρχο κι ἀναστήθηκε σὲ
τρεῖς ἡμέρες σὰ Θεός. 'Απὸ τότε, παιδιά μου, οἱ ἄν-
θρωποι ἄλλαξαν, δ κόσμος ἔγινε καλύτερος. Καὶ κάθε
χρόνο ποὺ γιορτάζομε τὸ Πάσχα, θυμούμαστε τὴν
Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου καὶ αἰσθανόμαστε τὴν ἴδια
χαρὰ καὶ τὴν ἴδια ἀγαλλίαση τῆς μικρῆς Ρούθ...»

24. 'Ο Γιωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης ἀδέρφινοι

1.

'Ο Κωστάκης λοιπὸν εἶχε μπῆ στὸν καλὸ δρόμο
καὶ δὲν τὸν ἄφησε πιά.

'Αλήθεια, καμιὰ φορὰ ἔκανε νὰ ἔεφύγη δεξιὰ ἢ
ἀριστερά, μὰ δ Γιωργάκης, δ φίλος του ἦταν πάντα
ἐκεῖ καὶ τὸν κρατοῦσε καὶ νὰ πῶς:

Τοῦ ἄρεσε ἀκόμη ἀπὸ τὴν παλιά του συνήθεια
νὰ λέη ψέματα. 'Ο Γιωργάκης τὸν τσάκωνε καὶ τοῦ
παραπονιόταν.

«Τί κατάλαβες, καημένε, τοῦ ἔλεγε, ποὺ μὲ γέλα-
σες; 'Εγὼ θέλεις τώρα νὰ σοῦ μάθω πῶς τὸ ψέμα
εἶναι κακό; 'Απὸ τὸν ἴδιο δάσκαλο δὲν τὸ μάθαμε κι
οἱ δυό μας;»

Μιά, δυό, τρεῖς φορές, καὶ δ Κωστάκης ἔκοψε καὶ
τὴν κακὴ αὐτὴ συνήθεια.

Τοῦ ἄρεσαν ἀκόμη κι οἱ κατεργαού: "Αμα ἥθελε
νὰ ἐπιτύχῃ κατιτί, μεταχειρίζοταν τρόπους ποὺ δὲν
ἦταν καθόλου ἵσιοι.

"Ηθελε, γιὰ παράδειγμα, νὰ κάμη τὸν πατέρα του
νὰ τοῦ ἀγοράσῃ κατιτί. Δὲν τοῦ τὸ ἔλεγε ἀπευ-
θείας, καθαρά. 'Αλλὰ ἔκανε πρῶτα μὲ τρόπο νὰ πε-

φάσουν ἀπὸ μαγαζὶ ποὺ τὸ πωλοῦσε, νὰ τὸ ἵδοῦν τάχα κατὰ τύχη, νὰ μιλήσουν γι' αὐτὸ καὶ ἄν ἥταν δυνατό, ὁ πατέρας νὰ μαντέψῃ τὴν ἐπιθυμία τοῦ γιοῦ του καὶ νὰ τοῦ πῇ:

«Μὴ θέλεις νὰ σοῦ τὸ ἀγοράσω!»

Καὶ ὁ Κωστάκης τότε:

— «Α, μιά!... ἔλεγε, εἶναι ἀκριβό...»

— «Ε, δὲν πειράζει... πόσο ἀκριβὸ εἶναι!...»

— «Μὰ ὅχι... δὲ θέλω...»

— «Ελα τώρα!... Τὸ θέλεις, σὲ κατάλαβα. Πάμε νὰ σοῦ τὸ πάρω».

Κάμποσες φορές ὁ Γιωργάκης παραστάθηκε σὲ τέτοιες σκηνὲς κι ἀγανάχτησε μὲ τὸν τρόπο τοῦ φίλου του.

«Μὰ γιατί, τοῦ ἔλεγε, γιατί νὰ μεταχειρίζεσαι αὐτοὺς τοὺς τρόπους; Ἔγὼ δὲν κάνω ἔτσι ποτέ. Ἄμα θέλω κατιτί, τὸ λέω τοῦ πατέρα μου· κι ἄμα ὁ πατέρας μου μπορεῖ, μοῦ τὸ κάνει. Νομίζεις πώς δικός σου δὲν ἀξίζει νὰ τοῦ φέρνεσαι μὲ τὴν ἴδια εἰλικρίνεια; Ὁ καημένος σ' ἀγαπᾶ τόσο πολύ! Βλέπω πώς τὰ λεπτὰ δὲν τὰ λυπᾶται γιὰ σένα».

Μιά, δυό, τρεῖς φορές, καὶ ὁ Κωστάκης περιώρισε καὶ αὐτὸ τὸ ἐλάττωμά του.

Μιὰ μέρα πάλι, ἐκεῖ ποὺ οἱ δυὸ φίλοι μελετοῦσαν μαζὶ γιὰ τοὺς διαγωνισμούς, ὁ Κωστάκης εἶπε τοῦ Γιωργάκη:

Καημένε, φοβοῦμαι πῶς δὲ θὰ τὰ καταφέρω. Θὰ μοῦ τὰ σφυρίζης σιγὰ σιγὰ ἀπὸ πίσω γιὰ νὰ γράφω κι ἐγὼ καλά;

— «Εύχαριστως, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γιωργάκης, νὰ σοῦ τὰ σφυρίζω. Ἀν θές, σοῦ τὰ γράφω καὶ σ' ἔνα χαρτάκι καὶ σοῦ τὸ περνῶ μὲ τρόπο. Ναὶ, ἀλλὰ τὶ θὰ καταλάβης; Θὰ γελάσης τὸ δάσκαλο, ἄν δὲ μᾶς πάση κιόλας, νὰ σοῦ δώσῃ ἔνα βαθμὸ παραπάνω, καὶ θὰ περάσης δὲ θὰ μάθης διμιως ἔκεινο ποὺ πρέπει νὰ ξέρης.

«Θυμᾶσαι τι μᾶς είπε μιὰ μέρα ὁ δάσκαλος ; ΛÈν πρέπει νὰ μελετᾶ κανεὶς γιὰ νὰ παίρην βαθμούς, παρὰ γιὰ νὰ μαθαίνῃ. Βλέπω ὅμως πῶς ἡ μελέτη ποὺ κάγια εἶναι μόνο γιὰ τὸ βαθμό. »Ελα, ἀς τὰ ξανανεις ἐσὺ εἶναι μόνο γιὰ τὸ βαθμό. «Ετσι δὲ θὰ ἔχωμε ἀνάγκη οὕτε νὰ μᾶς τὰ δάσκαλο. »Ετσι δὲ εἶχε πάρεις ἀπὸ πίσω, οὕτε νὰ μᾶς τὰ σφυροῦξη κανεὶς ἀπὸ πίσω, οὕτε νὰ μᾶς τὰ γράψῃ».

Μιά, δυό, τρεῖς φορές, κι ὁ Κωστάκης ἀφῆσε πιὰ τὸν ἄσχημο ἔκεινον τρόπο τῆς ψεύτικης μελέτης, ἀρχισε νὰ μελετᾶ ἀληθινά, μὲ τὴν καρδιά του, καὶ πέτυχε στοὺς διαγωνισμοὺς ὃσο ποτέ του δὲ εἶχε πετύχει.

Εἶδε καὶ ὁ κὐρ Ήλίας τοὺς βαθμοὺς τοῦ γιοῦ του κι εὐχαριστήθηκε πάρα πολύ.

«Καὶ αὐτὸ στὸ Γιωργάκη τὸ χρωστᾶ!» εἶπε μὲ τὸ νοῦ του.

Μὰ μήπως ἦταν μόνο ἡ προκοπή του στὰ μαθήματα; «Ολος ὁ Κωστάκης εἶχε ἀλλάξει στὸ καλύτερο, ἀπὸ τότε ποὺ ἔκαμε φίλο καὶ ἀδερφὸ τὸ γιὸ τοῦ μυλωνᾶ. Ο πατέρας του, ποὺ τὸ ἔβλεπε πολὺ καλά, συλλογίστηκε :

«Αὐτὸ τὸ παιδί δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ πλευρὸ τοῦ Κωστάκη. »Επειτα πάντα χρωστῶ νὰ κάμω γιὰ τὸ Γιωργάκη κάτι γενναῖο. Καὶ τὸν Κωστάκη μου θὰ ὠφελήσω ἔτσι, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη μου θὰ ξεπληρώσω σ' αὐτὸ τὸ παῖδι, ποὺ δὲ μοῦ τὸν ἔσωσε μόνο ἀπὸ τὴ φωτιά».

«Ἀληθινά, ὁ κὐρ Ήλίας περισσότερο εὐγνωμονῦσε τώρα τὸ Γιωργάκη γιὰ τ' ἄλλα, παρὰ γιὰ τὴ σωτηρία τὴ νύχτα τῶν Χριστουγέννων. Τὸ κάτω κάτω, αὐτὴ μποροῦσε νὰ τὴν κάμη κι ἔνα ἄλλο παιδί, δποιο καὶ νὰ εἶναι. Ποιὸ παιδί ὅμως θὰ μποροῦσε ν' ἀλληγοριστεῖθει από τὸ Νοτιόστο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

’Ηλίας καὶ μιὰ μέρα ξεκίνησε καὶ πῆγε στὸ μύλο νὰ βρῇ τὸ μυλωνά.

«Μπαρμπαθύμιο, τοῦ εἶπε δρῦμὰ ιοφτά, μοῦ δινεῖς τὸ Γιωργάκη σου, νὰ τὸν ἔχω σὰν παιδί μου;»

‘Ο Μπαρμπαθύμιος, κούνησε τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὸ ἄπαντα καὶ φώναξε :

«Τί μου λέσ εἴκει, κὺρο ’Ηλία; Τὸ καλύτερό μου παιδί νὰ σοῦ δώσω; Ποτέ!»

— «Μπά! Καὶ μήπως σοῦ τὸ γυρεύω γιὰ νὰ τὸ σφάξω;» εἶπε γελώντας ὁ κύρο ’Ηλίας « ”Η μήπως θέλω νὰ τὸ πάρω σκλάβο; ”Ελα, Μπαρμπαθύμιο, μὴν είσαι κουτός τὸ Γιωργάκη τὸν θέλω γιὰ νὰ τὸν σπουδάσω μαζὶ μὲ τὸν Κωστάκη μου. Θὰ σὲ ἀπαλλάξω ἀπὸ δλα τὰ ἔξοδα, καὶ πάλι δικός σου θὰ είναι». .

Μποροῦσε ποτὲ νὰ μὴ δεχτῇ τέτοια πρόταση ὁ κύρο Θύμιος;

«Αφοῦ εἶν’ ἔτσι, κύρο ’Ηλία μου, ἀποκρίθηκε, τί νὰ σοῦ πῶ, πάρε τον. Καὶ ὅτι κάμης γι’ αὐτόν, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ ξεπληρώσῃ».

3.

Τὰ συμφώνησαν λοιπὸν δλα κι ὑστερα τὰ εἶπαν στὰ παιδιά.

‘Ο Κωστάκης πήδησε ώς ἔκει πάνω ἀπὸ τὴν χαρά του, ὁ Γιωργάκης ὅμως δὲν ἔδειξε τὸν ἵδιο ἐνθουσιασμό. Ν’ ἀφήσῃ τὸ σπιτάκι του, νὰ χωριστῇ τοὺς ἀγαπημένους του, νὰ πάγη νὰ καθίση μὲ ἄλλους.... Μονάχα ὅταν τοῦ μίλησαν οἱ δικοὶ του καὶ τοῦ ἔδειξαν πῶς αὐτὸν ἦταν τὸ συμφέρο δλων, τὸ ἀποφάσισε.

“Ετοι, στὸ καμένο σπίτι, ποὺ ὁ κύρο ’Ηλίας τὸ ξανάχτισε γρήγορα, γιατὶ ὑπῆρχαν τὰ θεμέλια κι οἱ τοι-

χοι, έτοιμάστηκε και γιὰ τὰ δυὸ παιδιὰ ἡ ἴδια ἔκείνη πάμαρα, ποὺ δὲ Γιωργάκης, εἶχε μπῆ γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὴ σκάλα ἀπὸ τὸ παράθυρο. Τοὺς ἔβαλαν δυὸ κρεβάτια. Ἐκεὶ μέσα, δὲ Κωστάκης κι ὁ Γεωργάκης, θὰ κοιμόταν πλάι πλάι σὰν ἀδέρφια.

Ἐτσι θὰ ἦταν πάντα μαζί, ἀχώριστοι. Τὸ καλοκαίρι θὰ πήγαιναν στὸ κτῆμα· δταν θὰ τελείωναν τὸ σχολεῖο τῆς Καρυδιᾶς, θὰ πήγαιναν στὴν πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, στὸ γυμνάσιο, κι ἀπὸ κεῖ στὴν Ἀθήνα, στὸ Πανεπιστήμιο. Πάντα μαζί, ἀχώριστοι...

“Οταν ἔτοιμάστηκαν δλα καὶ ἥρθε στὸ καινούριο σπίτι τοῦ κὐρίου Ἡλία δὲ Γιωργάκης, μὲ λύπη καὶ μὲ χαρά, τὸν καλύτερο λόγο τοῦ τὸν εἶπε ἡ μικρὴ Φρόσω : «Εἶχα δὲν εἶχα, σ' ἔκαμα ἀδερφό....»

25. Ἔπιλογος.

Τὸ καλοκαίρι ἀφοῦ ἔκλεισε τὸ σχολεῖο, ἡ οἰκογένεια τοῦ κὐρίου Ἡλία μὲ τὸ Γιωργάκη πήγαν στὸ κτῆμα, στὴν ἔξοχήν.

Ήταν ἔνα μεγάλο κτῆμα, δυὸ ὕρες μὲ τὸ ἀμάξι ἀπὸ τὴν Καρυδιά. Εἶχε ἀμπέλια, χωράφια, ἐλαιῶνες κι ἔνα ὅμορφο ζωδιοβαμμένο σπιτάκι, ἀνάμεσα σὲ ζοδιάφνες, γιὰ τὴν οἰκογένεια, ποὺ κάθε χρόνο ἔκαλοκαίρευε ἐκεῖ.

Ἐκεὶ κοντὰ ἦταν καὶ τὸ μεγάλο βουνό, ἔκεινο ποὺ ἀπὸ τὴν Καρυδιὰ φαινόταν τόσο μακριά, γαλάζιο σὰν ἀέρινο καὶ ποὺ ἡ κορυφή του, τὸ χειμῶνα, ἀσπριζε πάντα χιονισμένη.

Τί διαφορετικὴ ποὺ ἦταν ἡ ὅψη του ἀπὸ τὸ κτῆμα! Πρωτα πρῶτα τὸ χωρία του· ἀπὸ ἐκεὶ ἦταν καμιά! Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταπράσινο· γιατί ώς τὴν κορφή του σχεδόν, τὸ μεγάλο βουνὸν ἦταν δασωμένο. Εἶχε πεῦκα, ἔλατα, πρινάρια, καὶ κάτω στὴν φύσια ἐλιές. Εἶχε ἐκεῖ κάτω καὶ δυντὸν τρία χωριουδάκια μὲ κάτασπρα σπιτάκια, ποὺ φαίνονταν ἀπὸ μακριὰ σὰν κοπάδια πρόβατα, στολισμένα στὴν πρασινάδα.

Συχνά δὲ Γιωργάκης καὶ δὲ Κωστάκης, ποὺ ἔκαναν μακρινοὺς περιπάτους στὴν ἔξοχήν, ἔφταναν ώς τὴν φύσια τοῦ μεγάλου βουνοῦ καὶ στέκονταν πότε στὸ ἔνα χωριουδάκι καὶ πότε στὸ ἄλλο. Μιὰ μέρα δῆμος ἀποφάσισαν νέανεβοῦν καὶ στὴν κορφήν.

«Γιὰ νὰ ίδοῦμε τὴν ἀνατολὴν τοῦ ήλιου» εἶπε δὲ Γιωργάκης: «Θὰ εἰνε ἔξοχο θέαμα».

— «Γιὰ νὰ ίδοῦμε καὶ τὸ μεγάλο κάμπο ἀπὸ πίσω» πρόσθμεσε δὲ Κωστάκης. «Λένε πώς εἶναι κάτι θαυμάσιο!»

Γιατὶ ποτὲ ἄλλη φορὰ δὲ Κωστάκης δὲν εἶχε ἐπιχειρήσει νέανεβη στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ. Ἡταν μικρὸς γιὰ τέτοια ἐκδρομή. Τώρα δῆμος εἶχε μεγαλώσει κι ἀκόμη δὲ φίλος του ἦταν κοντά του, τοῦ ἔδινε θάρρος καὶ δύναμη...

Ζήτησαν λοιπὸν τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν κύρον Ἡλία ποὺ πρόσθμα τοὺς τὴν ἔδωσε.

2.

Σηκώθηκαν νύχτα καὶ ἔκεινησαν μὲ χαρά. Πῆραν μαζί τους καὶ τὸ Γιάννη, ποὺ ἤξερε τὰ κατατόπια, γιὰ δηγό, πῆραν ἀκόμη καὶ τὸν Ἀράπη, τὸ σκύλο τοῦ κτήματος, ἔνα μεγαλόσωμο κι ἄγριο σκύλο σὰ μικρὸς λιοντάρι, γιὰ πραστασία.

Τὸ ἀνέβασμα δὲν ἦταν πολὺ εὔκολο· τοὺς κούρασε πολύ. Ἐφτασαν δῆμος στὴν κορφή, στὸ πιὸ ψηλὸ

ζσιωμα, κι ἀπὸ κεῖ εἶδαν καὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου καὶ τὸ μεγάλο κάμπο ποὺ ἥθελαν.

Πρῶτα πρῶτα θαύμασαν τὸν ἥλιο. "Ἐνας ἥλιος ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὴν θάλασσα, πελώριος, κόκκινος καὶ χωρὶς ἀκτίνες, ὅπως δὲν τὸν εἶχαν δεῖ ποτέ!"

"Επειτα στάθηκαν νὰ ἴδουν τὸν κάμπο, ἐκεῖ ποὺ δοσο ἀνέβαινε ὁ ἥλιος, τόσο φωτιζόταν καὶ τόσο ἔδειχνε τὶς ὁμορφιές του.

Τὸν ἔσκιζαν δρόμοι καὶ δρομάκια, ποτάμια καὶ ποταμάκια. Τὸν ἔκοβαν ἐδῶ κι ἐκεῖ χαμηλὰ βουνάκια, λόφοι δεντροφυτεμένοι, καὶ τὸν ἔκλειναν ἐκεῖ κάτω ἄλλα βουνά, μακρινά, ποὺ φαίνονταν καὶ αὐτὰ γαλάζια σὰν ἀέρινα, ὅπως τὸ μεγάλο βουνὸν ἀπὸ τὴν Καρυδιά.

Δεξιά, ἐκεῖ ποὺ τελείωνε πιὰ ἡ βουνοσειρά, ἀνοιγόταν μιὰ μακρινὴ θάλασσα, μιὰ θάλασσα ἄλλη ἀπὸ κείνη ποὺ ἔβλεπε πρὸς τὴν Καρυδιά, καὶ ἀπ' ὅπου βγῆκε πρὸν ὁ ἥλιος.

"Ο μεγάλος κάμπος εἶχε πλῆθος κτήματα μὲ σπιτάκια μοναχικά, σκόρπια ἐδῶ κι ἐκεῖ μέσα στὰ πράσινα ἀμπέλια, στὰ λιβάδια καὶ στοὺς λόγγους. Εἶχε δόμως καὶ χωριουδάκια, εἶχε καὶ χωριὰ μεγαλύτερα.

"Οταν τὰ μάτια τῶν παιδιῶν ἔεθαμπώθηκαν κάπως ἀπὸ τὸ μαγευτικὸ θέαμα ποὺ πρωτόβλεπαν, μπόρεσαν νὰ διακρίνουν καὶ μιὰ μεγάλη χώρα, μισοκρυμμένη ἐκεῖ πέρα, μέσα στὴν πρωινὴ κάταχνιά.

«Α, τί εἶναι ἐκεῖ;» ἔκαμε ὁ Κωστάκης μὲ ἀπορία.

— «Θὰ εἶναι ἡ πρωτεύουσα!» συμπέρανε ὁ Γιωργάκης μὲ θαυμασμό.

«Ο Γιάννης, ποὺ τὴν ἥξερε, τὸ βεβαίωσε. Ναί.

ῆταν ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἐκεῖ ποὺ θὰ πήγαιναν μεθαύριο.

«Μὰ τότε θὰ φαίνεται καὶ ἡ Ἀθήνα» εἶπε ὁ Κωστάκης. «Γιατὶ δὲν εἶναι μακριὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν πόλη;»

— «Θὰ φαινόταν, ἀποκρίθηκε ὁ Γιάννης, μὰ τὴν ορύβει ἐκεῖνο τὸ βουνό».

— «Ἄ, ἐκεῖ ἀπὸ πίσω εἶναι;» ἔκαμε ὁ Γιωργάκης «Ω βέβαια ἀπὸ κεῖ!... Κι ἐκείνη ἡ θάλασσα ποὺ βλέπομε, θὰ εἶναι ἡ δικῇ της....»

— «Νά, νὰ δ σιδηρόδρομος!» φώναξε ἔξαφνα ὁ Κωστάκης.

“Εδειξε σ’ ἔνα μέρος τοῦ κάμπου, ὅπου πραγματικά διοκρινόταν μιὰ μικρούλα ἀμαξοστοιχία νὰ τρέχῃ σὰ φίδι, μὲ τὴν ἀτμομηχανούλα της ποὺ κάπνιζε καὶ μὲ τὰ βαγονάκια ποὺ ἔσερνε ἀπὸ πίσω.

«Πηγαίνει τώρα στὴν πρωτεύουσά μας» εἶπε ὁ Γιωργάκης. «Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πιὰ ἵσα στὴν Ἀθήνα!

— «Μὲ αὐτὸν τὸ σιδηρόδρομο θὰ πᾶμε μιὰ μέρα καὶ μεῖς» εἶπε ὁ Κωστάκης. «Θὰ τὸν βροῦμε στὸ ἄλλο χωριό, ποὺ σταματᾶ, θὰ τὸν πάρωμε καὶ θὰ φτάσωμε στὴν πρωτεύουσά μας».

— «Ἀπὸ ἐκεῖ, εἶπε ὁ Γιωργάκης, μιάν ἄλλη μέρα, θὰ πάρωμε τὸν ἴδιο καὶ θὰ φτάσωμε στὴν Ἀθήνα, νὰ ἐκεῖ πίσω ἀπὸ τὸ βουνό. Ἔγώ, μοῦ φαίνεται σὰ νὰ τὴ βλέπω!....»

Στάθηκαν ἀκόμη καὶ κοίταζαν σιωπῆλοι. “Ἐξαφνα δ Γιωργάκης, ἀπλώνοντας διλόγυρα τὰ χέρια του εἶπε: «Νὰ δ κόσμος!»

«Ἀλήθεια» ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης. «Ἀπὸ δῶ ἀπάνω βλέπομε τὸν κόσμο! Βουνά, χωριά καὶ χωρεῖς. Τί μεγάλος ποὺ εἶναι καὶ τί ὅμορφος!»

«Κωστάνη, νὰ δέκόσμος ί» (σελ. 169).

— «Είναι ό κόσμος ποὺ μᾶς περιμένει!» πρόσθεσε
ό Γιωργάκης. «Αύτήν τήν στιγμή, μοῦ φαίνεται σὰ νὰ
βρισκόμαστε στήν πόρτα του, στὸ κατώφλι, καὶ σὲ
λίγο θὰ μποῦμε».

3.

”Εβλεπαν καὶ συλλογίζονταν τώρα τὰ μελλούμενα.
Τὰ χρόνια ποὺ θὰ ζοῦσαν στήν πόλη ἐκείνη, τὴν μι-
σοκρυμμένη μέσα στήν καταχνιά... τὰ χρόνια τ' ἄλλα
ποὺ θὰ ζοῦσαν στὴ μεγάλη Ἀθήνα, ποὺ τὴν μάντευαν
πίσω ἀπὸ τὸ βουνό... καὶ τὰ καλοκαιριά ποὺ θὰ γύ-
ριζαν οἱ ἔνιτεμένοι—μὲ πόση χαρά!—στὴ μικρὴ ἀ-
γαπημένη πατρίδα τους καὶ θὰ ξανάβλεπαν κάθε φορά
τοὺς δικούς τους ὕστερα ἀπὸ μηνῶν χωρισμό...

Ἐκεῖνοι οἱ δύο δμως θὰ ἤταν πάντα μαζί. Φίλοι
πιστοί, ἀγαπημένοι σὰν ἀδέρφια, καὶ στήν πατρίδα
καὶ στήν ἔνιτια...

Μιὰ στιγμὴ ὁ Κωστάκης, καθὼς κοίταζε πέρα,
πρὸς τὴν Ἀθήνα, ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ Γιωργάκη καὶ
τοῦ τὸ ἔσφιξε δυνατά.

‘Ο Γιωργάκης μάντεψε τὴ συγκίνησή του, μάν-
τεψε καὶ τὴ σκέψη του· καὶ κρύβοντας τὴ συγκίνηση
τὴ δική του, τοῦ τρανταξε τὸ χέρι καὶ τοῦ φώναξε
φαιδρά :

•Κωστάκη, νὰ ὁ κόσμος! Εμεῖς δμως δὲν τὸν
φοβούμαστε, γιατὶ θὰ εἴμαστε πάντα μαζί!»

«Καὶ πάντα στὸν καλὸ δρόμο!» τοῦ ψιθύρισε
στὸ αὐτὸν ὁ Κωστάκης.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1. "Ηλιος χειμωνιάτικος"

"Ηλιος χειμωνιάτικος
ξάφνου μὲς στὰ χιόνια
λάμπει, καὶ ζεσταίνει
μ' ὅλο τὸ βοριά·
καὶ στὴν πλάση ὑπόσχεται
πάλι χελιδόνια
καὶ καλοκαιριά.

2. Μάρτης! "Ανοιξη."

Μάρτης! "Ανοιξη, λιακάδες! Πάει ἡ μαύρη συννεφιά!
"Ακου πέρα στὰ λαγκάδια περδικοῦλες κακαρίζουν...
"Αναστήνεται ὁ κόσμος! Τί ζωή! τί ζωγραφιά!
καὶ μὲ πόσην δμορφιά;
τὰ περβόλια μας ἀνθίζουν!"

Μάρτης, Μάρτης! Κι ἄν θυμώνη καὶ αὐτὸς καμιὰ φορά,
καὶ τὰ χελιδόνια φέρνει ποὺ μᾶς λένε ζωηρά:
«"Ηρθε Πάσχα, τί χαρά,
εἴφτασε τὸ καλοκαίρι!"»

Ξ. Τὸ καλοκαίρι.

Ο κόσμος λάμπει
εὰν ἔνα ἀστέρι·
βουνὰ καὶ κάμποι,
δέντρα, νερὰ
γιορτάζουν πάλι
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ γαρά !

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τὸ ἀγέρι
μὲς ἀπτὸ ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιά, ἀγγελούδια.
Ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ γαρά !

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶ ἔνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη,
κι ἡ γῆ φορᾶ
σὰ μιὰ πορφύρα
ζωῆς πλημμύρα,
τὸ καλοκαίρι
Θεοῦ γαρά !

Ἡ φύση πέρα,
ῶ νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.

Ἡ πλάση δλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Α. Πάσχα στὸ χωριό.

Νύχτα βαθιά, μὰ τοῦ χωριοῦ
γεμάτη ἡ ἐκκλησία
ἔξω τὸ φῶς τοῦ φέγγαριοῦ
μέσα φωτοχυσία.

Χριστὸς Ἀνέστη ! μὲ φωνὴ
κράζει ὁ παπᾶς μεγάλη.
Χριστὸς Ἀνέστη, χριστιανοί,
δλος ὁ κόσμος ψάλλει.

Καὶ μπάμ καὶ μποὺμ οἱ τουφεκιάς
καὶ τῆς κομπάνας χτύποι.
“Ω, τί στιγμὲς αὐτὲς γλυκές !
Πῶς φεύγει κάθε λύπη !

Κι ἀρχίζει τώρα νὰ φωτᾶ,
κι δλοι γοργὰ σηγαίνουν
ἐκεῖ ποὺ αύγὰ κι ἀρνιὰ ψητὰ
στρωμένα τοὺς προσμένουν.

Σ. Ο κισσός.

Σ' ἔνα πλούσιο περιβόλι
ποὺ τὸ καμαρώνουν δλοι,
τί δὲν εἶναι φυτεμένο,
ἀκριβὸ ἔενοφερμένο !

Κεῖ, στὸν τοῖχο, μοναχὴ
—μὲ τί περιφρόνια !—
ἀπ' τὰ χρόνια τὰ φτωχά,
ἀπ' τὰ περασμένα χρόνια
ἔχει μείνει ἔνας ντόπιος
ἀσπρολούλουδος κισσός
ἔχασμένος, ποὺ δῆμος ὅποιος
τόνε βλέπει νὰ φουντώνη
καὶ ψηλὰ νὰ σκαρφαλώνη,
λέει : «τί δημορφος κισσός !»

• Ήρθε βαρυγειωνιά,
παγωνιὰ μεγάλη·
τὸ περιβόλι μ' ἀπονιὰ
κάνει σὲ μεγάλο χάλι·
Μὰ ἔνα μόνο ζωντανὸ
καταπράσινο τρυνό,
βλέπεις μέσα στὰ καμένα
τὰ κιτρινομαυρισμένα
φραγκοσέλινα :
Τὸν κισσὸ τὸν "Εἴληνα !

6. Η πεταλούδων.

Σ' ἀεράκι χλιαρὸ
μὲν ἀνοιξιάτικο καιρό,
Μέση σὲ κῆπο ἀνθηρὸ
Φτερουγίζω.

Σ' ἀνθοστόλιστη βραδιά,
ποὺ μὲ θεία μυρουδιὰ
μοῦ γεμίζει τὴν καρδιά,
Τρειγνυρίζω.

Πρὸν νάρθη ἡ καλοκαιριά,
σέρνομον μὲς στὰ κλαριά,
κάμπια ἄσχημη, βαριά,
Κουρασμένη.

Μὰ μιὰ μέρα ξαφνικὰ
ἔκοιμήθηκα γλυκά,
σὲ σεντόνια μαλακά
Τυλιγμένη.

Καὶ χτές μόλις τὸ πρωΐ.
βιαστικὰ καὶ μὲ βοή
ξύπνησα σ' ἄλλη ζωή,
Φτερωμένη

Καὶ μὲ τ' ἄσπρα μου φτερά
μέσα σ' ἀνθη δροσερὰ
φτερουγίζω, ἀπὸ χαρᾶ
Μεθυσμένη!

7. Η μέλισσα.

Ποτέ μου δὲν ἀμέλησα
τὸ ἔργο μου σὰ μέλισσα,
κι ὅπου νὰ ζήσω θέλησα,
δὲν ἔβλαψα μὰ ὠφέλησα.

8. Ο Μπάτης.

Γλυκὰ φυσᾶ ὁ μπάτης
 ἡ θάλασσα δροσίζεται,
 στὰ γαλανὰ νερά της
 ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται
 Κι ἴδες πῶς παιζουν μὲ χαρὰ
 πετώντας δίχως ἔννοια,
 φαράκια μὲ χρυσὰ φτερὰ
 σὲ κύματα ἀσημένια.

9. Γαλάνη.

Δὲν ἀκούεται οὔτ' ἔνα κῦμα
 ἔκει στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά.
 Λὲς κι ἡ θάλασσα κοιμᾶται
 μὲς στῆς γῆς τὴν ἀγκαλιά.

10. Τὸ Ψαράκι.

Ψαράκι ποὺ ὅ, τι νὰ βρεθῇ
 δρέγεται νὰ τὸ γευθῆ
 καὶ μὲς τὸ ρέμα τὸ βαθὺ
 κυνηγητὸ τοῦ κάνει,
 δσο καὶ νὰ προφυλαχτῇ
 μιὰ μέρα θενὰ γελαστῆ
 ἀπὸ τὸ ἀγκιστροὶ θὰ πιαστῆ
 καὶ θάμπη στὸ τηγάνι

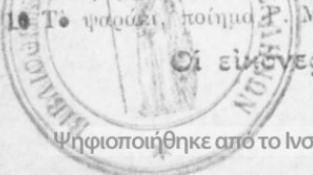
ΠΕΡΙΕΧΟΝΕΑ

Σελ.	
1	1 Η τριτοποδιά
2	2 Τὸ μαγεμένο γεφύρι
3	3 Τὸ είκοσιπεντάριχο τοῦ Σωτῆρος
4	4 Νὰ ὁ κλέφτης
5	5 Χά γὰ γά, αὐτὸς ἦταν ;
6	6 Τὰ πράματα ἀλλάζουν
7	7 Ὁχι κι ὅχι
8	8 Ἡ κληματοριὰ καὶ ὁ σκέλος
9	9 Τὸ περιβολάρι
10	10 Παραμονὲς Χριστουγέννων
11	11 Τὸ χριστουγεννάτικο παραμύθι
12	12 Πανιόδος στὴν Ἐκκλησία, φωτιὰ σ' ἔνα σπίτι
13	13 Ποιός θὰ τὸν σώσῃ ;
14	14 «Μ' ἔσωσε αὐτός... !»
15	15 Ὁ κακός φύλακας
16	16 Ὁ Γιωργάκης κάνει πάλι τὸ χρέος του
17	17 Πῶς ὁ Κωστάκης δέχεται τὸ Γιωργάκη
18	18 Ἡ κότα ἔχει δόντια
19	19 Τὸ ρολόγι
20	20 Ἡ τιμωρία τοῦ Γιάννη
21	21 Τὰ τελευταῖα κάλαντα τοῦ Γιωργάκη
22	22 Ὁ Κωστάκης διμολογεῖ
23	23 Τὸ παραμύθι τῆς Λαμπτοῆς
24	24 Ὁ Γιωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης ἀδέοφα
25	25 Ἔπιλογος

ПОІНМАТА

1 Ήλιος χειμωνιάτικος, ποίημα Ν. Ι. Χατζιδάκι (ἀπόσπασμα)	Σελ. 170
2 Μάρτις! Ανοιξη, ποίημα Ι. Η. Ιωαννίδη Βοσπορίτη (διασκευασμένο)	170
3 Τὸ καλοκαίρι, ποίημα Κωστῆ Παλαμᾶ	171
4 Πάσχα στὸ χωριό, ποίημα Ν. Ι. Χατζιδάκι (διασκευασμένο)	172
5 Ὁ κισσός, ποίημα Δ. Γ. Καμπούρογλου (διασκευασμένο)	173
6 Ἡ Ήλιος, ποίημα Ν. Ι. Χατζιδάκι ἐκ του γερμανικοῦ	174
7 Η μέλισσα, ποίημα Γ. Μ. Βιζηνοῦ	175
8 Ο Μπάτης, ποίημα Γ. Λροσίνη (διασκευασμένο)	176
9 Γαλήνη, ποίημα Δ. Σωλωμοῦ	156
10 Τὸ πανάκειο, ποίημα Ρ. Μ. Βιζηνοῦ	156

Οι εικόνες είναι τοῦ Φ. Ἀριστεῖου.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΙΩΑΝ. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ

44 ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΤΑ ΝΕΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΒΙΒΛΑ ΑΤΩΝ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ

I. Συνώνη. Ἀλφαβητάριο Α' μέρος.

I. Συνώνη. Ἀλφαβητάριο Β' μέρος.

Ξενοπούλου-Κονιδάρη. «Ο Καλὸς δρόμος».

Ἀναγνωστικὸ γιὰ τὴν Β' τάξη.

A. Κουρτίδη. «Ιστορίες». Ἀναγνωστικὸ γιὰ τὴν Β' τάξη.

Κουρτίδη-Κονιδάρη. Σκόρπια λουλούδια, ἀναγνωστικὸ γιὰ τὴν Γ' τάξη.

Κουρτίδη - Κονιδάρη - Καλαρᾶ. «Οδύσσεια», Ἀναγνωστικὸ γιὰ τὴν Γ' τάξη.

Κουρτίδη-Ξενοπούλου - Κονιδάρη, δ «Πύργος τοῦ Βοσπόρου», Ἀναγνωστικὸ στὴ δημοτικὴ γιὰ τὴν Ε' τάξη.

Μέγα-Κονιδάρη. Ἀναγνώσματα στὴν καθαρεύουσα γιὰ τὴν Ε' τάξη.

Δάλλα Σπ. Ἀναγνώσματα στὴν καθαρεύουσα γιὰ τὴν Ε' τάξη.

Κουρτίδη-Κονιδάρη. «Βασανισμένα καὶ δοξασμένα χρόνια» Ἀναγνωστικὸ στὴ δημοτικὴ γλῶσσα γιὰ τὴν ΣΤ' τάξη.

Μέγα-Κονιδάρη. Ἀναγνώσματα στὴν καθαρεύουσα γιὰ τὴν ΣΤ' τάξη.

Δάλλα Σπ. Ἀναγνώσματα στὴν καθαρεύουσα γιὰ τὴν ΣΤ' τάξη.

— Συνεπείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθ. 51739 τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1926 πράξεως τοῦ 'Υπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων αὐξάνεται ἡ τελικὴ τιμὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς, ἐκπαιδεύσεως κατὰ 20 οἶο, ἐφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ᾧ ἔχει δόθησαν, εἰς ἄλλας πόλεις.

'Αριθ. ἐγκριτικὴ ἀποφάσεως 21039

'Αριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 213; 26 Σεπτεμβρίου 1927

Ψηφιοποιηθεῖσα από το Μοντέρνο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

0020561084

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής